

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

నిఖిలజగదుజ్జీవనావత్థిర్ణ

శ్రీ భగవద్రామానుజ విరచితం

గ ద్య త్ర య మ్

ఇ త ణ్కు

శ్రీ శ్రుతప్రకాశికా భట్టరరుళిచ్చెయిత

సంస్కృత వ్యాఖ్యానముమ్,

పరమకారుణికరాన పెరియనాచ్చాచ్చిల్లై అరుళిచ్చెయిత

మణిప్రవాళ వ్యాఖ్యానముమ్,

శ్రీవేదాంతాచార్యరరుళిచ్చెయిత

సంస్కృత వ్యాఖ్యానముమ్,

శ్రీవైష్ణవ గ్రంథ ముద్రాపకసభా పణ్డితరాన

పు. తిరువేంకటాచార్యరాల్

నన్దాక పురిశోధక-ప్పట్టు,

క. ఆధ్వారయ్యచార్మియారాల్,

శ్రీవైష్ణవగ్రంథ ముద్రాపక సభైయార్ మూలమాక

నళనామ సంవత్సర త్తిల్

కాశీపురం

శ్రీనివాస ముద్రాక్షరశాలైయిల్

అచ్చిహప్పట్టు.

విజయ తేతమామ్.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీవేషవ గ్రంథముద్రాపక సభ (లిమిటెడ్.)

ఈసభలో తెనుగులిపిలో నచ్చువేసిన గ్రంథములు,

	రూ. అ. పై.		రూ. అ. పై.
౧. రామచరమశ్లోకము	౦-౧-౬	౨౨. తిరుప్పావై మూవాయరప్పడి	
౨. భారతాది తనిశ్లోకము	౦-౨-౬	అరుమ్బదసహితమ్	౧-౫-౬
౩. కాణ్ణిల్లివిశిష్ట పరమధర్మశాస్త్రము (తాత్పర్యసహితము)	౦-౯-౦	౨౩. దీపప్రకాశ సహిత తత్త్వదీపమ్	౨ ౦-౦
౪. దుష్కరశ్లోకటిప్పణి	౦-౨-౬	౨౪. తత్త్వసజ్జిహమ్	౦-౨-౦
౫. మదలో (తిరువందాది) వ్యాఖ్యానాదుమ్మద ప్రతిపదసహితము	౦-౧౦-౦	౨౫. గురుపరమ్పరాప్రభావమ్	౨-౧-౦
౬. రెండో తిరువందాది	౧-౬-౦	౨౬. యతీంద్రప్రభావప్రభావమ్	౦-౧౨-౬
౭. మూడో డిటా	౦-౬-౦	౨౭. తిరుప్పావై ఈరాయరప్పడి	
౮. నాల్గవ డిటా	౦-౭-౦	నాలాయరప్పడితో	౦-౧౩-౦
౯. తిరువిరు త్తమ్ (వ్యాఖ్యానద్యయ ఉరై ప్రతిపదతాత్పర్యసహితము)	౨-౪-౦	౨౮. ముముక్షుప్పడి వ్యాఖ్యానాదుమ్మద ప్రమాణ తీరట్టు సహితమ్.	౧-౬-౬
౧౦. తిరువాళియమ్ (వ్యాఖ్యానాది సహితము)	౦-౩-౦	౨౯. రమాస్మత్రయమీమాంసాభాష్యమ్ 1st	౧-౮-౦
౧౧. పెరియతిరుపందాది	౦-౭-౦	౩౦. రమాస్మత్రయమీమాంసాభాష్యమ్ 2nd	౦-౯-౦
౧౨. తిరువెట్టుకున్ బీరుక్కై	౧-౨-౦	౩౧. పరస్థరమాస్మమ్	౦-౮-౦
౧౩. శిఱియతిరుమడలో	౦-౫-౦	౩౨. సమ్మిదాయ అకరాతి	౧-౧౩-౦
౧౪. పెరియతిరుమడలో	౦-౭-౬	౩౩. చతుశ్లోకీసవ్యాఖ్యానమ్	౦-౬-౬
౧౫. శ్రీవచనభూషణమ్	౧-౧౨-౬	౩౪. నాయచ్చియార్ తిరుమొళి	౧-౧౦-౬
౧౬. శరణశబ్దార్థవిచారమ్	౦-౨-౦	౩౫. చరమశ్లోకటిప్పణి	౧-౮-౬
౧౭. ప్రపత్త్యనుపాయత్యవిచారమ్	౦-౧-౦	౩౬. స్తోత్రతత్త్వ వ్యాఖ్యానమ్	౦-౭-౬
౧౮. నాయమాత్మభాష్యమ్	౦-౨-౬	౩౭. పెరుమాళ్ తిరుమొళి	౦-౧౨-౬
౧౯. ఇరామానుజనూన్ దుందాది	౧-౧౨-౦	౩౮. తిరుప్పావై అణాయరప్పడి	౧-౮-౦
౨౦. యమకరత్నాకరమ్	౨-౧౧-౦	౩౯. కణ్ణినుణ్ శిలుత్తామ్ము వ్యాఖ్యానమ్	౦-౧౫-౬
౨౧. తిరుప్పల్లాలు	౦-౭-౬	గణ్యత్రయవ్యాఖ్యానం	

పైకనుపరిచిన గ్రంథములకన్నిటికిని బెనుచార్లు ప్రత్యేకము.

ఇట్లు,

మ. తిరువేళ్ళడముడయూనయ్య,

కార్యదర్శి భవాధికారి,

నెం. ౩౧. వెంకటాచలమొదలికి, చెన్నపట్టణము.

శ్రీమతే గామానుజాయనమః.

శ్రీవిశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతనిధారణధురన్ధర
శ్రీభగవద్రామానుజ విరచితంగద్యత్రయమ్.

తనియన్గళ.

శ్రీకైలేశదయాపాత్రం ధీభక్త్యాదిగుణాగ్లావణమ్ ।
యతీన్ద్రప్రపణం వన్దేరమృజామాతరంమునిమ్ ॥
లక్ష్మీనాథసమారమ్భం నాథయామునమధ్యమామ్ ।
అస్మదాచార్యపర్యంతాం పంచేగురుపరంపరామ్ ॥
యోనిత్యమచ్యుతపదాంబుజయుగ్మగుక్మ
వ్యామోహతస్తదితరాశి తృణాయమేనే ।
అస్మద్గురోర్భగవతోఽస్యదయైకసిన్ధో
రామానుజస్య చరణౌశరణంప్రపద్యే ॥
మాతాపితాయుపతయస్తనయావిభూతి
స్సర్వంయదేవనియమేన మదన్వయానామ్ ।
ఆద్యస్యనః కులపతేర్వకుళాభిరామం
శ్రీమత్తదంఘ్రియుగళం ప్రణమామిమూర్ధ్నామ్ ॥
భూతంసరశ్చమహదాహ్వాయభట్టనాథ
శ్రీభక్తిసారకులశేఖర యోగివాహన్ ।
భక్తాంఘ్రిరేణుపరకాల యతీన్ద్రమిత్రామ్
శ్రీమత్పరాంకుశమునిం ప్రణతోస్మినిత్యమ్ ॥

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీసుదర్శనభట్టార్యప్రసీతం శ్రీమచ్ఛ్రుతప్రకాశికాభిధానమ్,
శరణాగతి గద్యవ్యాఖ్యానమ్.

—o—

యతీన్ద్రకృతభాష్యాథా యద్వాఙ్మూల్యనేన దర్శితాః ।

వరం సుదర్శనార్యంతం వందే కూరకులాధిపమ్ ॥

వరదం ద్విరదాద్రీశం శ్రీనిధిం కరుణానిధిమ్ ।

శరణ్యం శరణంయామి ప్రణతార్తిహరం హరిమ్ ॥

ఉపాయోపేయపరంద్వయం విశదీక్రియతే. తత్ర ప్రతాపోష్మశ్
పితృత్వదురాసద భగవత్సంశ్రయణసిద్ధయే, పురుషకారభూత వాత్సల్య
నిర్భరలక్ష్మీసమాశ్రయణం శ్రీమచ్ఛ్రుతివివరణముఖేనాభిధీయతే.

పరమకారుణిక రాన పెరియవాచ్చాన్బిల్లై అరుళిచ్చెయై తి
శరణాగతిగద్య వ్యాఖ్యానమ్.

—o—

శ్రీమత్కృష్ణసమాహ్వయ నమోయామునసూనవే ।

యత్కటాక్షణలక్ష్మ్యాణాం సులభశ్రీధరస్సదా ॥

అవః—శ్రీభాష్యతిత్ “తత్త్వమసి” ఇత్యాదివాక్య జన్య

శ్రీమన్నిగమాన్తమహాదేశికప్రణీతపురుగద్యాధికారనామకమ్
శరణాగతిగద్య వ్యాఖ్యానమ్.

—[†]—

శ్రీమాన్వేంజ్కటనాధార్యః కవితార్కికకేసరీ!

వేదాంతాచార్యవర్యోమే సన్నిధతాంసదాహృది ॥

ప్రఖ్యాతశ్రుతివిభవాక్ గురుసశేషున్

ప్రశ్నితప్రణయతి వేంకటేశసూరిః ।

లక్ష్మీశప్రపదనవై భవప్రతిష్ఠాం

రాగాస్థ్యప్రశమకరీం రహస్యరక్షామ్ ॥

అత్రభగవాన్ భాష్యకారః సదాచార్యసప్రదాయాగరద్వయప్రపచనేన

జ్ఞానమేమోక్షసాధనమెట్లుమ్, కర్మజ్ఞానసముచ్చయమేమోక్షసాధనమె
ట్లుమ్ శోల్లుకీట కుదృష్టికలై నిరసిక్కైక్కాక, కర్మాజ్ఞమాయే వేదన
భానోపాసనాది శబ్దవాచ్యమాయే భక్తిరూపాపన్నమాన ఉపాస
నాత్మకజ్ఞానమే వేదాంతప్రతిపాద్యమాన మోక్షసాధనమెట్లు ఇవర్నిశ్చ
యి తరుళిచ్చెయ్ కై యాలే, ఇవర్ మోక్షసాధనమాక వఱుతియిట్టవర్థమ్
ఇతువేయెట్టుకొణ్ణు తమ్ముడై యరుచిపరిగృహీతమానవర్తజైయే విశ్వసి
త్తిరుక్కుమ్ సాత్వికర్ ఇత్తైయేవిశ్వసిత్తిరుక్కుక్కుడుమెట్లు పార్ త్త
రుళి ఆచార్యరుచి పరిగృహీతముమాయే తమక్కు త్తజ్ఞముమాకత్తామ
ఱుతియిట్టిరుక్కు మర్థమ్ ప్రపత్తియెన్నుమిడజై ఇగ్గద్యరూపేణ పెళియి
ట్టరుళుకీటార్.

ఆనాల్, ఇప్రప్ త్తితన్నైయేకొణ్ణు కుదృష్టినిరసనమ్ పణ్ణా
తొట్టివానెన్నెన్నిల్; బ్రాహ్మణన్ చణ్ణాశనుక్కు వేదజై ఉపదేశితై
ప్పాలే దూరస్థరానవర్కళుకుక్కు పురమరహస్యమాన ఇన్వర్తజై వెళియిడ
వొణ్ణాత్తెముపార్ త్తు, అవర్కళిత్తన్ శాస్త్రముఖత్తాలేయే అవర్కళై ని
రసిత్తు శాస్త్రతాత్పర్యమాన స్వసిద్ధాంతజై ఇముఖత్తాలే వెళియి
డుకీటార్.

వేదాంతజుళిలే మహాపథమాకచ్చొల్లుకీట భక్తియైక్కాట్టల్
ఇప్రప్ త్తిక్కు ఎదొద మెన్నెన్నిల్; అతు-అధిక్యతాధికారముమాయే,
దుష్కరముమాయే, విశమ్యుసలప్రదముమాయే, ప్రమాదసంభావ
నైయుశ్శతుమాయే, సాధ్యముమాయే, స్వరూపాననుహపమాయే,
ప్రప్యత్తుక్కు విసదృశమాయురుక్కుమ్. ఇతువోవెట్టాల్, అతుక్కు-

స్వయమనుష్ఠితం న్యాసాఖ్యవిద్యాదిశేషం స్వానుబంధసంబిధివయిషయా యథావ
త్ప్రకాశయన్ (౧) “సీతామువాచాతీయ శారాఘవశ్చమహావతమ్” (౨) “సీతాస
మతుంకాన్తుత్సమిదంపవసమబ్రవీత్” ఇత్యాది ప్రకారేణత్రీప్రపత్తి తదనుగ్రహ
తాత్పర్యకం స్వస్యభగవతాసజ్ఞాతం స్వయంప్రయోజనసంవాదవిశేషంనిబధ్నాతి.

† (పా) అవర్కళుక్కు ముకమత్తిన్ (౧) రా-అయో-౩౧-౨(౨) రా-ఆ-౧౫-౬.

ఎతిర్ త్తట్టామృడినర్వాధికారముమాయ్, సుకరముమాయ్, అవిశమృత్తి
 ఫలప్రదముమాయ్ ప్రమాదసంభావనైయు మిష్టికే, సిద్ధముమాయ్,
 స్వరూపానురూపముమాయ్, ప్రాప్యత్తుక్కునదృశముమాయురుక్కుమ్.

ఆనాల్ ఇవ్వుపాయమ్ - వేదాంతసిద్ధమో, అన్తోపెన్నిల్;-
 యాజ్ఞోక్తియమాన ఉపనిషత్తిలే, “సత్యంతపోదమశ్యమోదానంధర్మః
 ప్రజననమగ్నయోగ్నిహోత్రం యజ్ఞోమానసమ్” ఎన్దు ఒన్దుకొన్దు
 ఉత్కృష్టమాశచ్ఛొల్లిప్పొన్దుఎల్లావద్దుక్కుమ్మేలాశ, (౧) “తస్మాన్నాన్య
 సమేషాం తపసామతిరిక్తమాహుః” ఎన్దు “తపస్సుక్కుళిల్ వైత్తు
 కొన్దు అతిరిక్తమానతపస్సుప్రపత్తి” ఎన్దు ఇతినుదైయ ఉత్కర్షమ్
 శొల్లిద్దు. అతుక్కుమేలే “ధర్మజ్ఞసమయః ప్రమాణం వేదాశ్చ”
 ఎన్దు ప్రబలప్రమాణమాన ఆచార్యురచి పరగృహీతత్వమాకిలు ఏద్దు
 ముమ్ ఇతుక్కున్దు. “వేదాశ్చ” ఎన్దు వేదముమ్ అప్రధానప్రమాణ
 మామృడియతేవై దిశపరిగృహీతత్వత్తిన్ ప్రామాణ్యాతిశయమిరుప్పతు.
 అశశుదైయరాయురుప్పొర్క్కు ఇతువేపోరుమాయుద్దు ప్రామాణ్య
 త్తుక్కు. ఇతుతాన్ అశ్చవిల్లాతార్క్కు వేదాంతసిద్ధముమాయురుక్కుమ్.

ప్రతి పచనాంశస్తు శరణాగతివశీకృతశరణ్యాభిప్రాయవిశేషో న్నియతేన నిబ
 ధ్యత ఇత్యేకే. ఇహ “సంపత్సృతే” ఇత్యంతం శ్రీమచ్ఛాఖిప్రేతప్రదర్శనమ్ *
 అఖిలేత్యాదికమ్ “అశరణ్యశరణ్య” ఇత్యంతం నారాయణ శబ్దార్థవివరణమ్. తస్య ధ్యే
 “శ్రీమన్నారాయణ” ఇతిద్వితీయతావత్ - ఉపాయోపేయవాక్యీయో సిద్ధరూప
 ప్రధానాంశవ్యం జనమ్. “అనన్యశరణోహమ్” ఇత్యుక్తియ పురుషాభిప్రేతాధికారి
 విశేషాక్షి, “తత్త్వాదారవిన్దయుగళమ్” ఇత్యాదికముక్తితస్వరూప తత్త్వమాస్త్ర
 పరిక్షపదత్రయజ్ఞాపకమ్. ఏవంప్రధానతమేన స్థితివాచక సిద్ధప్రాప్త్యేనచసహ
 మహావాక్య పర్యవసానభూమితయా శాబ్దసాధారణవాక్ సాధ్యసాయాంశో
 దర్శితః; సాధ్యప్రాప్యమపి * పారమార్థికేత్యాదినా సంక్షిప్తమితి జ్ఞాపయితుంచ ధ్యే
 ద్వయమితి వ్యాఖ్యేయసమాఖ్యానిర్దేశః.

ఆక ఇష్టః సేదాంతస్థియుమాయ్ స్వరూపప్రాప్తయుమాయ్, ఆచార్యురచి పరిగృహీతియుమాయ్, శరణ్యహృదయానుసారియుమాయుక్తైయా లే అతిలుమ్ ఇళువే అనుస్తేయమెన్నుమిడతై త్తమై విశ్వసి త్తిరుక్కుమ్ సాత్వికర్ ఇట్టక్కువాణ్ణాతెస్తుపార్ త్తు, తాముమ్ పెరియ పెరుమాళుమ్ అజినతాశ ననుసన్ధిత్తువిడ అమైర్దుక్కు, తమ్ముడైయ పరమక్కునైయా లే గద్యరూపేణ పెళియిడుకితాక్.

ఇతుతాన్ అవతరి త్తపడి ఎజ్జనేయెన్నిల్; ఒరుతిరువు త్తిర త్తిరు నాళిలే పెరుమాళుమ్ నాయ్చ్చిమాయుమ్ పుణప్ప ట్టేతి యరుళానిఱ్ఱు మళవిలే ఎమ్మెరుమానార్ ఎమ్మిన్దరుళి త్తిరువడిత్తోఱానిన్దార్. అన్యాయనస్థాయామ్, తిరువుళ్ళ త్తిలే సంసారభీతి నడైయాడ, తిరువడిళిలే విమ్మిన్దు శరణమ్ముక్కు శరణమ్ముక్కు ప్రకారత్తుక్కు ప్పాళురమిట్టపడి.

ముతలిలే సంసారభయభీతరాయ్కోణ్ణు పెరియనమ్మి శ్రీపాదతై ఆశ్రయి త్తపోణే పెరియ పెరుమాళ్ తిరువడిళిలే శరణమ్ పుక్కి

* పితరమిత్యాదిభిః జితన్తావిశేష భగవద్గీతాదిపత్రితై రుక్తసంవాదకై రుప బృంహణగ్రన్థైః ప్రస్తుతోపాయ విశేషపరిగ్రహం శరణ్యస్వభావానుసంధానపూర్వకం ప్రాప్యవిరోధినిపుత్తి ప్రార్థనాంశచ్చ ప్రపచ్చయ్యమాణ ద్వయార్థతయా సర్వజ్ఞ హేణ సద్గుణయ్యాహ “మనోవాక్కాయైః” ఇత్యాదిభిః; అర్థక్ మేణనమ శ్చదైర్ధవివరణ పూర్వకం చతుర్థ్యభిప్రేత పరమపురుషార్థప్రార్థనాప్రకాశ్యతే. ప్రతివననవాక్తై స్తు ప్రకృతాధికారి నిర్భయశ్వాహ స్వీకృతభరస్యశరణ్యస్య స్వాభావికదయార్థము త్త రఖం డోక్తపరమగుణాంకైర్వ మఖిప్రాయంవ్యవృణుత. ఆతఃకృత్స్నమిదంగద్యం ద్వయవివరణమితి సాధీయాకాస్మదాచారి.

ఇహచభగవత్ప్రపదనేసముగ్రతస్య సమ్యక్జ్ఞానసమ్పదన పురుషకారపుర స్కారాదికం పూర్వకృత్యమ్. సాక్షస్వరూపభరసమర్పణం తత్కాలకృత్యమ్, స్వనిష్ఠానుసంధాన పూర్వకంస్వాధికారోచితకైర్కార్యము త్తరకృత్యమ్. శరణ్యస్యకుపూర్వకృ

అర్హో?; “సకృదేవ” ఎవ్వనో శరణ్యహృదయమిట్టములు; అనున్బు,
 (౧) “తత్తస్యసదృశంభవేత్” ఎవ్వమ్, (౨) “ఉన్నాల్లాగ్ యావ
 రాలు మొన్నుమ్ కుత్తై వేడ్డేన్” ఎవ్వమ్, (౩) “కళై వాయ్ తున్నమ్ కళై
 యాతొట్టివాయ్ కళై కణ్ మద్రైలేన్” ఎవ్వమ్, శొల్లుకిఱవడియే,
 “ఉడ్డై మువన్ ఉడ్డై మైయై శెయ్ తపడి శెయ్ కితాన్” ఎవ్వ అఱియిరుక్క-
 ప్రాప్తమూయిరుక్క, తిరియట్టుమ్ ఇప్పోతు శరణమ్ పుక వేణ్ణువానెన్నె
 న్నిల్; ఇన్వశపుఅఱియిరుక్కమాట్టాల తమ్ ప్రాప్తత్వరై యాలే శరణమ్
 పుకుకితార్. ఇతితే ఆధ్వార్ కళుక్కుమ్ రీతి అవరోకళై అడియు
 ద్దురికిఱవాచార్యర్ కళుక్కుమ్ ఇతు వేరీతియామి త్తనై యన్మో?; సంసార
 భీతియమ్ ప్రాప్తరుచియమ్ కనక్క-కనక్క- ఒరుకాల్ శరణమ్బుక్కా-
 ప్పోలే ఒన్నతిన్ కాల్ శరణమ్ పుకుమి త్తనై యితే ఇవర్ కళే. ఆకిసం
 సారనివృత్తిపూర్వకమాక కై జ్జుర్వసిద్ధిక్కు పెరియ పెరుమాళ్ తిరువ
 డికళిలే శరణమ్ పుకుకితార్.

ఇతుతాన్ ద్వయశ్చుక్కు వ్యాఖ్యానమూయిరుక్కిఱతు. ఇతిల్
 ముతల్ చూర్ణైయాలే శరణమ్ పుకువార్ క్కు శరణమ్ పుకయోగ్యతై యు
 శ్చతు-కణ్ణట్టివద్రై ఉపేయరుచియమ్, ఉపాయాధ్యవసాయముముగ్గా
 నాలాకైయాలే తత్సిద్ధిర్థమాక ప్పిరాట్టి తిరువడికళిలే శరణమ్ పు
 కుకితార్.

త్యమ్ - పురుషకారవ్రోచనాదికమ్; తత్కాలకృత్విం-సమర్పితసర్వభరస్వీకరణమ్;
 ఉత్తరకృత్యస్త్యయస్త్వయోజనభక్త్యాది ప్రదానానైకుదళావబోధనప్రభృతివరి
 పూర్ణకైక్లర్య ప్రదానపర్యవ్రమ్; ఏతదఖిలమిహ శబ్దతోఽర్థతత్పయథాస్థానమనుసం
 యమ్. కిచ్చి, సంబోధనైకపరంతత్వం న్యాసోక్త్యపరమంహితమ్ | ప్రార్థనాభిశ్చ
 పరమః పునుర్ధవాదర్పితః ||

(౧)రా.సు-3F-30 (౨)తి.వాయ్-గి-౮-3. (౩)తి.వాయ్-గి-౮-౮.

అతు వెన్?, (౧) “సకలఫలప్రదోహివిష్ణుః” ఎఱ్ఱు సర్వాసేక్షైకభుక్కుమ్ ఫలప్రదన్ అవనన్తో?; ఆనపిన్ను, అన్దయోగ్యతాసిద్ధిక్కుమాక అవన్ తిరువడికిళితే శరణమ్ముక త్తట్టెన్నెన్నిల్; (౨) “సుహృదంసర్వభూతానామ్” ఎన్నిటపడియే సర్వభూతసుహృత్తాయురుక్కిఱి ఈశ్వరనైయుమ్ నీరిలే నెరుప్పుక్కిశరుమాపోలే “క్షిపామి” “నక్షమామి” ఎన్దనపరాధజ్ఞలై పుణ్ణిప్పొన్దనామ్ నేరకొడునేరేనిన్దు శరణమ్ముక్కాల్ పూర్వపుత్తత్తుక్కు స్మారకమాపుతోమెన్దు తమై అఱ్ఱి, తమ్మిఱి త్తిల్ ఈశ్వరనుక్కుణ్డాన శీర్మొత్తై ఆర్దుమవళుమాయ్, స్త్రీత్వప్రయుక్తమాన మార్దవత్తై యుడైయవళుమాయ్, మాతృత్వ ప్రయుక్తమాన కుడల్ తుడక్కైయుడైయళుమాయ్, ఇవర్కళి శొల్లుమ్ వార్దైయై శివితార్త్తు క్కేట్టుమవళుమాయ్, అవనై త్తన్ భోగ్యతైయాలే తువక్కి క్కేట్టిక్కుమవళుమాయ్, అతుక్కుమేలే స్తనన్దయప్రజైక్కుత్తాయ్ క్కీర్త్ ఒతుఱ్ఱుకైప్రాప్తమానవోపాతి స్వరూపప్రాప్తైయుమాయి

సన్దేవంసకల ఫలప్రదోభగవానేవతత్త్వపత్తి సిద్ధ్యర్థమప్యాయతామ్, కిమిహలక్ష్మీప్రపదనేన. మైఙమ్; యదిభగవత్ప్రపదస మిదానీంశక్యమితి నిశ్చినయాత్, తదామో ధ్యాయమేవతదుపాదదీత; సపునస్తదర్థం తత్త్వయుజ్జీత. అనిశ్చితేతుశక్యత్వే నితరామ్; సనుచవిదితశ్చేత్త్వపత్తి శాస్త్రార్థస్సచసుకరః, తదాస్వయమేవమో ధ్యాయమనుష్ఠీయతామ్; మైఙమ్; దుష్కరకర్మాద్యన్త విరహత్సౌకర్యేపిమహా విశ్వాసాద్యన్తకప్రపత్తిస్వరూపే, “హ్రూయతేకిలగోవిందే” “సత్యంశతేనవిహ్నానామ్” ఇత్యాది న్యాయే ససమ్భవత్త్వపత్తి బద్ధేమాత్రయాదావ్కర్యాత్; ఉక్తచ్చ “ఉపాయస్సుకరసోస్యాయందుష్కరశ్చ మతోమమ” ఇతి; అతః “స్థితేమనసః” ఇత్యాదిప్రక్రియయా విషయతస్సవిరూపతశ్చ విశిష్టాకారప్రపత్త్యనుష్ఠానే ప్రాప్యైఽభిలాషప్రాపకాధ్యవసాయప్రాపకాన్త రాఽసన్దయానుపుత్త్యనుగుణ మసస్సమాధానాద్యర్థమిహ తత్త్వార్థసంయుక్తమ్.

వ్యాఖ్యానత్రయసహితమ్.

శ్రు: - యద్వాక్రియంప్రపద్య తత్సన్నిధౌ మూలమస్తేణ స్వరూపాఽ
సురూపపురుషార్థప్రార్థనం తదుపాయ ప్రార్థనాచర్యస్తంకృత్వా, తద
నుజ్జయాద్వయమనునస్థిత్యతథితి పూర్వాచార్యాఽనుసన్ధాన మనుస్మరన్
రుక్మైయా లే పిరాట్టితిరువడి కళితేశరణమ్ పుకుకితాః. నెడుజ్గాలమ్
విషయప్రవణనాయ్ పోన్నప్రజై నిపుత్రనానవస్తు పితావిన్నక్కల్ సేర్
ముకమ్పార్ త్తుచ్చెల్లుకై అరితాయ్, మాతావిన్నక్కల్ కెల్లుకై - ఎళి
తాయ్కుక్కుమితే. ప్రథమత్తిల్ ఆశ్రయిక్కైక్కుజ్గాడ ఇతాయ్
త్తవివర్ ఇనల్లై, ఆశ్రయిత్తనన న్తరమ్ వణ్ణన అపరాధజ్జల్లెయమ్
“క్షమస్వ” ఎన్ఱారితే, అన్తః పురపరికరమూకై యాలే.

అవతారికై ముద్రియి.

ఏవమపి సుకృత విశేషైరేవలక్ష్మీప్రపత్తివత్, భగవత్ప్రపత్తి రప్యను; మైవమ్.
తదర్థవివక్షాయం సుకృతవిశేషః. సచాత్రాపి పూర్వవదశక్తిత్వచోదనా; స్వతస్త్వ
బుద్ధ్యేవపూర్వతావన్మతస్యకైప్రదానాత్, తదభిప్రాయేణవ్యక్తం భగవతాశ్చైవ
కేస;--“వాచఃపరం ప్రార్థయతాప్రపద్యేన్ని యతత్త్రియమ్” ఇతి. శ్రీసాత్వతేచ;--
“యామూలంబ్యసుఖేనేమం దుస్తరంహిగుణోదధిమ్ | నిస్తరస్త్వచిరేణైవవ్యక్తధ్యానవ
రాయణాః” ఇతి. సాచైవంస్వయమాహ;-- “ప్రాయశ్చిత్తప్రసక్తేతు సర్వపాపసము
ద్భవే | మామేకాం దేవదేవస్యకుహిషింకరణం శ్రయేత్” ఇతి. సచైవమ్, తదర్థమపి
ప్రపత్త్యస్తరాపేక్షాయా మనవస్థాదిప్రసంగః. స్వతస్త్వసహజేన వ్యవస్థితత్వాత్.
సామగ్రివిశేషాణాం సామగ్రిప్రవాహానవస్థాతు సర్వస్యన్నపి కార్థేవ్యవస్థేయసిద్ధాది
భిస్సీకృతవ్యా; స్వీకృతాచేతి నాసాదోషః.

అతోఽవవగార్థ భగవత్ప్రపత్తిసిద్ధయే, (౧) “యజ్ఞవిద్యా మహావిద్యా గుహ్య
విద్యాచతోభవే; ఆత్మవిద్యాచదేవిత్వం విముక్తిఫలదాయినీ” “విద్యాసహాయవస్తం
మామదిత్యస్థం సనాతనమ్” ఇత్యాదిభిస్సర్వవిద్యాప్రపత్తకతయతత్త్వద్విద్యాత్వేన
నిర్దిష్టాంసమ్యక్జ్ఞాన వ్యవసాయోపాయాదిప్రదానే విశేషాధికారవతీ మనుగ్రహాక

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీభగవద్రామానుజ విరచిత గద్యత్రయే.

శరణాగతిగద్యమ్.

యోనిత్యమమృతవదామ్బుజయగ్గురుక్మ
న్యామోహత స్తదితరాణి తృణాయమేనే |
అన్యధురోర్భగవతోన్య దదైకసింధో
రామానుజస్యచరణౌశరణప్రవజ్యే ||

వస్త్రపేదాన్త కర్పూరచామీకర కరణకమ్ |
రామానుజార్యమార్యాణాం చూడామణిమహర్నిశమ్ ||

మూ:-

భగవన్నారాయణ

ప్రథమంక్రియంప్రవద్యతే (భగవదితి). భగవన్నారాయణశబ్దౌ గుణ
విభూతిసౌష్ఠ్యసకా, ద్విషట్కాఽష్టార్థయోరపితత్సహిత్యజ్ఞానసకాచ,

వ్యా:- (భగవన్నారాయణ) భగవచ్ఛబ్దత్వే “వినాహేయై
గ్గుణాధిభిః” ఎన్నిపడియే హేయసమ్మనసహిత పూర్ణ పాద్యుణ్యజ్ఞే
చచ్చేదితి. (౧) “జ్ఞానశక్తిబలేశ్వర్య వీర్యజేజాన్య శేషతః | భగ
వచ్ఛబ్దవాచ్యాని వినాహేయైగుణాధిభిః” ఎన్నక్కవతితే. ఇత్థాత్
వయిరుక్కు. నీర్నిలైపోలే సర్వాత్తాక్కళుక్కుజాడ ఉద్భవనహేతువాస
గుణపూర్ణ నాయ్, వీరిరుడై యదోషమ్ తక్టాతపజియాన హేయరాహి
త్యత్రైయు ముడై యననెన్నితు. (నారాయణ) భగవచ్ఛబ్దత్వే సర్వ
ముముక్షుయో? ఇనినారాయణశబ్దాపేక్షైయెన్నెన్నిత్, “అన్యత్రహ్యుప
న్యభాణం శ్రేయమాదా” ప్రవద్యతే (భగవదితి). అత్ర “అశరణ్యకరణ్యమ్”
ఇతి విద్యమానస్య ఉపయుక్తావశేషా నవభిసత్తః బ్యాప్యతే.

(౧) వి. పు.-౬

చారణః” ఎన్నిటపడియే భగవచ్చబ్రతుక్కుమ్ బ్రహ్మశబ్దతోపాటివ్యక్త్యస్తరజ్వలిలే బొపచారికమాకవాకిలుమ్ ప్రయోగముల్లు. అతువు మన్నియేఅనన్యపరమాన నారాయణానువాకసిద్ధమాయ్, యోగయాగి యాలే నారాయణశబ్దమ్ సర్వేశ్వరనుక్లేవాచకమ్. అత్తాలే విశేషిక్కిటతు.

అక “భగవన్నారాయణ” ఎన్టు సనుస్తకల్యాణ గుణాత్మక నాయ్ ఉభయవిభూతినాయకనాన సర్వేశ్వరతై చ్చిల్లిగ్ధాయత్తు.

విరాట్టిలిరుపడికలిల్ శరణమ్పుకుకితారాకిల్ ఇన్విడల్ త్తిల్ ఇతు శొల్లువేణుకిటతెన్నెన్నిల్ ; ఆల్మిక్కు సహ్యమోపాయమ్, విశ్లేసిలత్తుక్కు- ఏరిక్కుట్టుపోపేయుమ్, ఇవళుడైయ కల్యాణగుణజ్ఞుక్కుడి యానకల్యాణగుణయోగ తైయుమ్, ఇవళుడైయవిభూతిక్కుడియానఉభయవిభూతియోగ తైయుమ్శొల్లుకిటతు.అవన్తైచ్చొన్న పోతుశ్రీమానన్న

నను, “విష్ణువత్స” “విష్ణువల్లభా” ఇత్యాదిషు భాస్కరేణ ప్రభావత్యాఽసా నిరూప్యతామ్. యథోక్తంతాభ్యామేవ; - “అనన్యహిమయాసీతా” “అనన్యరాగు పేనాపామ్” ఇతి. ఇహతుతయాతన్నిరూపణేవ్యాఖ్యేయస్తే కిమితి భగవతాసానిరూ ప్యతే ; ప్రస్తుతోపయోగాగ్ధబిలిహ్రిమః. భగవదభిమతాను రూపత్వేహి తస్మాస్తే సేచ్ఛావిభూతాభావాత్తద్విరుద్ధేచ్ఛా విరహాన్య తతోన్మదిష్టం సిద్ధేత్. ప్రభయా ప్రసాపతఇన వ్యాఖ్యేయగతం తయాతస్యనిరూపణమపి క్రివల్లభాదివ్యవదేతేనదన్య యివ్యతి. ఇవళుపరస్పరనిరూప్య త్వమన్యత్రాప్యక్రమ్, “తదేతత్సాత్కమిధునం పుస్తరవిచిన్వితమ్ । అచావన్యోన్యమిత్రత్వా దన్యోన్యప్రతిపాదకమ్” ఇతి. [అచా వన్యోన్యమిత్రత్వాత్] . శాస్త్రానన్తేత్యాది ప్రకారేణ నిత్యమన్యోన్య సమ్బద్ధత్వాది త్యర్థః. సకపరస్పరనిరూప్యత్వే అన్యోన్యాశ్రయదోషః, ప్రభాప్రభావతోరప్రమాణతః ప్రకారాన్తరణాపి తయోర్నిరూపణాత్.

అత్రద్విపల్కాఽస్తాత్తరగతాభ్యాం భగవన్నారాయణ శబ్దాభ్యామ్ “కుక్షేప హవిభూత్యాఖ్యే” “నరసమ్మన్దినోనారాః” ఇత్యాదిభిర్నిరుక్తాభ్యాము భయలిజ్జత్వ ముభయవిభూతిత్వచ్చాఖ్యాప్యతే. భగవచ్చబ్రహ్మ “ఉత్పత్తింప్రశయంత్యాచ” ఇత్యాది

మూఁ:-

అభిమతానురూప

అనురూపే అనుభవతీరననురూపేచాభిమతిశ్చ దృశ్యతీతీతీ
తీర్థదాసాయ అభిమతానురూపశ్చా.

దేవునిహోపాతి, ఇంతలైచ్చొల్లుమొత్తుమ్ “విష్ణుపత్ని” ఎన్ను పేణ్ణియి
తేయిరుప్పెరు, నిరూపక జైయియ్యోయి నిరూపకత్తుక్కు స్థితియిల్లాత
హోపాతి నిరూపకజైయియ్యోయి నిరూపకత్తుక్కుమ్ స్థితియిల్లెయే.

(అభిమత) ఏవంవిధనాయుర్దున్నళ్ళ వివనుక్కు అభిమతమాయి
దుక్కై- (అనురూప)రాజాత్తల్ సీచ స్త్రీ)కాత్తుకైయి లేతువళుమాహారే
అభిమత మేయాకిలుమ్ అననురూపమాయిరుప్పెసప్తుణ్ణు; అజ్ఞానన్తిక్కే (౧)
“ఉనక్కేయిమ్” ఎన్ను వ్వుడియే అనురూపమాయిరుక్కై- ఇప్పటి

ప్రతిభిత్తకేమే “అస్మత్ప్రహరణం” ఇత్యేవచాదిక ప్రసంగా ప్రామద్యమ్ స్తి.
సారాయణభట్టస్య కుతన్నాస్తి. కారణవాక్యేషుచానన్యథానిర్ధనస్యజేహవిశేష
నిర్ధారణహోపయక్త్యాదుమ్ (౨) “ఏకోహవై సారాయణ అసీత్ ప్రబ్రహ్మ సోహం”
ఇతిశ్రుతిః! సహస్రకోపామిత్యను మాకేనైవవర్త్యవర విద్యావేద్యనిర్ధారణమ్. అత స్తే
సాత్రి విశేష్యమృనిర్దేశ, తత్సప్తకన్యకేషుతయా శగనవచ్చన్తీవాప్రయాణం, ఉభ
యతీర్థాన్యన్తిర్ధరమేవ.

ఉత్తరకారం శగనవచ్చన్తీరూపంనిరతి శయానవ్రతయాముక్తానానిత్యానా
మివసన్యసాన్యభేదతమ, తతోపన్యసాన్యభావాన్యరూపాదీమిత్యభిప్రాయేణాభి
వర్ణ్యత్తు క్తమ్. ప్రాయశః (౩) “శ్రీమద్రోగీషాస్తామదారామ్” ఇతి. నిరసధికక్రీ
డోపయన్తతయో దేవసధనవతాప్రీతి విషయాన్యతామిత్యర్థః సౌశీల్యనిరసేత్యయో
ర్నిరసేత్యేనప్రసవస్తేబాధకస్యాభూవాదానిత్యాది శయాత్తథేవజీరవిద్యాన్య
భ్యావత్యాన్య, దేవత్వోద్రామదేవవర, దేవబాహ్యమితి తుమన్తమ్. స్మర్యతేవ
(౪) “ప్రాజ్ఞాన్యవిగరయసి” ఇతి. (౫) “అస్యాదేవ్యామన స్మర్త్రీనీ తస్యచానన్యం

(౧) తి-నాయ-౧౦-౧౦-౬

(౨) మహోపనిషత్.

(౩) శ్రీమత్సక్తమ్

(౪) రా-

(౫) రా-సు-౧౫-౨౫

మూ:-

స్వరూప రూప

అభిమతమాయ్, అనురూప మాయరుక్మిణివై ఎవై యెన్నిల్; స్వరూప రూపరూపగుణవిభవై శ్వర్య శీలాదికల్.

స్వరూపమ్-అవనుక్కు అభిమతమాయరుక్మిణియావతు-ఇవల్ స్వరూపమ్-అన్ స్వరూపత్తుక్కు ధారకమాయరుక్మిణి-రావగన్ మాయూ శిరస్సై నక్కాట్రినపోతుమ్, ఇన్ద్రజిత్తుమాయాసీతైయైక్కాట్రినపోతుమ్, ఇరువరుమ్ పెయ్యెన్దుభ్రమిక్కు చెయ్ తే అన్యోస్యమ్ ధరిత్తుక్కిడన్దవిడమ్ స్వరూపనజైయాలితే. అవన్ స్వరూపమ్ ఇవనుక్కు ధారకమూకిలతు-స్వరూపః. ఇవల్ స్వరూపమ్ అవనుక్కు ధారకమూకిలతు-అభిమత త్వత్రాతే. అనురూపమాకై యావతు-(౧) “యథాస్వగతో విష్ణుస్తతే వేయమ్” ఎన్దుమ్, (౨) “త్వయాచవిష్ణునా యుక్తో రామస్వభవతీ” (౩) “తవై వోచితయా” ఎన్దుమ్ శొల్లుకిలపడియే ఇవనుక్కియ స్వరూపమ్ అవనోడొక్క చొచ్చిలొన్బుడియరుక్మిణి.

(రూప) స్వరూప తైచొన్బు వన స్తరమ్ స్వరూపగుణజ్జై చొచ్చిలొ ప్రాప్తమాయరుక్కు విగ్రహ తైచొచ్చిల్లిల్, అను స్వరూపత్తుక్కున్ స్వరూప

ప్రతిష్ఠితమ్ । తేనైయంసచధర్మాత్తాముమా రమపిజీవత’ ఇతిచ. అభిమత స్వరూపన రూపత్వ మనురూపత్వస్వసభివతత్వచ్చ లోకద్వయమితి తద్వ్యవహేదార్థముభ యోక్తిః. యథా “చకర్థయస్యాభవనంభుజాన్తరమ్” ఇత్యాది శ్లోకయోల్లాకతీతిన విదాకాకణ్ఠాభిప్రతానను రూపత్వమాకారాన్తరేణ తదభిప్రత్యవ్యచిన్త్యతే, తద్వ్యవహేదాస్య రూపరూపాదిసర్వోక్తిః.

అత్రైస్వరూపస్య స్వగుణత్వాదయోగాత్, స్వరూపంరూపంగుణవిభవై శ్వ ర్యశీలాద్య నవధికారతి శయానసంఖ్యేయకల్యాణగుణ గణశ్చేతన్దన్దః, అనురూప త్వమిహసన్బుధేసతి ప్రకృష్టం సాదృశ్యమ్; యథా “వనస్సంస్య వదన్తకప్రమాదేజ్జిత

పాశ్రయమానగుజ్జనుక్కుమ్ ప్రకాశకమాకై యాలే. స్వరూపమ్ అభి
మతమాకానిన్తాల్, రూపమ్ అభిమతమెన్నుమిడమ్ శొల్లజ్జేన్దావితే.
అతుతాన్ స్వరూపాశ్రయమెన్దితే అభిమతమాయిత్రు. రూపమ్ అభి
మతమాకై యావతు-(౧) “అకలకల్లేనిత్రయుమ్” ఎన్దు అవళే. తుణుక్కు
తుణుక్కును ఎమ్మడి యావవవన్తాన్ మేరవిబ్రుమ్మసియాయునకైక్కు.
(౨) “మెల్లియల్ తోళోతోయ్దనాయ్” (౩) “మామలర్ మజేయణాన్
క్కుమ్ముణ్డాన్” ఎన్దు అవనుక్కు. శిరణుమ్ శోలుపరుకునీర్ ఇనళో నశివే
యాయితేయరుప్పతిం. అనురూపమాకై యావతు - శీలత్తాలుమ్ వయ
న్దాలుమ్ పృతత్తాలుమ్ తుల్యమాయునకైక్కు.

చెప్పిత్తే” ఇతి. రత్నకాంచని ముక్తావరాళాబేరివస్వసమ్మదేని శోభాతయచేతు
త్వరూపమాచిత్వంవా; యథా (౪) “అతిసరానశ్చ శుభేఽదికానుయావిభుక్తియా
విభురీవాఽమరేశ్వరః” ఇతి; యథాచ (౫) “తుల్యశీలమయోవృత్తాంతుల్యాదభిజనలక్ష
ణామ్ । రామనోఽర్హత వై బేహింతిదేన్ద్రయమపి తేక్షణా” ఇతి. అగ్రైవరూపయా
మూల్య శబ్దరూపిత్వపరః, దంపత్యోన్మూళాసాధికవయస్కుత్వాత్. స్త్రీపుంసలక్ష
ణానాంబు భిన్నప్రకారత్వాత్, తత్సహోక్త్యాశీలవి వ్యవ్యచిత్యవేష, తుల్యశబ్దో
త్కారస్యాఽర్హతీతి సముదాయనిర్రేకాచ్చ.

యద్యుత్కారత్వస్య సాధారణయాతుల్యజడేనదృశ్యోమయ్యతే. నయస్సదృ
శత్వం (౬) “ఘనకనకద్యుతీయమదళామపి ముగ్ధదళామ్” ఇత్యుక్తమానన్యతరీతిహమ్.
అపరాధస్యనదృశత్వం - పరిలక్షణవత్సహోత్క-ర్షవ్యర్థాత్త్వమ్; యేననిష్ఠురహాన్తనః,
సాచ (౭) “నర్వలక్షణమన్యన్నానారణాముత్తమాత్రిమా” ఇత్యుచ్యతే. “సదాతిజైవో
చిత్రయః” (౮) “అహుస్సైన్విరను రూపరూపవిభజైః” ఇత్యాదికపత్రాఽనుసంధేయమ్.

భగవత్స్వరూపా దేవతత్వరూపాదీనాయ భాక్రమమాను రూప్యమాప్యమే.
తద్రస్వరూపంసాన్వయసాధారణధర్మనిరూప్యంధర్మి; తస్యాఽఽనురూప్యమ్, (౯) “నాన
యోవికాబ్యతేపరమ్” ఇత్యాదిషుగ్రాహ్యమ్. రూపః, హిరణ్యవర్ణామిత్యర్థ్యా
మానమ్. తస్యాదనురూపత్వంవ్యాపిరమణీయత్వ నిత్యత్వాదప్రాకృతత్వాదవిశిష్ట

(౧) తి-వాయ్-౬-౧౦-౧౦

(౨) తిరుకె-౧౩

(౩) తి-మొ-౮-౧౦-౧

(౪) రా-బా-

(౫) రా.ను.౧౬-౫

(౬) శ్రీగుణ-

(౭) రా-బా-౧

(౮) చతుర్థోక్తి

(౯) వి-పు-౧-౮-౩౫

మూ;-

గుణవిభవ

రూపానస్తరగుణశబ్దసౌందర్యాదిపరః.

(గుణ) రూపానస్తరభావిత్వత్వాలే ఇతస్సౌందర్యాదికభావకకృడ
పతు. రూపత్తుక్కునిటమ్ కొఱున్తు భోగవర్ధకజ్జఘమాకై యాలే అభిమ
తమాయిరుక్కుమ్. అతఏవ అనురూపమాయిరుక్కుమ్.

(విభవ) (౧) “అర్థోవిష్ణురియంవాణీ” ఎన్తుఅర్థాంశమ్ అవన
తాయ్, శబ్దాంశమ్ ఇనశతాయరుక్కై. (౨) “పున్నామాభగవాన్
హరిః । స్త్రీనామ్నీలతీః” ఎన్తువృషి పుల్లిజ్జవదార్థజ్జల్ అవనతాయ్,
స్త్రీలిజ్జవదార్థజ్జల్ ఇనశతాయరుక్కై. (౩) [సర్వానోభగవన్సత్త్వజ్జ]
సర్వభోగజ్జైయుమ్ విట్టుక్కాట్టేట ప్పుటప్పట్టాశ్చైన్యాలే, వీలో
పకరణజ్జఘమ్ భోగోపకరణజ్జఘమ్అవన్విభూతియులుమ్విజ్జయరుక్కై.
(౪) “ముద్గలియుమ్ పెజ్జిళియుమ్ పన్దుమూశలుమ్ పేశుకన్తు శిర్శ్శిల్
మిన్పూనైయుమ్ విట్టకన్తు శ్చైన్యోత్తై” ఎన్తుమ్, (౫) “పూవైపెజ్జి
ళికళ్ పన్దుతూత్తై పూమ్ముళిల్ కళ్” ఎన్తుమ్, [సర్వసనాధికఘమ్;
అవై తాన్ సామాన్యమాయుమ్ అన్తః పురవరికరమా

మద్భుతతమత్వమ్, నిత్యేవేశ్వరప్రకృత్య, (౬) “విష్ణోజ్జాహంసయూపాం వైకరోత్తై
హంసత్వసస్తమామ్” ఇతిచనిగమితమ్. అత్రరూపానస్తరగుణశబ్దసౌందర్యాది
దివ్యవిగ్రహగుణపరః. (౭) “గుణాద్రూపగుణాచ్చాపిస్త్రీతిభూకయ్యోగ్యవర్ధత” ఇతి
పద్విగ్రహగుణానాం స్వరూపగుణానాచ్చాపివర్ధితైరేకా స్రీత్వతితయద్యోతనార్థః.

విభవః. (౮) “పణిపత్కయ్యోగ్యసనంవాహనమ్” ఇత్యాది భిన్నక్తంవిభూ
తిద్యయమ్; యథోక్తమ్; అస్మామముచశేషం హివిభూతిరుభయార్థి కేతి. ఉక్తచ్చ
క్రీరామమిత్యే, “ఉభయాశ్చిహసత్తాకం శేషిత్వమ్” ఇతి. ఏనంద్యయోవిక
భవనైక్యత్యేపి తదానురూప్యభవనమన్యూ నానలక్త విభూతి మత్త్వపరమ్.

(౧) వి-పు-౧౪. (౨) వి-పు-౧౪-౩౫ (౩) రా-మ-౧౬-౧౮ (౪) తి-మొ-౩-౭-౪
(౫) తి-తాయ్-౬-౭-౬ (౬) వి-పు-౧౪ (౭) రా- (౮) పతుళ్లో-౧

మూ:-

ఐశ్వర్యశీలాది

పరత్వసౌలభ్యకోటినివిష్టగుణజాతప్రదర్శనార్థాః ఐశ్వర్యశీలశబ్దాః.

యుమిరుక్కుమ్. అజ్ఞనస్తియిలే. (౧) “యోయోజగతి పుష్పావమ్”
(౨) “శేషి శ్వేపరమః పుమాన్” ఎన్నుమ్మడియే సవిభాతికనాన
ఈశ్వరస్సన్తమామ్. ఇతులభిమతమాకితతు - అస్తః పురవరికరమా
కైయాలే.

(ఐశ్వర్య) సర్వపదార్థనియమనసామర్థ్యమ్. త్రివిధచేతనరై
యుమ్ స్వరూపేణనియమిక్కుమ్. ఈశ్వరనైప్రణయిత్వేన నియమి
క్కుమ్. నియమిక్కుమ్ ప్రకారమెన్నెన్నిల్, బద్ధరైకర్తానుగుణమాక
నియమిక్కుమ్. నిత్యము క్తరై స్వరూపానుగుణమాక నియమిక్కుమ్.
ఈశ్వరనై రక్షణానుగుణమాక నియమిక్కుమ్. ఇతులభిమతమాకి
తతు - పురుషోత్తమత్వనూచకమాకైయాలే. ప్రణయినియుడైయ
నియమనమ్ ప్రణయిక్కు-పుంస్తా వ్వివహమితే. ఇతుజ్ఞానాదిగుణజ్ఞుక్కు
ముపలక్షణమ్.

(శీల) శీలమ్ - రాక్షసికభోజకత్ ప్రసిద్ధమ్. భావణానై
క్కు-జిత్తు (౩) “విత్రమావయికంకర్తుమ్” ఎన్నుమ్, “విజితస్సహి

యద్యా. అగ్ధోవిష్ణురియంవాణిత్యాదిభిరాకేకదమృతిన్యామేన విభజ్యనిర్దిష్టో విభూ
త్యంకః. స్వాదసాధారణ విభూషణాదికఇప్రిభవః ; “నిభిషద్దోనిధి శృజశ్చురుదన్తీ
గజస్తథా । కల్యాణసర్వపణ్యాస్య క్షిప్రీతోగృహరక్షకః” ఇత్యాదిపురాణ ప్రసిద్ధమా
నురూప్య మహాయథార్థం గ్రాహ్యమ్.

ఐశ్వర్యశీలేచాన్వితే నానరదిశబ్దేనపరత్వసౌలభ్యోపయిక్ గుణవర్గవ్యయ
సజ్జిహా. “సర్వైశ్వర్యగుణోపేతాంనిత్యాం తద్ధర్మఖర్మిణీమ్” ఇత్యాదిభిరేకత్విద్ధిః.

(౧)

(౨)

(౩) రా-సు-౨౧-౧౯

మూ:- అనవధికాతిశయాఽసంభ్యేయ కల్యాణ

అనవధికేత్యాది స్పృహర్థః,

భర్తృజ్ఞః” ఎఱ్ఱమ్ రాక్షసికతైక్కు-తిత్తు (౧) “భవేయంశరణంహివః”
 ఎఱ్ఱమ్, (౨) “రాజసంశ్రయవశ్యానామ్” “పాపానాంవాశుభానాం
 హ” ఎఱ్ఱమ్ తిరుపడియోజిమత్తాన్దమరక్షిత్తాలితే. ఇగ్గుణమ్ అభిమతమాకి
 ఆతు - తనక్కు స్వరూపమానరక్షణత్తుక్కు ఉపయోగియూకైయాలే.
 ఆదిశబ్దతాలే - అను కడ్డైనినైక్కి-ఆతు. సమస్తకల్యాణగుణాత్మకమై
 ప్పేళియమ్ ఇనలై ప్పేళిముడియూత్తెనై.

(అనవధికాతిశయ) ఇనై తాన్ ఓర్వొన్తే అపరిచ్ఛేద్యమాయురు
 క్కుఱ్ఱే. (అసంభ్యేయ) ఇనై తాన్ ఎణ్ణి అర్దిరుక్తైక్కు (కల్యాణ) (౩) “ఇయన్తు

అత్రపరస్పరేచ్ఛావిధాతాఽభావా దైశ్వర్యమనురూపం, శీలశ్చగుహాదిషురామస్యే
 చిత్రజటాదిభుతస్యాః ప్రసిద్ధమ్. ఏవంపతిపారాధ్యాయం క్త తదికరసర్వకేషిత్వాఽ
 నితానామ స్యేషామపి గుణానామానురూప్యం సుగమమ్.

“బ్రహ్మేశాదిసురప్రజస్సదయిత స్త్వద్దాసదాసీగణః ” ఇత్యుక్తేభ్య స్సాత్తి
 శయసంఖ్యాతగుణే భ్యోవ్యాప్త్యైర్భగవతా (అనవధికాతిశయాఽసంభ్యేయేతి). అనవధి
 కత్వమిహస్సాపేక్షయా ఉత్కృష్టాదధిరాహిత్యమ్. సనుభగవత్పవైశ్వర్యమనవధి
 కాతిశయమ్ ; “తమిశ్వరాణాం పరమంమహేశ్వరమ్ ” “సర్వేశ్వరః - కృష్ణః ”
 “సతత్పరశ్చాక్షరభిశ్చదృశ్యతే” “సతత్సమాస్త్యభ్యుధికుమారోన్యః” ఇత్యాదిభి
 స్సభోక్తేః. పుంప్రధానేశ్వరేశ్వరీతి నామనస్త్రీ ప్రత్యయోఽనుసంప్రే, శ్రుత్యాదివి
 తోభాష్య ఆన్యథానేయమ్. పుంప్రధానేశ్వరేశ్వరశబ్దయో గో-బలీవర్ధన్యాయోఽ
 విశేషత ఉక్తానాం బ్రహ్మదీక్యరాణాశ్చ భగవానీశ్వరః తత్సత్త్వియమితి, పుంయో
 గావాఖ్యానాయామితిహస్త్రీ ప్రత్యయోపపత్తిః. పుంప్రధానేశ్వరశక్త్యైశవనియచ్ఛతి,
 శిశ్వరస్తు వాల్మీకివేదనిర్వాహోవిరూపః క్లిప్తశ్చ. “ఈశ్వరీంసర్వభూతానామ్ ”
 ఇత్యేతదప్యేతేనా తార్థమితి.

మూ. —

గుణగణామ్

భవతోభార్యదోషేరేతైర్వివర్జితా ” ఎన్నిటపడియే ఉళ్ళ తెల్లామ్ అల్లు
కియతాయరుక్కై. ఇవళే గుణజ్ఞుకుక్కువ్యావ రక్షమ్ అవన్ గుణజ్ఞళ; అవన్
గుణజ్ఞుకుక్కు దోషమే తెన్నిల్, అవనుక్కు స్వరూపానుబంధియాన నిరజ్ఞు
శస్సాతస్త్వముణ్ణు. (౧) “క్రోధమాహారయ త్త్రివమ్” ఎన్ఱుకోపతైఅరుళ
చ్చుడిట్టు క్కూరియన్ఱొళ్ళవేణ్ణుమ్ దత్తైయుముణ్ణు. అవై ఇవళుక్కున్ఱైక్కే
యరుక్కై. (గుణగణామ్) ఇవై తాన్ తిరళే తిరళాయరుక్కై.

అత్రోచ్యతే: యద్యపి నామ్ని తథానిర్వాహః, తథాపి శ్రుతానతథాస్యాత్,
సర్వభూతానామితి వప్యన్వయ వైఘట్యప్రసక్తత్. ప్రీప్రీత్యయస్తుబాముళకేన నేయః.
*అన్యేశానాజతోవిష్ణువత్ప్రీతివ ముద్రాస్తరేణోక్తమ్, తదపిహ తద్విభూతిభూతభూమి
విషయత్వాత్తత్సర్వవసాయ్యేవ. శ్రీవైకుణ్ఠగద్యేవ కేమదీనామపితదాజ్ఞానువిధాయ
త్వముక్తమ్, కేమకేమశనాది సర్వంపరిజనంభగవత్స్తత్తద వస్థోచితపరిచర్యాయా
మాజ్ఞాపయన్తేతి. ఆముళ్ళభగవద్యామునాచార్యాః, “యస్యాస్తేమహిమానమాత్మన
ఇవత్వద్వల్లభో పిప్రీభునాఽలంమాతు మియత్తయానిరవధిం నిత్యాఽనుకూలంస్వతః”
ఇతి. వేదార్థసప్తహేచోక్తమ్, “స్వాభిమతస్యాఽనురూపస్వరూప రూపగుణ
విభవైశ్వర్యశీలాద్యసంపదకమహిమమహిషీ” ఇతి. ఉక్తచ్ఛ్రవత్సాహ్మిమితైః, “దేవి
త్వస్మహిమాఽపధిసః హరిణానాపిత్వయాజ్ఞాయతే” ఇతి. తదాత్మజైశ్చ, ప్రళకన
బలేత్వారభ్య - తవభగవత్తైచితే సాధారణాగుణ రాశయః” ఇతి.

నచైతావతా భగతోనిస్సమాఽభ్యధికత్వవిరోధః, ప్రత్యుత్తతత్రప్రతిష్ఠాపనమేవ,
(౨) “హి” శ్చతేలక్ష్మీశ్చపత్నోః” ఇతిశ్రుతితేః. నహ్యేవం విధిపత్నీవిష్ణుత్వం కస్య
చిత్తదస్యస్యాస్తే, యేనతత్సామ్యాదిశక్త్యాస్యాత్. ఉపబృంహితశ్చ (౩) “అపి
మేయం హితత్తేజోయస్యసాజనకాఽఽత్మజా” ఇతి.

ఏవమస్యాశ్శీలాదీనా మనవధికాతిశయత్వేష్య విరోధః, “యథాప్రభాగుణోత్క
ర్షేభాస్కరోని స్సమాధికః । శ్రీమానపితత్వేవస్యాత్మతిః పత్నీనుచోన్నతో । జ్ఞానభోగ

(౧) రా. ఆ.

(౨) యజు. ఆర. ౩.

(౩) రా. ఆ. ౩౭. ౧౮.

మూ.---

పద్మనాలయామ్

పరత్వసౌలభ్యయోస్సమాఖ్యాః ప్రమాణయతి - పద్మేత్యాది
భిశ్చతర్భిః పదైః.

(పద్మనాలయామ్) పద్మశబ్దమ్ - మజ్జశబ్దభుక్కు ఉపలక్షణ
మాయ, సర్వమజ్జశనివాసినియై. అజ్ఞనన్తికే, (౧) "సర్వగన్ధః" ఎన్దిటవ
స్తువై యమ్ స్వసమ్బంధతాలే పరిమళితమాక్కుకై యెన్నుమామ్.
పద్మశబ్దతాలే - భోగ్యతైయోచ్చల్లిల్లద్రాయ్, అత్తాలే నిరతిశయభో
గ్యభూతైయెన్నుమామ్. పరిమళమితే వడివుక్కుఉపాదానమ్. (౧)
"సర్వగన్ధస్సర్వరసః" ఎన్దిటవివై యిరణ్డమ్ ఇత్తలైయిలే కిడన్దపడి.

సమానత్వే నిత్యము క్షేత్రరేషుచ । యథావైషమ్యనియతి స్తథైవాఽతేత్వనావిలమ్"
శాస్త్రేషుబహుధా భగవద్గుణత్వాదిరూపేణ నిర్దిష్టాయాస్తస్యాః కైచ్చిన్నిర్గుణత్వాది
కంశక్యైత ఇతి తన్నిరాసాయ కల్యాణగుణోక్తిః. గుణత్వాదినిర్దేశాస్తస్యైద్రో
వ్యత్వాద్య విరోధేనాస్యపరాఇతిత్రతత్త్వదృష్ట్యమ్. "తతోవలోకితాదేహః"
(౨) "త్వయావలోకితాస్సద్యః" (౩) "సప్తామ్యస్సగుణేభ్యః" ఇత్యాదిభిరేతదవ
లోకనాత్ క్షుద్రాణామపి గుణసిద్ధౌ, సర్వకల్యాణగుణ శాలిత్వమస్యాః కైముత్యస
ద్భమ్. కల్యాణత్వం మోక్షపర్యవసాయితత్వజ్ఞానాది మజ్జభావహత్వంస్వయం
నిత్యానుకూలత్వం. (౪) "సతేవర్ణయితుంశక్తా గుణాన్ జిహ్వపివేధసః" ఇత్యా
ద్యభిప్రేతసర్వా పరిచ్ఛేద్యగుణాస్తైత్వితీయసూచనాయగుణశబ్దః, విశ్వరూపే
రనేకావాస్తరగుణసముదాయాత్మకత్వాద్వా, ప్రకృష్టవిజ్ఞానమిత్యాదినాయాత్.

అభవిభూతి తోపిమజ్జశనిర్వాహకత్వం ప్రదర్శయతి (పద్మనాలయామితి).
ఏతేన(౫) "పద్మేస్థితాంపద్మపద్మామ్" (౫) "గన్ధద్వారామ్" ఇత్యాద్యామూతసౌప
ర్ణ్యసౌగన్ధ్యాతిశయోపిసూచితః. తచ్చరణవరణమస్త్రేచోక్తమ్, "తాంపద్మనేమింశరణ
మహంప్రపద్యే" ఇతి. నాభిస్థానీయకర్తి కావస్థానాత్పద్మమస్యాః నేమిపద్మవతి.
పద్మమేవనేమిః-యనసాధనం యస్యాస్సపద్మనేమిరితికేచిత్; "మాతరంపద్మమాలి

(౧)

(౨)

మూ. -

భగవతీంశ్రియమ్

(భగవతీమ్) భగవచ్ఛబ్దమ్-పూజ్యవాచి. (౧) “తత్రపూజ్యపదార్థోక్తి పరిభాషాసమన్వితః । శబ్దోయం నోపచారేణ” ఎన్నిటననుక్కుమ్ పూజ్యైయాకవిరుక్కుమ్. ఆక, “పద్మవనాలయాంభగవతీమ్” ఎన్నిట విత్తాల్ తన్ వధీయాక అవనైప్పదీనినాల్ కుదీర్మమ్ పారాతపడి అవనై తన్ భోగ్యతైయాలే తువక్కిప్పొలుప్పికైక్కె-

(శ్రియమ్) తనైప్పదీ సర్వముముడ్డామ్మడియాయ్, తాన్ అవనైప్పదీ ఉళళాయరుక్కె. ఇతిలేనిరుక్తిప్రక్రియైయుమ్నడక్కడవతు.

నీమ్”(౨)“ఆర్థాం ప్రస్ఫురిణీయప్తింపిక్లశాంపద్మమాలినీమ్” “శ్రీనిలయమాలాధారిణీ” “ప్రియాణితస్యాః ప్రష్పణికమలానివిదుబుధాః”(౩)“వికాసికమలస్థితా” ఇత్యాదివ్యవ్యస్యావిశేషతేపద్యాజ్ఞీకారశ్చుక్తేః, శ్రీవిష్ణుస్త్రుత్యాదిమవిస్తరేణానాంమక్లల్యవిభూతి భేదానామియం విశేషతోదేవతేతి జ్ఞాపయతుమిహసుప్రసిద్ధముఖ్యమక్లభూత పద్మవనో దాహరణమ్. యత్రపద్మవనానివేతి భగవతో విశేషసన్నిధిస్థానేపద్మవనే తద్విగ్రహాదవ విశేషతాసాసన్నిధతే. ఏతేన “సాహంవైపక్షజేతాతాసూర్యరశ్మిప్రబోధితే. భూత్యర్థం సర్వభూతానాంపద్మాశ్రీః పద్మమాలినీ” ఇతి శ్రీవాసవసంవాదోక్తం సర్వభూతో జీవనాథావతారసౌలభ్యమపి ప్రదర్శితంభవతి.

ఏవం మంగళగుణవిభూతియోగేన నిర్దోషత్వమపి సజ్జలయ్యాహ (భగవతీమితి). *జ్ఞానశక్తిబలేత్కారభ్య, వినాహయైగుణాది రితిస్మర్యతే. అథోక్తవత్సమాణ సర్వాతిశయస్థాపికయా సుప్రసిద్ధస్వా సాధారణసమాఖ్యయా సర్వసమాక్రయణీయత్వాదికమాహ(శ్రియమితి). ఏవంకాశ్రీజ్ఞోనిరుచ్యతేః-“శ్రీణామనిభూనదోషాన్ శ్రీణామిచగుణైర్జగత్ । శ్రియతేచాభిలైనికత్వంశ్రయతేచపరమ్మదమ్” ఇతి. శ్రయస్త్రీం శ్రీయమాణాశ్చ శ్రీణస్త్రీంశ్రీణ్యతీమపి” ఇతిచ. అస్యచనామ్న సర్వప్రకారోత్కర్ష (౪)జ్ఞాపకత్వమాముః “శ్రీరత్నేవచనామతే భగవతిబ్రూముఃకథంత్యాంవయమ్” ఇతి, (౫) “శ్రీరసియతః” ఇతిచ. భగవన్నారాయణపదోక్తస్యా మరూఢ్యశ్చ భగ

(౧) వి.పు.-౬-౫.౭౭. (౨) శ్రీసూక్తమ్. (౩) వి.పు.-౧-౯-౧౦౦.

(౪) చతుర్థి-౧.

(౫) శ్రీగుణరత్న.

మూ. —

దేవీనిత్యానపాయినీమ్

సదాఅపరాధానభిజ్ఞతాయై (నిత్యానపాయినీమ్) ఇతిపదమ్.

(దేవీమ్) వడివిల్ పుకరిరున్దవడి. అవనోఽపైచ్చేర్ త్రియా లే ద్యోతమానై యాయురుక్కి అ వ లై . (ని త్యా న పాయినీమ్)
(౧) “విష్ణోః శ్రీరసపాయినీ” ఎన్నిటవడియే అవనోడుణ్ణాననిత్యసంశ్లేషత్తా లే వతీం శ్రియమితవదాభ్యాం దర్శితమ్. శ్రీవదనిరుక్తిభి స్సంశ్రితదోషనిరాకరణమ్, ప్రాప్యరుచి ప్రాపకాధ్యవాసాయాది ప్రదానముపాయ స్వరూపనివర్తకత్వమ్,
(౨) “పితేవత్వత్సేయాన్” ఇత్యాద్యుక్తం వతిప్రసాదజనకత్వశ్చ సిద్ధమ్.

ఏవమాక్రితార్థవ్యాపారాస్తదనుగుణావతారా దయశ్చనకర్మకృతా ఇత్యా హ (దేవీమితి). భర్తులీలాయామైకరస్యాత్తదనుగుణచిత్తవ్యాపారోపపత్తిరితి భావః. భగవతీమిత్యాదిపదత్రయేణద్వివటార్హస్త్వ భగవద్వాసుదేవవదార్థానురూప్య శ్చ జ్ఞాప్యతే. శ్రియందేవీమితి సమభివ్యాహరేణ, (౩) “శ్రియందేవీమవహ్నయే శ్రీర్మా దేవీబహతామ్” (౪) “శ్రీదేవీవయస్ సస్మాదుత్థితాశ్చతవహ్నజా” ఇత్యాదయశ్శ్చుతి స్మృతయస్సూచ్యతే. “శ్రియశ్రీశ్చ భవేద్రాగ్” ఇత్యాద్యుక్తవతిసమ్మన్యేనద్యోత మాసత్వాదికమపిదేవీమిత్యనేనగమ్యతే.

ఏవం “క్రీడాార్థవతీర్ణస్య తస్య” ఇత్యాద్యుక్త లోకానుకంఘాహేతు వతారాయా ఆపితస్యాః (౫) “పశ్యతాంసర్వదేవానామ్” (౬) “మయావినాశు వ్యతి శోకదీనమ్” ఇత్యాదిభిరాగస్తక సంశ్లేష విశ్లేషాదివ్యవదేశాత్ కథమపరాధ భీతానాం తత్తదవస్థాసు తత్పురస్కారేణ భగవదాశ్రయణం స్యాదిత్యత్రాహ(నిత్యా నపాయినీమితి) (౭) “శ్రీవత్సవత్సానిత్యశ్రీః” (౮) “నిత్యైవైషా జగన్మాతా (౯) విష్ణోః శ్రీరసపాయినీ” “అన్యేషుచావతారేషు విష్ణోరేషానసాయినీ” (౧౦) “భగ వద్వాసుదేవస్య నిత్యైవైషానపాయినీ : మహావిభూతే స్సముర్జితా మధ్యున్యవ పుమఃప్రభోః : మమసర్వాత్మభూతస్యనిత్యైవైషానపాయినీ” ఇత్యాదిభిరసయో

- (౧) వి-పు-౧-౮-౧౭. (౨) శ్రీగుణరత్న. (౩) శ్రీసుక్తమ్. (౪) వి-పు-౧-౯-౧౦౦.
(౫) వి-పు-౧-౯-౧౦౫. (౬) రా-సు. (౭) రా-య-౧౧౪-౧౫.
(౮) వి-పు-౧-౯-౧౪౪. (౯) భగవచ్ఛక్తి.

మూ —

నిరవద్యామ్

దొర్లభ్యరూపాఽవద్యరహితా - నిరవద్యా.

అపాయమిన్ద్రిక్కే యిరుక్కై. అపాయః - విశ్లేషః. (నిరవద్యామ్) కీర్తించున్న వేదోద్దమెల్లామ్ స్వార్థమాయితే అత్తలై క్కేయామ్బుడి యిరుక్కై. ఏతేను మొత్తం తనక్కనై - అవద్యమ్. పిఱర్ క్కెనై - నిరవద్యమ్. ఇనివిషయవిభాగమేయుశ్శతుః. అతువకు త్తవిషయమా మిత్తనై యే వేడ్డువతు. అవన్మానుమ్ తన్నై య్మై తన్నుడై మైయై యుమ్ (౧) “భక్తానామ్” ఎన్దితేయిరుప్పతు.

నకదా చిదపిన్ద్రేషః. అవతారేష్వపికదాచిద్వి శ్లేషశోకాదేరభిసయమాత్రమేవ ఇదభ్యుక్తిమద్రామాయణానై సూచితమ్. “రామస్యసవ్యపార్శ్వేతు పద్మాశ్శీసమవ స్థితా । దక్షిణోక్తిరివశాలాక్షి వ్యవసాయస్తథాగ్రతః” ఇతి. ఏవంచేపిమిత్యనేన వ్యాఖ్యేయస్థ శ్రీకృష్ణార్థోదర్శితః. తస్మత్సేననిత్యం భగవత్సుఖప్రసాదనీయత్వం వ్యజ్ఞాయతుం నిత్యానపాయనీమిత్యనేన తత్రత్యమకుబర్ధకోచ్ఛోభవతి.

నను భగవతీమత్యాదిభిస్సన్ద్భోవత్వాదా నిత్యసమ్మధేచసిద్ధేపి, స్త్రీత్వో పాధివళాత్కదాచిత్పతి పారార్థ్యవైముఖ్యమ్, పతిప్రతికూలాభిప్రాయత్వమ్, అవిమృశ్యకారిత్వం, శృంగసత్వం, నిగ్రహరుచిత్వఞ్చ, “శతప్రదానాం లోలత్వం మత్స్యనినాం ప్రతికూలత్వమ్ । గరుడానిలయోన్మైన్ద్ర్య మనుగచ్ఛన్దియో పితః” “విద్యతే స్త్రీమచాపల్యంకింసకుర్వన్దియోపితః” ఇత్యాదిభిః ప్రసిద్ధంయదిస్యా త్తదాకథానిత్యమశరణ్యశరణ్యత్వంస్యాదిత్యత్రాహ(నిరవద్యామితి). సామాన్యత స్త్రీ త్వనిబద్ధసదోషవచనం డైత్యజ్ఞేష్యవ కర్మోపాధినిశేషనియతం ప్రాయశఃప్రేతి నా స్యాస్తత్రప్రసక్తః. ఉక్తఞ్చతదైవ, “అనవద్యానవద్యాజ్ఞీనిత్యం తద్ధర్మధర్మిణీ” ఇతి. శ్రీరామాయణేచ “ఇయన్తుభవతోభార్యా దోషైరతైర్వివజితా” ఇతి.

మూ. —

దేవదేవదివ్యమహిమీమ్

కృతాభిషేకా - మహిమీ, అతః అప్రతిహతచిక్షిత్వా.

(దేవదేవదివ్యమహిమీమ్ సర్వేశ్వర సామ్రాజ్యత్తిలే దేవర్క్కుమ్ దేవనాన అవనోడోక్క అభిషిక్తేయానవల్ల. (౧) “కృతాభిషేకామహిమీ”.

కిచ్చ (౨) “ఆస్యశంస్యం పరోధర్మస్త్యతవవకుయాశ్రుతమ్” ఇతిస్మారయ న్నాస్యశంసత్వప్రసక్త వినాసతి. నిగ్రహరుచిశ్చ సమర్థాయావవాస్యా అత్యంతా పకారివ్యపిసమృద్ధవశీతి స్వవాక్యసిద్ధమ్, (౩) “అసన్దేశాత్తురామస్యతపసశ్చాను పాలనాత్ సత్వాంకుర్విదశగ్రీవభస్మభస్మార్తతేజసా” ఇతి. వితద్విభూతిభూతదేవతా దిషు స్వకర్మవశాదీదృశదోష సమృద్ధివేషినాస్యాః తస్మాదభూత సక్కుల్పః. (౪) “త్వయాదేవిపరిత్యక్తం సకలంభవనత్రయమ్ । విసష్టప్రాయమభవత్త్వయే దానీంసమే ధితమ్ । సస్త్యక్తాయేత్వయామతే” ఇత్యాదిషూక్తసన్త్యాగోభ్యుపేక్షమాత్రమ్ తచ్చప్రీతికోపవిరహేణావసానమ్.

సన్దేవం భగవదభిమతత్వాదికం తచ్చరణ్యత్వోపయికం సర్వం తత్సత్త్వనిస్త రేపిస్యాత్ “విష్టంభోదితోధరుణః పృథివ్యాః” ఇత్యాదిభిస్తన్మాహత్త్వప్రసిద్ధేః; తారతమ్యమదురూహమ్; అతఃకథమశరణ్యశరణ్యామసస్య శరణ్యత్వచ్యుతే తత్రోహ (దేవదేవదివ్యమహిమీమితి). యథామనుష్యుడిభ్యోఽధికా నాం బ్రహ్మాదిదేవానాం మనుష్యస్థానీయానాం సర్వప్రకారసమధికతయా భగవాన్ దేవః, తథా బ్రహ్మాది దేవవత్ప్రీత్య స్మమధికానాం భగవత్ప్రీతీనామభ్యసౌప్రధానతమేత్యభిప్రాయేణ అత్రదివ్యశబ్దః. ఇయంహ్యభయాధిష్ఠానైకకేషిత్వ సామ్రాజ్యేన సర్వమంగళ ప్రదాయిత్యాదిభిశ్చప్రకృప్యతేఇతి భగవచ్ఛాస్త్రోక్తమ్. తథాబ్రహ్మాణ్యైరాదేవి, “అసస్త నామధేయాచ శక్తిచక్రస్యనాయకా” ఇతి. వత్సానిదిషుశక్తి శబ్దస్తద్విషుఃరాది కార్యోపయక్తవిశేషణత్వాఽభిప్రాయః. తదిదంప్రధాన్యం కృతాభిషేకా మహిమీతి విశేషణాన్మహిషీకవైశేవ వివక్షితమ్. తదాదివ్యశబ్దస్తద్విగ్రహస్య భగ వద్విగ్రహస్యేవాఽప్రాకృతత్వాదికం వ్యసక్తి.

(౧) అమరకోశ. (౨) రా.సు.౩౮-౪౦. (౩) రా.సు.౨౨-౨౦.

(౪) వి.పు.౧.౯-౧౨౩.

మూ. - -

అఖిలజగన్మాతరమ్

అఖిలశబ్దం స్వాంతర్భావపరిః, నవ్యాస్తద్వర్జితమితిభావః.

(అఖిలజగన్మాతరమ్) ఇంద్రపేరియమేన్ద్రయోక్తం ఇతాన్యోక్త వేదాంతపడి సకలచేతనరోదుముద్దాన అవినాభాతమాన కుడలోకుడక్కె చ్చొలుకిఱు. సార్వభౌమనోమహిషి తన్ ప్రజై శేర్లై యైన్దు మడియిలేగోఱుప్పక్కల్ అజైత్తు ఉచ్చియై ముకక్కుమి త్తనై యితే. ప్రజై యిన్చక్కల్ ప్రాప్తియేయితే జీవిప్పతు. అఖిలశబ్ద త్తిల్ తాముమ్

ఏవం చికిషిత భక్తిపరిహారాయ ప్రత్యాఖ్యానాననర్వత్వాయచ పతివాల్లభ్యాతిశయోక్త్యై. అథతథావిధోత్పన్నస్వనికర్త స్వావరాధ దర్శనజనిత సాధ్వన పరిహారాయ ప్రజావాత్సల్యాతిశయమాహ (అఖిలజగన్మాతరమితి). జగచ్ఛబ్దవిశేషచేతన పరిః. (౧) “సమామిసర్వలోకానాం జననీమభినమృవామ్” “త్వంమాతాసర్వలోకానామ్” ఇత్యాదిభిరస్యాశ్చతుముఖాదీన్ సర్వజన్మాన్ త్రిమాతృత్వాల్లోకమాతేతినామ పత్యతే. ఏవముపబ్రుంహణబలాత్ (౨) “నిజదేవీమాతరమ్” ఇత్యాదిషూక్తమస్యా మాతృత్వం భగవతః పితృత్వేన సమాసవిషయమ్, సహిమదేకవజకమస్యా మాతృత్వమిత్యభిప్రాయేణాఽఖిలశబ్దః.

తదిదం విశ్వమాతృత్వ ప్రదర్శితం నిరుపాధికవాత్సల్యం రిపూణామపి పత్య అస్య పత్యురనురూపతమమ్. తచ్చహితచింతారహితేష్వహితచింతకేష్వపి కయాచిన్నియత్యాకదాచిత్ఫలతి; కిమునరిదాసీంహితచింతోన్ముఖేమయితిభావః. దుస్సహ నిరస్తరాఽకరాధే దోషైకనిధారావణేపిహి సాన్మాదేభ్రత్రజప జనసీత్వేనైవజాత వాత్సల్య (౩) “మిత్రమాపయింకరున్” (౩) “విదితస్సహిధర్మజ్ఞః” (౩) “ప్రసాదయస్వతంచైనమ్” ఇత్యాదిభిస్సర్వాధికంరహస్యముపదిశ్యతద్రుప్రకరమనే ప్రయతతే. ఏవముఖిలజగన్మాతరమిత్యన్తై పదైశ్చీర్నితాయాస్తత్ప్రపతైరతిశయితా ఽమోఘ భర్తృత్వంసూచితమ్. యథోక్తంకాశ్యపీయే, “నారాయణాత్మికాం దేవీం శ్రియంత్రైలోక్యమాతరమ్ । భజమానోమహాభాగ పరమోధర్మఉచ్యతే” ఇతి. అయ భృతదాత్మకీత్వ వ్యవదేశః తత్ప్రతీత్వాఽభిప్రాయేణ.

(౧) ది. శ్రి. ౧-౯-౧౧౭. (౨) శీ. సూక్తమ్. (౩) రా. సు. ౨౧-౧౯.

మూ. —

అస్మత్కారమశరణ్యశరణ్యమ్

శరణ్యంభగవత్తమలభ్యవత్తః - అశరణ్యః,

అస్మత్కారాకైయా లే తమైయుజ్జాట్టి కొఱ్ఱుకితార్ (అస్మత్కారమ్) ఎన్దు.

(అశరణ్యశరణ్యమ్) గుణలేశమాత్రత్తా లే కుర్బిజ్జలై యడై యప్పొలుత్తు ఉకక్కుమవళి; పుటమ్మపుకలర్బిథూర్ క్కుమ్ భగవద్విషయత్తుక్కు పుటమ్మాయరుప్పార్ క్కుమ్ పుకలాయరుక్కుమవళి. (౧) “శెయ్ తారేల్ నన్దు శెయ్ తార్” ఎన్నుమవర్ శీట్టిక్కెయుమ్ విల్లుమానవన్దుమ్, ఇవళి తిరువడికళే పుకలాయరుక్కుమ్. “సర్వలోకశరణ్యార్” ఎన్దు కాశమూత్తిత్తిరియుమవర్ అశరణ్యరానవన్దుమ్, ఇవళి తిరువడికళే శరణ్యమాయరుక్కుమ్. శరణమెన్దిట ఉక్కియైప్పర్బిథిశరణ్యార్-అవర్; నమ్మనమ్మే హేతువాక శరణ్యైయాయరుక్కుమ్ ఇవళి.

అత్ర అస్మత్స్వామిన్ని తివదస్మత్కారమిత్యపి శ్రీవిష్ణుచిత్తాదయఃపతన్తి. వ్యాచక్షతేచయానున మునివంశజననేన పునశ్చవిశేషేణా అస్మత్కారమితీతి. ఉక్తైస్సవిభావైస్సద్ధమపేక్షితానగుణమాకారమాహ(అశరణ్యశరణ్యమితి). యేషాం మోక్షోపాయనిష్పత్తికామానాం సర్వలోకశరణ్యోపసభవేచ్ఛరణ్యః, తేషామప్యసౌశరణ్యాయథోక్తమ్ త్రిజటయా, (౨) “భర్త్రితామపియాచధ్వంరాక్షస్యఃకింవివక్షయా. రాఘవాద్ధిభయంఘోరం రాక్షసానాముపస్థితమ్। ప్రణిపాతప్రసన్నాహి మైథిలీజనకాత్మజా। అలమేషపరిత్రాతుం రాక్షస్యమహతోభయాత్” ఇతి. వాసరపరివదిచైతదనువదన్వాయుసూనురేవమాహ (౩) “అలమేషపరిత్రాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణమ్। తతస్సాప్రిమతీచాలా భర్తువిజయహన్తితా। అహోచద్యదితత్తత్త్వంభవేయంశరణంహివశ” ఇతి. (౪) “పాపానాంవాళుభానాంవా” ఇత్యాదీనిచ ప్రభంజన

(౧) పెరి-తి-౪-౯-౨. (౨) రా-సు-౨౭-౫౭. (౩) రా-సు-౫౮-౯౩.
(౪) రా-య-౧౧౯-౪౪.

మూ. అనన్య శరణశ్చరణమహం ప్రపద్యే ||

అహమపితేష్యేకత్యాహ (అనన్యత్యతి.)

- (౧) “సప్తితాచపరిత్యక్తః” (౨) “మిత్రమాపయింకంకర్తుమ్”
(౧) “విదితస్సహిధర్మజ్ఞః” (౩) “రాజసంశ్రయవశ్యానామ్”
(౪) “పాపానాంవాశుభానాంవా”.

(౫) “అనాలోచితవిశేషాఽశేషలోకశరణ్య” ఎన్నిటపడియేసర్వ
సమాశ్రయణీయమానభగవద్విషయత్తుక్కు ఘృతమ్బుయియప్పారు
ముణ్ణోవెన్నిలో; (అనన్యశరణోహమ్) అన్దఅనన్యశరణాకితేన్ నానెన్ది
తార్. (శరణంప్రపద్యే) అశరణ్యార్కుమ్ శరణ్యరానదేవర్ తిరువ
డికల్లయే ఉపాయమాక అధ్యవసిక్కితేన్. అశరణ్యార్కుమ్ శరణ్య
యావతెన్నెన్నిలో; అఖిలజగన్మాతావాక్తేయాలే అపేక్షానిరపేక్షమాక
ప్పరిగ్రహిక్కుమ్ దేవర్కుమ్, పరిగ్రహిల్లత్తు నిట్కన్మాత్రతపడి
యాన అపేక్షయైయుమ్ పణ్ణినేన్. (౬) “తాంపద్మనేమిం శరణమ
హంప్రపద్యే”. (౧)

సుతంప్రతి తద్వాక్యాని. కుపితసరసిహృసమిపా ౭౭గతిభీతాశ్చప్రజాపతిప్రభృత
యస్తా మెవవిశ్వమాతర మాత్రిత్య తత్పురస్కారేణ తముపనేదురితిపురాణ ప్రసిద్ధమ్.
ఆముశ్చ (౭) “మాతమైకాథిలిరాక్షసీస్త్యయి తథైవా ౭ర్థా౭పరాధాస్త్యయా
రక్షస్త్యై” ఇత్యాది.

భవత్వేవమశరణ్యశరణ్యత్వం తస్యాః, భవతస్తేనకిమాయాతమిత్యత్ర తదేక
ప్రపత్తియోగ్యాం స్వావస్థాందర్శయతి (అనన్యశరణఇతి). అన్యపృరణంయన్య
నాస్తిసోఽనన్యశరణః; శరణమ్ - ఉపాయః. “ఉపాయేగృహరక్షితోశ్చబ్ధిశ్శరణ
మిత్యయమ్ | వర్తతేసామృతితక్షైవ ఉపాయార్థకవాచకః” ఇతివ్యవస్థాపనాత్;
ఏవముత్తరత్రాపిద్రవ్యమ్. ఉత్తమపురుషేణైవస్వాస్వయేసిద్ధే అహమిత్యధికోక్త్యా
స్వస్యచ దుష్కరోపాయాన్తరా౭శక్తిస్సూచ్యతే. “ప్రపద్యే” ఇత్యత్రయద్యపిగత్య

- (౧) రా.సు-౩౦-౩౩. (౨) రా.సు-౨౧-౨౦. (౩) రా.య-౧౧౬-౩౮.
(౪) రా.య-౧౧౬-౪౪. (౫) శ్రీరథగద్యే. (౬) శ్రీసూక్తమ్. శ్రీగం-కో-

ధేనధాతునాబుద్ధ్యధేనసతా అన్యవసాయమాత్రమువస్థాప్యతే, తథాపి ప్రమాణాఽనుసారాత్ శరణశబ్దతాత్పర్యాచ్చ ప్రార్థనాద్యన్వితభరన్యాసంకరోమీత్యుక్తమ్మనతి. ప్రార్థ్యతేచాఽనస్తరం ఫలవిశేషః. యస్తుపరస్పరోపకారేణ దక్షిణాదానేన ప్రథాననేనవాభరన్యాసః, నాసౌప్రవత్తిః.

సన్విదంముముక్షోరేవ, భగవద్వ్యవచ్ఛేదేన తదన్యప్రపదసం తద్దైకాన్త్యం విహన్యాత్, మైవమ్. యథాకర్మయోగాదిక మసన్యోపాసనార్థతయోపాదీయతే, తథాఽనన్యప్రపదనార్థతయో పాదీయమానమిదం తద్వదైకాన్త్యమేవస్థాపయితి. యథాచస్యాదికారోచితపరివారాఽర్చనే అసన్యత్వాఽవిరోధః, తథేహి. (౧) “ఆప్తోవిష్ణోరనాప్తశ్చద్విధావరికరస్సృతః | నిత్యోవిష్ణోన్యచాఽనిత్యః కర్మవశో ముముక్షుభిః” ఇతిచోక్తమ్. ఏవంఘటకతయా పరజ్ఞాపిసవిరోధః, అన్యథాగురుభవన తత్పురస్కారాదికమపి విరుద్ధేత.

అథ, (౨) “తద్విజ్ఞానార్థం సగురుమేవాఽభిగచ్ఛేత్” (౩) “ఆచార్యముపాసిత” ఇత్యాదిభిస్తాదర్శ్యాత్తత్సంగృహ్యతే, ఇయమపిపూర్వోక్తస్తదేవాఽవిశేషాత్. కిచ్చిక్రియఃప్రవత్తిమ్, (౪) “చన్ద్రాం ప్రభాసామ్” ఇతిమత్రేణాఽలక్ష్మీనాశనార్థమానుసంధి. తథా (౫) “ఋచస్సామానియజాంషి, సాహిశ్రీరమృతాసతామ్” ఇతి. యాముముక్షూణాం మోక్షమేతువిశదైవ్యవలక్ష్మిః, తదభావనాశోఽనయాక్రియత ఇతి తదర్థంశరణ్యాఽభిప్రాయసంవాదినీ తస్మహిషీప్రవత్తియుక్తావేతిశ్చేదమ్.

ఏవం నైయంసాక్షాత్పరంపరయావా సర్వఫలసాధికా. ఉదారామితీక్రాంతం పదంభ్యానవచ్చిన్నవిషయమ్, తచ్చ (౬) “సర్వకామప్రదాంరమ్యాంసంసారార్థవతారిణీమ్ | క్షీప్రప్రసాదినీం దేవీంశరణ్యామనుచిత్తయేత్” ఇత్యాదిభిస్సన్వయమ్మువాదిపచనైరుపబృంహితమ్. వ్యాచఖ్యశ్చ (౭) “విశ్వర్యమక్షరగతిం పరమంపదంవా” ఇత్యారభ్య, “కథయకోయముదారభావః” ఇతి. వ్యతిరేకముతన వైతత్స్థిరీకృతంచతుశ్లోకాన్ - (౮) “శ్రేయోసహ్యరవిష్టలఃచనమసఃకాంతాత్రనాదాదృతే సంపృత్యక్షరవైషవాఽభ్యుసస్థుణాంసమ్భవ్యలేకర్త్విచిత్” ఇతి.

(౧) భగవచ్ఛేదే. (౨) ముండ-౧-౨. (౩) ఆచ.భి-౧-౧-౬.

(౪) శ్రీసూక్తమ్. (౫) యజు-ఆష్ట-౩-౭. (౬)

(౭) శ్రీగుణాత్మక-౫౮. (౮) చతుశ్లో-౩-

మూ; —

పారమార్థిక

కిమి పెక్కి తమిత్వై తాహ (పారమార్థికేతి). అనుభవవిశేషణమ్ పరమపురుషార్థాన్తర్భూతత్వాత్. స్వయంపరమపురుషార్థత్వాత్, అకృత్రిమత్వాద్వాపారమార్థికత్వమ్. అకృత్రిమత్వమ్ - నిరుపాధిక

(పారమార్థికేతి) క్షీర్ణపిరాట్టియుడై య శరణ్యతై మైయుమ్ అతు క్కడియానఁజుల్లువామైయుమ్, తమ్మడై య అనన్యగతిత్వతైయుమ్ శొల్లి, అనల్ తిరుండికళిలే శరణమ్ పుక్కునిన్టార్. అనన్తరమ్ “ఉమ క్కపేక్కితమెక్” ఎఱ్ఱ పిరాట్టి తిరువుళ్ళమాక, కైజ్జుర్యరుచియుమ్ ప్రపత్తినిన్టైయుమ్ ఎనక్కు ఉడ్డాక వేణుమెనితార్. ఈశ్వరన్ తిరునడి కళిలే కైజ్జుర్యసిద్ధిక్కితే శరణమ్ పుకువతు. అన్వళవన్తిక్కే రుచివిశ్వా సజ్జతైయు తనిత్తనియే అపేక్కిత్తుప్పెఱవేణ్ణువన శిలవధికారి విశేషణ్యభు జ్జితే. ఇహోతు అపేక్కిత్తుప్పెఱవేణ్ణుమ్బడి ఇత క్కుమున్ను ఇవర్ క్కు ఇన్దిక్కే యిరున్దతోవెన్నిల్; ఉడ్డానాలుమ్ తన్దాముక్కొన్ట మిలైయాక వితే తన్దామెనినై తిరుప్పతు.

(పారమార్థిక) అర్థమెఱ్ఱు - ప్రయోజనత్తుక్కుమ్ మెయ్ క్కుమ్ పేర్. ఇతు పరభక్తిక్కు విశేషణమానపోతు అతినుడై య అక్రిత్రి మత్వమ్ శొల్లుకిటతు. తిరువడికళుక్కు విశేషణమానపోతు అతినుడై యపరమప్రయోజనత్వమ్ శొల్లుకిటతు. ఇప్పిరివుక్కు ప్రయోజనమె న్నెన్నిల్; - భక్తివిషయమానపోతు తిరువడికళో పరమప్రయోజనమా క్కడవతు. తిరువడికళో విషయమానపోతు భక్తి అకృత్రిమైయాక క్కడవతు.

తత్త్విదుత్రాపేక్కితమిత్వైతాహ (పారమార్థికేతి). పారమార్థికశబ్దస్య పర తారవిష్ట విశేషణత్వే అర్థశబ్దః - ప్రయోజనవాచీ. పారమార్థికః-పరమార్థ ఇత్యర్థః. యద్వా, పరమప్రయోజనభూతాన్తర్భూతగ్రాహ్యమ్ పరమభోగ్యమి తన్విధి

మూ; — భగవచ్చరణారవింద యుగళై కాన్తి కాత్యన్తిక
త్వమ్; భక్తివిశేషణం వాపారమార్థికశబ్దః. (చరణారవిందేతి) మాతు
స్తస్యం పుత్రస్యేవ శేషభూతస్య ప్రాప్యమితిభావః. (ఏకాన్తికత్వమ్)
ఫలాంతరార్థత్వాభావా ద్భగవదేకవిషయత్వమ్. (అత్యన్తికత్వమ్) అత
ఏవసదానువృత్తిః, నిత్యయుక్త ఇతియావత్.

(భగవచ్చరణారవింద) కీర్త్యోన్న భగవచ్ఛబ్దమ్ సర్వోత్కర్ష
వాచి. ఇతు గుణయోగత్తాల్ వంద్యతైయోచ్చొల్లకితతు. గుణజ
భుమ్ భోగ్యమాయరుక్తైయాతే పరభక్తిజనకమ్. (చరణారవింద)
విగ్రహవదైయాల్ వంద్యభోగ్యతైశొల్లకితతు. (యుగళ) శేర్త్తియా
ల్ వంద్య భోగ్యతై. (ఏకాన్తిక) ఏకమే అన్తమాయరుక్తై. అతా
వతు - వేటారువిషయతై యుదైత్తన్తికేయరుక్తై. (అత్యన్తిక)
అన్తతై అతిక్రమిత్తిరుక్తై. అతావతు - నిత్యమాయరుక్తై.

ఏతేనకరభక్త్యాదిజననార్హత్వం వ్యజ్యతే. నిర్దోషగుణవత్స్వామిచరణయోస్సేవ
కస్య భక్త్యతిశయస్సాగ్నిత్యభిప్రాయేణ భగవచ్చరణశబ్దః; అరవిందత్వరూపణభ్య
ఉపాయదశాయామపి స్వాదుత్వసూచకమ్. (౧) “సభ్రాతుశ్చరణౌగాధమ్”
(౨) “యావన్నచరణౌభ్రాతుః” (౩) “తస్యతామ్రతతాతాత చరణౌసుప్తి
ష్టితౌ । మజాతమృదుత్రాభిరంగుళీభిరలంకృతౌ । బ్రయతేనమయామూర్ధ్వాగృ
హీత్వాహృభివదంతౌ” ఇత్యాదిష్టివాఽన్యోన్యయోగాదపి శోభమానత్వద్యోత
నాయయుగళశబ్దః.

పారమార్థికశబ్దస్య పరభక్త్యాదివిశేషణత్వే అనుభవవిశేషణత్వేన కరమ
ప్రయోజనత్వం భ్రమకైతవరాహీత్యంబావిషక్షితమ్. ఏకాన్తికత్వమ్ - ప్రయో
జనాన్తరాన్తస్వయేతదేకనియతత్వమ్. తతఏవనిత్యాఽనువృత్తత్వమాత్యన్తికత్వమ్,
అన్యార్థత్వేహి తత్సన్ధానివర్తత. నిరతిశయత్వమాత్యన్తికత్వమితిచాముః.

మూ; — పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్తికృత

ఉత్తరోత్తరసాక్షాత్కారాభివేశం - పరభక్తికి. సాక్షాత్కారం - పరజ్ఞానమ్. ఉత్తరోత్తరానుభవాభివేశం - పరమభక్తికి.

(పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్తి) పరభక్తియావతు - సంశ్లేషవిశ్లేషనుభదుఖరామృదీయానప్రేమవిశేషమ్. పరజ్ఞానయావతు - ఇతి సుదైయ విపాకదశైయాన సాక్షాత్కారమ్. పరమభక్తియావతు - షణ్ణకాలము విశ్లేషతై పోఽఽక్కుమాట్లాతదశై. “ఉభయపరికర్మితస్వాంత్య” ఎన్నిఱుడియే జ్ఞానకర్మజలాతే సంస్కృతాంత్యం కరణనాయకభక్తిపీఠస్థు, అతిసుదైయ విపాకదశై పరమభక్తియాకర్మడవతు ఉపాసకమక్కు. ఇవర్క్కు అన్దస్థానత్తిలే భగవదనుగ్రహమ్ నిఱ్ఱు, మేలుళ్ళ దశైకర్మ అపేక్షిక్కిఱార్. (కృత) ఇవర్క్కుఱాతే పల్లపుట్టు.

అత్రపరభక్తిరుత్తరోత్తర సాక్షాత్కారేచ్ఛాత్మికాధీ, సాచ“యాసీతి” ఇత్యుదిష్టివ విషయస్వభావజ్ఞానస్వభావసత్త్వబుద్ధికా. పరజ్ఞానమ్ - ఉత్తరోత్తర సాక్షాత్కారం సాక్షాత్ప్రతీనిరస్తరానుబుధుఱా - పరమభక్తికి. అనుభవస్త్విహికనుకూలతమత్వేన సాక్షాత్కారవిష, నిత్యానాముక్తానాఽఽనిత్యానుసృతైక రూపానుభవః క్షణభేదేనపరభక్తిత్వాద్యాకారభేదైశ్చ వికల్పతే. పూర్వపూర్వకృతీషూత్తరోత్తరక్షణకవచ్చిన్న స్వరూపసేవ్యతమత్వ మభిప్రేత్య కృతత్వవ్యవహారికతస్యముఖ్యత్వమయోగవిశేషజన్యనుభవే.

సన్నిహృతపాదభూతపరభక్త్యాదిభిః ముక్తిదశానుభవస్య కృతత్వముఖ్యమేవాస్తు, తథాసత్యపరిష్కృతయోదితజ్ఞానస్య స్థానత్రయోదితపరభక్తిశ్చ ప్రార్థనముపపద్యేత. తదర్థక్రయభావాన్యం సంప్రతిపన్నాజ్ఞప్రపత్తినిహ ప్రార్థితాస్యాత్; మైవమ్, “ప్రకృతింస్థూలసూక్ష్మరూపాం విసృజ్య తదానిమేన మత్ప్రసాద లభ్యమచ్యురకారవిద్వయగళ కానికాఽఽత్యంతిక పరభక్తిపరజ్ఞాన” ఇత్యుదిష్టమితి మూల స్వరూపతయా తదనుగుణమిహవ్యాఖ్యాతు ముచితత్వాత్. సచభగవత్ప్ర

వత్సేన్వితస్త్రయా మోక్షసాధనత్వం నాస్తితివాచ్యమ్, శ్రుతిస్త్రుతిభగవచ్చస్త్రే
ఘోరత్వాన్వితస్త్రయధృష్టేః.

యోబ్రహ్మణమిత్యాదికేహి శ్వేతాశ్వతరమశ్వేతాశ్వతరణ్యగభావదికారణభూత
పరమపురుషశరణాగతి ముక్తిముక్షాణామనుష్ఠేయేతివ్రతీయతే. సచక్వచిదక్షతస్
దర్శనాత్ గురులఘువికల్పాదుపపత్తేశ్చాత్రవ్యవహితసాధనత్వంకల్పయిమ్, అధికారి
భేదేన వ్యవస్థాపనాత్. తథాచోపబృంహితమ్ బ్రాహ్మపురాణే, “శరణంత్యాం ప్రవ
న్నాయేధ్యానయోగవిపర్జితాః । తేషిమృత్యుమతిక్రమ్యయానితద్వైష్ణవంపదమ్”
ఇతి. అహిర్బుధ్విదనచ స్పష్టముక్తమ్, “యద్యేనకామకామేన ససాధ్యంసాగనా
న్తరైః । ముముక్షుణాంత్యాన్తేన్వినయోగేన సచభక్తితః । ప్రాప్యతేపరమంధామ
యతోనావర్తతేయతిః । తేనతేనాప్యతేతత్తన్నాన్య సేనైవమహామునే । పరమాత్మా
చతేనైవ ప్రాప్యతేపురుషోత్తమః” ఇతి.

ప్రపత్తియోగశ్చ అవిశమ్యుత ఫలప్రదపర్యస్త వివోదావృతః. (౧)
“అహుశ స్త్యపరాధానామాలయోఽకించనోఽకతిః । త్వమేవోపాయభూతోమే
భవేతిపార్థనామతిః । శరణాగతిరిత్యుక్తాసాదేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్ । తస్యా
ఽనుబంధాఃపాప్యానస్సర్వేశ్వనితశ్శణాత్” ఇతి. అత్రాపి “త్వమేవోపాయభూతోమే
భవ” ఇత్యాదిభిః న్యాసాత్మకత్వంసూచ్యతే. “తేషామతపసాంన్యాసమతిరిక్తం
తపశ్శూతమ్” ఇతిచాహుః, న్యాసశబ్దస్య చాత్రశరణాగతి విషయత్వం దర్శితమ్.
“నిత్యేపాఽపరపర్యాయోన్యాసః పశ్చాద్దశసంయుతః సన్యాసస్త్యాగత్యుక్తశ్శరణా
గతిరిత్యపి” ఇతి. “న్యాసఇత్యామూర్ఛనీహిం బ్రహ్మణమ్” ఇత్యత్ర న్యాసబ్రహ్మక
బ్ధిసామానాధికరణ్యస్తవ్యపరమ్ విషంస్వతస్తప్రపత్తిసిద్ధా “భక్త్యాపరమయావాపిప్ర
పత్త్యానామహామతే ప్రాప్తోహం నాన్యధాప్రాప్తో మమకైకర్యలిప్సభిః” ఇతి
శివకల్పాపి వ్యవస్థితవిషయఃపపద్యతే. శ్లోకత్రయోదితజ్ఞానాదిక మప్యత్రస్వ
యమన్యాయోజనతయా ప్రార్థ్యత ఇతినవిరోధః.

సచ ప్రపత్తిస్వాతంత్ర్యభాష్యవిరోధః. తథాపి. “చతుర్విధాభజనేమాంజనా
మృక్పత్రినోజన ” ఇత్యాదినిోపాసనస్యేవ, ప్రపదసన్యాసి “తాపదార్తిస్తథా

మూ. —

పరిపూర్ణానవరత నిత్యవిశదతమా

పరపూర్ణత్వాది ఐదషట్కమనుభవ విశేషణమ్. పరిపూర్ణహా
దినర్వానస్థ భగవద్విషయత్వం పరిపూర్ణత్వమ్ ; సకలత్వ వ్యా
ప్త్యర్థమ్ - (అనవరతత్వమ్). అవిరతేచ్ఛానధిమత్వవృద్ధాసాయ -
నిత్యత్వమ్. విరతనిత్యత్వ వృద్ధాసాయ - అనవరతత్వమ్. స్నానా
గ్నిహోత్రాదికంహి విరతనిత్యమ్. పరోక్షత్వవృద్ధాసాయ విశద

(పరిపూర్ణ) పరిపూర్ణమౌక్తేయావతుస్వరూపరూపగుణ విభూ
తికలితస్థైర్యమ్ ఒరుకాలే అనుభవవిషయమౌక్తే. (అనవరత) అవి
చ్ఛిన్నమాయురౌక్తే. అతావతుఃకైవిదాతేకైల్యై. (నిత్య)యావ
దాత్మభావియాయురౌక్తే. (విశదతమ) పరభక్తి పరజ్ఞానపరమభక్తి

వాచ్ఛతావస్థోహస్తథాసుఖమ్ । యావన్నయతిశరణం త్వామశేషమనాశనమ్”
“ప్రసక్త్యైకవచిదప్రేమం చరాపేక్షానవిద్యతే సాహిసర్వత్ర సర్వేషాం సర్వకామఫల
ప్రదా” ఇత్యాదిభిస్సర్వాభిమతసాధనత్వా దవగతే ; సర్వఫలసాధారణమపి
చరమశ్లోకవిధేయంతత్రప్రకృతోపాయ విరోధిపాపనివర్తన రూపాదాహరణవిశేషే
ప్రదర్శయామాస. ఇహతుసాధ్యాస్తరసాధనాస్తర రహితమస్తవివరణప్రవృత్తత్వాత్,
ప్రాప్తివిరోధి నిరసనాథితయోదాహరతి. తస్మాన్నోపాయభూత పరభక్త్యాదిక
మిహోచ్యత ఇతిసిద్ధమ్.

పరభక్త్యాదిభిస్సాధ్యమనుభవాదికం తదభావేపి ప్రపత్తిమౌక్తేణ మేభవత్ప్రతి
వివక్షాయాం ప్రస్తుతవిరోధాభావేపి వక్ష్యమాణామసారేణ వివక్షాస్తరందర్శితమ్.
“అర్తోపచ్ఛస్సంగద్యం భావ్యస్తు పరరక్షణమ్ । ఇత్యాదివిధయోప్రేమం ప్రసేదే
య్యః ప్రమాణతః” . పునశ్చమౌక్తానుభవం పరిపూర్ణత్వాది భిక్షుద్భిక్షాభిసంప్రీతిః, అత్రహి
ముముక్షునాణాం భగవదభిమత విశేషేషు యథాసమ్మతం సుకృతతారతమ్యైన పరి
మితాకారగోచరత్వమ్, భద్రోత్సర్గురణవత్ సాస్తరత్వమ్, కిచ్చిత్రాకృతం నిరస్తర

మూ — ౭నన్యప్రయోజనాన వధికాతిశయప్రియభగవ
దనుభవజనితాన వధికాతిశయ ప్రీతికారితా

తిమత్వమ్. ప్రయోజనాన్తరార్థత్వవృద్ధాసాయలనన్యప్రయోజనత్వమ్.
తత్ర హేతుః - అనవధికాతిశయప్రియత్వమ్. ప్రయోజనాన్తరత్వాభా
వేపి సావధికాతిశయ ప్రీయత్వవృద్ధాసార్థమ్; అనవధికాతిశయ
ప్రియత్వము క్తమ్. ఈదృశానుభవేన జనితానవధికాతిశయప్రీతిః “అ
హోమయా ఈదృశానుభవోలబ్ధిః” ఇతిపూర్వానుభవలబ్ధవిషయ నిర
వధికాతి శయానుకూల ప్రీతినన్తానరూపా; తయా అనుకారితమ్.

దశైయిల్ అనుభవమూలైయా లే విశదతిమమూయిరుక్తై. (అనన్య
ప్రయోజన)అనుభవజనిత ప్రీతియుమ్, ప్రీతికారితకై బృర్వముమ్ వేడ్డా;
ఇతుతానే అమైయుమెన్నుమ్బడియిరుక్తై. (అనవధికాతిశయప్రియ)
అనవధికమాన అతిశయతై యుడైత్తానప్రీతి. (భగవదనుభవ) చరమ
శరీరావసానసమనన్తర మాశ అర్చిరాదియాలే పోయ్పరమపద త్తిలసు
భవిక్కు మనుభవమ్. (జనితానవధికాతిశయ ప్రీతికారిత) అత్తాల్

త్వేపి సారస్వతస్రాతోన్వాయేన విచిన్న ప్రవాహత్వమ్, సామాన్యతస్సర్వవిషయ
త్వేపి షరోక్షరూపత్వమ్, స్వయంప్రియత్వేపి కుఠురభేదజనయేన ముక్తిరూపస్వప్ర
యోజన సాధనత్వబుద్ధ్యా ఉపాదేయత్వమ్, అతఏవసావధిరసత్వబృహత్; నిశ్చ
పనివృత్తప్రతిబంధస్యతు సతథేతిభావః.

అత్ర ప్రీతిహేతుత్వాధిధానేపి తదర్థబుద్ధ్యా ఉపాదేయత్వాభావాదనన్య
ప్రయోజనత్వమవిరుద్ధమ్. తత్ర హేతురసవధికాతిశయ ప్రీయత్వమ్. * భగవదను
భవేత్యనేన ముక్తాపాపాణికల్పత్వవక్షః, స్వాత్మమాత్రానుభవనిర్గుణ ప్రాప్త్యాది
వాదశ్చల్వదస్యతే. సర్వవిశిష్ట బ్రహ్మనుభవే. ప్రధానానుభావ్యైవ వ్యజ్ఞితమ్. అత్ర
* అనుభవజనిత ప్రీతిర్నామ - “నిరతిశయానుకూలాయం విషయోదుయా అను
భూయత్” ఇతిస్వయమపి నిరతిశయానుకూల్యవతీకృతార్థతాబుద్ధిః. “కృతార్థోస్థి
త్యమస్యత” ఇతివత్. సాచసామగ్ర్యమవృత్త్యా ప్రతిక్షణభావినీ ప్రవాహవిచ్ఛేద
రహితాచేత్యేకే. అన్యేతు, ప్రీతేస్సయూజతోనువృత్తత్వేపి పూర్వపదనుభవస్వైవ
ప్రయోజ్య ప్రయోజకాకార విభాగేన జగ్యజకజాచేయైరితి.

మూ;— ౨ శేషవస్థాచితాశేష శేషతై కరతిరూప

(అశేషావస్థాకి) ఆస్థానాంతరి పురస్థిత్యాదయః. అశేషశబ్దం - ఛత్రచామరకళాచీ పాదుకాగ్రహణ తామూలదానాదిపరం.

అన న్నవై నతేయాదీనాం సర్వవిధకై జ్జగర్య ప్రాప్తావపీకై జ్జగర్యం ప్రతినియతం దృశ్యతే, తత్కథమిశజ్జాయామాహ (రతిరూపేతి).

విభిన్నప్రీతియూలే వణ్ణవికృప్పట్ట. (అశేషావస్థాచిత) సర్వావస్థాకళిలు మనుకులమాయిరుక్మై. (అశేషశేషతై కరతిరూప) * నివాసశయ్యే

జస్యాశ్చక్రితరసవధితాతి శయత్వంప్రీత్యస్తరాపేక్షయా నికృష్టత్వవిరహాత్. ఈశ్వరస్యనిత్యనామపిహిసముక్తే భోగితశయితాపీతి. (౧) “శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య” (౨) “భోగమాత్రసామ్యుత్థాచ్చ” ఇతిసమాసభోగవ్యవస్థాపనాత్, ఈశ్వరనిత్యము క్తభోగానా ముపచయఃపచయతారతమ్యవాదయోరవస్థాయములత్వాచ్చ. కైజ్జగర్యస్య భగవదాచ్యుతారితత్వేపి “ప్రహర్షయమ్యై” ఇతి, తత్ప్రీతుద్ధేశేన బ్రవృత్తత్వేపి *ప్రీతికారితత్వాదినా (౩) “యథార్హం కేశవేనైతి” ఇతినాయాత్ ప్రీతేః ప్రేరకత్వాతిశయేన స్వరసప్రవృత్తిర్నియోగ నైరపేక్ష్యభ్యుద్యోత్యతే.

ఏవంప్రీత్యబ్రవృత్తసాగపికైజ్జగర్య విశేషేషసామ్యభిమతి విశేషస్తవమరోగసీయాః. తాదృశమేవచకైజ్జగర్యమ్, (౪) “ఏతత్సమగాయాన్నాస్తే” (౫) “బ్రహ్మప్రీత్యసమమాణః” (౬) “సయదిపితృలోకామోభవతి” ఇత్యాదివ్యప్రకృత్. *అశేషావస్థాశబ్దేన పరస్మైహేదయఃస్థానాససశయనాదయః జగత్సృష్ట్యాదయ్యభగవతోవస్థాః, స్వస్యచ సశరీరత్వాఽశరీరత్వాఽనేక శరీరత్వరూపాగృహ్యత్వకైజ్జగర్యస్య తత్తదవస్థాచితత్వం యథాలోకం యథాగమభ్యుచామరగ్రహణాదినా భోక్తృతియాభోగ్యతయాచ సన్నిధాయకృతత్వాత్.

(అశేషశేషతా)ఆత్మన ఆత్మీయస్యచపరశేషభావః. యద్యాసర్వప్రకారశేషవృత్తిః. అనన్తగరుడాది ప్రతినియతాధికార కృత్యేషుముక్తస్యేచ్ఛావిరహాత్,

- (౧) తై-ఆ-౨. (౨) బ్రహ్మసూ-౪-౪-౨౦. (౩)
(౪) తై-భృగు. (౫) ఛా-౨-౧౨-౩. (౬) ఛా-౨-౨-౧.

మూ; --

నిత్యకై జ్ఞర్యప్రాప్త్యపేక్షయా

స్వసక్తుతత్వేపి పరప్రీతిరేవఫలమ్. “ప్రహర్షయిష్యామి” ఇతిహ్యుచ్యతే; తస్మాదన్యకృతత్వేపి కైజ్ఞర్యస్య లజ్జనిత పరప్రీతిం దృష్ట్వా స్వకృతత్వే సతీవ ప్రీతిస్సర్వేషాం జాయత ఇతి తాదృశప్రీతిరూపం కైజ్ఞర్యమిత్థర్థి. ఇతిమన్త్రచతుర్థ్యర్థోక్తిః.

త్యాదిష్టడియేనర్పవిగ శేషతై యిలుముణ్ణాన అభినివేశతైయేవడివాకవుడై తాయుక్తైః (నిత్య) అపునరావృత్తి లక్షణమాయుక్తైః. (కైజ్ఞర్యప్రాప్త్యపేక్షయా) కైజ్ఞర్యప్రాప్తియులుణ్ణాన వపేక్షయేతే.

ఇన్యచాశ్చష్టసిసర్వేషాం (౧) “ఏకధాభవతి” (౨) “తావన్తిచక్రేరూపాణి భగవాన్ దేవకీసుత్యః” ఇతిప్రకారేణ శేషశేషిణోర్యథాభిమతరూపవర్గిగౌణముక్తస్య స్యాభిమత సర్వశేషపుత్రిస్సాన్విదేవ; తస్మామేకకణ్డేన స్వప్రయోజనప్రాధాన్యపున్యదాసః. ఆభవా నిత్యానాంముక్తానాంభి భగవత్ప్రీతి ఫలాసుసర్వాసు శేషపుత్రిషుఃకృతాసు స్వకృతాసుచ ప్రీత్యవిశేషావినశితః, (౩) “నిత్యాభివాంషితపరస్పరసేచభావైః” (౪) “యాభిప్రస్వంస్తనవాముదృష్టిభిరివ” ఇత్యాదినాన్యాయాచ్చ. ఏకరూపావారతిః - ఏకరతిః. కాలభేదేన సజ్జోచాద్యభావాత్. రతిరిహప్రీతిరిచ్ఛావా. తయాహేతుభూతయా కైజ్ఞర్యం నిరూప్యత ఇత్యభిప్రాయేణ రూపశబ్దః. “శేషతైకరతిః” ఇత్యేతత్, శ్రీవైఖానగద్యే - “పరిచర్యైకమనోరథః” ఇత్యనేపివృత్తమ్. అత్ర అనుభవరతి కైజ్ఞర్యశబ్దేషుజ్ఞాన చిక్షాప్రయత్నక్రమశ్చ ప్రకాశితః.

యద్వాశేషతై కరతిరేవ కైజ్ఞర్యప్రధానంస్వరూపమ్, తత్సరివాహతయూతువ్యాపారాన్తరాణి భవన్తీత్యభిప్రాయః. ప్రాకృతప్రళయాదివ్యపి అవిచ్ఛిన్నప్రవాహతయా అతత్యకైజ్ఞర్యాద్వాన్యవృత్త్యన్తి నిత్యత్వోక్తిః. (౫) “ప్రళయేనవ్యభన్తిచ” ఇతిహిగీతమ్. స్వామిసమాదేశా పేక్షితచ్చేదిత కారీకిజ్ఞర్యతస్యపుత్రికైజ్ఞర్యమ్. తస్యఅన్యైర్దుష్ప్రప్రవర్తేన అలభ్యలాభత్వ సూచనార్థమ్, ఇతిఃపూర్వం

- (౧) ఛా-౭-౨౬-౨. (౨) (౩) వైఖ-స్త-౭౫. (౪) శ్రీగుణ-౨౬, (౫) గీ-౧౪-౨.

మూ; — పారమార్థికీ భగవచ్చరణారవిస్త శరణాగతిః

(పారమార్థికీతి) తమఃకార్యప్రదానాయ. అనుకూల్యవి శరీరవత్తి; తద్ధి తస్య ఉపాయా నైరభ్యో వ్యాప్తి త్తంస్వరూపమ్.

(పారమార్థికీ) ఆర్తరూపై యాయీరుక్తైః. (భగవతే) జ్ఞానశ క్త్యాదికళాల్ పూర్ణమానవిషయమాకై యాలే సహాయార్త నిరపేక్ష మాన ఉపాయపౌష్కల్యమ్ శొల్లకితము. (చరణారవిస్త) విగ్రహాత్తిను దై యమరమోపాయత్వమ్ శొల్లకితము. (శరణాగతిః) సలక్షణమాయి

ప్రాప్తేర భావాదప్రాప్త ప్రాప్తిపక్షప్రదానేన అపేక్షార్థత్వ జ్ఞానసార్థాభివృద్ధిః ప్రాప్తిశబ్దః. (౧) “ సమృద్ధ్యావిర్భావః ” ఇత్యాదికంఘా నిత్యసంధేష్వాకారేషా ముఖ్యమ్; సతుసాగ్యేనిరంజుశబ్దకానేతత్పూర్వక వ్యాపారేచ. తత్రతు నివృత్త ప్రతిబద్ధోపాధికత్వ సూచనార్థమ్, (౨) “ అవిస్మర్యమ సహజైర్గుర్వవిధయః ” ఇత్యభియుక్తైరుక్తమ్.

అత్యభిమానానుగుణ పురుషార్థవ్యవస్థయా । భగవత్పారతన్త్ర్యాది ప్రబుద్ధస్య సుఖాయతే । పరేచ్ఛాయత్ భూమ్నోపి నేచ్ఛాయా అవిఘాతతః । సర్వం పరవ శంకుం ఖమిత్యాద్యం నాత్ర బాధకమ్ । స్వతశ్శేషత్వకైర్గుర్యేన కుత్రాప్యసుఖా వహీ । కర్మజత్యాత్తథాత్వస్య లోకేచప్యభిచారతః । మహాసన్దమహ్నుచప్రా గ్దుఃఖా వేక్షణాదపి । మోహదుః ఖేతదాస్యాతామితి మూఢస్యజన్మితమ్ । సుఖస్య మోహాసత్వజ్ఞా తామసత్వాద్యుపాధిభిః । సుఖాయచభవేత్కాన్వపి పూర్వదుఃఖావ మర్సనమ్॥.

ఏవమిహ “ అపేక్షయా ” ఇత్యన్తం వ్యాఖ్యేయే సోపబృంహణచతుర్గుణప్రేతస్య ప్రబంధస్య; భగవత్ ఏవశరణత్వేవక్తవ్యేపి దివ్యవిగ్రహస్య శరణ్యగుణాది వ్యజ్ఞక త్వమ్, చరణగ్రహణ్యకృపాత్తన్మృకత్వాతి శయేన అసతిక్రమణహేతుత్వచ్ఛభి ప్రేత్యచరణశబ్దః. అరవిష్టశబ్దః - ఉపాయ దశాయామపి భోగ్యత్వంసూచయతి. అత్రభగవచ్ఛబ్దః నిరపేక్షరక్షణౌప యికాకారపౌష్కల్యప్రదర్శకః. కృత్స్నవిదపి

మూ॥ —

యథావస్థితా

(యథావస్థితేతి) రజసికావ్యవృద్ధాసాయ. ప్రపత్తన్య విషయ సంబంధరూపః ప్రకారః. తత్సహిత్యమభిప్రేతమ్. శరణవరణానర్హేశరణ్య త్వధీర్ఘి. అయథావస్థితాస్యాత్.

రుక్మే. (యథావస్థితా) ఉపాయా నరజ్ఞశినుడై య అనుపాయత్వ బుద్ధి పూర్వకమాక ఇత్తై పున్దుకై; అతాకితం - పున్దుశివిడుకై యుమి నిక్కే పున్దుశిపున్దుకై యుమినిక్కే “సాత్వాభుజ్జీత” ఎన్నమా పోలే విట్టుపున్దుకై. యథావస్థితాయెన్దతు - ఇరున్దపడియే యెన్ద పడి. ఇతు ఇప్పడిపోలే కాణుమిరుప్పతు. రహస్యమాకై యాలే నేరాక వెలియిడాతోర్జీకీతార్.

భావ్యకార్యప్రకరణప్రకారసాయ “పారమార్థికీ, యథావస్థితా” ఇతిసా మన్యతో నిర్దిశతి(౧) “త్వమేవవరంవృణీష్యయం త్వంమనుష్యయహితతమం మన్యనే” (౨) “యద్ధితంమనుజేవేతదాజ్ఞాపయమాధవ” ఇతివత్. ఏతేన “భగవత్ప్రపత్తై ర్మోక్ష సాధనత్వమిత్యే తావన్మయానిర్ణీతమ్. సాయత్స్వరూపాయత్ప్రకారేతిచనజానే. ఆతస్త్యయైవవత్సలతయా మోక్షార్థభగవత్ప్రపత్తై స్వరూపాదికం యథాప్రమాణం జ్ఞాపయిత్వా అనుష్ఠాపనీయోహమ్” ఇతి విశేషనిష్కర్షరహితానామపి విజ్ఞాపన ప్రకారశ్చక్షిణోభవతి. ఏవంసామాన్యత ఉక్తేపి సర్వజ్ఞా సర్వహితైపిచి దేవీస్వయ మేవసర్వం విధాన్యతీతితాత్పర్యమ్.

(3) “దేవానాంగుహ్యమ్” ఇత్యాద్యుక్తం గోపనీయతమత్వమ్, తతఏవ తత్రతత్రతదనుగుణనిర్దేశైః ప్రపత్తిస్వరూపాదేర్దురవగాహత్వచ్చ సామాన్యనిర్దేశేన ద్యోత్యతే.

సను; సర్వలోక సర్వాగుప్తసీధాయాః ప్రపత్తేః కథందురవగాహత్వమ్, ఇథమ్ - కేచిత్ భక్తిప్రపత్త్యైర్వ్యతికరిత ప్రయోగాదైకమిచ్ఛన్తి. లక్షణ భేదాద్భేదమిచ్ఛన్తోపి కేచిత్ స్యాత్ ప్రత్యేకముక్తిసాధనత్వం నానుమన్యతే. అన్యేతు, స్యాత్ ప్రత్యేకమేపి(౪) “పండితాశరణాగతిః” ఇతివచనానురోధా దాగ్నేయా నిమిత్తవత్సమ్యాయసాధకత్వమాముకి. తత్రపక్షాన్ప్రత్యేకం సాధనత్వమపరే. తేషువయంభేదం కేచిత్కృతివయోపేక్షయా కతివయవరిగ్రహణం. నియతైక

(౧) కాశీ-౩-౧, (౨) జిత-౧. (3) తై-నా. (౪) అహి-సం-౩౬-౩౨.

సద్గ్రహపీష్వరూపస్యాసమాత్రత్వమ్, ప్రార్థనాభరన్యాస యోగస్యతరమాత్రత్వమ్, తయోరేవయథేష్టమజ్ఞాజ్ఞేత్వమ్, వికల్పంవాకేచిదామయః.

ఇతి రేచ, ప్రపత్తేరవిధేయజ్ఞానరూపత్వమ్, అనివారణాదిరూపత్వమ్, దక్షిణాజ్ఞాదిపాతుకభరన్యాసావిజ్ఞేత్వమ్, ఆనందత్వమ్, ద్విత్రాణత్వమ్, సర్వధర్మస్వరూపత్యాగాద్యజ్ఞకత్వమ్, భక్తియోగవదాప్రయాణాదనువర్తనీయత్వమ్, అరవికార్యప్రణ్యపాపనివర్తనామృతత్వమ్, కింబమునా, గృహంగమనాఽజ్ఞాశ్చిప్రణామదిమాత్రతాత్పర్యప్రతిపాదయన్తి. ఏవంవిప్రతిపత్తియోగ్యతయాదుష్కరః ప్రపత్తేర్నిష్కర్షణః సతర్హికథంస్యాత్; ఉచ్యతే;--

తత్రతాపత్ భక్త్యైక్యాదివత్సన్నితేవరత్నాదిమనిరాకార్య-మార్జియోక్తిరపి (౧) “న్యాసవిజ్ఞానసంయుతః “ఇతివచనబలాదప్రాణయోగోక్తివదజ్ఞాజ్ఞే సముచ్యేనస్థాపితా. అతఏవ(౧) “షడంగంతముపాయశ్చ” ఇత్యాదిక మపిసంగచ్ఛతే; స్వరూపస్యాసస్య అత్రాపేక్షితత్వేపి (౨) “ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసః” (౩) “త్వయినిహిత భరోద్యసాహాయతః” (౪) “తవభరోహమ కారిషి ధార్మికైః” ఇత్యాదిప్రమాణసమ్ప్రదాయైర్భరన్యాసప్రాధాన్యంసద్ధమ్.

యదప్రకృం భరతమునినా;-(౫) “ఆసన్యసాధ్యేస్వాభీష్టమహా విశ్వాసపూర్వకమ్ | తదేకోపాయతాయాచ్ఛాప్రపత్తి శ్శరణాగతిః” ఇతి; యదపిచ అహిర్ముఖేన, (౬) “ప్రార్థనామతిశ్శరణాగతిః” ఇతి. తత్రాపిపురోక్షప్రమాణానుసారాత్, ఆసన్యసాధ్యత్వ తదేకోపాయతోక్తితాత్పర్యాచ్చ ప్రార్థనాపూర్వక భరన్యాసాత్మకత్వసిద్ధిరిత్యేషాదిక్. అతోదురవగాహత్వద్యోతనాయ పారమార్థికీత్యాది సామాన్యనిర్దేశ ఉపపన్న ఇతి.

ఏవమిదృశభరన్యా సాత్మకతయా శరణ్యతోష్టవయుక్తాకారవి శిష్టవరతత్వవిషయతయాచ నిరూప్యాయామస్యాంప్రపత్తే, స్వరూపతోవిషయతశ్చ తమః కార్యవైపరీత్యవిరహః-పారమార్థికత్వమ్; ప్రకారతోజ్ఞతశ్చరణికార్యప్రకారాన్యధాభావరాహిత్యమ్, యథాప్రమాణం ఫలసంకర్తృత్వాది త్యాగశ్చ అత్రయథావస్థితత్వమ్. రాజసతామసబుద్ధి ప్రకారశ్చ (౭) “యయాధర్మమధర్మశ్చ” “అధర్మంధర్మవిత్తియా” ఇతిశ్లోకాభ్యాంగీతః. ఏతేన అనాప్రాగమసిద్ధత్వమ్, నిత్యాగమసిద్ధత్వేపి.

(౧) లక్ష్మీత-౧౭. (౨) వర-స్త-౧౦. (౩) వర-స్త-౧౦. (౪) ర-స్త-౨-౧౦౨.

(౫) విష్వక్సేనసం. (౬) అహి.సం. (౭) గీ-౧౦-౩౦.

మూ; —

అవిరతాఽస్తుమే. అస్తుతే;

(అవిరతా) ఆపలసీ ధేరవిశ్రాంతా. అన్యవహితసాధనమిత్త్యర్థం. న్యవహిత సాధనంహి మధ్యేసాధనాంతర ప్రాచుర్యేన్యయంవిరతంస్యాత్; సాక్షాదస్తుమే. (అస్తుతే) ఇతి. (౧) “తేనమైత్రిభవతుతే” ఇత్యాదిమాన గత్యానిశ్చిత్యేతికేచిత్.

(అవిరతాఽస్తుమే) అనన్యగతియాయితస్తుశ్చ వెనక్కు-యావత్ప్రాప్తి విచ్ఛేదమిష్టికే- ఒభీయవేణుమ్. (అస్తుతే) పిరాట్టియరుళిచ్చెయ్కితూర్; ఉనుక్కు అప్పడియేడ్డణ్ణాయడుక.

పురుషబుద్ధ్యా ఆస్యధాకల్పితత్వశ్చనిరస్తంభవతి. ఏవస్తువ్యాఖ్యాతం వ్యాపారైర్హి;— “పారమార్థికీతి-తమః కార్యపురదాసః. ఆనుకూల్యాది శరీరవతీచసా. తద్దీ-తస్యా ఉపాయాంతరేభ్యోవ్యాపుత్రంస్వరూపమ్. యథావస్థితేతి-రజః కార్యపురదాసః. ప్రపత్త్యవిషయసమ్మతరూపఃప్రకార్య, తత్సాహిత్యమభిప్రేతమ్. శరణవరణానర్హే శరణ్యత్వధీర్ని ఆయథావస్థితాస్యాత్” ఇతి.

(అవిరతా)అమోక్షదానాదవిశ్రాంతవ్యాపారేత్యర్థః. వ్యాపారశ్చశరణ్యప్రసాదవికేవఏవ. (౨) “సకృదేవహిశాస్త్రార్థః” (౩) “సకృదేవప్రపన్నాయ” (౪) “సనుప్రపన్నస్సకృదేవసాధ” ఇత్యాదిబిలాదక్షత స్వరూపతోవా అనువృత్తిరిహసవివక్షతా. వాఖ్యేయే “ప్రపద్యే” ఇతివర్తమాననిర్దేశస్తు అనుష్ఠానకాలాభిప్రాయః. వ్యాపారానువృత్తి కథనాత్మభాష్యోదాహృతభక్త్యక్షప్రపత్తి వ్యవచ్ఛేదః. సాహిమధ్యేసాధనరూపం సాధ్యాంతరముత్పాద్య విరతవ్యాపారాభవతి. తదేవతు ముక్తిం సాధయతి. అస్మిత్వాశాసనేన భగవత్ప్రపత్తే స్వరూపతోపిస్వాసృతమతత్వం సూచ్యతే.

(మే) అశిశ్చసతమస్య అసస్యశరణస్య. ఏవంవిజ్ఞాపితాయావిష్టుపత్పాత్రిక ప్రతిపచనంబిధాత్మి (అస్తుత ఇతి). రావణేపి(౧) “తేనమైత్రిభవతుతే” ఇతివాది న్యాశ్శరణాగతవిషయే క్రముత్యసిద్ధమిదం పరప్రదానవాక్య మిత్యుత్పేక్ష్యవోక్తమ్. (తే) మయిస్యస్తభరస్య మయాస్వీకృతభరస్యచ. ఉపాయదాసమేత స్యాస్తదిదం పతిసంమతమ్! యథాతస్యాః ప్రసీదన్త్యాహరదాసంహసూమతే॥

(౧) రా.సు.౨౧-౨౦. (౨) లక్ష్మీత-౧౭-౮౫. (౩) రా.య.౧౮-౩౩.

(౪) సా.ర.౬౪.

మూ;— తయైవసర్వం సమ్మత్స్యతే. అఖిలహేయప్రత్యసీక

స్వసమ్మన్విసమ్మన్వినీ స్తరణమపి సర్వశబ్దాభివేతమ్.

అథద్వయస్థం నారాయణశబ్దం వివృణోతి (అఖిలేత్యాదినా).
తత్ర ప్రథమపదేన నారశబ్దవాచ్యానాం ధర్మ్యుచ్యతే. అఖిలశబ్దః—చిద

(తయైవసర్వంసమ్మత్స్యతే) అప్పడిప్పట్ట ఉపాయనిన్నా లేయ
పరమభక్తి తొడక్కమాకకై జ్ఞర్యమితాక నడుపుళ్ళదకై కళనైయ
ఉడ్డాకక్కడవతు.

(అఖిలేతి) మేల్ - ఆశ్రయణీయ వస్తునిర్దేశమ్ పట్టుకితార్.
ఆశ్రయణీయనానవన్ నారాయణనితే. అతిల్, నారశబ్దార్థమ్మేల్
శొల్లువతాకకోలి అతుక్కాశ్రయమాయ్, అయనశబ్దార్థమాన
దివ్యాత్మస్వరూపతై ముతలిలే అరుళిచ్చెయ్కితార్.

భగవత్ప్రపత్తిః పూర్వోక్తవిత్త్యకైజ్ఞర్యప్రాప్తి పర్యవసాదినాభావమాహ
(తయైవసర్వం సమ్మత్స్యతే) ఇతి. ఏవకారేణ అత్రఉపాయాస్తర వ్యవధానైర
పేక్ష్యంత్యేత్యతే. యదాపి, “అస్తుతే” ఇత్యేతావత్తేవపరాగ్నై “తయైవ” ఇత్యా
దికం విభిషణ సహగతరాక్షసన్యాయేన యథాభిమతానుబంధి రక్షణాభిప్రాయమ్.
అథవా, శ్లోకత్రయోదితజ్ఞానిత్వాదిక మత్రపరత్రచయత్రాన్వయవ్యతే తత్సర్వమి
హసర్వశబ్దార్థః. ఉక్తేనసహపక్ష్యమాణ మనుక్త్యా అనుబంధిరక్షణమభిమతత్వా విశే
షాత్సగ్ధలయ్యవోచ్యతే. (సమ్మత్స్యతే) ఇతిభవిష్యన్నిరేశః - ప్రపత్త్యనస్తరక్షణ
ప్రభృతితత్తదుచితకాలాభిప్రాయః. పదాన్యత్వస్వజ్ఞాకథ్చేదం వాక్యద్వయమ్.
“ప్రియవాద్దానశీలోహివదాన్యః”.

ఏవంశ్రీమచ్ఛబ్దాభివేతమగ్ధ ముపయోగవిశేషపర్యవసాదినాభావమాహ
త్వప్రాపకతోవపయక్త సర్వాకారసక్తౌ హకంనారాయణశబ్దం వ్యాచిఖ్యానుః
తత్రతత్పురుషభ్యుత్పత్తౌ వయనశబ్దార్థం బహువ్రీహిపర్యవసాదార్థ్యా దివ్యాత్మస్వరూపం
తాపదాహ (అఖిలేతి). అత్రసమ్మత్స్యత్రయోగాత్ వ్యాఖ్యేయేవితథాత్వేన తచ్ఛ
బ్దార్థాభివేతాదీతి. “ప్రియన్నారాయణస్వామిన్” ఇత్యాదౌమన్తానై రేవతత్ర

మూ; -

కల్యాణైకతాన

ప్రత్యక్షశాదిభాసవికారాది హేయపరం. (ప్రత్యక్షి కేతి) నకేవలం విరహా మాత్రమిత్యర్థం. ఆనన్దకల్యాణశబ్దా స్వపరాపేక్షయా అనుకూలత్వపరా. ఆనన్దవివరణంపాత్రకల్యాణశబ్దం. కల్యాణానాంగుణానామేకాస్పదమితివా - కల్యాణైకతానశబ్దార్థం. యద్వాస్త్వసమ్బంధినామవిమర్శభావపాత్రా - కల్యాణశబ్దార్థం. ఏకశబ్దేన ప్రదేశభేదేన జడత్వ ప్రతికూలత్వవ్యుదాసం.

(అఖిల హేయప్రత్యక్షి) నిర్గుణమెన్నిట వస్తువిరుక్తిఃపడియిత్తే. హేయజ్ఞభావన. అచిద్గుతమాన పరిణామముమ్, చేతనగతమాన దుఃఖా జ్ఞానాదికీర్ణమ్, నిత్యము క్తిరపక్కలుణ్ణాన పారతన్త్ర్యముమ్ ; అఖిల శబ్దతాతే - ఉభయవిభాతియిలు ముణ్ణాన చేతనాచేతనజ్ఞతై చ్చొట్టుకి టతు. పారతన్త్ర్యముమ్ హేయమోవెన్నిల్, పురుషనుక్కు స్తనో ద్యేయముమ్; స్త్రీక్కుశ్చక్రసంయోగముమ్బోలే పరతన్త్రనుక్కుస్వా తన్త్ర్యమ్ హేయమ్. అప్పడియే స్వతన్త్రనాన ఈశ్వరనుక్కు ప్పార తన్త్ర్యమ్ హేయమాకక్కడవతు. ప్రత్యక్షికత్వమావతు - పదార్థా స్తర సంసర్గాభావా భారత్వమ్. ఆశ్రితరుడైయ హేయనిరసనత్తుక్కు డియాన హేయప్రత్యక్షికత్వమెస్తుమామ్.

(కల్యాణైకతాన, కల్యాణైకవిస్తార. అఖిలైకరసమ్బోలే ఇశ్వర్యమ్.

ప్రవృత్తి. అన్యేకుప్రార్థనానుగుణ తాత్పర్యానుసారేణసమ్బంధిరిహప్రయుజ్యత ఇత్యు క్తుః. అఖిల హేయప్రత్యక్షికత్వమ్ - అఖిల హేయాత్మకాభావవత్త్వమ్. తేనకతి వయహేయ రహితేభ్యోన్యవచ్ఛేదక. కల్యాణైకతానశబ్దమ్ - కల్యాణానాంసర్వేషాం సాధారణాక్రయగూతవిస్తారత్వమ్; నిత్యదీనామపిససర్వకుడైగుణవత్త్వమ్. (1) "సమ స్త హేయరహితం విష్ణ్వైఖ్యంపరమండదమ్" (2) "తేజోబలైశ్వర్యమహానబోధసువీర్య కత్వాదిగుణైక రాణి" (3) "సచసర్వగుణోపేతక" ఇత్యాదిప్రసిద్ధోభయ విజ్ఞానికర తార్థ ఉపయోగాతిశయాత్ప్రభుమమి హేమాక్షః. (4) "సరాజ్ఞాతానితత్వాని" ఇత్యు ద్యుక్త కారణత్వాది శబ్దైతమచిద్గుతంచిద్గుతౌచ్య వికారభరుమార్థాదికం ప్రణతోపే ట్తాదివర్త్య మవద్యంసకీర్ణదృశ్యసాన్వి. సచకల్యాణగుణజేష్వసాన్వి విద్యమాసకీర్ణది

(1) వి-పు- (2) వి-పు-౬-౫-౭-౮-౯, (3) రా-బ-౧, (4) పాదోత్తరే

మూ;—

స్వేతరసమస్త వస్తువిలక్షణానస్త

(స్వేతరసమస్తవస్తువిలక్షణ) అతఏవ సమస్తవస్తువిలక్షణ; (అనస్త) త్రివిధ పరిచ్ఛేదరహిత. విభుత్వాద్దేశ పరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్. నిత్యత్వాత్ కాలపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్. స్వవ్యతిరిక్త సమస్తవస్తుకృతు

త్యర్థః. పశ్చాత్తుజ్ఞానబలాదిగుణోక్తిః-ఏతద్వివరణమ్. స్వరూపనిరూపకంజ్ఞాన త్వాది కమప్యత్రకల్యాణ శబ్దేనసామాన్యతస్సంకల్పహితమ్. ఏవంసగుణనిర్గుణ శ్రుతోశ్రోత్రియ భేదేన అవిరోధాత్ పద్యప్తిపక్షశ్చనిర్దేశః.

యద్యా, కల్యాణైకతాసమ్ - ప్రదేశభేదేన కాలభేదేనావ్యకల్యాణత్యరహిత మిత్యర్థః. “జ్ఞానానందైకస్వరూప” ఇతితుతద్విశదీకరణమ్. జ్ఞానతయా ఆనందతయా చకారేన్నిర్విసకల్యాణత్యమిత్యుక్తంభవతి. జడాద్భిగ్యాత్ ప్రతికూలౌదాసినరూపజ్ఞానాభ్యాన్యవచ్ఛేదాయ జ్ఞానానందయోరుభయోరన్యత్వైః. ఆనందకల్యాణశబ్దౌ స్వరూపేక్షయా అనుకూలత్వంవాబ్రూతః. ఏవమ్,(౧)“ఆనందాదయఃప్రధానస్య”(౨)“అక్షరభియాన్యవరోధః” ఇత్యధికరణద్వయోక్తం స్వరూపనిరూపకవర్గద్వయంప్రకృతంభవతి.

అథవా, హేయప్రత్యసీకత్వమ్-అత్రితానాంయథోపాయంస్వేచ్ఛయాహేయనివర్తకత్వమ్. తథాసతలౌకేస్వసంకల్పాయత్త హేయసద్భావస్య సవిరోధః. సచవిరుద్ధఘటనశక్తికల్పనా; స్వరూపమాత్రేణహేయనివర్తకత్వస్యాసజ్జీకారాత్. అన్యథాఅతిప్రసక్తౌ. కల్యాణైకతాసత్వమాత్రితానామభిమతేషు కల్యాణేష్వైకాగ్ర్యమ్. అనిష్టనివర్తనమిష్టప్రాపణత్వేత్యర్థః; స్వస్యనిర్దోషమంగళగుణాకరత్వ మవ్యత్ర అధాత్సిద్ధమ్. “ఫలమత ఉపపత్తేః” ఇత్యధికరణార్థశ్చదర్శితః.

త్రివిధానాంచేతనానామచేతనాభ్య పరాధీనత్వాది సామ్యాదేవంభూతం వస్త్యస్తరం నాస్తిత్యభిప్రాయేణాహ (స్వేతరసమస్తవస్తు విలక్షణేతి). ఏతేనజ్ఞానభౌగసామ్యేసి సర్వప్రకారసామ్యునిశేధస్సిద్ధః.(౩)“నిత్యంవిభంసర్వగతంసుసూక్ష్మమ్”, (౪)“విశ్వమేదంపురుషః” ఇత్యాదిప్రసిద్ధంత్రవిధపరిచ్ఛేదరాహిత్యంప్రాధాన్యతః పృథగాహ (అనస్తేతి) సర్వవ్యాపిత్యాద్దేశపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్. సర్వకాలవర్తిత్వాత్

(౧) బ్రహ్మసూ-౩-౩-౧౧. (౨) బ్రహ్మసూ-౩-౩-౩౩. (౩) మణ్డ-౧-౧-౬.

(౪) తై-నా-౧౧.

మూ;—

జ్ఞానానన్తైకస్వరూప, స్వాభిమతానురూప

అథరూపమ్. అభిమతానురూప శబ్దాపూర్వవత్.

కుమ్ తాన్ ప్రకారియాయ్, తనక్కు ప్రకార్యస్తర మిల్లాతపడి నిజ్జెల్ల
యా లే సదృశవ స్త్వభావత్తాలే వస్తుపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్. తులై యా
లేయాతల్, ప్రస్థాదికభాలేయాతల్ వరుమ్పరిచ్ఛేదరాహిత్యజ్జై చ్చొల్లి
లో గ్రాకవుమామ్. (జ్ఞానానన్తైకస్వరూప) అనన్యాధీనప్రకాశత్వాన్మోద

కరత్వరూపజ్ఞానమేవ యస్య స్వరూపమ్-సంజ్ఞానానన్తైకస్వరూపః. అతా
వతు - స్వయంప్రకాశత్వ సుఖరూపత్వజ్ఞతే స్వరూపమాయరుక్తై
ఇప్పడి దివ్యాత్మస్వరూపమ్ శొల్లప్పట్టతు.

అనన్తరమ్ నారశబ్దవాచ్యజ్ఞతే స్వరూపగుణజ్ఞకుక్కు ప్రకా
శకముమాయ్ పజ్ఞోపనిషత్సూత్రానాన దివ్యమజ్ఞశివిగ్రహత్వైయరుళిచ్చె
య్కితార్. (స్వాభిమత) కీర్తీ చ్చొన్న స్వరూపత్తుక్కు గుణజ్ఞతాట్టిల్
ప్రకాశకముమాయ్, విలక్షణముమాయ్ అనన్తరజ్ఞముమా యరుక్తై

కాలపరిచ్ఛేదాభావః. సాక్షాత్పరమ్యరయావా సర్వప్రకారిత్యేన సర్వవస్తుసామా
నాధికరణ్యర్హత్వాద్వావస్తుపరిచ్ఛేదవిరహః. యేనకేనాపి ప్రాశస్త్యేనస్వస్థాదుత్కృ
ష్టైః కైశ్చిద్వస్తు నిరధరీకృతత్వాభావాద్వా. తద్విగ్రహాదీనామసన్తోపి కేచిదతిశయా
స్తద్విభూతి గతావతేతితైరసి తస్యైవోత్కర్షః. వితస్త్వాదిభిః ప్రకృతులాదిభిశ్చపరి
చ్ఛేదోదేశపరిచ్ఛేదాన్తగతైతి తన్నిషేధేనసోపిసేషిద్ధః. వస్తవస్తరూపస్యత్వాద్వా
సర్వవస్తుస్వరూపైక్యాద్వా వస్తుపరిచ్ఛేదాభావ త్తేతి వక్షాతు సర్వప్రమాణవిరుద్ధా
అనన్తపదపూర్వాపరశ్రుతి విరుద్ధావ.

యద్యపి దివ్యాత్మస్వరూపాపేక్షయా సర్వేషామాధేయత్వం సమానమ్.
యద్యపిచ విగ్రహస్యగుణనియామ్యుతయా గుణానామన్తరగత్యమ్, తథాపి
స్వరూపవత్పుష్కణస్త్ర స్వరూపనిఖిలజగదాధారత్వేన తదనురూపత్వాత్తదృశ స్వరూ
పస్యవ్యజ్ఞకత్వాత్, సాలమ్మనయోగ విషయత్వేనముముక్షూణాం శుభాశ్రయత్వాచ్చ
ప్రాధాన్యం దర్శయితుం గుణేభ్యోపిపూర్వంవిగ్రహమాహ (స్వాభిమతానురూపేతి).

మూ., —

ఏకరూపాచిన్త్య

ఏకరూపత్వమ్ ఉభయలిజత్వప్రాప్యత్వాపస్యతైస్త్వి. తర్కా-
2గోచరత్వమ్ - అచిన్త్యత్వమ్.

యా లేగుజ్జభుక్కుమున్న విగ్రహజ్ఞేయబుభిచ్చయేకితార్. (స్వాభినుత)
(౧) “ఇచ్ఛాగృహీతాభిమతోరుదేహః” ఎన్నిటపడియే దివ్యాత్మస్వరూ-
పత్తిత్కాట్టిల్ అభిమతమాయిరుక్తై. (అనురూప)స్వరూపత్తుక్కుతిగో-
ధాయకమా యిరుక్తైయన్తి క్కే స్వరూపానుభవత్తుక్కు వర్ధకమా-
యిరుక్తై. (ఏకరూప)వద్యానవికారరహితమాయిరుక్తై. (౨) “సదైశ-
రూపరూపాయ”. అతఏవ (అచిన్త్య) ఇతరసజాతీయతయాచిన్త్యుతు-
మశేష్యమాయిరుక్తై.

నిరవధిశాస్త్రరూపస్య స్వస్యాప్యభిమతమనురూపజ్ఞానివ్యరూపమ్. స్వరూపస్యనితలి-
నిరవధిశాస్త్రనుకూలత్వ మన్యాభిమతింసభాగతే. సర్వస్య సర్వదా విశిష్టై. కాను-
కూలానుభవగోచరత్వేన ప్రమాణ నిర్ధత్యతే; సాచూఽభిరూప్యస్యాఽభరణాభిమతి-
వన్నస్వరూపానుకూల్యభాధికా.

ఏవం భూషణాదావప్యభిమతత్వాఽవిరోధః. అనిష్టానహ శరీరాదివ్యావర్త-
తైరప్రాకృతత్వజ్యేయత్వ ప్రాప్యత్వాదిభిరపివిగ్రహదేహానురూప్యమ్; సర్వజ్ఞైకప్రా-
రవిశిష్టత్వమేకరూపత్వమ్; నానారూపేష్యసి భ్యూహవిభవాఽర్చనతాలేష్వప్రా-
కృతత్వకుభాశ్రయత్వాదికమ్, (౩) “సమస్తాశ్చక్తయశ్చైతాః” (౪) “సమస్తశక్తి-
రూపాః” (౫) “విమృశ్యకృత్యాత్మనావిష్ణు సమాగత్యాఽవతిష్ఠతే । అర్చాపితాశిక్షి-
యాసాభగవద్భావితౌత్పనామ్ । మత్తమస్త్రేశ్వరన్యాసాత్సాపి మోక్షుణ్యవిగ్రహ”
ఇత్యాదిభిరుచ్యతే ॥ పరభ్యూహవిగ్రహవత్తత్త్వద్విగ్రహఽనుప్రవేశాదర్చాపి మోక్షుణ్య-
ప్రకాశం కుద్ధసత్త్వద్రవ్యమయైశ్యగ్గః. దేవతర్కస్థాను సేవ్యాదివిచిత్రావతారదళాయా-
మపి (౬) “అదిత్యిష్టంకంతమసఃపరస్తాత్” ఇత్యాదిప్రసిద్ధస్యపరమపదనిలయవిగ్రహస్య
సన్నివేశైకరూప్యం నావివక్షితమ్. చిన్త్యతేనచాదిత స్యాప్యచిన్త్యతోన్మితర-

- (౧) వి.పు.౬-౭-౮౪. (౨) వి.పు.౧-౧-౧. (౩) వి.పు.౬-౭-౭౦.
(౪) వి.పు.౬-౭-౭౧. (౫) (౬) పురుషసూక్తమ్.

మూ; —

దివ్యాద్భుతనిత్యనిరవద్య

దివ్యశబ్దద్వయమ్ - ద్రవ్యసంస్థాన వైలక్షణ్యపరమ్. అద్భుత త్వమ్ - ప్రతిక్షణమ పూర్వత్వమ్. నిత్య సంస్థానత్వమ్ - నిత్యత్వమ్. ద్విగభ్యావద్యరాహిత్యమ్ - (నిరవద్యత్వమ్).

(దివ్య) పరున్దియుమ్ ఉపమానమిన్ద్రి క్షేయిరుక్తైః. అప్రాకృత మాయిరుక్తైః యెష్టుమామ్. (అద్భుత) క్షణద్వాయమ్ అపూర్వమాయిరుక్తైః. అతపవ ఆశ్చర్యానహమాయిరుక్తైః, (నిత్యనిరవద్య) నిత్యనిర్దోషమాయిరుక్తైః. అతావతు - ఎష్టుమొక్క స్వార్థమాయిరా త్కాఢీకై. (౧) “భక్తానామ్” ఎన్ద్రిరుక్కుమిరుప్ప.

సజాతీయతయాచి స్తయితుడుశక్యతామాహ. తేనానిత్యత్వాదిసాధకసావయత్వాద్య సమానానాం ధర్మిగాహకమాన బాధోఽభిపేతః.

దివ్యాద్భుతశబ్దాద్రవ్యతస్సన్నివేశాదిభిశ్చవైలక్షణ్యపరౌ; అప్రాకృతస్థానపర్వ త్వాప్రాకృతత్వపరౌ. (౨) “రూపంవిష్టం దివిసంస్థితం” (౩) “సభూతస్థస్థానా నోదేహాస్యపరమాత్మనః” (౪) “సతస్యప్రాకృతామూర్తిమాంసమేదోస్థిసమృద్ధివా” ఇత్యాదిభిస్తథోక్తైః. అద్భుతత్వమ్ - (౫) “తస్యవైతస్య పురుషస్యరూపమ్ యథామహారజసంవాసః” (౬) “సర్వాశ్చర్యమయందేవమ్” (౭) “తేనాశ్చర్యవరేణాహమ్” (౮) “అపూర్వరూపసంస్థానమ్” ఇత్యాదిప్రసిద్ధనిరతిశయవైచిత్ర్యవత్త్వమ్.

నిత్యత్వమపి - (౯) “నిత్యావిక్షాన్యభావసంసిద్ధిః” (౧౦) “నిత్యంనిత్యాకృతిధరమ్” ఇత్యాదిభిరుక్తమ్. తేనకుభావప్రయాదద్భుత పరవిగ్రహస్యకల్పితత్వకృతత్వాదివత్త్వం ప్రతిక్షిప్తాః. అవతారవిగ్రహాణామపి సత్యానామేవతత్రైవవిధాగాఽవిధాగాపుటద్విష్టైః తేషాంప్రత్యేకమపినిత్యేచ్ఛాసద్ధతాంశేచిదాహుః. నిరవద్యత్వమ్ - డైత్ర్యజ్జీవరీరవత్కర్మమూలత్వసంభావమాత్వా దేరభావాద్దివ్యాత్మ స్వరూపే ప్రతాస్తయోగపురుషాపేక్షయోక్తమనాలమ్బనత్వరూపమవ్యవద్యం దివ్యవిగ్రహేనాస్తి. తస్యయాభావప్రతం యథాదర్శనశ్చినుఖానుస్థనేయత్వాత్. ఇహాభివ్యక్తరాపేక్షయా సకలృచిపిప్రతికూలమ్; సర్వస్యతదనుకూలతయైవప్రమాణ సద్ధత్వాత్. తస్యతుపరప్రతికూల సర్వాశ్రయస్యప్రతికూలతేశరహితతయాసమస్తహేయరహితత్వోన్వితైః.

(౧) జిత-౧-	(౨)	(౩) భార-	(౪) వాయు-౩౪-౪౦.
(౫) బృ-౪-౩-౬-	(౬)	(౭) (౮)	(౯) (౧౦)

మూ;— నిరతిశయాజ్వల్య సౌందర్య సాగన్ధ్యసౌకుమార్యలావణ్య

సౌందర్యమ్ - అవయవోభా. లావణ్యమ్ - అవయవిశోభా.

(నిరతిశయాజ్వల్య) సర్వతేజస్సుక్కశ్చైయుమ్ కీర్తిష్పదుత్తి
కొట్టెడుకుమారాజ్వల్యమ్. ఇత్రాల్ బ్రహ్మాదికళుక్కు మమైత్తుక్కట్ట
వేణుమ్బడియాయరుక్కు. ఇత్రాల్ విగ్రహవైలక్షణ్యమ్ శోల్లిల్లదు.

అథవిగ్రహగుణానాహ (సౌందర్యేతి). (సౌందర్య) అవయవశోభై.
(సాగన్ధ్య) (౧) “సర్వగన్ధః” ఎన్నిపడియే సర్వశ్చైయుమ్ పరిమళిత
మాక్కపల్లెయరుక్కు. (సౌకుమార్య) నాయచ్చిమారుమ్ ఉత్తై
క్కపాల్వర్క్కపాల్వతాతపడి పుష్పహాస సుకుమారమాయరుక్కు.
(లావణ్య) సముదాయశోభై, అతావతు - ఎఱ్ఱు మొక్కవ్యాపిత్తునిన్దు.

ఏవం ముక్తనిత్యాపేక్షయాపి సకస్యచిత్రాప్తికూల్యమ్. తేషామిశ్వరేణసమా
సభాగత్వాత్. ఆచేతనాపేక్షయాతుప్రతికూలానుకూలేకదాచిదపిసస్త్యై. ఆతేవతస్య
హేయముపాదేయచ్చినాస్తి. తస్యసావద్యత్వోక్తిస్తుచేతనవిశేషప్రతికూలస్వభావయో
గితయా తదపేక్షైః త్రైత్రజ్ఞానాస్తుప్రతికూలదుఃఖ తత్కారణ సమృద్ధాత్సావద్య
త్వమ్. ఈశ్వరబుద్ధి విశేషరూపస్య త్రైత్రజ్ఞకర్మసాధ్య నిగ్రహస్యాపి కర్మవశ్యగోచరత
యాతత్త్వేవత్వమేవ. ఈశ్వరస్యత్వసా ప్రశాసనరూపతయాగుణవివ. ఏవంస్థి
తేదివ్యవిగ్రహస్యనిరవద్యత్వోక్తిః ఈశ్వరాపేక్షయా తదాభితాపేక్షయాచ శరీర
త్వాదిశబ్దప్రతికూలస్వభావరాహిత్యవరా.

నిరతిశయత్వ మాజ్వల్యదిమ సర్వేష్యవ్యసీయతే. తచ్చతత్తదపేక్షయో
తప్రస్తాభావాదనుత్తమత్వవత్. బౌజ్వల్యమ్ - (౧) “అదిత్యవర్ణమ్” (౩) “దివిసూర్య
సహస్రస్య” ఇత్యాదిషూక్తం భాస్వరతమత్వమ్. సౌందర్యమవయవశోభా. యేన, (౪)
“సాక్షాన్మన్మథమన్మథః” ఇత్యుచ్యతే. (౫) “సర్వగన్ధః” ఇతిశోభితిః అనుకూలగన్ధ
విషయా; స్రక్చన్దనాదిచాతస్త్రితకరిమిత్యభిప్రాయేణసౌగన్ధ్యశబ్దః. సౌకుమార్యమ్ - మ
హాబలత్వేపి పుష్పహాసఇతినా మదుహాసంనుద్దవమ్. యథోక్తమ్; (౬) “సునుమారౌమహాబ
లా” ఇతి. లావణ్యమ్ - సముదాయశోభా. (౭) “భూయన్తం తేజవివాద్భిర్బహుభాభిర్నమూ

(౧) ఛాన్దో-౩-౧౪-౪. (౨) పురుషసూక్తమ్. (౩) గీ-౧౧-౧౨.

(౪) భా-౧౦-౩౨-౨. (౫) రా-౮-౧౯-౧౪. (౬) † (పా) అవణమౌత్తే

మూ; — యావనాద్యనన్తగుణనిధివివ్యరూప, స్వాభావికానవధికాతిశయ

ఆదిశబ్దార్థః - సీనవృత్తాయతభుజత్వాది.

అథదివ్యాత్మగుణాః. (స్వాభావికేత్వాది) స్ఫుటమ్.

రసజ్ఞైర్తరవద్గ్రామిరుక్తైః. (యావన) (౧) “యేయవాకుమారః” ఎన్నిపడియే నిత్యయువావాయిరుక్కుమ్వరుసమ్. (ఆది) ఇన్ద్రేముత లాన, (అనన్తగుణనిధి). అనన్త్యాతమానగుణజ్ఞుక్కు కొల్లేకలమాయిరుక్కుమ్. (దివ్యరూప) దివిస్థితరూప. అతావతు - ఇవ్యభూతియిలడజ్ఞాతిరుక్తైః.

విగ్రహగుణజ్ఞో విగ్రహత్తుక్కుభూషణమాయిరుక్కుమాపోలే దివ్యాత్మస్వరూపత్తుక్కు భూషణమానస్వరూపగుణజ్ఞైర్చొల్లుకిటతు. (స్వాభావిక) జలత్తుక్కు చైత్యమౌలే స్వభావసిద్ధమాయిరుక్తైః. అతావతు యావద్ద్రవ్యభావియాకైయాలే నిత్యమాయిరుక్తైః. (అనవధికాతిశయ) † నిస్సీమముమాయ్ ఆశ్చర్యకరముమాయిరుక్తైః.

కృతమ్. సత్తురానందజననం లావణ్యమితకధ్యతే” ఇత్యాదుః. యావనమిహానకాలకృతావస్థా; కిన్తతాదృశోవిగ్రహస్వభావః. తద్భావనస్యనిత్యత్వాత్. ఆస్యేషామపిహియావనేకామారాఽనన్తరభావిత్వముపలక్షణమాత్రమేవ. యువతయైవనేషాజ్ఞిదుత్పత్తిశ్రవణాత్. ఆదిశబ్దేన శుభాశ్రయాదిప్రకరణోక్తసర్వగుణప్రక్షాళకృత్. నిధిశబ్దఇహాశ్రయపరోనిరతిశయభోగ్యుత్పత్త్యక్షకృత్.

ఏవముపకారకతమత్వా ద్యభిప్రాయేణగుణజ్ఞేభ్యః పూర్వంవిగ్రహాఉక్తః. అథ-ఈదృశవిగ్రహాభివ్యక్తిప్రకృప్తగుణభూయత్యతామాహ (స్వాభావికేతి). అత్రసర్వగుణకస్థభూతైరాత్రాతానాశ్రితగోచరవాగ్దేహైః భేదసాధారణైజ్ఞానాదిభిఃపరత్వమ్, ఆత్మితరక్షణైకానైస్సోపాధినిధిసోపభ్యిచ్చవ్యజ్యతే. స్వాభావికశబ్దేననిత్యత్వమనన్యాధీనత్వశ్చాత్రవివక్షితమ్. తాత్కాలినిత్యముక్తజ్ఞానాదిభ్యోవ్యవచ్చేదః. తద్బలాదిభ్యోవ్యవచ్చేదస్తవ్యవధికాతిశయత్వాదపి. అనవధికాతిశయశబ్దః-పూర్వవత్, (౨) “పరాస్య

(౧) ఋగ్వే-ఆ-౨-౮-౨౫. (౨) కేన-౬-౮.

† (పా) గుణజ్ఞో నిస్సీమజ్ఞభూయగృహీతాంశమ్ ఆశ్చర్యావహమాయిరుక్తైః..

మూ:—

జ్ఞానబలై శ్వర్య

పాద్యుయమ్ - సాధారణమ్.

ప్రథమత్తిల్ జ్ఞానాదికళాము సర్వవిషయజ్ఞో, అవదీర్ణిల్, (జ్ఞాన)
(౧) “యోవేత్తియుగపత్సర్వం ప్రత్యక్షేణ సద్వాస్వతః” ఎన్నిటపడియే
ఎల్లావదీర్ణియుమ్ ఒరుకాలే ఎప్పోతుముళ్ళపడి అతీయవదీర్ణాయ
దుక్కై. (బల) సబ్బ-ల్పమాత్రత్రాలే సర్వపదార్థజ్ఞైయుమ్ ధరిక్కుమ్
ధారణసామర్థ్యమ్, (విశ్వర్య) సమస్తపదార్థనియమనసామర్థ్యమ్.

శక్తివికాదిగ్రహప్రాయతేస్యాభావికీజ్ఞానబలక్రియాచ” ఇత్యాన్నతం స్వాభావికత్వం
పరత్వస్య సర్వేషుగుణేషుయోజ్యమితిభావః. సంకర్షణాదిల్లూకాత్రయాభి వ్యక్తి
క్రిమేణజ్ఞానాదిగుణద్వంద్వత్తిక్తిః. ప్రత్యేకంచగుణద్వంద్వేషుపౌర్వాపర్యచేతు
భగవచ్ఛాస్త్రైః. యథా (౨) “బలంవియంతథాతేజ ఇత్యేతత్తుగుణత్రయమ్ ।
శ్రమాద్యవద్యాభావాఖ్యం జ్ఞానాదేరుపసంజన్యమ్” ఇతి.

జ్ఞానమిహ - సర్వసాక్షాత్కారరూపమ్, (౩) “యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిత్” “సర్వద
ర్శీసాధీనోనాదిః” (౪) “సర్వేశ్వరస్సర్వదృక్” ఇత్యాది భక్తిః. ఉక్తజ్ఞానా
భమునిభిః- (౧) “యోవేత్తియుగపత్సర్వం ప్రత్యక్షేణ సద్వాస్వతః” ఇతి. బలమ్.
శ్రమప్రసక్తరూపంసర్వధారణసామర్థ్యమ్; (౨) “ఏషసేతువిధరణః” (౩) “యత్రవి
శ్వం భవత్యేకసీళమ్” “తత్సవితుర్వరేణ్యమ్” “ధ్రువమచలమమృతంవిష్ణుసంజ్ఞం
సర్వాధారంథాదు” (౪) “యోలోకత్రయమావిశ్య విభత్యవ్యయశ్చరః”
(౫) “పరమాత్మానసర్వేషా మధారఃకరమేశ్వరః” ఇత్యాదిసిద్ధమ్. విశ్వర్యమ్.
(౬) “ఏషసర్వేశ్వరః” (౭) “సర్వేశ్వరేశ్వరశక్తుష్టం” ఇత్యాదిషూక్తమవ్యాహ
తేచ్ఛం సర్వనియస్తౌత్వమ్. (౮) “అజస్సర్వేశ్వరః” ఇతిచతన్నామపాతం.

(౧) సాధమునిశ్రీసూక్తి.	(౨) భగవచ్ఛాస్త్రే.	(౩) ముణ్డ-౨-౨-౭.
(౪) వి-శ్ర-౬-౫-౮-౬.	(౫) బృ-౬-౪-౨౨.	(౬)
(౭) గీ-౧౫-౧౭.	(౮) వి-శ్ర-౬-౪-౪౦.	(౯) (౧౦) సహస్రనామ్ని.

మూ; —

వీర్యశక్తితేజః

(వీర్య) సర్వత్వైయుమ్ ధరిత్తు నియమిత్తువోరానిన్ద్రాల్ పురుషమ్ వేరాత అనాయాసమ్. ఎల్లావద్దోయుమ్ ఉడ్డాక్కానిన్ద్రాల్, తాన్ అవికృతనాయురుక్కుమవికారత్తైయెన్నపుమామ్. (శక్తి) ప్రవృత్త్యన్ముఖరాన చేతనరుక్కు శక్తియైక్కొడుత్తుప్రవర్తిప్పిక్కుమ్ ప్రవర్తకత్వసామర్థ్యమ్, అఘటితఘటనాసామర్థ్య మెన్నపుమామ్. జగదుపాదాన శక్తియెన్నపుమామ్. (తేజః) పరాభిభవనసామర్థ్యమ్. (౧) “తమేవ భాన్తమనుభాతిసర్వమ్” ఇత్యాది.

ఇష్టాడినర్వోత్త ఎష్టనానననుక్తు ఇనిపన్నిరణ్ణుగుణమ్ఆశ్రితవిషయమ్.

వీర్యమ్ - సర్వోపాదానత్వే సర్వధారణీ సర్వనియమనేషి వికారరహితత్వమ్. యథోక్తమ్; “వికారవిరహోవీర్యంబ్రకృతిత్వేషిమేసదా” ఇత్యాది. శక్తిః - స్వేతరసర్వనిర్వాహికా, “జగత్ప్రకృతిభావోమేయస్సశక్తిరితీర్యతే” ఇత్యాదిషూక్తా సర్వోపాదనత్వాత్మికా. యద్వా, యదనైర్విరళకృత్వాదఘటితమివభాతి, తద్భటనసామర్థ్యరూపా. తేజః - అస్వాధీనసహకార్యసపేక్షత్వమ్. తదుక్తమ్ “తేజస్తస్య న్యానసపేక్షతా” ఇతి. “సహకార్యసపేక్షమేసర్వకార్యవిధౌహియా తేజష్టమగుణం ప్రాణుస్తమిమంతత్వవేదినః” ఇతిచ. (౧) “సతత్రసూర్యోభాతినచస్తతారకం నేమా విద్యుతోభాన్తిమతోయమగ్నిః” (౨) “జ్యోతీంష్యాదిత్వప్రదాజన్ తురాన్ప్రచ్ఛాదయన్ప్రియా” ఇత్యాది నిదర్శితం పరాభిభవనసామర్థ్యం తేజః కేచిత్ప్రచక్షతే. లోకేకచ్ఛిత్వాపాద్యవస్థాయాం స్వవిభాతిం” నబానతి; జానన్నపిస ధారయతి; జ్ఞాత్యాధారయన్నపిససర్వధానియస్తుంశక్నోతి; శక్తోపిధారణనియ మనాభ్యాం గ్లానోభవతి; అగ్లానోపితత్వత్వాస్థితి హేతు స్సాస్యతే; తద్భేదుశ్చపరాధీనసహకారిసాపేక్షస్సాస్యతే; నైవమసావితిగుణైక మోక్తితాత్పర్యమ్.

(౧) ముట్ట-౨.౨-౧౦. (౨) భార-ఉ-

మూ:-

సౌశీల్య వాత్సల్య

సౌశీల్యాదిద్వాదశకమ్-భక్తరక్షణసాధారణమ్. (సౌశీల్యేత్యాది)శీలం
హిసామ-మహతో మనైస్సహసీరన్ధ్రేణ సంశ్లేషస్వభావత్వమ్. తస్యచ
ప్రయోజనాన్తరా పయికత్వాభావాత్, (సౌశీల్యమ్). యద్వాఃశ్వర
త్వబుద్ధాయథా ఆశ్రితానాం సాధ్వసంసన్యాత్, యథాచస్వయమపిస
స్వస్యపరత్వబుద్ధ్యా శీలత్వస్యాత్ తథాశీలత్వమ్-సౌశీల్యమ్. (వాత్స
ల్యమ్) దోషే పిగుణత్వబుద్ధిః. యథాసద్యః ప్రసూతాయాఃభోనోర్వశ్యేః
ఇదచ్ఛత్రుమాకాంతాహుః. అతఏవహిపుభగనుక్తిః - యమాయాః.

(సౌశీల్య) మహతోమనైస్సహసీరన్ధ్రేణసంశ్లేషస్వభావత్వమ్ -
శీలమ్. అన్యమహత్వమ్తమ్తీరుపుశ్చ త్తిలుమిన్ద్రికేయైర్భేదై - సౌశీల్యమ్.
(౧) “ఆత్మానంమాయసంమశ్యే” (వాత్సల్య) తన్మేమత్తాతే ఆశ్రి
తగతిమానదోషముమ్ గుణమాయోర్భేదై. గోపాలత్వమ్ బాగుప్సి

అథ “తేనానస్తగుణస్యాపిషడేవప్రభమేగుణాః । యైస్త్యయేమగ్నైః తైవ
శ్యేష్యైర్నివేదితాః” “ప్రకృష్టవిజ్ఞానమ్” ఇత్యాగ్ర్యక్తపాద్యజ్ఞాపితతిరూపాఆధ్రుత
సంగ్రహణరక్షణయోగ్యైశ్చతశ్చయత్కాగుణాణ్యస్తే. తత్రసౌశీల్యమ్-భోభసశీ
త్వమ్, తచ్ఛాత్మియసీయాసోవ్యతిహి సేషుగుహగోపాలాదివ్యపిసాధ్వసప్రభుమహానస్య
ప్రయోజనసీరన్ధ్రేణసంశ్లేషస్వభావత్వమ్. యథోక్తం (౨) “గుహాసహితోగామి” (౩)
“అహంవోబాంధవోబాతః” ఇత్యాది. (వాత్సల్యమ్) “శరణాగతవత్సల్య” ఇత్యాగ్ర్య
భిప్రేతాస్వరక్షణీయతయాభిమతేషు దోషవరసాగిణీప్రతి. దోషాణాం గుణవ్యస
దశానమితితత్వతివాద్యః. త్తమాకాంతాభూతవాత్సల్యకథనేషమూఘ్యైర్భేదై (౪)
“అపిచేత్సుగురాచారో భజితేమాదునస్యభాక్ । సాధురేపమనుస్తవ్య స్వయ్యగ్యగిణి
లోహిణి” (౫) “అపిపాపేష్వభిరతా మద్భక్తాఃపాండుసందస । మువ్యస్తేపాత్రై

(౧) రా-య-౧౨౦-౧౧. (౨) రా-బ-౧. (౩) టి-భి-౫-౧౩-౦౩.

(౪) గీ. (౫) † (పా) అఖిల.

మూ; —

మార్దవాఽఽర్జవ సౌహార్దసామ్య

ఆశ్రితవిరహానహత్వమ్ - (మార్దవమ్.) తేష్వస్థానభయ శక్తిత్వంవా. మనోవాక్కాయైక రూప్యమ్ - (అర్జవమ్.) యథా(౧) “ఋజుబుద్ధితయా సర్వనూఖ్యాతు ముపచక్రమే” ఇతి. (సౌహార్దమ్) తేమామభిమత శ్రేయోభిధ్యాయిత్యమ్; స్వసత్తానపేక్షతద్రక్షాపరత్వంవా. (సామ్యమ్) జన్మపుత్తగుణనైషమ్య మనపేక్ష్య సర్వేషాం సమాశ్రయణీయత్వే తమ్. (మార్దవ) ఆశ్రితవిశ్లేషణై పృథుక్కుమాట్టాత తిమపుభ్యుత్తిల్ మేన్తై. (౧) “అనిద్రస్సతతంరామః” (అర్జవ) ఆశ్రితసంశ్లేషణై తన్నుజైయ మనోవాక్కాయజ్ఞో ఏకరూపమాయురుక్తై. అతానతు అవరోకభుక్కుత్తన్నైనియమిత్తుక్కుదుక్తై. (సౌహార్ద) ఆశ్రితర్కుక్కు సర్వజ్ఞభాస్వేషణపరనాక్తై. “శోభనాశంసీతి-సుహృత్”.

(సామ్య) జాతిగుణవృత్తాదికల్పేస్పారాతే అవరోకభుక్కు ఆశ్రయణీయత్వత్తిల్ సమనాయురుక్తై. (౨) “గుహేనసహితః”

స్సర్వైః కద్యవత్రమివాంభసా” ఇతిచూహ. (మార్దవమ్) (౩) “తంవిన్యాకైకీయా పుత్రమ్” ఇత్యాదివానిన ఆశ్రితవిరహాత్మమతయాసుప్రవేశిత్యమ్, సావరాధేషుశాసనోన్ముఖస్యాపి సామప్రధానత్వంవా. యదాహ (౪) “సామోపహితయావాచురూక్షాణిపరివర్జయన్” ఇతి.

(ఆజ్ఞానమ్) (౫) “ఋజుబుద్ధితయాసర్వనూఖ్యాతుముపచక్రమే” ఇత్యాదిషూక్తంమనోవాక్కాయవ్యాపారాణామిభస్సంవాదిత్యమ్. తేనసంశ్లేషణ విప్రతిపాన సుదయః. (సౌహార్దమ్) (౬) “సుహృదం సర్వభూతానామ్ (౭) “ఋరసప్రతిజ్ఞానా హపార్థం సంఘాద్యమాధవః” ఇత్యాదిప్రసిద్ధం సామాన్యతోవిశేషతత్త్వవిస్తృతి త్వమ్. తచ్చ-విషయభేదాత్ క్వచిత్ (౮) “ఏవవివాసాధుకమకారయతితమ్” ఇత్యాద్యుక్తాఫోనినీషయాసవిరుద్ధ్యతే. (సామ్యమ్) జాతిగుణవృత్తాదినిమ్నోన్నతత్వా

(౧) రా.సు-౩౬-౪౪. (౨) రా.బా-౧. (౩) రా-
(౪) (౫) (౬) గీ-౫-౨౯. (౭) భార-దో)బ. (౮) కాశీ-౩-౯.

మూ; —

కారుణ్య మాధుర్య

స్వీకృతానాంతేపాం. సమ్భాననా విశేషేషుమనసా - తద్విషయాదరేచనముత్పన్నః; తారతమ్యధీరహితత్వమ్. (కారుణ్యమ్) స్వాధ్ధాఽనపేక్షా పరదుఃఖాఽనహిష్ణుతా. (మాధుర్యమ్) హస్తం ప్రసృతానవీరసానహత్వమ్. యథా (౧) “ఏష్యేహిఘ్నామ్ముజ పత్రనేత్ర” ఇతి.

(౨) “శబర్యాపూజితం”. (కారుణ్య) స్వార్థనిరపేక్షపరదుఃఖాఽనహిష్ణుత్వమ్. (౩) “ఋషేర్ధర్మాత్మనస్తస్యకారుణ్యమ్” (మాధుర్య) హస్తం ప్రసృతత్వేషిరసానహత్వమ్. (౪) “ఏష్యేహిఘ్నామ్ముజ పత్రనేత్ర” (౫) “అసూర్యమినసూర్యేణ నివాతమినవాయునా | కృష్ణేనసముపేతేన

సాదరేణ సర్వరాశ్రయణీయత్వమ్. యథా (౬) “శబర్యాపూజితస్సహ్యకో” (౭) “ఘోరీహమనకాయామ్యమీత్యాహ మాలోకపదీవసః” ఇత్యాది. అతఏవ (౮) “సమాహంసవశాభూతేషు” ఇత్యిహ. క్షిప్తేస్సవతోవక్షపాతిత్వమ్, అక్రితేషుయథా మామాదరసం భావనాక్రమైషుయ్యురహితత్వంవసిద్ధ్యతి. యథాకమకసలదాయనః శిశ్వరస్యాశ్రయణోపాధికవక్షపాతోపి సమత్వానిరోధి.

(కారుణ్యమ్) అమద్విష్టస్వప్రయోజనాంతర పరదుఃఖనిరాకరణేచ్ఛా. పరదుఃఖాదుఃఖిత్యాదికీంతు సంతుల్యమ్; అవ్యాప్తీరతివ్యాప్తేశ్చ. సవకప్రశాసితం సావరాగనిగ్రహస్యాపి తాన్త్రసద్ధత్వాత్తదవరోధేన కారుణ్యన్నియంతేష్యమ్-లోకేపితస్త్రవపుస్తప్తేషి, (మాధుర్యమ్) క్షీరపసుపాయభావేపిస్వానుత్వమ్. తచ్చ (౨) “మాధుర్యమ్పరమమ్” ఇత్యాదిషూక్తమ్. ద్వేషవతాంజిహ్వాంసితానామపి దృష్టిచిత్తావహానిత్వేనరసావహత్వంవా. యేనామపాలస్య తాదృశీచరమదశా. అసస్యమనసాం (౩) “మచ్చిత్రమత్తప్రసాదాః” ఇత్యాద్యుక్తావస్థాన. వభోదోగగ్రదశకేనేపిహ సౌమ్యత్వమ్

(౧) భార భీష్మ- (౨) రా-బా-౧. (౩) రా-బా

(౪) (౫) ది-ప్ర-౧౯-౨౧. (౬) గీ-

(౭) (౮) గీ-౧౦-౯.

మూ;---

గామ్యార్థదార్య చాతుర్య

(గామ్యార్థమ్) ఆశ్రితవిషయే “ఏవమనేన చిక్షిత్తమ్” ఇతి పరిచేత్తుమశక్యత్వమ్; దీయమానగౌరవసం ప్రదానలాఘవానపేక్షత్వంవా. (బేదార్థమ్) అన్యస్తేదదామిత్యభిమాన విరహేణ “పుత్రసత్ప్రాప్తంభుక్తే” ఇతిబుద్ధ్యాదాత్మత్వమ్. ఇదవియద్దత్తం మయేత్యస్మరణశీలత్వంవా. యద్వాసర్వందత్వాపి. (౧) “ఋణంప్రవృద్ధమివమే” ఇత్యత్ప్రప్తత్వమ్ - బేదార్థమ్. (చాతుర్యమ్) ఆశ్రితార్థేష్వ జడక్రియత్వమ్. యథా సానుబద్ధరావణవధేన విభీషణాభిషేకం యద్వా జహృషే భారతంపురమ్” (౨) “సర్వగన్ధస్సర్వరసం”. (గామ్యార్థమ్) ఆశ్రితరుక్కుచ్ఛేయ్య నిస్తైత్తిరుక్కునువై ఒరువరాలుమ్ పరిచేద్వికృతరితాయరుక్తై, అతావతు - తన్కొడైయన్ శీర్షాయమ్ కొఠ్ఠుకివనుడైయశిఱుమైయుమ్ పారాతిరుక్తై; (౩) “యత్యదాబలదా”.

(బేదార్థమ్) ఆశ్రితరుడైయ అపేక్షితజ్గళైత్తానేషరస్తుకొడుక్తై. (౪) “ససర్వాసర్థినోదృష్ట్వా సమేత్యప్రతిబద్ధ్యచ” (౫) “ఉదారాస్సర్వపైతే”. (చాతుర్యమ్) ఆశ్రితదోషజ్గళై ప్పిరాట్టియుమటియాతపడి మత్తై “ఏవ్యాహిప్రుల్లాంబుజవత్రనేత్ర” ఇత్యాదిమప్రసిద్ధమ్. (గాంధీయమ్) భక్తానుగ్రహపదాన్యత్వాదేరామూలతోదురవగాహత్వమ్. ఆశ్రితాపరాధేషప్రతిగ్రహిత్వ నికషాదిషుసతోపిన్యజ్ఞానస్య గోపనేనదుజ్ఞానత్వంవా. తదభిపాయేణహిసవజ్ఞాన్యాన్యవిజ్ఞాత్వత్వోక్తిః.

(బేదార్థమ్) సాత్రలాఘవం దేయగౌరవంచానాదృత్యదాయవిభాగస్యాయేన ప్రత్యుపకారాదినిరపేక్షం వితరణరసకత్వమ్, ప్రభూతం దత్వాన్యత్ప్రప్తత్వంచ. అతపివపశ్యన్తిస్సర్వాన్ స్వయముదారానాహ. చాతుర్యమ్ - “రక్షణీయేషుజనయనప్రత్యయంతదా” ఇత్యాది ప్రసిద్ధ మతిశంకాశమునదోషగోపనాది రూపవచనక్రియత్వమ్. యేనవిభీషణ సుముఖాదిమృదుధానప్రసూకులయతి, శుభాశ్రయస్వాకార

(౧) భార-ఉద్యో-గీ-౨-౨౨. (౨) ఛాన్దో-౩-౧౪. (౩) (౪) రా-ఆ-౧౬-౨౭. (౫) గీ-౭-౧౨.

మూఁ -

సైర్య సైర్య శౌర్యపరాక్రమ

ఆశ్రితదోషగోపనంవా - చాతుర్యమ్. యథాప్రితః దేరివ. (సైర్యమ్).

(౧) “సత్యజేయంకథంశ్చన” ఇత్యశ్చనన్ధిమత్త్వమ్.

భక్తిరక్షాపయోగి గుణాశ్చద్యుతశః. అభక్తైః సరక్షణో విరోధి. నిరాసాపాధికంత్రికమ్. (చైర్యమ్) స్వస్థిన్ ప్రతిపక్షాగమే సత్యవికృతత్వమ్. యథా (౨) “జహామాశ్చ గడ్డంధ్రయతి” ఇతి. స్వగృహభవపరబలే ప్రవేశసామర్థ్యమ్ - (శౌర్యమ్) ప్రవేశసతి తన్నీరసకౌశలం (పరాక్రమం). యథా “చిన్నంభన్నమ్” ఇత్యాది.

కైక్. ఆశ్రితరుదైయ అతిశక్తైః యోషోక్తిరక్షైః యన్నపుమామ్.

(౩) “సమూర్ణం దశయోజనమ్” (సైర్య) ప్రత్యూహశక్తిరవ్యాశ్రిత

రక్షణప్రతిజ్ఞాభంగంనకరోతి. (౪) “సత్యజేయంకథంశ్చన”. (చైర్య) అతుక్కడియాన నెఱ్ఱిల్ తిట్టె, అనన్తరమ్ ఇరణ్ణగుణమ్ ప్రతి పక్షవిషయమ్. (శౌర్య) ఆశ్రితవిరోధితై అభయచ్చయ్యవల్లనాయుకుకైక్. (పరాక్రమ) అభివజముడుకినాలున్ వినై శేయ్యవల్లనాయుకుకైక్.

ప్రదశనాద్యుత్పాదయివిషయవైరాగ్యాదికంచ జ్ఞయతి. (క్లియమ్) శరణా

గతసంగ్రహే దోషప్రదశనైరన్తరజైరన్తర్యకంపనీయత్వమ్. తథాచాహ (౧) “మిత్రభావేన సంపాప్తం సత్యజేయంకథంచన” ఇత్యుచి. చైర్యమ్. (౨) “అవ్యహంజీవితం జహామ్” ఇత్యాదిమాక్తమత్యనాభి మతవియోగప్రసంగేవ్యభిన్నప్రతిజ్ఞత్వమ్. భిమ్మద్యాశ్రితప్రతిజ్ఞారక్షణాయ స్వప్రతిజ్ఞాభంగేవ్యేతాదృశప్రతిజ్ఞాసిద్ధిః. అతఏవ (౩) “స్యోపతేత్సృగివీయోద్దిమవా శకలభవేత్, కుష్మేత్సోయనిధిః క్షిప్తః మే మోఘంపదోభవేత్” ఇత్యాదిభిరవిరోధః.

వ్యత్యయేన వాక్తాయోదైయోవ్యాఖ్యాతవ్యే. అతర్కితోపనతేపి బలవతేప్రతిపక్షే సాపక్షదృఢచిత్తత్వం వాక్తాయమ్. యథాముః (౪) “కపోలేజానశ్యా” ఇత్యాది. జీవత్వవి మహాలేరావశేసాగరేవ్యలంఘితే విభీషణముభిషిచ్ఛత్రాదభి తోయంగుణి (శౌర్యమ్) అసహాయస్యాపిభీషేరవిలేప్యబలజవనిభయప్రవేశసామర్థ్యమ్. యథాజనస్థానముద్ధములబలనిబహుణాదిషు. (పరాక్రమకి) ప్రవిష్టస్యపర

(౧) రా-య-౧౮-౩. (౨) రా-౮- (౩) భార-౬- (౪) రా-

మహా; —

సత్యకామ సత్యసంకల్ప

అథభోగ్యగుణయుగమ్. (సత్యకామ ఇతిసత్యవిభూతిమత్వమ్ “కామ్యై స్సప్రహస్కరణకామః” ఇతివేకార్థః. (సత్యసంకల్ప) ఇతిలీలా విభూతి మత్వమ్, స్వసంకల్పాదుచ్యుత్త్యభయ విభూతిమత్వంవా.

అథవా, ధైర్యాదిత్రయోగుణాః ప్రతిపక్షవిషయాః.

(చైర్య) మూలబలేనసన్నిహితేపి పూర్వక్షణాన్న విశేషః. (శౌర్య) అన్యశనస్తి క్కే అనుకూలభవతద్బలప్రవేశనమ్. (పరాక్రమ) (౧) “ప్రహర్తాచ” (౨) “భిన్నంభిన్నం శరైర్దగ్ధమ్”. (సత్యకామ) కామ్యైస్త ఇతి కామాః. కామ్యమైస్తతు కామిక్క మ్పడుమ్ విషయజై, సత్యాఃకామాః యస్యసః సత్యకామః; కల్యాణగుణజై యమ్ విభూ తికై యమ్ శొల్లకిజతు. ఆశ్రితర్ క్కనుభావ్యమాన గుణవిభూతిక కైస్తే. (సత్యసంకల్ప) అమోఘమాన అపూర్వభోగ్యజై స్పష్టిక్క ట్టుమనాకై. ఆశ్రితసంరక్షణవిషయోమనోరథః కామః. సఃఅప్రతి హతోభవతీతిసత్యకామః. తద్రక్షణాయ దేన మనుష్యాద్యనతార సంకల్పం అప్రతిహతోభవతీతి సత్యసంకల్పః, ఇగుణజైరణ్ణమ్ జగత్సప్త క్కుమ్ ఉచ్యతే యాలే మధ్యస్థ జగద్రక్షణార్థమాకించుమామ్.

నైర్యై” (౩) “భిన్నంభిన్నం శరైర్దగ్ధమ్” ఇత్యాద్యుక్తీవ్యాపారః. (౪) “అభియా తప్రహర్తాచ” ఇతిస్యక్తావిమాద్యాగుణాశ్రిత విరోధిభంగార్థా, ధైర్యాద దయస్తయోవా. అభేష్టప్రాపణార్థా గుణావాహ (సత్యకామసత్యసంకల్పే) ఇహాతొభావప్రధానాకమధారయపుత్రైవా. కామ్యంత ఇతి కామ్యః - స్వేనస్య ధైర్యభోగ్యావిభూతయః; తేచసత్యాః - నిత్యావత్యర్థిణః. అమిత్యాభూత కామ్య త్వమప్రతిహతేచ్యుత్తవనైర్దగ్ధ్యై సరుక్తిభ్యాంనాత్రవివక్షితమ్.

సత్యసంకల్పత్వమ్ - స్వావతారాద్యపూర్వభోగ్యాంతర సృష్టి జగద్యాద్య పారమిక్ష ప్రదానాదిమచాఽమోఘ సంకల్పత్వమ్. తేసంత్యంకల్పాదభిరుతిలాభే

మూ; —

కృతిత్వ కృతజ్ఞతా

అభిభావ కృతజ్ఞా విషయము క్తద్వా దశ కాదివిలక్షణగుణద్వయ
మూనా (కృతీతి). ఆశ్రితకార్యపూరణన కృతార్థత్వమ్ - కృతిత్వమ్.
యద్వాప్తమ్-క్రియా, తద్వత్త్వమ్. ఆశ్రితకర్తవ్యస్య స్వయం ద్రి
త్వమ్. యథా (౧) “అనంస్తరామి” ఇతి. కృతమేనజానాతి; నతు
కరిష్యమాణాంశ మకృతమితి (కృతజ్ఞః). యద్వా, స్వపాపాన్మోక్షే
ర్భృతస్థుకృతమ్, తదేనజానాతి. ఆశ్రితకృతం దోషం స్వకృతం శ్రేయ

(కృతిత్వ) ఆశ్రితర్ అపేక్షితమ్ ఎద్దాత్ అన్దలాధమితన్న
తాయుక్తే. (౨) “అభిషిచ్యచలజ్ఞా-యామ్” ఇతికర్త కర్తవ్య
జ్ఞాతే యజ్ఞే యతానే యేత్తియిక్కొచ్చుక్తే యెన్నపుమామ్. రచకర్మ
నిర్దిష్టస్థితి. (కృతజ్ఞతా) జనుకాల్ శరణమెన్నుము క్తి మాత్రత్వా
విస్మయేయమ్ కుద్దగల్గోపారాతే అజ్ఞేయేనైచ్చుక్తే. ఆశ్రి
నిస్సంశయత్వంస్యాత్. ఉక్తగుణవగాదధికోపకారకం గుణద్వయమాహ (కృతిత్వ
కృతజ్ఞతేతి) కృతమిహావకారః - కృతజ్ఞాదిశబ్దేతథాదృష్టిః తద్వత్త్వంకృ
తిత్వమ్, ఉపకర్తృత్వమిత్యర్థః. యద్వా (౨) “అభిషిచ్యచలం కాయామ్”,
ఇత్యుక్త్యుక్తమాశ్రితకార్యపూరణన కృతకృతత్వమ్ - కర్తవ్యశేషరహితేషు
కృతిశబ్దప్రయోగాత్. (౩) “సమేపాథాన్తికర్తవ్యమ్” ఇత్యుక్తంవిజితానుస్థా
నజైరపేక్ష్యం భుజుప్రవతకనాథానుస్థానత్వవేదితమ్, తేనాపివరోపకారా
గ్ధమేవ ప్రస్తుతత్వముక్తంభవతి. మూయతేచ (౪) “సకమణావృణతేనోక
నీయాన్” ఇతి. తథాచప్రత్యంతరప్రససాగునాకర్మణాభూయానోనో ఏవాసాగు
నాకనీయాన్” ఇతి. అథవా “అదికర్మణి క్షః” - కృతంకర్తవ్యత్వేనోపకా
మాశ్రితానాయుద్ధితం తత్సమంపూర్వమేవాన్వేన ప్రయోజకత్వా పారభ
మిత్యర్థః. స్వేనకృతంపరోపకారం ప్రత్యపి స్వవైరివశేషిత్వంవాకృతిత్వమ్.

కృతజ్ఞతా - పరః కృతస్యానుకూల్యలవస్యవత్పాతైరసం తాపకారకరణేపి

(౧) పరామాచర.

(౨) రా-బా-౧-౮౫.

(౩) గీ.

(౪)

మూ; — ౭౭ స్వసంభేద్యు కల్మాణగుణగణౌ ఘమహాగణౌ,

శ్చసస్మరతి కృతజ్ఞః ఏకై కిగుణేష్వ సకా౭ స్తర్భవా౭భి సాయకగణశ్చ
బుః సవటఘః పరాహః, తస్య మహార్ణవ సగుణాయ త్తం మహ త్త్వమ్;

తర్ క్కు ఎల్లమ్ శేయ తాలుమ్ అ జ్ఞేమ త్తను అ వర్ క శ్ శేయ
తనుకృతలనజ్ఞేయే నిజై త్తిరుక్కైయెన్నపుమామ్. (౧) “హృదయా
న్నావసర్పతీ” అశ్రితవిషయ త్తిల్ తాన్ శేయతవపకారజ్జై యేనినై త్తి
రుక్కై యెన్నపుమామ్. (౨) “శిరసాయాచత స్తవ్యవచనం నకృతం
మయా”. ఆదిశబ్దతాతే అను క్తగుణజ్ఞై నిజై క్కి-అతు. (అసంభేద్యు)
ఇగుణజ్ఞో ఎట్టై అరుక్కై. “అననధికాతిశయ” ఎన్దు - నిస్సేమత్వమ్.
ఇతాల్ నిస్సభ్యైయత్వమ్. (కల్మాణ) ఉభ్యైతెల్లమ్ నన్దాయరుక్కై-
(గుణగణౌ) అనై తాన్ కిరళో తిరుళాయరుక్కై. క్రోధాదికఘమ్ అశ్రి
తర్ క్కు సాప్యమాయరుక్కై. (మహార్ణవ) అస్మిన్మనోగోచరాః కేచి
దే గోక్తాః. (౩) “నన్దాయు పై ర్మన్యగుణాః” (౪) “చతుర్ముఖాయః”.

స్వయంచాసంత ప్రత్యుపకారకరణేషి అ కృ త ప్రత్యుపకారవత్తదను బంధి
సంపత్. తాయ తస్యైవానందకావత్. యథోక్తం (౪) “స స్తరత్యుపకారాణాం శత
మహాత్మవత్తయా. కథంచిరుపకారేణ కృతేనైకేనతువ్యతి” ఇతి, (౧) “గోవిం
దేతియాదాక్ర్వత్ కృష్ణామాంధూరహాసిసమ్” (౨) “త్వదఘ్నిముద్దిశ్య” ఇత్యా
దిచ. ఏతేనసంక్రితానాం పచ్చార్థోపసంభవేషి హితైషిణ్ణిక్షణమాత్ర ప్రవృత్త్యై
సద్ధ్యతి. అథవాఅర్థిను నియమాంతరానుసారేణ స్వకృతంతాదాత్మిక ప్రత్యభ్యాస
మకృత్యవజ్ఞానావీతికృతజ్ఞః. యదూచే (౨) “శిరసాయాచత స్తవ్య వచనంసకృతం
మయా” ఇతి. ఇదంచ సాప్రావసరేభరత స్తేవాపేక్షాపూరణాయసాగ్ధత్.

ఆదిశబ్దేన “అస్యశంస్యమహాశ్శి” ఇ త్యాదివిసిద్ధసవకగుణ సంగ్రహః.
అసంభేద్యుశ్శో (౬) “యథారత్ననిజలభేరసంభేద్యయానిపుత్రక। తథాగుణావ్యా
సంతస్యావ్యసంభేద్యా మహాత్మసః” ఇత్యాదివచనస్మారకః. ఆత్మవిధిరోధినిరస
నార్థతయా కోధాదేరపి కల్మాణశబ్దే సంగ్రహః. (౩) “చతుర్ముఖాయుయోది
కోటిపద్మే, పమాంయుతైయాస్య గుణాశకాః” ఇత్యాది ప్రసాదాపరచ్ఛేద్య
గుణాసంత్యంతాచరయ ప్రశమనత్వం దురవగాహత్వంచవ్యసక్తై (గుణగణౌ) ఘమహా
(౧) భార-ఉద్యోగి-౧౭-౨౨. (౨) రా-యు-౧౨౪-౩౦. (౩) భార-ఉద్యో-౧౭-౩. (౪)

(౪) స్త-ర- (౫) వామనపు-౯౪-౪౦.

మూ;— స్వాచిత వివిధవిచిత్రాననంతాశ్చర్య

గుణాస్తు స్వానఘానవస్థానాయ భగవత్స్వరూపగతాః. అన్యథానఘాతుంశక్కున స్తీతిభావః.

అథభూషణాని, కటకమకుటాది జాతిభేదోవైవిధ్యమ్. ఏకైకాననంతర భేదపరి విచిత్రశబ్దః. అనంతాశ్చర్యమ్-నిరతిశయాశ్చర్యమ్.

(స్వాచితేతి) †వంవిధనానవసుక్కు శోభావహమాన దివ్యాభరణజలై చ్చొల్లుకిఱతు. జ్ఞానాదికల్ ఆత్మస్వరూపత్తుక్కు అలజ్కారమానవోపాతి, విగ్రహత్తుక్కు ఆభరణజల్ అలజ్కారమాకై యాలే అవద్దై చ్చొల్లుకిఱార్. (స్వాచిత) అవయవజల్ తాన్ ఒరుపపిపూత్రాప్సితే తకుద్దిరుక్కై. (వివిధ) అనై తాన్ నానావాయిరుక్కై. అతావతు కిరీటాదిభేదత్రాలే పలవకై వృత్తిరుక్కై. (విచిత్ర) అఙ్గులీయకమెన్ద్రాల్ “ఇదై చ్చరికడై చ్చరి” ఎన్నుమాపోలే ఓరోవకై కళితేనానావిధమాయిరుక్కై. (వివిధ) ముత్తిన్ పడి, మాఃశీకృష్ణసియెన్గిఱవివిధభేదవైచ్చొల్లుకిఱతు. (విచిత్ర) కిరీటాదినూపురాన్తమాననై చిత్రవై చ్చొల్లుకిఱతెన్నపుమామ్. (అనంతాశ్చర్య) ఎల్లయిఱనవాశ్చర్యవై యుడై త్తాయిరుక్కై.

ణావేతి) ఏకైకగుణాన్యానాంతరానేక గుణగర్భత్వం గణకర్తృనవ్యజ్యతే. గుణగణావినఘాత-అలపవాహః, తేషామహాణావ ఇవాన్యమేకాశ్రయభూత ఇతిభావః.

అథ స్వరూపస్య విగ్రహపద్ధతావచ్చ విగ్రహస్య శోభాతిశయహేతుభూతాని భూషణాన్యవ్యవై (స్వాచితేతి). ఉక్తస్వరూపరూపగుణవత్స్వస్యానురూపత్వంస్వాచితత్వమ్; కీరీటాద్విధభేదస్య తత్త్వస్వరూపోపాదానసిద్ధత్వాత్, అభ్యయకత్వస్య పృథగక్తేశ్చిత్ర వివిధవిచిత్రశబ్దో హేతురత్వముక్తాదిమయత్వేన తత్త్వదంవాంతరగ్భృనికేతైశ్చ ప్రత్యేకంవైవద్యుంబూతః. అనంతశబ్దశ్చర్యం విశేషకః. అసం

† (పావిగ) హనుమాన శౌష్ఠర్యాదికల్ పాతి పూత్రాప్సితే శాత్తిస కిరీటమకుటాదిదివ్యాభరణజలై అనుసన్ధితరుకుకిఱార్.

నిత్యనిరవద్యనిరతిశయసుగంధనిరతిశయ సుఖస్పృశనిరతిశయకాజ్వల్య
ఉత్తరోత్తరం నిరవద్యత్వమనునస్థేయమ్. విగ్రహాచింతాయామపి
పూర్వభావసిహిదివ్యాభరణచింతా. నిరతిశయసుగంధత్వాదికమ్-ఇతరభూ
షణవైలక్షణ్యమ్. (౧) “సర్వగంధస్పర్శరసః” ఇత్యాదివత్.

ఓరోవాభరణచ్చేర్ త్తియై అనుభవిత్తు ముడిక్కవొణ్ణాతిరుక్కై.
(నిత్యనిరవద్య) నిరవద్యజ్ఞఞాయరుక్కు మవల్లీలు కుమ్ కాదా
చిత్కమాన అవద్యజ్ఞఞాయరుక్కుమ్. అజ్జనన్తిక్కే నిత్యనిరవద్యజ్ఞ
ఞాయరుక్కై. అథవా, (నిత్య) ఉత్పత్తినినాశరహితమాయరుక్కై.
(నిరవద్య) (౨) “సగ్వస్తాభరణైర్వ్యక్తమ్” ఎన్నిఱపడియే దివ్యాభరణా
ద్వార్ కళి చేతనరాకై యాలే తన్దాముడై యశోబై స్వార్థమన్తిక్కేయ
రుక్కై. చేతనరాయరుప్పార్ కు స్వార్థమెన్తిరుక్కై అవద్యమితే.
(నిరతిశయసుగంధ) “సర్వగంధః” ఎన్నిఱవిషయత్తుక్కుమ్ స్పృహవిషయ
మాయరుక్కై. అతావతు - తిరువాభరణమ్ శాత్తినాల్ తిరుమాలై
శాత్తుకై పరిమళత్తుక్కుఱుప్పన్తిక్కే అలజ్కారత్తుక్కుఱుప్పామ్మడి
యరుక్కై. (నిరతిశయసుఖస్పర్శ) అల్లాతవాభరణజ్ఞో అదుకుక్కు
ఱుప్పాకై యాలే భోగత్తిల్ నన్దాల్ కల్లిల్ వేణ్డినరుమ్. ఇన్ద్రెయోపే
న్నిల్, పిరాట్టిమారోట్టైక్కలవియిలుమ్ కల్లిల్ వేణ్డతపడినక్చన్దనాది
కళోపాతి అనుకూలమాయరుక్కుమ్. (నిరతిశయకాజ్వల్య) విగ్రహ
కాన్తియైయుమాజ్వల్యతైయుముడై త్తాయరుక్కై.

భ్యేయత్వ వివక్షాయా మపరిమితశబ్దః పృథుతరత్వపరః. నిత్యనిరవద్యత్వాభ్యాం
ప్రాకృతభూషణవ్యాప్తుతిః. (౩) “సగ్వస్తాభరణైర్వ్యక్తమ్” ఇతిహినిత్యంరూపం
ప్రతిపాద్యతే. సవదానిరవద్యత్వేనవాకాదాచితావద్యశక్త్యాప్యదాసః. సవ
గంధస్యాపి దివ్యరూపస్యా మోదాతిశయ హేతుతయానిరతిశయ సుగంధత్వమ్. ఆసభి
మత కానిన్యాద్యభావాన్నిరతిశయ సుఖస్పృశత్వమ్; సూర్యాదితేజోభిభావుకదివ్య
విగ్రహతేజసాప్యసభిభూతత్వాన్నిరతిశయజ్వల్యత్వమ్.

మూ, — కిరీటమకుటచూడానతంస మకరకుండలగై వేయకహం
రకేయూరకటక శ్రీవత్సకౌస్తుభముక్తా దామోదరబద్ధన

(మకుటమ్) కిరీటాగ్రావయనోనాయకాభారం. యద్యా, మకుటమ్ శిరోభూషణమాత్రమ్. యథా (౧) “నాకుండలీనామకుటీ” ఇతి. కిరీటహంసమకుటమ్ - కిరీటమకుటమ్. దివ్యశబ్దం; - సర్వత్రా ౭ ప్రాకృతపరం.

(కిరీటమకుట) కిరీటమాకిటతు - తిరువభిషేక త్తిన్ శుభ్రమ్. మకుటమాకిటతు - మేలిల్ కవిప్పు. (చూడ) † తిరుచ్చుట్టి. (అవతంస) తిరుచ్చెవిమలర్. (మకరకుండల) మకరాకారమాన తిరుత్తోడుకళి. (గై వేయక) తిరుక్కమ్మ త్తిల్ ‡ శాత్తుమ్ తిరువట్టమణి ముతలాననై. (హం) (౨) “పెరియవరై మార్ పిల్ పేరారమ్బుణ్ణి” నిన్నుమాపోలే తిరుమార్ పిల్ మడిత్తుశాత్త నేణ్ణుమ్మడిమాన తిరువారమ్. (కేయూర) తిరుత్తోళి వల్లై. (కటక) మున్దైయిల్ శాత్తుమ్ తిరువల్లకళి. (శ్రీవత్స) తిరుమణు. కీర్ముళ్ళవాభరణజ్జళిపోలే పుథక్ స్థితియోగ్యమష్టిక్కే సర్వే శ్వరత్వచిహ్నమాన అభరణమ్. (కౌస్తుభ) శ్రీకౌస్తుభమ్. ఒరుకాలముమ్ పిరియాతపడి అభిమతమాయ్ సర్వేశ్వరత్వ చిన్త మాయురుక్కుమ్ రత్నమ్. (ముక్తాదామ) ఏకానలీ, తిసరమ్, పళ్ళుసరమేతుడక్కమాన తిరుముత్తునడజ్జళి. (ఉదరబద్ధన) తిరువుదరబద్ధనమ్. ప్రళయాపత్తు

కణికాకామకుట వ్యావృత్త్యా సవాధిపత్యసూచనార్థం కిరీటశబ్దేన మకుటవిశేషణమ్. భారకపురుష శబ్దేనాపి మకుటదైవవిధ్యం శిల్పశాస్త్రాదిప్రసిద్ధమ్. యద్యా(౧) “నాకుండలీనామకుటీ” ఇతిప్రయోగాచ్చిరోభూషణమాత్రేమకుటశబ్దం. అథవాకిరీటస్యాప్యభాగోమకుటశబ్దేనోచ్యతే. మకరసన్నివేశం కుండలంమకరకుండలమ్; అవిభక్తలక్షణరూపస్యాపి శ్రీవత్సస్యభూషణ సమావేశయా భూషణత్వోక్తిః; తాదృశపుథక్ స్థానయోగాచ్చ. భూషణదేవతాధ్యానే తదభివ్యక్తిః. ముక్తాదా

(౧) రా. బా. ౬-౧౦.

(౨) ౩-తిరు-వ-౫౫. † (పా) తిరుచ్చుట్టి

‡ (పా) రేఖాత్రయద్వయమృతాభరణము ముత్తుత్తిరుక్కమ్మ

మూ;— పీతామ్బర కాశ్చీగుణనూపురాద్య పరిమితదివ్యభూషణ,
 క్కళితే జగత్తైర్మనయిదీధితే వైత్తుప్సోద్దాపతస్సఖత్వత్తుక్కు ప్పట్ట
 జ్జట్టినాప్సోతే యిరుక్కై. (పీతామ్బర) సర్వేశ్వరత్వ లక్షణమాయ్
 తిరువరైయితే పూత్తాప్సోతే సుసజ్జతమాయ్ పుంస్తావహమాయురు
 ద్దుళ్ళ తిరుప్పీతామ్బరమ్. (కాశ్చీగుణ) అన్ద తిరుప్పీతామ్బరత్తుక్కు
 శోభావహమాయ్ అన్తరజ్జమాయురుద్దుళ్ళి అరైనూల్ పట్టికై. (నూ
 పుర) భగవద్విషయ త్తి లిట్టివారెల్లారుక్కుమ్ ఇట్టియుమ్ తుత్తైయాన
 తిరువశికళుక్కు వ్రకాశకమానతిరుచ్చిలమ్ము. * ఆదిశబ్దత్తాలే, (౧)
 “పుడైయార్ పాన్నులినన్” ఎన్నిపటపడియే అను క్తమానతిరుయజ్ఞోప
 వీతమ్ కడైయాభీమాతిరమ్ ముతలాననన్దై చ్చొల్లుకిటతు. (అపరి
 మిత) (౩) “ఎన్ణిల్ పల్కలన్” ఎన్ఱుమ్, (౨) “పలపలశియాపరణమ్”
 ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిటపడియే తిరువాభరణజ్జళుక్కు త్తోకై యిలైయెన్నిటతు.
 (దివ్యభూషణ) శుద్ధసత్వాత్మకమాయ్ దివ్యావయవజ్జళుక్కుమ్ ఆభర
 ణజ్జళుక్కుముణ్డానశేర్ త్తి యథుక్కుక్కు మడియాన ద్రవ్యవై లక్షణ్యమ్.

(స్వానురూపేతి) కీర్తీచ్చొన్న వాభరణజ్జళోడు వికల్పిక్కలామ్బు
 డిమాన దివ్యాయుధనర్గతై చ్చొల్లుకిటతు. (స్వానురూప) కీర్తీచ్చొన్న

నూని ఏ కావలీత్రసరాడిని. పీతాంబరస్యభూషణతయోక్తి శ్శోభాతియహేతుత్వ
 హహామూత్వాద్యభిప్రాయా. యథా (౧) “అత సీపుష్పసంకాశఃపీతవాసాజనా
 దఃసః । వ్యభాజితసభామధ్యే హేమ్నివోపచిత్ మణిః” ఇతి. ఆదికల్పేనచ హస్త
 బంధాంగుళీయ కాదిసంగ్రహః. ఉక్తగుణోత్కర్షహేతుభూత ద్రవ్యవై లక్షణ్య
 జ్ఞాపనాయ భూషణాయుధయోదికవ్యశబ్దః.

వివరణితానామనుభవాత్థానిభూషణాన్యత్వా తదనుభవతద్రక్షణయో

(౧) తి.వాయ్-౩-౬-౪. (౨) తి.వాయ్-౪-౩-౫. (౩) తి.వాయ్-౨-౫-౬.

మూ;—స్వానురూపాచింత్య శక్తిశ్శ్చ చక్రగదాసిశాఙ్గాద్యసజ్జేయ

అథదివ్యాయుధాని. ఏకైకాయుధస్యసర్వాయుధకార్యశక్తి మత్వమ్-(అచింత్యశక్తిత్వమ్). యథా, (౧) “సహాయకృత్యంకింతస్య యేన సప్తమహాదుమాః । శైలశ్చనసుధాచైవబాణేనైకేనదారితాః” ఇతి. పరశుటజ్జుఖనిత్రాది కార్యమ్, ఏకేనసాలగిరిరసాతలభేదినాశరేణ హిక్వతమ్.

బలవీర్యాదికలైయుడైయ త్తనక్కిను రూపమాయరుక్మై. అథవా, ఆశ్రితవిరోధికలై అశ్చయచ్చెయ్యుమ్బాతు ఆయుధమాయ్, ఆశ్రి తలై ఉకప్పిక్కుమ్బాతు ఆభరణమాయరుక్కుమెయ్యుమామ్. (అచింత్యశక్తి) సర్వశక్తియాన వున్నుడైయ శక్తియై పురిచ్చేదిక్కిలుమ్ పరిచ్చేదిక్కున్జ్ఞాతశక్తియై యుడైతాయరుక్మై. † (శక్తిచక్ర గదాశాఙ్గా) ఇవైఅజ్జుక్కు ముపలక్షణమ్. అసిశబ్దవిధురమాకవే కిడక్కిటతు. “పద్యవత్ గద్యత్తుక్కుమ్ బరునియతియున్జ్ఞాయరుక్కు మితే ” ఎయ్ పిల్లైఅరుళిచ్చెయ్నర్. (అసజ్జేయ) ఇవై తాన్

రుపయుక్తానిదివ్యాయుధాన్యాహ (స్వానురూపేతి) పూర్వోక్తవిగ్రహాది విశిష్టాపేక్షయా స్వశబ్దః. తత్తదానురూప్యం యతోచితంగాహ్యమ్. సర్వేషామాయుధానాం సర్వాయుధకార్యకరత్వాదచింత్యశక్తిత్వోక్తిః. కుతూరటంకగుద్దాలాది కార్యం సాలశైలవసుధాతలభేదనమేకేనశరేణ కృతముచ్యతే, (౧) “విభేదచపున స్సాలాత్”(౧) “సహాయకృత్యంకింతస్య” ఇత్యాదిభిః. యద్వానిత్యసూరిసమావిష్టతయా తదిచ్ఛానుగుణ విచిత్రకార్యసామర్థ్య మిహవివక్షితమ్. ఉక్తంచోత్తర శ్రీరామాయణే (౧) “శరానానావిధాశ్చపిదమరాయతవిగ్రహమ్ అన్యగచ్ఛంత కా కుశ్శ్చం సర్వేషురుషవిగ్రహాః” ఇతి. చక్రస్య హేతిరాజత్వేపి శంఖస్యపూర్వోక్తి స్సర్వేశక్తభేదగవతో మోక్షప్రదానశక్తిసూచకతయా అభ్యుహితత్వాభిసాయా.

(౧) (౨) రా-బా-౧. (౩) ఉత్తరశ్రీరా

† (పా) (శక్తిచక్రగదాసిశాఙ్గా) ఇవైఅజ్జుమ్ముపలక్షణమ్.

మూ; — నిత్యనిరసద్యనిరతిశయ కల్యాణదివ్యాయుధ,

నిరసద్యత్వమ్-పూర్వవత్. నిరతిశయకల్యాణత్వమ్ - శోభనావమాత్వమ్. తాన్యభరణకోటావపిహినివిశస్తే.

ఎఱ్ఱిఱున్దిగుమ్మనుతే. అభరణభారోపాతిదివ్యాయుధజ్జఘ్నుమ్ త్వాక్తయిల్లామైయాలే ప్రధానమాన పంచాయుధజ్జలైచ్చాన్న విత్తనై. (నిత్య) ఉత్పత్తివినాశరహితజ్జఘాయుక్తై. (నిరసద్య) చిన్నయరాక్తయాలే ప్రతిహాలనిరసనాదికిళిల్ శక్తిప్రవృత్తిళి స్వార్థమాయరాతేశేషిక్కుఱున్దిగుమ్మనుతే. అథవా (నిత్యనిరసద్య) నాత్పల్ల ముమ్మిక్కుకైయన్తిక్కే. (౧) “ముమ్మిక్కుతవైనుతియ” ఎన్దిటపడియే శత్రుశరీరజ్జళితే తైక్కుతై క్కుచ్చాన్దియిల్వీప్పాలే కూర్చెమిక్కురుక్కు. (నిరతిశయ కల్యాణ) స్వసమన్వితాలే సర్వమజ్జజ్జళియుమ్ అత్తలైమ్మిక్కుకైవన్దియిరుక్కు. అతావతు-ఆశ్రితవిరోధనిరసన త్తిల్ వన్దాల్ ఈశ్వర సజ్జల్పత్తిలుమ్ ముత్పాడ రాయురుక్కు. (౨) “అటముయలూభియితే. (దివ్యాయుధ) అప్రాకృతవిగ్రహారాయురుక్కు.

యాథోక్తంపరమసంహితాయామ్ (౩) “సృష్టిబీజతథాకర్మచక్రంస్థితేనిబంధనమ్ గదాసంహారబీజంతు శంఖంముక్తినిబంధనమ్” ఇతి. ఏనమస్యత్మి.

అత్రపంచానాంకంకోక్తిః ప్రాధాన్యాత్. పంచాముఖానిపంచభూతశక్తిరూపాణి భాగవతేప్రొక్తమ్; అప్రభూషణాధ్యాయాదిషు మహాదాదితత్వరూపాణి - తదుభయం తాత్పర్యభేదాదవిరోధేననేయమ్. ఆదిశక్తేనహలముసలాదిసంగ్రహః. సహస్రభుజవిశ్వరూపాదివిగ్రహేషా యథానామసంస్కేతావ్యం (౪) “అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుగమ్” ఇత్యాదిభిస్సప్యక్తమ్; నిత్యనిరసద్యత్వం పూర్వవత్. శుభలక్షణపాష్కల్యాదాభరణకోటావపి నివిశ్యశోభాతిశయహేతుత్వాదనుకూలత మన్వభావత్వాత్, మునుష్షుభ్యయ విగ్రహవిశేషణతయా మోక్షోపయోగిత్వాచ్చ నిరతిశయ కల్యాణత్వమ్.

(౧)తి-వాయ్-౩-౧-౯. (౨)తి-వాయ్-౨-౧౦-౫. (౩)పరమసం. (౪) గీ-౧౦-౧౦.

మూ:- స్వాభిమతినిత్య నిరవద్యానురూప స్వరూపరూపగుణ విభ
వై శ్వర్గశీలాద్యనవధికాతిశయా నభ్యేయ కల్యాణగుణగణ శ్రీనల్లభ,

అభిద్యమహిషీవి శేషణానాం పూర్వనదభిః, అథాతిచేశః.

(స్వాభిమతినిత్య నిరవద్యానురూప స్వరూప రూపగుణవిభ
వై శ్వర్గ శీలాద్యనవధికాతి శయానభ్యేయకల్యాణ గుణగణేశ్యాది)
శ్రీహృన్న విగహది నైలక్ష్యామదైయ క్కాట్టితెరి త్తనిలావా
కాతప్థడి భోక్తికళానమహిషీవర్తతై చ్చొలుకితః.

ప్రథమచూర్ణై యిలుమ్ ఇగ్గుణజ్జల్ ఉక్తమాయరుక్మత్తిరియ
ట్టుమ్ శొల్లుకితః పునరుక్తమన్తో వెన్నిల్; ఇవర్ తామ్పిలర్ కు
ఉపదేశిక్కితారన్దియిలే అనుభవిక్కిరాతాయ్, అత్తాలే వస్తనాడరాతి
శయమ్ శొల్లువిక్కి చ్చొల్లుకితారాతై యాలే పునరుక్తిదోషమిత్తై,
అథవా, అజ్గు శరణ్యతైక్కులుప్పాకవరుళిచ్చెయ్ తార్ ; ఇజ్గువల్లభ్య
త్తుక్కులుప్పాకవరుళిచ్చెయ్ కితార్. అల్లాతపదజ్గభుక్కుమ్ కీర్తచ్చొన్న తే
అర్థమ్. (శ్రీనల్లభ) పశియన్ శోల్ త్తెన్తో లే విమూమాపాలే అనన్తాన్ మేల్

అద్రుపంవిగ్రహామణాయుధాది విశిష్టస్య నిరుపాధికభోగ్యస్యభర్తుః ప్రధాన
భోక్తృత్వేనావస్థితాదేహిః ప్రతిపాదయన్ ప్రథమంవ్యాఖ్యేయే ప్రాప్యప్రాపకదశ
యోనిత్యాన్వితత్వేన నిర్దిష్టాం త్రియమాదరాతిశయాదుక్తప్రకార విశిష్టత్వే
ప్రమాణదాగ్ధ్యబోగితనాయలూపవత్పనరాహ (స్వాభిమతేతి) త్రియోవల్లభఇతి
విగ్రహే “నిత్యానమూలంస్వతః” ఇత్యాదిప్రసిద్ధస్వభావాయా భ్యయోవ్యసా
నిత్యనిరతిశయభోగ్య ఇతిదశైతస్సోల్, శ్రీవల్లభాయస్యేతివిగ్రహేతు ప్రియ
తదుయాతయానిపేదితంప్ర త్యాభ్యాతీతిఫలతి. ఈదృశంచాభిమతత్వమ్ (౧)
“నటివేయంక్షణమసి వినాతామసితేక్షణామ్” (౨) “నత్వహంతాంవినాసీతాం జీవే
యంవికళంవస” (౩) “కచ్చిన్న తద్దేమనమానవణామ్, ” (౪) “కుశలీయదికాప

మూ; — ఏవమ్భూత భూమినిశానాయక,

(ఏవమితి) లక్ష్య పేక్షయాభూమ్యాదీనామపిశేషత్వాభి
ప్రాయోగ పృథగుక్తిం, యథా, (౧) “యాభిస్త్యంస్తనబాహుదృష్టి
భివరినస్వాభిప్రియం శ్లాఘనే” ఇతి.

విష్ణు మ్భిడియాయరుక్తైః (౧) “పితౄర్ పనిమలర్ మేల్
పావైక్కు” ఎన్నక్కడవతితే. ఇవాల్లభ్యమ్. పురుషకారభావత్తుక్కుమ్
ప్రప్యతైక్కుములుప్పాయరుక్కుమితే. (ఏవమ్భూత) ఏవంవిధ వైలక్ష
ణ్యోపేక్షకాన. (భూమినిశానాయక) (౨) “వడివిడైయిల్లామలర్ మకల్
మల్లై నిలమకల్” ఎన్నక్కడవతితే. కీర్త్ “శీవల్లభ” ఎన్దతు,
ఇట్లు “నాయక” ఎన్నిటతు - ఇవర్కల్ పక్కల్ ముత్తయాలే పరిమా
లుకై యుమ్, అవల్ పక్కల్ ముత్తై కెడప్పరి మాలుకై యుమ్; ఇమ్ముత్తై
కేడుతనక్కు ఇవర్కల్ తజ్జల్లెయ్మొత్తిక్కొడుత్తితేయరుప్పతు.

ధీని” (౩) “మత్మతే కాకమాత్రేతు,” (౪) “యదిరామస్సముదాంతామ్,”
(౫) “దుష్కరంకృతనానామః” ఇత్యాదిభిస్తాత్పర్యేషుత్త్యావ్యవ్యతే.

నిత్యనియతప్రాధాన్య తారతమ్యక్రమేణ త్రియాసహే కాసనస్తేదేవ్యాతచ్ఛా
యాసంకాశతయాదర్శయతి (ఏవంభూతేతి). తదాచూః (౬) “దేవిత్యామసునీశ
యాసహ మహిదేవ్యస్సహస్రంతథా” ఇతి. ఉపదిశ్యమానధర్మాధాతాదతిదిశ్యమాన
ధర్మాధారస్య స్వతిప్రప్తవైషమ్యానిరోధేన సామ్యంవ్యవస్థాప్యమ్. పరమాపేషి
దేవిత్రయసంబంధః ప్రమాణసంకుతః. యథోక్తంబలపొవ్కరే । “దేవోవైకుంఠనా
థస్తు అసంతాసనసంస్థితః । సేవ్యశ్రీభూమినిశాభిః పాదుర్భావైస్తుచాభిలైః ॥
శంఖచక్రధరోనిత్యం జానుస్యస్తై కహస్తవాః । అథయప్రదహస్తశ్చ నీలజీమూతస
న్నిభః ॥ ధ్యాతవ్యోనిత్యలూకస్తాభుక్తిముక్తిఫలప్రదః” ఇతి. నిత్యగ్రంథోక్తధ్యా
నేతు “నాగధోగేవిస్యస్తవామభుజిమ్” ఇత్యేతత్సంహితాంతరమూలమ్. ఏతేనవణా
భుజాది విప్రతిపత్తిరపినిరస్తా. అచింత్యశక్తీశ్వరస్య స్వచ్ఛందవృత్తైః పరసంక్షిత

(౧) తి-నె-౧౮. (౨) తి-నాయ్-౯-౨-౧౦ (౩) రా-సు-౩౮-౩౯.

(౪) రా-సు. (౫) రా-సు-౧౫-౫ (౬) శ్రీగుణరత్నకో-౨౬.

మూ:— స్వచ్ఛన్దానువు త్రిస్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిభేదా

అథపరిజంః; సజాతీయపజాతీయ వ్యావర్తకాకారవిశిష్టమస్వరూపమ్; తస్మాద్రతనియతకాలసమ్పన్నం-స్థితిః, ఈశ్వరేచ్ఛాంజ్ఞాత్వాఅనునర్తనేనిత్యసిద్ధాః; సంసారిణస్తు తదనభిజ్ఞాః, తత్సంకల్పాత్ప్రసర్తస్తథాభిదాలభి సేతా. (భేదః) స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి విశేషః, యద్వాసంసారి

(స్వచ్ఛన్దానువు త్రితి) ఇప్పడిపి రాట్టిచూరోపైచ్చేర్ త్రియేతి జ్ఞాతుః స్వరూపలాభమాయ్ అవర్కళో ట్టెక్కలవిక్కుక్కై లోడుమానమాయరు క్కిఱపరిజనత్తైచ్చులుకిఱతు. (స్వచ్ఛన్దానువు త్రి) నిత్యసూరికళో ముత్తెయ్ తిన్నుపదిమాఱుమవర్ కళాకై యాలే స్వచ్ఛన్దానువు త్రికళో. సంసారికళో ముత్తెయ్ తిన్నుమైయాలే సజ్కల్పానువు త్రికళో. స్వచ్ఛన్దానువు త్రి స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి భేదజ్ఞానానం - ఈశ్వరన్ యానర్ శీలరై క్కొణ్ణి యాతోరడిమైకొళ్ళ నిన్దై త్తిరుక్కిఱాన్, అన్తవడిమై క్కనురూపమాన

రూపేషి తత్తత్ప్రతిపత్త్యర్థం తత్తత్ప్రసంగితోక్తా విశేషానాన్యోన్యం బాధమహాన్తి, యథాసరిసింహరూపే సప్తసప్తతిభేదాః, యథాచ “కృష్ణరూపాణ్యసంతాని” ఇత్యుచ్యతే, ఏవంపరమ్యహాదివ్యపి యథోపదేశం సవశస్య సత్యత్వం. గీయతేచ (౧) “వశ్యమేపాథకరూపాణి శతశోధ సహస్రశః” ఇతి.

కన్యచిద్వల్ల భతయాక్వచిన్నా యకతయా నిదేశశస్య తత్తద్దేవ్యసుగుణంతాత్మయః ౧౮ గాత్యమ్. ఏవం దేవీవయః ౧౯ తై రామేష్ఠితాతిశయస్య పరమభోగ్యస్య అరణ్యచంద్రికాత్వస్య దాసాయ నిత్యభోక్తృవగమాహ (స్వచ్ఛందేతి). సూరయోహి స్యా మ్యభికుతం స్వయంసాక్షాత్ప్రత్యాపత్వాత్మత్వీయం సర్వంతదభ్రం వినియమ్య తమ సువతః ౧౯ త ఇతి జ్ఞాపనాయస్వచ్ఛందానువు త్రిత్యుక్తమ్. (స్వశబ్దః) పూర్వోక్తవదీశ్వర విషయః. స్థితిరిహ-స్వరూపస్య సవకాలానువు త్రితి. ప్రవృత్తిరేపాంకైంకయక రూపోవ్యాపారః. స్వరూపాదీనాం భేదః తత్తత్ప్రతియోగ్యపేక్షయా విలక్షణవ్యవ

మూ;- ౨ శేష శేష తై కరతిరూపనిత్యనిరవద్యనిరతిశయజ్ఞానక్రియైశ్వర్యాభ్యోనిత్యానాం వ్యావర్తకధర్మాః, స్వచ్ఛందానువుత్తిస్వరూపస్థితిప్రవృత్తయథత్వర్థః. నిత్యనిరవద్యేతి - ముక్తవ్యాప్తుత్తిః. (క్రియా) కై జ్జర్వమ్. (ఐశ్వర్యమ్) దే హేద్ధి యాదినియమనమ్.

స్వరూపముమస్థితియుమ్ ప్రవృత్తియుమాయరుక్తైః. (౧) “భావజ్ఞేనకృతజ్ఞేన” ఎన్నక్కడవతితే. (అశేష శేషతై కరతిరూప) ఈశ్వరనడిమైకొప్పు మ్భాతు అవోలడిమైకళిల్ వ్యవస్థితరాయరుక్కు మత్తనై పోక్కి, అవ్యాదరతైప్పార్ త్తల్ సర్వశేషపుత్తి యిలుముణ్ణానవాదరత్తయే వడి వాకవుడై యరాయరుప్పర్ కళే.

దాస్యాపకరణజలై చ్చాల్లకిఱతుమేల్. (నిత్య) ముక్తరైప్పోలే ఒరుకాలల్లామల్ ఒరుకాలుణ్ణాకై యన్తిక్కే ఎప్పోతుముణ్ణాయరుక్తైః. (నిరవద్య) జ్ఞానాదికల్ స్వాత్కర్ష హేతువాయరుక్తైః యన్తిక్కే. “ప్రహర్షయిష్యామి” ఎన్తుకై జ్జర్వత్తుక్కు అనుకూలజ్ఞాయరుక్తైః. †(నిరతిశయజ్ఞాన) అడిమైక్కు అుప్పాన అనఙ్కుచితజ్ఞానమ్. (క్రియా) జ్ఞానానుకూలమాన వ్యాపారిమ్. (ఐశ్వర్య) ఉభయత్తుక్కుమ్ సదృశ.

హర హేతుభూతలకారః. అశేష త్యాదికం వ్యాఖ్యాతమ్. స్వరూపనిత్యత్వేనాత్మసాధారణేపి సూరిఫువిశేషతఉత్తేన సదాసర్వజ్ఞత్వలక్షణేన నిత్యత్వేనముక్తవ్యాప్తుత్తిః, నిత్యనిరవద్యతయావా. నిరవద్యత్వంహిరుఃభాదిదోషగంధరహితత్వమ్. యథోక్తమ్- (౨) “హఠాభిలక్షకమత్రస్వూహతః” ఇతి. జ్ఞానాదివిశేషణంవానిత్యనిరవద్యత్వమ్; తేనైకయోగస్వాధీనస్వాత్మక కర్మకత్వ భ్రమరాహిత్యసిద్ధిః.

జ్ఞానస్వనిరతిశయత్వమీశ్వర జ్ఞానవత్సర్వ విషయత్వమ్. క్రియాయా విశ్వయోగస్యచ నిరతిశయత్వం. కైంకర్యమాత్రస్థాజ్ఞమ్. సర్వవిషయత్వేతు వరవత్సర్వ శరీరత్వాదిప్రసంగః. అతఏవ శత్రానామపి జగద్యావిపారేషూ దాసీసత్వ మిత్యాపాతాదికవత్సేనిరస్తే. ప్రవృత్తిశబ్దేన క్రియాయాః పృథగ్విదికప్రత్యాదత్ర క్రియావిషయమైశ్వర్యోమితివాయోజ్యమ్; తదవ్యేషాం పరాభావంపరాధీనంచ.

†(హ) అజ్ఞరాయ్ అక్రియరాయరుక్కిలుమిరుప్పర్ కళే.

(౧) రా. అం. ౧-౨౯.

(౨) స్తో. ౨.

మూ; — ద్వనంత † (కల్యాణ) గుణగణశేష శేషాశనగరుడప్రముఖ
నానావిధాన స్త పరిజనపరిచారికాపరిచరిత చరణయుగళ,

(శేషాశనః) సేనాపతిః. ఛత్రచామరపాదుకాపతద్గ్రహధారణాదిభేదే
ననానావిధాః; తత్రవక్త్రకకోటినివిష్టాశ్చ అనంతాః. విమలాద్యభిప్రాయే
ణోక్తమ్ (పరిచారికేతి).

మాన నియమన. సేనై ముతలియార్ పిరమ్ముమ్మై కై యుమాయ్ వీఱై
నియమిక్కుమతువుమ్ అన్ఱుత్తైక్కుఱుప్పాయిరుక్కుమితే. * ఆదిశబ్దతాతే
అనుక్తజ్ఞాన గుణవిశేషజ్ఞై నినై క్కిఱతు.

(అనన్త) ఈశ్వరనుక్కు రక్షణవిషయమాన గుణజ్ఞుక్కుత్తొకై
యిల్లాతాప్పోలే కై జ్జుర్యానుగుణజ్ఞాన గుణజ్ఞుక్కుత్తొకై యిన్ఱి క్కే
యిరుక్కై. (గుణగణ) ఈశ్వరనుజ్జై యరక్షణవిషయమాన గుణజ్ఞుక్కు
ప్పోలే తిరళో తిరళాకనత్తికై యుగ్గియ, తనిత్తనియే కాణవరితాయిరు
క్కై. (శేష) తిరువనన్దాహ్వాన్. (శేషాశన) సేనై ముతలియార్.
(గరుడ) పెరియతిరువడి, (ప్రముఖ) ఇనర్కళో తొడక్కుమాన (నానా
విధ) చ్చణ్ణాదిద్వారపాలర్కళో కుముదాదిగణాధిపర్కళో ముతలానవివి
ధభేదజ్ఞో. (అనన్తపరిజన) గుణజ్ఞుక్కుత్తొకై యిల్లాతాప్పోలే ఇనర్
కళుక్కుమ్ తొకై యిన్ఱి క్కేయిరుక్కై.

(పరిచారికాపరిచరిత చరణయుగళ) ఏవంవిధజ్ఞానాదికలై యు

ఆదికదేన కైంకర్యానుగుణబలవీర్యాది సంగ్రహాః. తత్తత్సేవావిశేషనియతా
సంఖ్యాతావాంతరేచ్ఛాదివైచిత్ర్యాభిప్రాయేణ అనంతగుణగణకల్పః. శేషాదీనాంవిశే
షాః (౧) “తయాసహసీనమ్” ఇత్యాదిశ్లోకేషుద్రవ్యవ్యాః. అసనవాహనసేనేకద్వార
పాలాదిభేదేననానావిధత్వమ్; అనంతత్వమిహాసంఖ్యాతత్వమ్ పరిజనాఃచత్రధారకా
దయః. పరిచారికాః-అనుగ్రహవిమలాద్యాః. తథాకాంతివారుణీసుత్రపతీరుద్రా
సుకీర్తిప్రభృతయశ్శేషాదివత్సర్వః. తాఅపిహితేషాం యథాహాంసాస్తః పురస్వా
మినేవార్థాః. ఏవం (౨) “గుణైర్దాస్యముపాగతః” ఇత్యాద్యేనస్వామివిగ్రహ
గుణైరపి కైక్కుర్యైః పేరితత్వమభిప్రేత్యాహ (పరిచరితచరణయుగళేతి).

† కుణ్డలితమధికమ్.

(౧) ప్రి-ర- (౨) రా-క-౪-౧-౨.

మూ; — పరమయోగివాఙ్మనసాపరిచ్ఛేద్య స్వరూపస్వభావ,

ఉక్తస్వరూపరూప గుణవిభాషణాదీనాం పరత్వసౌలభ్యసాధారణత్వాత్, దివ్యలోకవిశేషాత్సూర్యం తదుభయమాహ (పరమేతి). (పరమస్వరూపమ్) నియన్తస్వరూపమ్. (పరమస్వభావః) సౌలభ్యనిరూపకాదన్యోనిరుపాధికధర్మః - స్వభావః. పరమయోగీత్యాదికమ్ -

జ్ఞేయ విమలాదిక శ్లేన్న; (౧) “శతంమూలాహస్తాః” ఎన్నిటపడియే * మతిముకమడనైయరెన్న, సూత్రవతీముతలాన ఇవర్కళో మహిషిక శ్లేన్న; ఇవర్కళాలే అడిమైశెయ్యప్పట్టపీల్లై తైయ్జ్జేయ తిరువడిక శ్లేయ్జ్జేయ వనే. ఇవర్కళోతామ్ పరస్పర భోగత్తుక్కు ఉఱుప్పొక్కై యన్ఱిక్కే అన్ఱైక్కే ఉఱుప్పొయిరుప్పరితే. * అయర్వఱుమమరర్కళతిపతియెన్ఱితే పీల్లమ్.

(పరమేతి) సూరిభోగ్యమాన కైబ్బర్కత్తినుజ్జేయ స్వరూపమ్ శొల్లిల్లొక్కీల్, అన్ఱైక్కేబ్బర్కత్తుక్కు వర్ధకమాన దేశవిశేషత్తైచ్చొల్లుకిఱతుమేల్. (పరమయోగివాఙ్మన సాపరిచ్ఛేద్య స్వరూపస్వభావ) (౨) “ముక్తానాం లక్షణం హ్యేతచ్ఛేతద్విపనీవాసినామ్” ఎన్నిటననకాదికళుజ్జేయ వాఙ్మనస్సుక్కళాల్ పరిచ్ఛేదిక్క వొణ్ణొతస్వరూపస్వభావజ్జళైయ్జ్జేతాయ్రుక్కై. అతావతు - పఞ్చోపనిషత్ప్రయమ్, సుధనత్వమయమెన్ఱుతిరళనినైత్తల్, శొల్లితల్ శెయ్యుమత్తనైయ్యుత్తియ “ఏవంస్వరూపమ్, ఏవంస్వభావమ్” ఎన్ఱు పరిచ్ఛేదిక్కవరితాయ్రుక్కై.

ఏవన్నిత్యవిగ్రహదియ క్తస్యనిత్యసూరినేవ్యస్య ముక్తగమ్యన్నివాసస్థానమాహ (పరమేతి). పరమయోగివాఙ్మనసా పరిచ్ఛేద్యస్వరూపస్వభావేతి సంబుద్ధ్యంతం శేచివ్యావృత్తుతే; తద్ధాతూర్వోక్తానాంసర్వేషాంపరత్వసౌలభ్యపయోగిత్యజ్ఞాపనాయతదుభయంస్వరూపస్వభావ శబ్దాభ్యాం వివక్షితమ్. స్వరూపనిరూపకం నిరూపిత

(౧) కాపీతతి.

మూః - నస్తాశ్చర్యానన్తమహావిభవానన్తపరిమాణనిత్యనిరసద్యనిరతిశయో
రూపేణ ఆనన్త్యంవా. విభవః ఆయతనాద్భహిః భోగ్యసమృద్ధిః. ప్రకృ
ద్దేవాదిన్యతిరిక్తరథాదినమృద్ధిర్వా. (నిత్యమ్) నిత్యసంస్థానమ్. (నిరసద్యేతి)
అనద్యాదయోనత త్యానామిత్యర్థః. (నిరతిశయేతి) అనుత్తమనత్.

అప్రాకృతరత్నమయమద్భవాదిదేశవిశేషజ్ఞశ్చన్న, ఇనదీహితే సమృద్ధ
మాయరుద్ధశ్చ. (అనస్తాశ్చర్య) అశవిజన్మవాశ్చర్యజ్ఞేయమైత్తాన.

(అనన్తమహావిభవ) అనన్తఉద్యాననదీతటాకాదిలక్షణమాన
విభవజ్ఞేయమైత్తాయురైక్యై. అనస్తాశ్చర్యమాకైయావతు - కృతక
మేష్టాతల్, నవమేష్టాతల్, పురాతనమేష్టాతల్ శొల్లనాణ్ణాతే అకృత్రిమ
మాయప్రతిక్షణమపూర్వమాయురైక్యై. మహత్త్వమావతు ఇనదీ
హితే ఓరొన్తే భోక్తాకృతాలనుభవిత్తు ముడిక్కనాణ్ణాతాయురైక్యై.
(అనన్తపరిమాణ) ఆయామవిస్తారజ్ఞాతే అశవిజన్మిరుక్యై. (నిత్య
నిరసద్యనిరతిశయవైకుంఠసాధ) సదావకరూపమాయో హేయప్రత్యనీక
శబ్దాది. తదుపస్థాపకతయా స్వికృతాని భోగోపకరణాని. భోగస్థానాని క్రిడాకర్ష
తాదీని. స్వరూపగుణసంస్థానాదివైచిత్ర్యితీతయేననిత్యమపూర్వపదమభావ్యతయా
అసంతాశ్చయత్వమ్.

ప్రత్యేకంమహద్భిరసంఖ్యాతైశ్చ రత్నభూషణభద్రాసనాభిర్యోగాదసంత
మహావిభవత్వమ్. పర్యంతవిద్యాదిమహి విచిత్రసదీహదసభాదివిభవం ముక్తగమ్యం
స్థానముపదిశ్యతే. “సహస్రస్థానేవిమితేదృఢ ఉగ్రేయత్రదేవానామథి దేవతాస్తే”
ఇతిత తలవకారాహఅధీయతే. పురోక్తపరిచ్ఛేద్యత్వే హేతురసంతపరిమాణ
త్వమ్. అనిత్యసావద్యస్థానాంతరవ్యవచ్ఛేదార్థ మిహనిత్యనిరసద్యత్వోక్తిః. అత్ర
పంచోపనిషత్ప్రతిపాద్యానాం భూతానాం తత్సంఘాతరూపాణాంచ శేషం
చిద్భగవన్ని త్యేవత్వేన నిత్యత్వమవిరుద్ధమ్. త్రిగుణవత్కర్మణాం భగవత్స్వరూ
పతీతోధానాది హేతుత్వాభావాన్నిరవద్యత్వమ్. నిరతిశయత్వం స్థానగుణైస్సరై

మూ:—వై కుణ్ణనాథ!

మాయ సర్వప్రకారత్వములను శయితమాన శ్రీవై కుణ్ణత్తుక్కునాథ నానవనే.

పరమపదత్తిల్ భోక్తాకృతై చ్చోల్లాతోభిన్నతు (౧) “బజ్జాడి యాభో తిరుమకళుమ్ నీయుమేనిలానిట్ట” ఎన్నిటపడియో ఇవర్కళోభోగ త్తుక్కుకై తోడుమానమానవాకారమొట్టియ, “అహమ్, మమ” ఎన్నిరుప్పరిల్లామైయాలే. ఆనాల్, శ్రుతి-(౨) “అన్నాదః” ఎన్ఱుభోక్తా కృతై చాల్లియ్రితైయోపెన్నిల్; తాన్ - అట్టుత్తుక్కున్చన్ననాడికిళో సర్వస్థానాతిశయిత్వమ్. యథోక్తంపహారతే “రమ్యాణికామచరాణి వివా నానిసభాస్తథా” ఇత్తుపక్రమ్య “ఏలేవై నిరయాస్తాతిస్తానస్య పరమాత్మనః” ఇతి, “ఆత్మాశేవతాంప్రాప్తో యతగత్వానశోచతి । ఈద్యుకంపరమంస్థానం నిర యాస్తే చతాద్యభాః” ఇతిచ.

“కుతి-గతిప్రతిఘాతే” ఇతిధాతుః, గతిరవగతిః, జ్ఞానప్రతిఘాతక కమణ ప్రసంగరహితా నిత్యసూరయోవికుంతాః, తైస్సంబంధాదత్రివైకుంఠశబ్దః-అప్రాకృ తస్థానపరః. (౩) “విజ్ఞానసారథియఃస్తు మనఃప్రగహవాన్నరః । స్వాభవః పారమా ఘోతితద్విష్టోపపరమంపదమ్” ఇత్యుదిధి స్తత్సద్ధిః. అప్రహివ్యతిరేకవిభక్తిస్వార స్యాత్ పరమేవోమ నిర్మిత్యాదిభిరైకాభావచ పరమపదశబ్దోపపరమాత్మ స్వరూపపరః, “నాకస్యపృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్” “దివ్యంస్థానమ జరంచాక్రమేయమ్” (౪) “ఏకాంతిణః” ఇత్యుదిభ్య “తేషాంతర్పరమంస్థానయదైవ పశ్యంతిసూరయాః” ఇత్యుదిధిస్థానవిశేషస్య స్పష్టోక్తేః, సచైతేషాకుంఠాంతవక థిభగవల్లోకవిషయత్వమ్; తదంతేవకథిణాంసర్వేషాముత్పత్తి నాశశ్రవణాత్, ఏతస్యచ నిత్యత్వాక్షరత్వాజరశోవ్యక్తేః, “అంశంభిత్వాతథోద్ధతా” ఇత్యుదిధిరం షవిహిభూతత్వసూచనాచ్చ. తథాపి, త్రిగుణాంతర్భావోద్వితీచేత్తన్న; తమ స్తత్వాదవాచాం సుబాలోపనిషద్విషయప్రతిపాదనాత్, ముక్తగతౌ శివక

(౧) తి-వా-౪-౯-౧౦.

(౨) తైళ్ళుగు-

(౩) కత-౧-౩౩.

(౪) వి-తై-౧-

మూ. — స్వసజ్జ-ల్పానువిధాయి స్వరూపస్థితిప్రవృత్తి

అథలీలావిభూతిః, — నియమనం ధారణశ్చ సేద్ధమ్, (స్వసజ్జ-ల్పేతి). శేషత్వయామా (స్వేతి). కాలస్యత్రయ త్యనంతరానుక్తిః పాతి భోగోపకరణచూయిరుక్కు మిరుష్పపురుషార్థమూకై యాతే శౌల్లి ధృత్తిస్తే. అజ్ఞానాకో “అహమన్నమ్” ఎంత్రొడు విరోధిక్కు మితే

(స్వసజ్జ-ల్పేతి) ఇప్పడి అప్రాకృతమాన నిత్యవిభూతియుక్త నుక్కు- ఆవతరణితాయ లీలాననహేతువాన లీలావిభూతియోగమ్ శౌల్లి క్తిమమేత్. (స్వసజ్జ-ల్పానువిధాయి స్వరూపస్థితిప్రవృత్తి) స్వసజ్జ-ల్ప త్రైవీన్ శేషత్వ స్వరూపస్థితిప్రవృత్తి కల్మయైదై తాయ.

కపాలవ్రభృతతఃకుఃభర్తంతి తత్త్వభేదేన గంతిష్యదేశాభిధానాత్, (౧) “ఆది త్త్వవిజ్ఞాంతియసరివస్తాత్” (౨) “అమస్యవరమోధాతాశంఖచక్రగదాధరః” ఇత్యాది భక్త్య. నాథశక్తిర్వరః-“నాథునాథుయాన్వితపాపైశ్వర్యాశ్మి” ఇతి నాథరేతై శ్వర్యాధిర్వ వచనాత్. తస్మైదివ్యదేశభగవతవిశ్వయం స్వేనావ్యవహృతు మశక్యమితి భావః.

వివిక్తనిత్యవిభూతియోగఉక్తః, అథతత్ప్రతిద్వంద్వలీలావిభూతియోగం నదన్ (౩) “కారణంతుర్జ్యేయః” (౪) “యోబ్రహ్మణంవిదధాతీతూపకమ్” ఇత్యాదిప్రసిద్ధస్య ముముక్షుసమాశ్రయజీయస్య (౫) “యతోవాఇమానిభూతానిజాయంతే” (౬) “జన్మా ద్యస్యయతః” ఇత్యాద్యుక్తం లక్షణమప్యాహ (స్వసంకల్పేతి). బద్ధానామిశ్వరాభిమతా సాయాశక్తి ప్రవృత్తిరితి జ్ఞాపయతు మచిత్తమభివ్యాహరేణ సవచిదచిత్సాధారణం వరిజ్ఞానేన సంకల్పానువిధాయిత్వముక్తమ్. ప్రకృత్యాదీనాం స్వరూపస్థితిరీశ్వరనిత్యై చ్చాపశేన నిత్యసిద్ధత్వమిహాభివేతమ్. ప్రవృత్తిమతు సంకల్పజన్యత్వమ్. ప్రకృతేస్సన్వి రూపంత్రేగుర్భ్యస నిరూప్యమ్. సంసారిపురుషస్యతు సంకుచితజ్ఞానత్వేన. కాలస్యతు కలముహూతాదిమయత్వేన. త్రయాణాంస్థితిః పూర్వకవత్. ప్రవృత్తిర్యాదీ పార్య. అత్రప్రకృతిగ్రహణం పాకృతానామప్రసలక్షణమ్. తేన నారాయణశబ్దేన

(౧) పురుషసూ

(౨) రా-య-౧౧౪-౧౫.

(౩) అథర్వశిఖా.

(౪) శ్లో-౬-౧౮.

(౫) తై-భృగు-

(౬) బ్రహ్మసూ-౧-౧-౨.

మూ; — స్వశేషతైకస్వభావప్రకృతిపురుషకాలాత్మక

ప్రకృతియావతు - సత్వాదిగుణత్రయాత్మకమాయ్ అనన్తమాయ్
విచిత్రమాన అవస్థావిశేషరూపపరిణామత్తుక్కు సమర్థమాయురుద్దనుశ్చ
ప్రధానమ్. ప్రకృతిక్కు స్వరూపమావతు - సత్వాదిగుణమాన జడ
త్వమ్. స్థితియావతు - చేతనరుక్కుభోగమోక్షసాధనానుష్ఠానత్తుక్కుమ్
ఫలానుభవత్తుక్కు ముపకరణమాయురుక్కు. ప్రవృత్తియావతు - తద
ర్థమాక భోగ్యభోగోపకరణ భోగస్థాన రూపేణపరిణమిక్కు.

సంసారిచేతననుక్కు స్వరూపమావతు - అచిద్విశిష్టాకారత్వమ్.
స్థితియావతు - అన్నాదికళాల్ధరిక్కు, ప్రవృత్తియావతు - పుణ్యం
పరాపకర్మానుష్ఠానమెన్న, తత్ఫలానుభవమెన్న; ఇవై. కాలత్మక
స్వరూపమావతు - అచిత్త్వమ్. స్థితియావతు - చేతనాచేతనజ్ఞ
జ్ఞైయ పరిణామజ్ఞభుక్కు నిర్వాహకమాయురుక్కు. ప్రవృత్తియా
నిమేషకలాకాస్థాదిరూపత్రాతే ఉత్పత్తివినాశాదికత్వప్రవర్తిప్తిక్కు.

(స్వశేషతైక స్వభావ) అనన్యార్థ శేషమాయురుక్కు. (పురుషకాలాత్మక) ఇష్టాదిష్టత్వ ప్రకృతిపురుషకాలస్వరూప

“సరాజ్ఞాతానితత్వాని” ఇత్యాదుక్తనిరుక్తిస్సుచ్యతే; ప్రకృత్యాత్మ మిహ
హాకాయతత్వసంగ్రహః. తీలావిభూతేరశేషత్వాన్యశేషత్వ భ్రమస్యక్తిస్సవ
త్తదవసోదనాయాత్ర స్వశేషతైక స్వభావత్వముక్తమ్. శేషత్వసంసారాత్మకం.
సిద్ధీర్థియావత్సత్రాకత్వమిహవివేచితమ్. తథానిరుపాధికాన్యశేషకానిరిసనాయ
అత్రశరీరస్వభావేషాభేదత్యాదిషు సంకల్పమువిధాయితోక్త్యా (3) “హరే
శాబ్దమ్. ఆభేదత్యుచ్యతే. ఇత్యాదిభిస్త
తేచ్ఛత్వమ్.

ప్రకృత్యాత్మకత్వం భోగ్యభోగోపకరణాదే. సమష్టివృత్తి
తయా పురుషాత్మకత్వం భోక్తృవగే. అత్రభోక్తృత్వం హి నాన్యాయము

మూ:— వివిధవిధితానస్త భోగ్యభోక్తృవర్గభోగోపకరణ భోగస్థాన
రూపనిఖిల జగదుదయవిభవలయలీల,

ప్రకృతిపురుషయోస్సంయోగవియోగహేతుత్వాత్. (౧) “తస్యైవ
యేశ్వరస్థితేవియక్తే రూపాస్తరమ్” ఇతి హ్యుచ్యతే. శబ్దస్వరూపి
రూపేణ వై విధ్యమ్. తదవాస్తరభిదయా విచిత్రత్వమ్. నిఖిలశబ్దేన -
బ్రహ్మదివ్యావృత్తిః.

(వివిధ) అతఃపవవివిధమాయ (విచిత్ర) విచిత్రమాయ. (అనస్త) అనస్త
మాయరుద్ధుశ్చ. (భోగ్య) భోగ్యమెన్న (భోక్తృ) భోక్తృవర్గమెన్న,
(భోగోపకరణ) భోగోపకరణజ్ఞతెన్న, (భోగస్థాన) భోగయోగ్య
స్థానస్థాన విశేషజ్ఞతెన్న, (రూప) ఇవద్యతే వదివాకవుడైయ.
నిఖిలజగదుదయ విభవలయలీల) సకలలోకజ్ఞతెన్న ఉత్పత్తిస్థితి

దేవతా నిరుపాధికభోక్తృకాణాం సతామప్యసక్తిస్త్రత్యానాం స్వాధీనస్వా
త్వైవైవభోగరాహిత్యాభిప్రాయేణ. తేజలవాదిమకాలావచ్ఛేదమ కాల్యత
తురు: తేజాంజగచ్చదేనగ్రహణం అభూదస్తిభవిష్యతీత్యాదిరూపేణ జగద్విశే
షిత్యసంసారాత్. వ్యాప్తస్యాపి కాలస్య లీలావిభూతిమాత్రే వరసమ్. (౨)

(౩) “కాలతేతత్తనకాలస్త్రతప్రభుః” (౩) “కలామునూరాదిమయశ్చ కాలో
మునుకునీ పరిణామహేతుః” ఇతి. నిత్యవిభూతేరకాలకాల్యత్వజ్ఞాపనార్థమ్.
ద్యుప్యయత్యనన్యదేపి లీలావిభూతి వత్కాలనియమానాస్థితి విశేషః. భోగ్య
పాదయోగి ప్రత్యేకంబవిధమ్. తదదవాంతర విశేషవివక్షయా విచిత్రత్వోక్తిః;
పరిజ్ఞానేనసంక (౪) “జగదేతన్మహాశ్చర్య రూపంతస్యమహాత్మనః” ఇతిహ్యు
చ్ఛాపశేననిత్యవ్యక్తీనా మసంఖ్యాతత్వా దసంతత్వమ్. భోగ్యభోగోపకరణా
రూపంత్రైగుణ్యైకృతత్వాదిరూప విశేషః. భోగ్యాత్ర సుఖదుఃఖానుభవాత్మకః.
కలామునూరాత్ర సంతప్రహృజ్ఞాదీనిచ సంప్రజ్ఞాతానిఖిలశబ్దేన కతివయజగ
పారః. అత్రప్రత్యావృత్తిః. నిఖిలజగదుదయాదేరేకైకవైవిధ్య బ్రహ్మలక్షణవై

(౧) పురు. ౨-౨౪. (౨) భార. మోక్ష. (౩) (౪) వి. పు. ౫. ౧౯-౨.
(౪) శ్లో-౬

సంహారజ్వలాలై యాక పుడై యువనే? విచిత్రమాకై యావతు - సానా
విధమాయరుక్కై. అన న్తమాకై యావతు - తొకై యిచ్చి క్కేయి
రుక్కై. భోక్తృవర్గమావతు - దేవాదిశరీరగలిలే అహంబుద్ధియాలే
స్వతంత్రాయ, శబ్దాదివిషయజ్ఞుకు భోక్తృక్కళాకై. బ్రహ్మది
శిఖుకు స్రవ్యైత్వాదిశిఖుణ్ణాకిఅతు - ఈశ్వరనుకు ఉపకరణతయా
వల్లతు, స్వతంత్రతయావల్ల. అనాల్ దుఃఖరూపమాయరాతోవెన్నిల్,
అవర్కకుకు తపఃఫలయాయవన్దతాకై యాలే సుఖరూపమాయరు
క్కుమ్. నిత్యవిభూతియోగతాల్ వన్దపూర్తియుడై యనాకై యాలే
ఈశ్వరనుకు ఇతలీలై యాయరుక్కుమ్. అక నారాయణశబ్దార్థమ్
శొల్లిదీద్రాయత్తు.

† (సర్వేశ్వరన్ తిరువడిక్కై) ఆశ్రయిక్కలావతు-ఉపేయరుచియ
మ్ఉపాయాధ్యవసాయముముణ్ణానాలాకై యాలే అతినుడైయ సిద్ధ్య
ర్థమాకముతల్. చూడైయలే పిరాట్టితిరువడికళిలే శరణమ్ పుక్కార్.
ఇరణ్డామ్చూడైయలే పిరాట్టివసాదతాలే అడైప్రాప్తరానార్.

సంభవత్యసి వ్యప్తిపుష్ట్యాదిసిత్వాసంభవంతీం తిన్నకతృకత్వశంకాంనిరసితు మిహ
త్రితయోః. జగన్నిష్ఠానామదయవిభవలయానాంపరమపురుషతీతాత్వోక్తిస్సవః
శరీరతయా తత్తద్విశిష్టరూపేణ తత్తదవస్థాభవతీతుపాదానత్వ సూచనాత్కా.
పరిపూణతయా ప్రియోజన నిరపేక్షస్యకథంజగద్వ్యాపార ఇతిశంకానిరసనాయ
లీలాశబ్ది. (౧) “క్రీడతోదాలకస్యేవ” (౨) “క్రీడాహరేరిదంసరయమ్” (౩) “హరే
విరహారసిక్రీడాకంతుతైరివంతుభిః” (౪) “లోకవత్తులీలాకైవల్యమ్” ఇత్యాదిభిస్త
త్సిద్ధిః. లీలారూపప్రియోజనతోపయోగవత్తునామత్వంసర్వత్రావిహితేచ్ఛత్యమ్.

† “సర్వేశ్వరన్ తిరువడిక్కై” ఎన్నిటనుముతల్ “ఎన్దునూప్పిట్రాన్” ఎన్దు
దుశవాకఅభికిపారమ్. (౧) వి-పు-౧-౨-౧౮. (౨) (౩)
(౪) బ్రహ్మసూ-౨-౩౩.

మాట్లాన్. ఆకై యాలే, (౧) “అనన్యసాధ్యేస్వాభీష్టే మహావిశ్వాస
పూర్వకమ్ | తదేకోపాయతాయాన్మా ప్రపత్తిః” ఎన్నుమ్ న్యాయత్తా
లేక్కిత్త చ్చొన్ననారాయణత్వత్తై అనుభాషిత్తుక్కొణ్ణు అవనే ఉపాయో
పేయజ్జళైన్యధ్యవసిక్కితార్.

ఇరణ్ణామ్ చూర్ణైయిలే విరాట్టిప్రసాదత్తాలే శామ్ పెన్ద్రనర్థత్తై
అనుసన్నిక్కితార్. కీర్తనాలుగుగణభుమ్ నృప్తిక్కుఱుప్పు. మేల్ నాలు
గుగణభుమ్ ప్రాప్యత్వత్తుక్కుఱుప్పు. “సత్యకామ, సత్యసద్కల్ప, పర
బ్రహ్మభూత” ఎన్నితనై లీలావిభూతిచూర్ణయోడే అన్వయిత్తుక్కిడక్కి
ఱుతు. “పురుషోత్తమ, నారాయణ” ఎన్నితనై గుణచూర్ణయోడే అన్వ
యిత్తుక్కిడక్కిఱుతు. “మహావిభూతే, శ్రీవైకుణ్ఠనాథ” ఎన్నితనై నిత్య
విభూతిచూర్ణయోడే అన్వయిత్తుక్కిడక్కిఱుతు. “శ్రీమన్” ఎన్నుమతు
మహిషీచూర్ణయోడే అన్వయిత్తుక్కిడక్కిఱుతు. “శ్రీవైకుణ్ఠనాథ”

ఎన్నితవితు - ఆశ్రయిత్రాలడిమైకొళ్ళుమ్ దేశత్తై చ్చొల్లుకిఱుతు. ఆశ్రయ
త్తాల పిన్నై అడిమై శెయ్ కై పోలేకాణుమ్ శేషభూతసుక్కు కృత్యమ్.
ఇత్తాల అడిమైకొళ్ళుమ్మడి ఆశ్రయిక్కయే ఆశ్రయణమెన్ద్రతాయేత్తు.

(సత్యకామ) “కామ్యస్సప్రహాస్మరణికామః” ఎన్దు నిఖణ్ణు.
కామశబ్దమ్ స్రురనైయుమ్ ఇచ్చక్కప్పడుమత్తైయుమ్, ఇచ్చెన్ద్రయైయుమ్
ళొల్లుకిఱుతు. కీర్తే “సత్యకామ” ఎన్దతు - ఆశ్రయిత్రార్ క్కనుభావ్య
మాయ్, అవ్యభీయా లేలసక్కుమ్ కామవిషయమాన విభూతియై చ్చొల్లు
కిఱుతు. ఇజ్జు, “సత్యకామ” ఎన్దతు - లీలార్థమాక ప్రకృతి పురుష
కాలజ్జళై స్సప్రహావిషయమాక పున్దైయవనెన్దిఱుతు. కీర్తే కామిక్కప్పడు
మనన్ద్రై చ్చొల్లిల్లి. ఇజ్జుకామత్తై చ్చొల్లుకిఱుతు. సత్యశబ్దమ్ - నిత్య
వాచి. సృష్టిక్కు విషయమాన పురుషసమష్టి. సృష్టరాన చేతనర్కు
భోగ్యభోగోపకరణ భోగప్థానరూపైయాన ప్రకృతి, ఇవన్ద్రై కర్మాను

గుణనూక నిర్వహితైక్కు కాలమ్. జగత్సృష్ట్యాదికళో బ్రహ్మాది కళుక్కు తపసిఫలమూక్తయాలే భోగరూపమాయురుక్కుమ్. ఈశ్వర సుక్కు లీలై యాయురుక్కుమ్ విచ్చిక్కుమూక్తయాలే.

లీలై యెన్గిఱతు - చేతననుక్కు బద్ధకముమాయ్, నాశహేతువు మాయ్, ఈశ్వరనై యుమ్మత్తైత్తు అనర్థావహమాయురుక్కు, ఈశ్వర సుక్కు స్పృహవిషయమావానెన్నెన్నిల్, “శుకోముక్తః, వామదే వోపిముక్తః” ఎన్గిఱవడియే బన్దిరజ్జువృక్తియిలే ఫలిక్కక్కాన్గిఱతితే. అన్నలై యాయురుక్కు ఇవనుక్కు స్పృహయైవిక్కిఱతు. అక్తై యితే అభీత్తభీత్తుస్సప్టిప్పతు, స్థితిప్పతు, అతిప్రవృత్తమానవాతే సంపారిప్పతు, పిన్నెయుమ్ ఇతుతన్నెయే శెయ్యానిఱ్కిఱతు. ఎన్నో లవెన్నిల్, ఒరుక్షేత్రమ్ నెడుక్కాలమ్ ఇట్టితైయాయ్ పోకానిష్టాలుమ్ ఒరుకాలో ఫలిక్కక్కాన్గిఱయాలే అభీత్తభీత్తు ప్పయిర్ శెయ్యుమ్ కన్ద క్కనై పోలే.

(సత్యసంకల్ప) కీర్తే “సత్యసంకల్ప” ఎన్దతు - ఆశ్రయితార్ క్కు అనుభావ్యమాన అపూర్వభోగజ్జలై త్తన్నినై వాలే సృష్టిక్క వల్లనెన్దెక్కాక. ఇజ్జుసత్యశబ్దమ్ - అమోఘవాచి. ఇజ్జు “సత్యసంకల్ప” ఎన్దతు - లీలైక్కు హేతువాన సంకల్పమ్ - అప్రతిహతమాయురుక్కుమెన్దెక్కాక. అతావతు - ఇవలీలై అమోఘమాక త్తన్ని నై విలే సృష్టిక్కవల్లనాక్తే. బ్రహ్మవినుక్తైయ సంకల్పముమ్ మోఘ మాయురుక్కుమ్. ఎజ్జనయెన్నిల్, ననకాదికలై త్తన్నినై వాలేజగత్సృష్టిక్కుఱుచ్చాక సృష్టితాన్. అవర్కళోవెన్ద్రాల్, ముముక్షుక్కళాన వెన్ద భుక్కు ఇచ్చెయలాకాతు. ఉనక్కేయామి త్తనై యెన్దు ఇక్కన్ద్రపోనార్ కళో. తాన్ సృష్టిత్తవనురొకిళో కైయిలేవేదజై పుటికొడుత్తుతాన్ ఈశ్వరన్ కాలిభేద్యున్దు “వేదామేవరమంచతుం” ఎన్దుకూప్పిట్టాన్.)

మూ:-

సత్యకామ, సత్యసజ్జ-ల్ప

అథ † ఉక్తాకారేషుసమాఖ్యాష్టకం ప్రమాణయతి (సత్యకామేతి) నిత్యవిభూతిమత్త్వసిద్ధిః. (సత్యసజ్జల్పేతి) లీలావిభూతిమత్త్వసిద్ధిః. నిమిత్తమాత్రత్వం సత్యసజ్జల్పతయా సిద్ధమితి ఉపాదానతామవ్యభి

మేలే అవనుడైయ తిరువడికళితే శరణమేపునుక్తక్కు. అస్మాక సృష్టిములలాక పురుషార్థస్తుక్కైలైయాన కైజ్జర్వవర్వస్తమాన నడు పుళ్ళివై యడజ్జఅవనిట్టవల్లక్కైన్లు అగుళిచ్చెయ్కితార్ ఎట్టస్వభావత్తాలే.

(సత్యకామ) చేతనరుడైయ శరీరసమ్బంధత్వక్కడియాన సృష్టిను ఉపకరణమాన నిత్యవదార్థజ్జితై యుడైయవనెన్గితి. (సత్యసజ్జల్ప) సృష్ట్యర్థమాకనజ్జల్పిక్కుమ్ నజ్జల్పమ్ అమోఘమాయిరుక్కు మెన్గితి. గుణమార్జైయిలే ఇష్టిరణ్ణుగుణముమ్ ఉక్తమాయిరుక్కు, ఇష్టుమ్శొన్నాల్ పునరుక్తమన్తోవెన్నిల్, అజ్గుగుణనద్భావస్తుక్కుడిలు ప్పాకిచ్చొల్గిల్లు. ఇష్టుసృష్ట్యర్థమాక చొల్లుకై యాలే దోషమిల్.

ఏవన్నారాయణశబ్దోక్తం శరణ్యత్వం యథానిరుక్తిసంబోధితమ్. అథసత్యకామేత్యాదేః పూర్వా పరమేశ్వరరూపిణిగుత్తప్రేవార్థేష్యదం ఖ్యాతిప్రకంప్రమాణీకృత ఇతికవిద్వ్యాచక్ష్యుః. తత్రనతుణాంసమాఖ్యక్తమ్, సత్యకామదిశబ్దానాం కథంచిత్రసమాఖ్యాత్వం కల్పయి. పరబ్రహ్మభూతిత్యత్రతు బ్రహ్మశబ్దమాత్రం సమాఖ్యా - అన్యథాపి నామత్వకల్పనేగోరవంస్యాత్. అత్ర పరశబ్దేన విశేషణంత్యేవచారిక ప్రయోగవ్యవచ్ఛేదార్థమ్. సత్యకామ సత్యసంకల్పశబ్దా పూర్వణం విశేషణమాత్రపరతయోక్తా. ఇహతు తత్ప్రమాణతయా యథానుభవతత్తద్విష్టవిషయతయేతివిశేషః. లీలాపదసూచితం జగన్నిమిత్తత్వమపి సత్యసంకల్పత్వేన స్థాపితమ్. జగదుదయాది లీలాత్వద్యోతిత ముపాదానత్వంతు

† (పా) ఉక్తార్థమ.

మూ; —

పరబ్రహ్మభూత, పురుషోత్తమ,

ప్రయన్నాహ (పరబ్రహ్మభూతేతి). ఉపాదానత్వేపి చిదచిద్భతదోమా
స్పృష్టత్వమాహ (పురుషోత్తమేతి). “ఉపాదానభూతస్యకథంజగద్వై

(పరబ్రహ్మభూతి) (౧) “బహున్యామ్” ఎన్నిఅపడియే జగదాకారనాయ్
బృంహితనాకై. స్థూలచిదచిద్విశిష్టబ్రహ్మమేయితేకార్యమానజగత్తుమ్.

(పురుషోత్తమ) పురుషాణాముత్తమః. “పురుషాణామ్” ఎన్ని
అబహునచనత్తాలే త్రివిధచేతనరైయుమ్ వ్యాపర్తికిఅతు. పురుషః,
ఉత్పరుషః. ఉత్తరపురుషః, ఉత్తమపురుషః. పురుషరాకితార్ -
అచిద్వ్యాప్తుత్తరాన బద్ధచేతనర్. ఉత్పరుషరాకితార్ - బద్ధరిల్
వ్యాప్తుత్తరాన ముక్తర్. ఉత్తరపురుషరాకితార్ - ముక్తరిల్
వ్యాప్తుత్తరాననిత్యర్. ఉత్తమపురుషరాకితాన్ - సూరికళిల్ వ్యా
ప్తుత్తరాన ఈశ్వరన్.

బద్ధర్ - హేయకారరాయురుష్పర్. ముక్తర్ - హేయత్తిల్
నిష్టుమ్ ఒరునాల్ కుళితేతినవరాయురుష్పర్. నిత్యర్ - హేయరహిత
రాయురుష్పతోభియ హేయప్రతిభటరల్లర్. ఈశ్వరన్ త్రివిధ
చేతనాచేతనజ్గిలుమ్ అన్తరాత్మతయా కలన్తు నిజ్-చ్ఛేయతే అవభోధి
నుడైయ హేయగన్ధమ్ తట్టాతవనాయ్, ఆశ్రితుడైయ హేయత్తై
పోక్కినల్లనుమాయిరుక్కుమ్. ఇత్తాల్, స్పృష్టమాన జగత్తినుడైయ
వ్యాపనభరణస్వామ్యత్తాలుణ్ణాన వైలతుణ్ణమ్ శోలుకిఅతు. ఇత్తాల్

పరబ్రహ్మభూతేత్యనేనాభిప్రేతమ్. (౨) “సర్వంఖిత్విదంబ్రహ్మతజ్జలాన్” ఇత్యై
ద్యమసారాత్. వివకుఃసద్గుణిబలాదుపాదాసత్వాభిమతస్య బ్రహ్మణస్స్వరూప
పరిణామవక్షేణ చిదచిద్భత సమాధోమాన్యాయశ్చంక్యతేతి తత్పరిహారాయ స్వయా
మేవగతం శ్రుత్యర్థమాహ (పురుషోత్తమేతి) అత్రపంచమ్యాదివిభక్తిసృతివ్యపి
సమాసోద్యప్తస్యః.

మూ; — మహావిభూతే శ్రీమహా,

లత్యుమ్” ఇతిశక్త్యా-యాంఘటక మర్థమాహ (మహావిభూతే) ఇతి. శరీరకతయా విభూతిమత్త్వచుభిప్రేతమ్. విభూతింప్రతిశేషిత్యంద్వినిష్ట మిత్యభిప్రాయేగాహ (శ్రీమన్నితి) “మహావిభూతే” ఇతి-శరీరకతయావిభూతిజ్జ్వలనా కానిఙ్కుమేన్ద్రతాయత్తు. అజ్జనన్తి క్కే-స్సప్పరాన బ్రహ్మాది కళుక్కు అపేక్షితపురుషార్థజలై క్కొడుక్కుమననాకైయా లే పురుషోత్తమనెర్నపుమామ్. “పురు - బహు, † సనోతి - దదాతి” ఎన్దితే అతుక్కుపుత్యత్తి.

(మహావిభూతే) కీర్తయన్ విభూతియైచ్చల్లిథ్తు. మేలుమ్ విభూతియైచ్చల్లప్సకానిన్ద్రతు. ఇప్పడిచ్చల్లకై పునరుక్తమన్తోపెన్నిల్, “విభూతిమాన్” ఎన్దెక్కాక విభూతియోగమ్ శొల్లిథ్తుక్కిత్తు. అనన్యప్రయోజనరాయీసర్పార్క్కు అవిభూతియై క్కొడుక్కుమేన్ద్ర విభూత్యైదార్యమ్ శొల్లకిఱతు - ఇఙ్గు. మేల్, అడిమైక్కుపకాన్త మానదేశమేన్ద్ర విభూతివినియోగమ్ శొల్లకిఱతు. ఆకైయా లే పునరుక్తిదోషమిల్.

(శ్రీమన్) కొడుత్తదేశత్తిల్ భోగ్యవిషయత్తైచ్చల్లకిఱతు. అఙ్గుఇరునరుమాయితే అడిమైకొశ్యను. (౧) “వైకుంఠేతునరేలోకే

సశ్వేవంశేదాశేదశ్చిత్రోవికారోధాదన్యతరబాధసాన్యదిత్యత్ర ఘటకశ్రుతి సిద్ధమాహ (మహావిభూతే ఇతి). విభూతిశబ్దోఽత్రనియంతవ్యవరణి. (౨) “యదంధవమ్” ఇతిశ్లోకార్థాభిహానుసంధేయః. శరీరతయావిభూతిత్వాదత్రస్వరూపభేదేపి సామానాధికరణ్యం ముఖ్యమితిభావః. వివంసవశవిలక్షణస్య సవకనియంతభాగదాన్య సారలీలయాః స్వవల్లభాసామరస్య మభిప్రేత్యాహ (శ్రీమన్నితి). “విభూతింప్రతిశేషిత్యంద్వినిష్ట మిత్యభిప్రాయేగాహ” (శ్రీమన్నితి) ఇతివ్యాసార్యాః. విభూతీనామా

† సనోతి. (౧) కైవే. (౨) స్తో.ర.౧౭.

మూ;—

నారాయణ, వై కుక్కునాథ;

తిమత్త్వసాధారణోక్తమర్థం వివిచ్యదర్శయిష్యే దోషాన్ స్పష్టత్వ
సిద్ధయేలీలావిభూతి శరీరకత్వమాహ (నారాయణేతి). (౧) “నరాజ్ఞాతాని
తత్త్వానినారాణీతితతోవిదుః” ఇతి నిర్వచనమిహాభిప్రేతమ్. నిత్యవిభూ
తియోగే సమాఖ్యాం స్పష్టయతి (వైకృణ్ణాథేతి). “కుక్కునాథేతి
ఘాతే” ఇతిధాతుః. జ్ఞానప్రతిఘాతికర్మాదిరహితాన్సూరయోవికుక్కుః,
తత్సమన్విదేశోవై కుక్కునాథః.

(శ్రీయాసార్థం జగత్పతిః - ఆస్తే” ఎన్నక్కడవతితే. (నారాయణ)
అనస్తమజ్జగదుజ్జలోజే కుత్తెవటవిరుద్ధు అడిమైకొళ్ళుమనసెన్నిటతు.
ఆక, “(శ్రీమన్నారాయణ)” ఎన్నెయాలే ఒరుమిధునమేప్రాప్యమెన్నిటతు.

(శ్రీవై కుక్కునాథ) అడిమైకొళ్ళుకై కుక్కు ఏకాస్తమాన పరమపద
త్తిలే నాథనాయురుద్దడిమైకొళ్ళుమెన్నిటతు. ఇనదీశ్చిల్, కీర్తనాలుగు
జ్జఘమ్ - సృష్టిక్కుటుప్పాయిరుక్కుమ్. మేల్ నాలుగుజ్జఘమ్ ప్రాప్య
త్తుక్కుటుప్పాయిరుక్కుమ్. కారణమాయ్ ప్రాప్యమానవస్తువితే
ప్రాపకమ్.

ధేయత్వాదినియమై శరీరత్వంవ్యంజయితుమాహ (నారాయణేతి). నిత్యవిభూతియో
గంశుద్ధసృష్ట్యపాదానత్వంచ ప్రభూతోపకారకత్వజ్ఞాపనాదు విశేషతస్సూచయతి
(వైకుంఠనాథేతి). ఇదంసంబుద్ధిద్వయంవా; తదాతుతత్వాది సాక్షాత్కారప్రతి
ఘాతకరహితదేహాదిసమ్మన్ధీవైకుంఠః, అపేక్షితసిద్ధ్యర్థకం సర్వైరిపియాచనీయస్తత్ప్ర
దానాదావీశ్వరకృపాధః.

ఏతత్ సత్యకామేతి వదాత్వకంప్రాప్యకారనిష్కమార్గమితి వక్షుమపి
ప్రగుణితుమః; (౨) “సోశ్చ తేసర్వాక్ కామాన్ సహబ్రహ్మణావివృతా” ఇతి కాదు
శబ్దోదితానాం బ్రహ్మ గుణానామపి ప్రాప్యతోక్తిమభిప్రేత్యాహ (సత్యకామేతి)

(౧) పాదోత్తరే.

(౨) వై-అన-౧.

ప్రాప్తానుప్రవిష్ట నిత్యవిగ్రహ విభూతిద్వయయోగసి కేచిత్ సత్యకామశబ్దం ప్రమాణయంతి. యద్వాముముక్షాణాంభో క్తవ్యస్పష్టేభోగస్య చోపకరణతయా మతానిత్యాః పదార్థాః అస్యసంతీతిభావః. ప్రాప్తిదశాయాం విభూతిగ్దయేవ్య పూర్వానంతభోగ్యసృష్టత్వమాహ (సత్యసంకల్పేతి). ప్రకృష్టభోగ్యతయాసి నిరతి కయబృహత్త్వమాహ (పరబ్రహ్మేతి). (౧) “బ్రహ్మవేదబ్రహ్మపథవతి” ఇత్యాదిభిరభేదాపత్తిశంకాంపదిహరణ్ బద్ధము క్తవిలక్షణతయా కైఙ్కరోద్దేశ్యత్వ సమ్భవమాహ (పురుషోత్తమేతి). కైంకర్యకాన్ధానోపకరణాదిమహత్త్వమాహ (మహావిభూతేతి). సవత్సృకవ్య కైంకరోద్దేశ్యత్వంసూచయతి (శీమన్మితేతి). సంబంధగుణ విభూతివ్యాపారైస్సర్వైరపి భోగ్యత్యాతిశయంప్రకాశయతుమాహ (నారాయణేతి). సూరినేవ్య విగ్రహవిజ్ఞప్త్యదేవయాసపథిక విశ్రీమస్థానత్వమభిసంధాయాహ (వైకుంఠనాథేతి).

అత్యంతతీయమసి పక్షంబూతుః; ప్రకృతస్య శరణ్యస్య స్వీకృత సవకభర నివహణ క్రమ స్సత్యకామాదిభిరప్తభిః పదైరేవబోధ్యతే. (సత్యకామ) కామ ఇహప్రపన్నేభ్యో నిరతిశయానందప్రదానేచ్ఛా తస్యా స్వామ్యుత్థావినిభావాత్ సత్యత్వం, తచ్ఛామోఘత్వమ్. సత్యసంకల్పత్ర ప్రతిబద్ధనివతేనవిషయః. (౨) “సవకపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి” ఇతిహిత్యమేవాత్మేతిభావః. (పరబ్రహ్మభూత) నిరతిశయబృహత్త్వవిజ్ఞప్త్యం స్వాశ్రితానపిజ్ఞానతోభోగతశ్చ పరమసామ్యవయః స్తం బృంహయితాసి. (పురుషోత్తమ) (౩) “యోమామేవమ్” ఇత్యాదినాతత్వవిదాం కృతకృత్యతోవక్త్యాత్వన్నిర్వాహ్య సర్వభరత్వంత్యయేవసూచితమ్. యద్వా “పీఠుదానే” పురుషనోతీతిపురుషః. బహుప్రదేశ్యస్స వేదభ్య ఉత్తమత్వాత్ పురుషోత్తమ.

(మహావిభూతే) విభూతిరిహవిభవసమ్. ప్రభవసం, నియమసమిత్యర్థః. తస్య మహత్త్వమపరిచ్ఛిన్నత్వమ్. సంక్రితాన్ సంసారకారాగృహాన్నిర్గమయ్య తదత్థే తయాసర్వన్నియవృత్తీతిభావః, (౪) “అనంతోదేశకాలాదిపరిచ్ఛేదవిపజిః” మహావిభూతిరిత్యుక్తోవ్యాప్తిస్సామహతీయతః. ఇత్యత్రాపినియంతృత్వేనవ్యాప్తిర్విపక్షితా. (శీమన్) శ్రియానిత్యసంయుక్తస్తవ్యత్వదభిమతమాత్రకృత్యంనివహాసి. (నారాయణ) సంబంధమనుసంధాయదాయవిభాగన్యాయేనస్వామితయాస్వాత్థాంస్వయంస్వాత్మాసంపాప్తిపయితాసీతిభావః, (వైకుంఠనాథ) దివ్యపర్యటమఖాసి కాయాం నిలపాదములసేవాంధాతుమవస్థితోసేతి. త్రివ్యపితృవ్యముఖ భేదైః పునరుక్తిపరిహారస్సద్ధిః.

(౧) ముల్ల-౩౨-F.

(౨) గీ-౧౭-౬౬.

(౩) గీ-౧౭-౧౯.

(౪) పాంచరాత్రే

మూ:—

అపారకారుణ్య సౌశీల్య

ఏవముపాద్యో పేయత్వ సాధారణాకారా ఉక్తాః, అథ ఉపా
యత్వై కాన్తగుణాఉచ్యంతే (అపారేత్యాదినా). కారుణ్యాద్యగోచరే
మయ్యపికార్యకరంకారుణ్యాదికమితి - అపారశబ్దస్యభావః. కారుణ్యాది-

అనన్తరమ్, ఆశ్రయణీయత్వత్తిల్ ప్రకృప్తోపకారకజ్జఞానగుణజ
త్వైచ్చొల్లుకీటతు - (అపారకారుణ్యేత్యాది). కారుణ్యమాకీటతు -
కృష్ణే. అతాకీటతు - పరదుఃఖిలానహిష్టుత్వమ్. ఇతు అపారమూకై
యావతు-(౧)“యదివారావణస్వయమ్”† ఎన్దుఅవనశవుమ్ శెల్లుకై.
అజ్జనన్తియే ఎన్నశవుమ్ వరవెళ్ళమ్కోకుమ్ గుణమెన్నవుమామ్.
(సౌశీల్య) ఉయర్నతాన్ తాత్త్వవర్కళోడు వన్దుకలవాన్తిన్దాల్ “ఇవ
న్ నమ్ముడైయాన్” ఎన్దు పురైయఱక్కలక్కలామ్బడియరుక్కై. ఇతు
కులపారత్వనూవతు - దేవమనుష్యాద్యవతారజ్జళే పోలన్తిక్కేమత్స్య
కూర్కాద్యవతారజ్జళిలుమ్, ఇన్దె నమ్ముడైయత్తెన్దిరుక్కైయుమ్, తానుమ్

అథశరణ్యస్య సమర్పిత సర్వభరస్వీకరణమగుణాః స్వస్యచాధికారోపాయ
నిష్పదకా ఉక్తాశ్చనుక్తాశ్చాకారా అష్టాదశభిఃపదై నిఘన్త్ర్యప్రాయసంధీయన్తే;
తత్రస్వాసరాధ స్వనికషణస్వపాయ సంబంధ స్వరక్షణవిసంవాదాది దోషపరిహారో
పయక్తానాంగుణ విశేషాణాంప్రకీర్ణః ప్రథమముచ్యతే (అపారేతి). కారుణ్యస్యా
పారత్వమ్.అవశ్యదండనీయేవ స్వాదృశేవస్విప్రవృత్తేః. యథా-(౨) “వధాహామపి
తావత్స్య కృపయాపర్యపాలయత్” ఇతి. స్వేనాశ్రయత్వం(౩) “మచ్చరై స్వంరచే
తాన్తత్రః పూర్వోభవిష్యసి”ఇతి, (౪) “గచ్ఛానుజానామి రణాదిత స్వమ్”
ఇత్యాదిచ.

న్యూనాధికత్వదశక స జనితావజ్ఞాసాగ్ధ్యసపరిహారార్థకమిహసౌశీల్యక్షిః.
తస్మాదపారత్వం విశేషజ్ఞేషు విరించాదిషు విష్టాన్ద్యవతారైః, అనభిజ్ఞేషుచమత్స్య
మామాదిషు తత్తత్స్వరూపై రవతారైనిర్వీకేష సీరంధ్ర/సంక్లేషాత్. చాత్సల్యస్యా

† (పా)ఎన్నుమశవుమ్ శొల్లుకై.(౧) రా-య-౧౨-౩౫.(౨) రా-సు-౩౨-౩౪.

(౩)

(౪) రా-య-౫౯-౪౪.

మూ; —

వాత్సల్యదాదైవ్య

అవధ్ శ్రీలే ఒన్టాయరుక్మేయమ్, “ఇవధ్ శ్రీలేనామోన్టు” ఎన్టునిన్టై త్తిరుక్మేయమ్. (౧) “అహంనోబాన్ధనోజాతం” (౨) “ఆత్మానం మానుషంమన్యే”.

(వాత్సల్య) వాత్సల్యమావతు - ప్రేమతైలే ఆశ్రితగతమాన దోషముమ్ గుణమాకత్తోద్ధయై. (౩) “కున్టనైయకుద్ధయై శెయ్యి సుమ్కుణమ్కొభ్యమ్” ఇతుక్కు అపారత్వమావతు - ఆశ్రితరళవన్టక్మే (౪) “రిపూణామపివత్సలః” ఎన్టు శత్రుక్కుళోపక్కులిలుమ్ వాత్సల్యమ్ మాతాతిరుక్మే. అప్పడియిరుక్మేయానాల్, పైయల్తలైయై అఱు త్తువిడువానెన్నెన్నిల్, అవర్కళో పక్కులిలుమ్ అవన్బడియిల్ కుత్తైయై. అతువున్టాడ జీవియాతపడి యితే ఇమ్మహాపాపిళో శూన్ త్తుక్కున్టా పడి. అజ్ఞనన్టయై తలైయఱుక్మేతాసుమ్ వాత్సల్యమాకపు మామ్. ఎజ్ఞనెన్నిల్, కల్తైయిడక్కుడు త్తకోలై కొన్టా ప్రజ్ఞైకణై క్కులక్కిక్కుళ్ళప్పక్కాల్, కైయిల్కోలై వాన్టీయిట్టు వైక్కుమ్ తాయైప్పోలే.

(బౌదార్య) బౌదార్యమావతు - ఆశ్రితర్కు స్వరూపానురూప మాన వపేక్షితజ్గలై త్తనైబ్బతాకక్కుడుక్మే. ఇతుక్కు అపారత్వమావతు - పారత్వమ్ (౪) “రిపూణామపివత్సలః” ఇతుక్మే. బౌదార్యస్యాపారత్వమ్ - ఆర్థి షూదారత్వవచన హేతుభూతమర్థితప్రదానే స్వప్రయోజనాభి సన్నిహిత్యమ్, సంక్రితేభ్యస్సవిభూతికం స్యాత్మానందత్వ తదనుబద్ధిప వశుమనుష్యపత్న్యాదివ్యవస్థ విశాంతత్వంవా. శ్రూయతేహి (౫) “నాస్యావరపురుషాః క్షీయంతే” ఇతి, (౬) “నాస్యాబ్రహ్మవిత్కులభవతి” ఇతిచ.

(౧) వి-పు-౫-౧౩-౧౩. (౨) రా-య-౧౨౦-౧౧. (౩) ౧-తిరువ-౪౧-

(౪) రా-య-౫౦-౫౯, (౫) ఛా-౪-౧౧-౨. (౬) మున్డ-౩-౨౯

మూ;—

శ్వర్యసౌందర్యమహోదధే,

పూర్వవత్. “సంసారిణాం స్వరక్షణ విఘాతకత్వేపి తాన్ స్వాతంత్ర్యే నియమ్యరక్షితుంశక్తః” ఇత్యభిప్రేత్య * ఐశ్వర్యమిత్యుక్తమ్. (ఐశ్వర్యమ్) నియంతృత్వమ్. సంసారిచిత్త వశీకరణోపాయతయా సౌందర్యముక్తమ్. యథా (౧) “పుంసాందృష్టిచిత్తాపహారిణమ్” ఇతి.

ఆశ్రితర్ క్కెల్లామ్ శెయ్తాలుమ్ ఒన్టమ్ శెయ్తలినాక ఎప్పొత్తుమ్ నెజ్జాఆల్ పట్టుక్కొణ్ణిరుక్కై. (౨) “ఋణంప్రసృద్ధమివ” (౩) “ఉన్నడియార్ కెన్ శెయ్వనెన్టేయిరుత్తి” (ఐశ్వర్య) ఐశ్వర్యమావతు - అర్థికళ అర్థితవై యెల్లామ్ కొడుక్కుమ్బడియాన అడియుడైమై. ఇతుక్కు అపారత్వమావతు - అన్వడియుడైమైతాన్ - ఇవ్వళవెన్దిరుక్కైయన్తి క్కై, కొడుక్కుక్కొడుక్కు మేన్మేలనవళర్ వ్వుకొడు శెల్లుక్కై.

(సౌందర్యమహోదధే) సౌందర్యమావతు - అర్థుకు. ఇతుక్కు అపారత్వమావతు- (౧) “పుంసాందృష్టిచిత్తాపహారిణమ్” ఎన్నికబడియే శరకిలైత్తిన్తికళాన ఋషికిలై యుజ్జాడ మడ లెడుక్కప్పట్టవన్ద్రొయిరుక్కై. అనుకూలరై యే యన్తియేప్రతికూలై యాన తూర్పణఖిపోల్వా

ఐశ్వర్యస్య కథనమహతానాదికాలం స్వరక్షణ వివరీతవృత్తాకేన చిద్యాజ్ఞేన స్వయమేవ నియమ్యాభిముఖీకరోతీతిజ్ఞాపయతుమ్. తస్యాపారత్వమ్ (౪) “సంసారన్యూనతాభీతా స్త్రిదశాఃపరిపంఛినః” ఇతి న్యాయేన బ్రహ్మాదిషు దేవేషు సుగ్రీవాదిషు సుహృత్సువాదిరుంధానేషు తానపి శరణాగతానుగుణీకతుణం సమర్థకత్వమ్. సౌందర్యస్యాపారత్వం విరుద్ధప్రకృతీనాం తూర్పణఖాదీనాం సత్వస్థానామృషీణామవ్యవిశేషేణ దృష్టిచిత్తాపహరితయా తుష్టాపాజనకత్వమ్, అసద్వాసనాది శామకత్వంచ. యథోక్తం శ్రీహమ్మరేఅచావతార ప్రకరణే “సందశకనాదకస్మాచ్చ పుంసాంసంమూఢచేతసామ్ । కువాసనామబుద్ధిశ్చ మత్కృనిచయశ్చయః॥ కుహేతుశ్చకుభావశ్చ నాస్తికత్వంలయంప్రజేత్” ఇతి. అతిసుందరనిత్యవిగ్రహేణ భగవతః

(౧) రా-అ-౩-౨౯. (౨) భార-ఉద్యోగ-౧౮. (౩) పెరియతిరువ. ౬౩. (౪)

మూ; — అనాలోచిత విశేషాశేషలోక శరణ్య, ప్రణతార్తిహర,

(౧) “జితంతే” ఇతిచ. ఉక్తవిశేషణఫలమాహ (అనాలోచితేతి). (విశేషః) జన్మవృత్త గుణతాతమ్యమ్; (౨) “లోకస్తుభువనేజనే”. నీవంగుణవత్తాంనిశ్చిత్యాహ (ప్రణతార్తిహరేతి). స్వస్యైవంవిభుద్ధి యోగప్రదంపరదమభిప్రేత్యైవముక్తమ్. తస్మిన్విశేషత ఆవిశ్చూతం

రైయుమ్ మడలెడుకృష్ణజ్ఞుకై యెఱ్ఱుమామ్. (అనాలోచితవిశేషాశేషలోకశరణ్య) జన్మవృత్తజ్ఞానజ్ఞో పారాతే ఇమన్వతేకుడయాక శరణవ రణార్హనానన! (ప్రణతార్తిహర) ఇప్పడి అభ్యవసి త్త ఆశితగుడైయ

పరత్వానుసంధానం తత్సాన్నిధ్యకారణమితి చతతోక్తమ్;—“నిత్యసిద్ధతదాకారే తత్పరత్వేచపాష్కర । యస్యాస్తిసత్తాహృదయే తస్యాసౌసన్నిధింవదేత్” ఇతి తత్సూచనార్థం మైశ్వర్యసౌందర్యయో రిహఃవ్యవహితవతనమ్.

(౩) “సర్వస్య శరణంసుహృత్” (౪) “సుహృదం సర్వభూతానామ్” (౫) “సర్వలోకశరణ్యాయ” (౬) “సర్వయోగ్యమనాయానమ్” ఇత్యాదిప్రసిద్ధ స్వభావస్య వాయసవాసరరాక్షసాదివిశేషనాదరేణాంగీకర్వతస్తేమాదృశజనేషి గుణ వృత్తాదినికర్షోసత్యాగ కారణమిత్యాహ (అనాలోచిత విశేషేతి). అత్ర విశేషశబ్ద వివక్షితమ్ “అనాలోచితగుణగణ” ఇతి-క్రీడైకుంతగద్యేవ్యంజితమ్. ప్రపత్తైస్సర్వాధి కారత్వమవ్యనేనైవ ప్రకాశితమ్. (౭) “దుష్టసంసారకాంతార మసారమభిధావ తామ్. ఏకఃకృష్ణ నమస్కరోముక్తితీగస్య దేశికః” (౮) “ప్రణమ్యకృష్ణంసహసా” (౯) “ఏకోపికృష్టే సుకృతప్రణామః” ఇత్యాదిషూక్త ముల్పయత్నసాధ్యత్వమాహ (ప్రణతార్తిహరేతి). అనేనస్వస్యైవం విధావస్థాపేతు రవతారవిశేషావ్యవసం హిత్య. ఉక్తంహిస్వయమేవ, (౧౦) “నిరస్తేతరభోగాశో వరదంశరణంగతః” ఇతి. అత్ర ప్రణతశబ్దః ప్రకృతానుగుణ్యాత్ (౧౧) “ప్రపన్నార్తిహరంవిష్ణుమ్” ఇత్యా ద్యనుసారాచ్చ ప్రకృష్ట ప్రహీయభావ యుక్తప్రపన్నవిషయోవా.

(౧) జిత-౧. (౨) అమరకో. (౩)(౪) గీ-౫-౨౯. (౫) రా-య-౧౭-౧౫, (౬) (౭) (౮) (౯) (౧౦) (౧౧)

మూ;— ఆశ్రితవాత్సల్యకజలధే, అనవరత

విదిత నిఖలభూత జాతయాథాత్మ్య.

స్వస్థిస్వశేషతః కార్యకిరచ్చగుణమూహః (ఆశ్రితేతి). ఉపాయత్వోప
యిగ్గుణేషు వాత్సల్యగుణోహిస్వస్థిక విశేషతః కార్యరోభిమతః.
తథాపిత్వయ్యసి కిచ్చిత్కారోనశ్యనుషేషిత ఇతిభగవదాశయం బుద్ధ్యా
హ (అనవరతేతి). తనసార్వజ్ఞంనకిలిపయవిషయమ్. నాసికాదాచిత్క
చ్చ. కథంమనూశ క్తత్వమవిదితమితిభావః. ఆనుకూల్యాభావేపి ప్రాతి

ఆర్తియైర్హృక్కుమననే! (ఆశ్రితవాత్సల్యకజలధే) కీర్తవాన్నగుణ
జ్జల్లేల్లమ్ ఒనుతతైయానాలుమ్ అనన్తైయెల్లమ్ కీర్తన్పడుత్తుమ్మడి
యాన నిరవధికవాత్సల్యజ్జైయైయననే! (౧) “నికరిల్ పుకరాయ్”
ఎన్నిఅవడియే. ఆక, కీర్తఆశ్రయణార్హతైశొల్లి, అశ్రితరుద్దైయవార్తియై
ర్హృక్కుమననెన్దుశొల్లి, అతుక్కుడియాన వాత్సల్యమ్ శొల్లియ్.

(అనవరతవిదితనిఖల భూతజాతయాథాత్మ్య) సత్తాయోగినకల
పదార్థ జ్ఞశిషుడైయఉడైయై ఎప్పొగు మొక్క అఱియుమననే! ఇత్తాల్
అనుత్తిమనూన చాత్రమెన్దు నాన్ ఎన్ పడిశొల్ల వేణ్ణావిఠేయెన్నిఠార్.

ప్రస్తుతావతారస్య క్తమం స్వస్థిన్నవకారకతమంచ వాత్సల్యగుణం పూ
ర్వంద్విబుక్తహసి “మిత్రభావేసంప్రాప్తం, దోహ్దయద్యపి” ఇత్యాది స్మరణాయ పున
రాహ (ఆశ్రితేతి). వాత్సల్యగుణోదధౌ నిగ్రహాదికం నిమగ్నంభవతీత్యభిప్రాయే
డైకశబ్దః, అతఏవహిసర్వజ్ఞత్వాదాస్థితేవ్య విజ్ఞాతృత్వోక్తిః. ఉపాయాంతరం
స్వీక్రియతామిత్యత్ర “అన్నా న్నేత్తపరా న్నేత్త” ఇతి ప్రకారేణమాదృశా నామకించ
నానామధికర్తవ్యం హితతమంత్యమేవజానాసి, త్వదాయత్రానుకూల్యస్యమే శేష
శ్చుత్తి విధానేపితవ్యంసుప్తానవమృతః, సర్వజ్ఞస్యతే (౨) “త్వయాపిలబ్ధం భగవన్ని
దాసిమ్” (౩) “యదిమేదయవ్యసే” ఇత్యాదికంసవిజ్ఞాపనీయ మిత్యభిప్రాయే
భాహ (అనవరతేతి). అనవరతనిఖలశబ్దాభ్యాం జ్ఞానస్య కాలతోవిషయతశ్చ సహో

(౧) తి-నాయ్-౬-౧౦-౧౦. (౨) స్త-౪-౨-౪. (౩) స్త-౪-౫౦.

మూ— అశేషచరాచరభూత నిఖిలనియమననిరత, అశేష
చిదచిద్వస్తుశేషిభూత, నిఖిలజగదాధార,

కూల్య నిష్పత్తిరపేక్షితేతి భగవదాశయంబుధ్యాహ (అశేషేతి)
తన్నిష్పత్తిరవిత్వదాయతేతిభావః.

నసుకింభనద్రక్షణమీవశ్యకృత్యమితీశక్త్యామామాహ (అశేష
చిదచిదితి). రక్ష్యాపేక్షాపిత్యదధినేత్యాహ (నిఖిలేతి). కస్యాపేక్షయా
(అశేషచరాచరభూత నిఖిలనియమననిరత) జగన్మథావరాత్మకమాన
సకలపదార్థజగుక్కుమ్ సర్వకాలత్తలుమ్ సర్వనియంతానవనే!
ఇత్యుత్, ఉనక్కులవిధేయ మాయీరుప్వతోస్తుజ్ఞాకిలితే ఎనక్కుఇతిక్కు-
వేణ్ణువత్తెనై. బద్ధనానవనోడు బద్ధకమాన ప్రక్రియోడు వాళియఱని
ఇట్టవట్టక్కున్తోచెన్నితార్.

(అశేషచిదచిద్వస్తుశేషిభూత) సకలచేతనాఽచేతనజగుక్కుమ్
శేషియానవనే! ఇత్యుత్ ఎన్ కాన్యమ్ ఉన్ పేతాకచ్చయ్య వేణ్ణుమ్
సమృద్ధిస్తముడైయ ననలైయోవై. (నిఖిలజగదాధార) భగవచ్ఛాగవత

చోభ్యదస్తః (౧) “త్వమేవైవంకురుష్వమామ్” (౨) “కురుష్వ మామనుచరమ్”
ఇత్యాదిన్యాయేనత్వదధినపాఠస్యమేత్వియైవప్రాతికూల్యనివర్తనాదికమపి కార్య
మిత్యాహ (అశేషచరాచరేతి). నిఖిలజగత్స్వయావస్థిత్యాదినియంత్రకారనివర్తి
వరః, సార్వకాలికనియమనకాత్పక్ష్యానరోహ. ఆగమైరాచార్యాదిభిరస్తరాత్మ
తయాచ బహుప్రకారంహినియమనమ్; సహవిధేయంతేకిచ్చిత్, యేనమేఅభి
మతం. ప్రతిబద్ధాద్విశిష్టేతి, అలభ్యంనాస్యాదితిభావః. పరిపూర్ణస్యమేత్వదగ్గే
కారేణః కింప్రయోజన మిత్యత్రాహ (అశేషచిదచిదితి). సహిమదేకవర్ణం తవసర్వ
శేషిత్వమ్, అతోమమాప్యతిశయేతవచార్థః ప్రకల్యతఇతిభావః.

తథానియథావస్థితరక్షాపేక్షాతవనాస్తి, అత్యంతసంత్వందక్షణీయఇతిశక్త్యామా
మాహ (నిఖిలజగదాధారేతి). గుణాదివత్త్వదప్రభుత్వవిశేషణస్య మామపేక్షామస్త

‡ (హ) సకిచ్చిత్ప్రయోజన.

(౧) శీరణ్గగద్య. (౨) రా-అ-౩౧-౨౪.

మూ—అఖిలజగత్స్వామిన్, అస్మత్స్వామిన్, సత్యకామ,
చిదచిద్వస్తుజాతంధృతమితీభావః. నై సర్గి శేష త్వేనత్యవేజగతిస్సర్వగుణై
ర్భూయ శ్శేషత్వమూపాదితమిత్యాశయే నాహ (అఖిలేతి). యథా (౧)
“నుడైర్దాస్యముపాగతః” ఇతి. సకేవలంనామాన్యేన శేషత్వమ్, కిన్తు
జన్మవిశేషరుచివిశేష ప్రదానాదిభిర్మమ ఏవమవస్థత్వం త్వయోవోపపాది
తమిత్యభిప్రాయేనాహ (అస్మత్స్వామిన్నితి). (సత్యకామ) అకిన్చన
విషయజ్ఞుల్ అపరాధమేపణ్ణ గజగన్తుక్కుమ్ ఆధారభూతసే! ఇత్రాల్
ఎనక్కుమ్ సత్తాధారకనలైయో వెన్దితార్. (అఖిలజగత్స్వామిన్) అప
రాధతైత్తవిర్ ప్పిత్తు ఆభిముఖ్యతై యుక్తాక్కి దేవర్ తిరువడికిళీలే పుకుర
నిలుత్తుకై క్కు వేలునిర్వాహకరుణ్ణో? అతఏవ (అస్మత్స్వామిన్)
కీర్టుమ్ శేషిత్వమ్ శొల్లిల్లు. అజ్ఞునమ్బన్ధపరమ్, ఇజ్ఞునమ్బన్ధా నుగుణ
నియమనపరమ్. ఇత్రాల్ ఎన్నై ఇవ్వళవాక ప్పుకురనిలు త్తినవన్ నియ
లైయో వెన్దితార్.

(సత్యకామ) కీర్తగుణమూర్తయిలే ఆశ్రితర్ క్కు నుభావ్యమూస

రేజైవ మత్సత్తాదికం త్వయైవరక్ష్యతే, తత్సాఫల్యార్థం రక్షాపేక్షాదికమపిత్వయై
వశారయితవ్యోహమ్, సహిత్యదధీసతాకస్యమే తస్మిన్ కేతుప్రపుత్తిస్సద్భవతీత్యభి
ప్రాయః. ఏవమేవహి శేషభూతానాం స్వతస్త్వస్వామినాత్వయైవ య శ్శేష్టంస్వముద్దిశ్య
వినియోగః క్రియత ఇత్యాహ (అఖిలజగత్స్వామిన్నితి). ఇష్టాఽనీప్తప్రదానసా
ధారణేష్టేన మద్వినియోగే కింతవాయాతమిత్యత్రాహ (అస్మత్స్వామిన్నితి) మదా
చార్యసత్తతిసాంముఖ్యేనమమఏవం విధత్వత్సమ్మజ్ఞానాద్యవస్థా ప్రదానరూపావ
తారత్రప్రత్యేనత్వయా శేషపూరణంకార్యమితీభావః.

పరిపూర్ణతయా పూర్వోపకారప్రత్యుపకార నిరకేతుస్య తప ఆకిన్చననిత్య
సాపేక్షసంక్రతరక్షణ మాత్మీయనిత్యగుణః (త్రయ)పరిత్రాణ మితిసూచయతి (సత్యకా

మూ—

సత్యసజ్జల్ప, సకలే తరవిలక్షణ,

రక్షణాధిపతిః పరిపూర్ణకృత్యమితీభావః. తచ్చ-అనాయాన సాధ్యమిత్యాహ
(సత్యసజ్జల్పేతి).

(సకలేతరవిలక్షణ) ఏనమ్భూత స్వస్వరక్షనిచేత్ కస్తవాన్యే

వ్యయి - తే తనకు-మీ ఇంతానగుణవిభూతియై చూల్లింద్. నడుపు, “సత్యకామ” ఎన్నఱు - లీలాధనూక ప్రకృతి పురుషకాలజ్జలై స్పృహ విషయ మూకిపుడై య వనెనైక్కాక. ఇట్లు, “సత్యకామ” ఎన్నఱు - ఆశ్రయిక్కు మిడఱ్ఱిల్ ఇననిల్వతుకొణ్ణు వయిలునిజైయవేట్టాతపడి అవాస్తవమై స్వకామతయానిష్ఠ పూర్తియై యనెనైక్కాక. ఇత్తల్ (౧) “అకిచ్చనోనన్యగతిః” ఎన్నఱు † అకిచ్చననానవేర్ కార్యమ్ పూర్ణనాన పునక్కుభరమన్ఱో పెన్ఱితార్.

(సత్యసజ్జల్ప) కీర్తగుణచూర్ణయితే - “సత్యసజ్జల్ప” ఎన్నఱు - అపూర్వమాన భోగ్యజ్జలై అమోఘమాక సృష్టికృతుమనెనైక్కాక. నడువే “సత్యసజ్జల్ప” ఎన్నఱు - లీలైక్కు మేతువాన సజ్జల్పమ్ అప్రతిహతమనైక్కాక. ఇట్లుచూన్నఱు - అఘటితజ్జలై యుమ్ సజ్జల్పమాత్రతాలే కర్తుంక్షమనెనైక్కాక. ఇత్తల్ నిత్యసంసారి యాన వెన్నైయుమ్ నిత్యసూరికిలోడు ఒరుకోర్వైయాక్కనినైత్తల్ శయ్యుముడిక్క వల్లనలైయోనియెన్ఱితార్.

(సకలేతరవిలక్షణ) చేతనయడై య జీవనమ్ శొలుకిఱు. స్వరూప తోగుణతత్వవిలక్షణ. ఆశీతర్క్కనుభావ్యమాన స్వరూపరూపగుణజ్జలై మేతి. సర్వకేస్తవనిత్యసూరిపర్గచున్నివేశన మీమత్కరమ్, శబిత్యద్వైతంకేనాపి వినిహస్తంకేనాపి త్యాహ (సత్యసజ్జల్పేతి). తథాపి ఆపేక్షతార్థమన్యకేర్పదాక్రియ లామిత్తగ్రహా (సకలేతరవిలక్షణేతి). (౨) “విష్ణుశాతంవినానాన్య త్క-ఇచ్చిదస్తవ † కామ్యవిషయమాన. ‡ అర్తనాన. (౧) స్తో-ర-౨౨. (౨) వి-౪-౧-౫౧.

మూ—

అర్థికల్పక,

భ్యోఽనిద్యగ్భ్యోవిశేష ఇత్యాశయః. (అర్థికల్పక) కర్మధారయసమా
నః. యథా (౧) “సమేత్యప్రతిసన్ద్యచ” (౨) “ఉదారాస్సర్వపవైతే”

యుడైయవనే ! ఇవైతన్నైయారుక్కా కప్పడైత్తతు, స్వార్థమాకవో
పెన్దితార్. త్రిపాద్విభూతియాక అనుభవిప్పారుమ్ అనుభవిప్పిప్పారు
మాయ్ చెల్లానిఱ్ఱు స్వార్థమాకపెన్దితారిత్. ఇవరైయొట్టియ ఎల్లారు
మనుభవితాలుమ్, ఇవరైయొట్టియ ఎల్లరైయమనుభవిప్పిత్తాలుమ్
కుత్తైయాయరుక్కుమిత్. ఇవరై అనుభవిప్పిత్తాలాయ్త్తు అవనుడైయ
రక్షకత్వమ్ పూర్ణమావతు. పూర్ణానుభవమ్ పణ్ణువార్ కు ఒన్టుకుత్తై
న్దాలుమ్పాద్రాయ్త్తోన్దుమిత్. ఆకైయల్ ఇవరోడుఱ్ఱాడ అనుభ
వితాలాయ్త్తు అవర్కళనుభవమ్ పూర్ణమావతు.

అతుక్కుహేతు శొల్లుకిఱతుమేల్. (అర్థికల్పక) తన్దలైయాలే
ఇరన్దుకొడుక్కుమవనుక్కు, ఇరన్దార్ కుక్కొడాతోట్టికై కుత్తైయన్దో?
అర్థిప్పార్ కుక్కడక్కనిన్దు తన్నైయొట్టిన్దో శిలన్దైక్కొడుత్తువిడుమ్
పూణ్ణుపోలేయో అర్థికలైయమున్దాక్కి-త్తానే ఇరన్దు సకలభలప్రదనాస

పరాయణమ్” (౩) “భవతాంకథ్యతేసత్వం విష్ణురేకఃపరాయణమ్” ఇత్యాదిభిరన్యే
భ్యస్తవమాక్షప్రదత్వాదిరూపంవిశేషంపశ్యన్నహం ముముక్షుఃకరుణ్యమాశ్రయేయమ్,
సహివరతస్రైకశ్చిత్ స్వతస్త్వప్రకృత్యంప్రార్థనీయః, సచత్వంపరతస్త్వ ఇతిభావః.

యద్యధిసంమానాద్రి యసే; కథంతవాదార్యప్రథా బీవేదిత్యధిప్రాయేణాహ
(అర్థికల్పకేతి) అర్థికల్పకశ్చేతివిగ్రహః. అర్థినాంకల్పద్రుమితివా. ఉక్తంహి;
(౧) “ససర్వానర్థినోదృష్ట్యాసమేత్య ప్రతిసన్ద్యచ” ఇతి. అర్థిసఃకల్పద్రుమాయ
స్యసః అర్థికల్పక ఇతివాచివశేతమ్; యదగీయత, (౨) “ఉదారాస్సర్వపవైతే”

మూ—

అపత్సఖ, శ్రీమన్,

ఇతిచ, అన్యథాతపేయం ప్రధాపివిహన్యేతేతిభావః. గజేంద్రాదీనామన. అపన్నత్వమేవ రక్ష్యత్వే హేతుమాహ (అపత్సఖేతి). ఉక్తహేత్వభావే. పిమాతరమపేక్ష్యగక్షితన్యమిత్యాహ (శ్రీమన్నితి). తయాఉపేక్షితోపి. పున్నైయుమ్ తరుకిఱసి. (౧) “ఎన్నెయాక్కె యెనక్కెతనై త్తన కళ్ళుకిమ్” ఎన్నక్కడనతితే. అతుపోలేనారుమ్ నరమ్బుమూయరుక్కె యన్దిక్కె “అచారసాన్దర్యమహోదధే” ఎన్నుమ్బడియితే ఇరుప్పతు. ఇరన్దుకొడుక్కుమ త్తనై యుభయ ఇరన్దార్ కుక్కొడుక్కలాకా తెన్దుడో?.

(అపత్సఖ) అపత్తునన్దవాతేతోహనాయిరుక్కె. అతావతు - తుణై యాయిరుక్కె. నర్వరక్షకనానవనే; అటచ్చెయ్యివేణ్ణుమ్బడియాన వాపత్తిలుమ్ తానేతుణై యాయిరుక్కె. మాతాపితాక్కళుమ్ బన్దు క్కళుమ్ తళ్ళిక్కతనై యడైమ్మమ్ దనైయిలుమ్ (౨) “ప్రణతఇతిద యాభుః” ఎన్దుమ్ (౩) “తమేవశరణంగతిః” ఎన్దుమ్ దేవరేతుణై యాయిరుక్కె. (శ్రీమన్) ఇప్పడియరుక్కిఱపున్నైయుమ్ అశిర్ త్తు.

ఇతి. ఆభికుతపురుషార్థదానార్థమర్థినామత్పదకః, శాస్త్రాదిముఖేన ఆర్థిత్యాపాద కశ్చేతివా. ఏవంపూర్వోక్తస్యాప్యోదార్యస్య ఆతిశయప్రదర్శనే తాత్పర్యాద పునరుక్తిః. (౪) “జ్ఞాతంమయాపసిక్తేన” ఇత్యాదికమనునన్దధానః పాశ్చాతీగ జేంద్రాదీనదాపన్నస్య అసన్యగతికస్య మమైతామాపదమపేక్ష్యరక్షితుమర్హసీత్యాహ (అపత్సఖేతి). అపదసఖివత్సంరక్షకేర్హ్యర్థః. విశ్వసనీయత్వ స్నేహవిషయత్వాదిసూచ నాయసఖిభిః. శత్రుమపిహి (౫) “తస్మాత్పరిశ్రాంతిశ్చవస్య సత్వాశరైర్మృత్యు వశంసయామి” ఇత్యవోచత్. ఏవంద్వాభ్యామిష్టప్రాపకత్వ మనిష్టనివర్తకత్వచ్ఛ దర్శితమ్. అథ తత్రసమానాభిప్రాయతయా త్వయానిత్యయాక్రామఖిలజగన్మాతరం పురస్కూర్వతోమే మహాస్తోత్రపఠరాధాః క్షస్తవ్యా ఇత్యాహ (శ్రీమన్నితి).

౧)తి-వాఁ-౨-౭-౧౧(౨)స్తో-ర-౬౩(౩)రాసు-౩౦(౪)(౫)రా-యా-౫౧-౧౪౩

మూ — నారాయణ, అశరణ్యశరణ్య, అనన్యశరణ్య

త్యామవేత్స్యరక్షణీయ ఇత్యాహ (నారాయణేతి) సమ్మన్తాభావేపి రక్షకాస్తరాభావాత్ రక్షణీయోహమ్, త్వంహి అగతీనాంగతిరిత్యాహ (అశరణ్యేతి) తతఃకింభవత ఇత్యాహ (అనన్యశరణ్యేతి).

ప్పుడుషకారభూతైయానపిరాత్తియైస్పాక్ త్తు రక్షిక్కివేణుమ్. (నారాయణ) ఇనల్ పురుషకారమావతల్లు మున్నే సృష్ట్యర్థానుప్రవేశత్తాలే నత్తెయైనోక్కినవనలైయో? ఇత్తాల్, ఎనక్కునత్తాధారకనానవనలైయో పెట్టవడి.

(అశరణ్యశరణ్య) కిమ్ముసం అశరణ్యశరణ్యత్వమ్-అతాకితత్తు ఇప్పడియరుక్కి అదేనరీర్క్కుమ్ పుటమ్బాయ్, పిన్నెయుమ్ దేనరీరైయైయి ప్పుమ్ముపుకలల్ మోర్క్కు శరణ్యనానననే యెన్నితార్. ఇప్పడియరుప్పరుణ్ణోవెన్నిల్; (అనన్యశరణోహమ్) తథావిధోహమ్; అన్తవనన్యశరణ్యనాననన్ నానెన్నితార్. (౧) “పల్లీలార్ పల్లీనిన్జానే”.

సమ్యక్సగుణిభూతి వ్యాపారాస్తేమదుపేక్షయా మద్దఫలామాభావన్, అతః “అత్యాసంనాతివర్తకాః” ఇత్యాహ (నారాయణేతి). ఉత్తరఖణ్డస్థాపేక్షయా పూర్వోక్తిమన్నిత్యామ్యక్తమ్; ఇహతుపూర్వఖణ్డస్థాపేక్షయా ఉక్తైస్సభావైః ఫలితమాహ (అశరణ్యశరణ్యేతి). పూర్వతేహి (౨) “అగతీనాంగతిర్వహన్” ఇతి. అతఏవ అనాలోచితేత్యాదినానప్రసరుక్తిః తత్రహితారతమ్యూనాదరేతాత్పర్యమ్. ఏతత్సర్వం వ్యాఖ్యేయవివక్షితప్రాప్యప్రాపకాకారప్రపచ్చనమ్.

అస్యహమేవమ్. ఏతావతాపికింత్యయాలభిమ్, సర్వత్రహిశాస్త్రార్థే ఆధికారోపేక్షిత ఇత్యత్రాహ (అనన్యశరణ్యేతి). తత్త్వవిదోనన్య ప్రయోజనస్య

మూ - త్వత్వాదారవిన్దయుగళం శరణమహంప్రపద్యే. అత్రద్వయమ్.

త్వచ్ఛబ్దేన ప్రాగుక్తానారవిచ్ఛేదతయా యోగ్యత్వమభిప్రేతమ్. అనశ్శక్త్యన్యత్వాయ పాదగ్రహణమ్, అరవిన్దశబ్దశ్చ - ఇహభోగ్యత్వాయ. యుగళశబ్దేన - ద్వివచనాఖ్యానమ్. (౧) “అహమస్మ్యుపరాధానామాలయోకిచ్చనోగతిః” ఇత్యాదికమభిప్రేత్యాహ (అహమితి). “ప్రపద్యే” ఇత్యస్తేనపూర్వఖణ్డోవ్యాఖ్యాతః.

(త్వత్వాదారవిన్దయుగళం శరణంప్రపద్యే) ఇప్పడియిరుక్మిఅనాన్ నిరతి శయభోగ్యమానదేవరీర్తిరుపడికై యేఉపాయమాక అధ్యవసిక్మితేన్.

(అత్రద్వయమ్) † (శరణమ్ పుకు మ్పాతు తదనుగుణమాన ప్రాప్యరుచియమ్ ప్రాపక త్తిల్ కన తన్యవసాయముముణ్డాక వేల్లుకై యాలే

కుకుసిద్ధోపాయా నరంనాస్తి. (౧) “అహమస్మ్యుపరాధానామ్” (౨) “సధర్మనిష్ఠోస్తు” ఇత్యన్యక్తావధావిశేష విదశ్చమేసాధ్యోపాయా నరమపినాస్తితి ప్రతిబుద్ధోస్తు; అయమేవహి కుమాత్రాధికార ఇతిభావః,

ఇదస్తు వ్యాఖ్యేయస్థోత్రమపురుషాభిప్రేతమితిజ్ఞాపనాయ, “అహమపినమే శరణమ్” ఇతిజ్ఞాపనాయన అధికోఽహంశబ్దః. అథనా “అనన్యశరణః” ఇత్యుపాయా నరమనన్యత్వమ్, అహమితి- † ఉపాయభీరుత్వమ్, అతిశక్తిరహిత్యమ్, ప్రయోజనానరతిదుపాయపరిత్యాగిత్వమ్, మోక్షార్థప్రయత్నస్పృహన్విచ్ఛిన్నభృతే. వితత్సాచిత్యం కార్యజ్యోతిరతిః ప్రతివచననాశ్చేషాగద్యానరయోశ్చద్రవ్యవ్యుత్పత్తిః. “త్వత్” ఇత్యాది నా పూర్వఖణ్డ వదక్రమానుసరణమ్. త్వచ్ఛబ్దః శరణ్యత్వేయ క్తసర్వాకారజైవ్యవరః. పాదేత్యాదిగంపాగుక్తార్థమ్.

(అత్రద్వయమ్) ఇత్యన్య-వ్యాఖ్యైతపాదయమితిశేషః. తాత్పర్యప్రపూర్వమేహోక్తమ్. యద్వా, ద్వయమ్ - ఆరాసుసత్త్వా శేషసహ వివముక్తమితివా; వక్తవ్య

† కుణ్డలితంత్వాచిత్రమ్.

† (పా) అపాయభీరుత్వమ్.

(౧) అహి. సం-౩౬-౩౮.

(౨) స్తో-౮ ౨౨.

అతినుడై యసిద్ధర్థమాక ముతల్ చూర్ణయి లే పిరాట్టితిదవడికలిలే శరణమ్ పుక్కు. ఇరణ్ణామ్ చూర్ణయి లే పిరాట్టిప్రసాదత్తా లే పెన్ద్రాన్. అనస్తరమ్ “అశ్రయణీయనావానార్” ఎన్నుమ పేత్తైయి లే, నారాయణనే అశ్రయణీయనాక వేణ్ణుకై యా లే నారశబ్దవాచ్యజ్ఞుక్కుమ్ అయన మానదివ్యాత్మ స్వరూపత్తై “అఖిల హేయ” ఎన్ఱిఱచూర్ణయి లేశొల్లి, పిన్నునారశబ్దవాచ్యజ్ఞుళై “నిఖిలజగదుదయవిభవలయలీల” ఎన్నుమళవాక అవనుడై య ఉభయవిభూతినాథత్వమ్ శొల్లి ; అనస్తరమ్ అవనేప్రాప్యముమ్ ప్రాపకము మెన్దధ్యనసిత్తు, ఇప్పడిమేన్దైయైత్తాన పన్తువై నమ్మాల్ కిట్టప్పొ మోవెన్నుమ పేత్తైయి లే, ఇరున్దతేకుడియాక ఎల్లార్ కుక్కుమ్ కిట్టమ్బడియాన శీలాదికళై మున్నిట్టు పిరాట్టిపురుషకార మాక శరణమ్ పుక్కు నిన్దార్ ఇన్వళవాల్).

అనస్తరమ్ “శరణమ్ పుక్కోమ్ నామన్ద్రో” ఎన్దుగమై అశిర్త్తు పూర్వార్ కళుడై య ప్రక్రియోద్దైమున్నిట్టు శరణమ్ పుక్కుకితార్. అనస్తరమ్ శరణమ్ పుక్కు మోబ్బతువిడ వేణ్ణువనమున్నా కివిట్టువకు త్తవిషయత్తై ప్పన్ద్ర వేణ్ణియిరుప్పతో రాకారముణ్ణాయుక్కై యా లే, అతుక్కిర్రణ్ణేడ త్తిలుమ్ శియ్యామై యా లే “అత్తాల్ ఏతేసుమ్ కుత్తైయన్ణాకిఱతో?” ఎన్దుపార్త్తు పురాతనపురుషర్ కళుడై య శరణాగతిప్రక్రియోయాన ఇతిహాసపురాణవచనజ్ఞుళై మున్నిట్టు శరణమ్ పుక్కుకితార్.

† (అనాల్ కీర్తే శియ్యాతవన్ దుక్కుక్కుత్తై యన్ణాకిఱతో పెన్నిల్ ; కుత్తై విల్లామై యే అన్దు, ఇత్తాల్ ఏన్ద్రముణ్ణాకిఱతు. ఎజ్జనేయన్నిల్ ; ద్వయత్తిల్ త్యాగ పూర్వకమాక స్వీకరిక వేణ్ణిన్ ద్రాకిల్ సర్వాధికార

మితివా వివక్షితమ్. వాక్యాన్తరై “పునఃపునఃప్రవద్యతే” ఇతితునాశక్సీయమ్. వికసాధ్యసిద్ధర్థం ప్రవత్తాశ్చుత్తేః ప్రతిషేధాత్, ఇహసాధ్యాన్తరాఽయోగాచ్చ.

మాకమాట్టాతు. ఆకై యాలేద్ర ముణ్ణాకిటతు. పూర్వపురుషర్కళు
 డైయహృదయమ్ - వకు త్తవిషయ త్తిల్ స్వరూపానురూపమాక శర
 శాగతియైప్పణ్ణుమలొట్టియ ఇవన్ విడవేణ్ణువతుణ్ణో పద్ర వేణ్ణువతుణ్ణో
 వెన్టాయ్ త్తిరుప్పతు; ఈశ్వరవిషయికారత్తుళ్ళు దృప్తప్రప త్తియే అమై
 ముమ్; అధికారియాకై కు సంసారభీతనాయ్కోణ్ణు తిరువడికళితే
 శరణంపుకువతు వేయమైయుమ్; ఇవర్ ప్రాప్యరుచి శెయ్విక్క మాట్టి
 త్తిల్లామైయాలే రుచిప్రేరిక్కచ్చెయవర్. ఆకై యాలే ఇవర్ శెయ్యాత
 తెల్లామ్కుతై యాశక్కడవతు. ఇవర్ తామ్ ఇతుక్కవ్వరుకుశరణమ్ పుక
 కాణ్ణామైయాలే మీణ్ణార త్తనై యల్లతు అమైయుమెన్టు మీణ్ణారల్.
 ఆకై యాలే శరణమ్ పుకుకిటార్).

(పితరంమాతరమిత్యాది) పూర్వార్థత్తాలే చేతనరై యుమ్
 ఉత్తరార్థత్తాలే అచేతనజ్ఞరై యుమ్ శొల్లుకిటతు. ఇనై తాన్ ఉపా
 యాస్తర సహకారియుమాయ్, స్వయప్రయోజనమాకై యాలే
 ఉపేయముమాయ్ ఇరణ్ణుళ్ళుమ్ పొతువాయిరుక్కుమ్, “సర్వధర్మాంశ్చ”
 ఎన్టు, ఉపాయాస్తరమాన కర్మయోగాదికళై చ్చొల్లుకిటతు. “సర్వకా
 మాంశ్చసాక్షరాన్” ఎన్టు - ఉపేయాస్తరమాన ఐశ్వర్యకై వల్యగళై
 చ్చొల్లుకిటతు. (సన్తజ్య) ఎన్టుతు - సవాసనమాక విత్తెన్టువడి, “సర్వ
 ధర్మాంశ్చ” “సర్వకామాంశ్చ” ఎన్టు ఇరణ్ణైయుమ్ కూడవెడుత్తు
 విడచ్చొల్లుకై యాలే ఉపాయాస్తరజ్ఞో స్వరూపనాశకమామోపాతి
 ఉపేయాస్తరజ్ఞుమ్ స్వరూపనాశక మెన్టు కరుత్తు.

ఇవద్రై స్వరూపనాశకమెన్నలామో పెన్నిల్; అవద్రైల్
 స్వయమ్ప్రయోజనమాక ఇట్టికై యే స్వరూపమ్, ఇత్తైయిట్టిన్దతల్లామ్
 స్వరూపనాశకపర్యాయమ్, ఇత్తై తాన్ స్వరూపోజ్జీవనమాకిటతిలైయో

మూ—

పితరంమాతరం

అథ “అసన్యశరణి, శరణమహంప్రపద్యే” ఇతిశబ్దా
నామర్థంవివృణోతిపౌరాణికవచనముభేద (పితరమి
త్యాదినా). గురువర్యన్తానాంసాధనత్వముత్కటమ్.

వెన్నిల్, ఇవన్ ఇవైతన్నై సాధనమాక్కినాప్పోలే “ఇతుక్కుప్పట
మొట్టప్రయోజనమాక్కాతే నమ్మెప్రయోజన మాక్కప్పెల్లోమే”
ఎన్నుమిశ్వరన్ నినై వాలే ఉజ్జీవనమాకిటతు. ప్రయోజనా న్తరత్తుక్కు
మడియేత్పరై యుమ్. “ఉధారాః” ఎన్నుమవన్ స్వభావత్తాలే ఉజ్జీ
వనమాకిటత త్తనై.

మేల్ పల్లవుడుమ్ విషయమ్ శొల్లుకిటతు. (లోపికాన్త
చరణో శరణం తే ప్రజంవిభో) శీలాదిగుణయుక్తనుమాయ్ వకు త్తస్వామి
యుమాయ్ భూనశక్త్యాది గుణపూర్ణనుమానఉర్ తిరునశికలై యే
ఉపాయమాక ప్పల్లవుకి తే నెన్నిటతు.

(పితరంమాతరమ్)(౧) “మాతృదేవోభవ” “పితృదేవోభవ”
ఎన్దు ఈశ్వరనోపాతిమాతాపిత్రనువర్తనత్తై ఉపాసనాజ్ఞమాక శాస్త్రమ్
విధిక్కెయాలే ఉపాయా న్తరసహకారికళుమాయ్ ఉశ్మతనై యుమను
వర్తిత్తువిడుకై యన్నియే ఇవర్కకళుడై య వియోగమ్ అసహ్యమాయి
రుక్కెయాలే స్వయమ్ప్రయోజనమాయిరుప్పర్కళి.

పితరమిత్యాదికన్త స్వవాక్యవన్ని బిభక్షసంవాదముభేద అసన్యశరణత్వాదికం
విశదీకృత్య వక్ష్యమాణఫలప్రార్థనాప్రస్తావనాత్మకమితి ద్వయాద్వైతసముదితోక్తిః;
తథాప్రతి సోపాధిక భోగ్యతదుపాయత్వాగం నిరుపాధిక భోగ్యతదుపాయ విశేష
వర్గిహచ్చ స్పష్టయిత్వా, “ప్రసాదయే” ఇత్యాదినా, “సోధుమ్” ఇత్యన్తేన

(పా) ప్రాస్తావనాత్మక.

(౧) తై-శ్శ్మ-౧౧-౨-౨.

దా రాశ్ దృష్టినాథనమ్.

॥ (५५) श्रीसप्तशतिका ॥

మూ.- రత్నాని ధనధాన్యానిక్షేత్రాణిచగృహాణిచ|సర్వ
ధర్మాంశ్చనస్త్యజ్య సర్వకామాంశ్చసాక్షరాన్ |

రత్నాదీనాముపేయత్వముత్కటమ్. ఆముష్మికంసాధనం
సాధ్యజ్ఞాహ (సర్వేతి) అక్షరశబ్దేన కేవలాత్మనిపర్యవసానమ్.

(రత్నానీత్యాది) రత్నమ్ తుడక్కమానవై యుమ్ ఉపాయాస్త
రజ్జుఘ్నఘ్నతికస్త్యతయా సహకారికళుమాయ్, అవద్ధై అభ్యయమా
టియుమ్, వినియోగిక్కలామాకైయా లే ఉపేయముమయిరుక్కుమ్,
(గృహాణిచ) గృహజ్ఞఘ్నమ్. కీర్త్యచ్చాన్నవద్ధై యుక్కెల్లా మావాసస్థాన
మాకిజరత్నకముఖతా లే ఉపాయాస్తరసహకారముమాయ్ * మాడ
మాళికైయాక వెడుక్కుమ్బడియాన అభిమతత్వతా లే ఉపేయముమా
యిరుక్కుమ్. (సర్వధర్మాంశ్చ) ధర్మశబ్దతా లే ఉపాయరూపమాన కర్మ
యోగాదికస్తై చ్చొల్లుకిజతు. సర్వశబ్దతా లే అధికారసమ్పత్తి ధర్మ
జ్ఞై చ్చొల్లుకిజతు. (సర్వకామాంశ్చ) ఎష్టు - పుత్రపశ్వన్నాదితోడ
క్కిమాక స్వరైశ్వర్యమ్ నడువాక బ్రహ్మైశ్వర్య వర్యస్తమానవద్ధై
యెల్లామ్ శొల్లుకిజతు. (సాక్షరాన్) ఎష్టు - కైవల్యతై. (నస్త్యజ్య)

ఇత్యాదికమ్ - ఉత్కటభోగ్యత్వ భోగసాధనత్వా నామచేతనాస్తరాణా ముపల
క్షణమ్. చకారేణవా అనుక్తసముచ్చయః. ప్రియేషుహితేషుచమోక్ష తదుపాయా
నుపయుక్తేషు కుత్రచిత్సంజ్ఞోపిసయ్యుక్తఇతిజ్ఞాపనాయ పితరమిత్యాదివివిధోక్తిః.

ఏవంలొకసిద్ధప్రియహితాన్యదాహృత్య, “సర్వధర్మాన్” ఇత్యాదినాశాస్త్ర
వేద్యానిసాధనానిసాధ్యానిచాహ. తత్రసర్వధర్మశబ్దః - సిద్ధసాధ్యరూప సవరికర
ధర్మ కార్తవ్యపరిక. “సర్వకామాన్” ఇతి - హిరణ్యగర్భాదిపదవర్యస్త
కాన్యవిషయః. అక్షరశబ్ద ఇహ - అత్మమాత్రానుభవగోచరః. ధర్మాణాంకామానా
జ్ఞాన్చివయోగిత్యేనవా పిత్రాద్యుదాహరణమ్. తచ్చయథాసమ్మపం ద్రష్టవ్యమ్.
పిత్రాదీనాం త్యాగశ్చ అత్రకాన్యధర్మోపయోగితయా అర్థకామోపయోగి
తయావా అనుపాదానమ్. అతఏవ, “మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ, అచార్య

మూ—

లోకవిక్రాంత చరణౌ

లోకవిక్రాంతవిభుశస్త్రాసౌలభ్యపరత్వపరా.

లజ్జాపురస్సరమాకవిట్టు. (లోకవిక్రాంతచరణౌ) తుడగ్గిపల్లీ దుఃఖి విషయమ్. వరై యాతేవై త్త తిరువడికల్వైయాలే సాశీల్యమ్ శొల్లుకిఱతు. ఉఱిఱుకిఱ ప్రజైయైతాయముతుకిలే అనైత్తుక్కొణ్ణు కిడక్కుమా పోలే తానత్తిన్దనమ్మన్దమే హేతువాక విడమాట్టాతే విముఖరానార్ తలై యిలుమ్ తిరువడికల్వైయైయాలే వాత్సల్యమ్ శొల్లుకిఱతు. ఇత్తనైయమ్ అవతరిత్తు మున్నేనిన్దుకార్యమ్ కెయ్ కైయాలే సౌలభ్యమ్ శొల్లిన్ దు.

దేవోదవ" (౧) "పుణ్ణాచమాతాపితరా" ఇత్యాద్యుక్తభగవదాజ్ఞానుపాలనంపరివర్త్యతే. సర్వధర్మశస్తేన మోక్షసాధనభూతోపాసనవర్గ సజ్జహేపి తన్నివృత్తై (౨) "విహితత్వాచ్చక్రమకర్మాపి" ఇతిన్యాయేన పద్ధాశమధర్మాణా మనివృత్తిః తదిహితైః పరికర్యేషు పయోజనాస్తరేషు మోక్షోపాయాస్తరేషుచ సాధారణం నైరాశ్యంత్యాగః. తత్రపురుషార్థాస్తరేషు అల్పస్థిరిత్వాదినాదోషదర్శనాన్నైరాశ్యమ్. తతఏవతదుపాయేష్యపి ముక్తిసాధనేష్యస్యేషుస్వావస్థాదర్శనేన చుష్కరత్వాదినానైరాశ్యమితివిశేషః.

(సప్తవిభి) సమ్యక్త్వక్త్యాః సవాసనంపరిత్యజ్యేత్సర్వధి. యద్యా, పశ్చాద్గతం యుక్తాయాః ప్రప తేరగ్గత్వేన అజ్ఞిత్యేనవా అనుపాదానమిహధర్మాణాంత్యాగః, సోయంప్రపత్తువకారకత్వవిరహః సమ్ప్రీతిపన్నేషు పురుషార్థాస్తర తదుపాయేషు ముక్త్యుపాయాస్తరేషు నిత్యవైమిత్రికేషుచ సమాన ఇతిసహూక్తిః. (లోకవిక్రాంతచరణావితి) చరణేలోకవిక్రాంతత్వ పచనమనాశ్రితానా మప్యాత్మప్రకాశనేన సౌలభ్యాదివ్యజ్ఞకమ్. లోకవిక్రాంతేతి - వ్యస్తంవా. తదాతులోకేషు విక్రాంతః - అధిష్టాతేత్వర్థః.

(౧) భారతే.

(౨) బ్రహ్మసూ-౩-౪-౩౨.

మూ —

శరణంతేనజంవిభో || త్వమేవ

మూ — శరణశబ్దంవిచారణోపాధి (త్వమేవేతి). పితృతాదికార్య
రక్షణస్య అస్మిన్నేనపుష్కలత్వాదయమేవబుధుః,
నతుపితౄదయ ఇత్యభిప్రాయేణత్వమేవేత్యాగుత్తిః.

(తే) ఎఱు నకు త్తశేషియెఱుస్వామిత్వమ్ శొల్లుకిఱు. (విభో) ఎఱెయనతు - ప్రభుత్వమ్. అతా కి ఱు. జ్ఞానశక్త్యాది గుణపూర్తి. ఇత్తాల్, * అహంశబ్ద వాచ్యముమ్ ఇతిలే అను సన్ధేయమ్. ఆక ఇత్తనైయుమ్ నారాయణశబ్దార్థమ్. (తే) ఎఱిఱ విడత్తిల్ స్వరూపానుబంధియాన లక్ష్మీసమ్బంధము మనుసన్ధేయమ్. ఇత్తాల్ పురుషకారభావమ్ శొల్లుకిఱు. (చరణౌ) ఎఱెయలే విగ హయోగమ్ శొల్లుకిఱు. (శరణమ్) ఎఱెయలే ఉపాయభావమ్ శొల్లుకిఱు. (అనఱమ్) అధ్యనసిత్తే నైస్తపఱి. ఆక ఇక్ల్యోకజ్ఞతా లేవిడుమవ ధ్నై విట్టు వధ్నై మవధ్నై ప్పధ్నై నిస్తతు. ఆనాల్ కీడ్ విట్టవై యెల్లా మ్ ఇదువే యాకిఱతో వేన్నిల్; అజ్జనేయిగుప్పతోరు సాపేక్షతైయు ణ్ణో నస్వప్రకారవరిపూర్ణవిషయతై ప్పధ్నై నననుక్తు.

అనస్తరమ్ కీడ్ విట్టవై యెల్లా మీశ్వరనేయనితాక్. (త్వమేవ

(తే) స్వామిసః శరమప్రావ్యస్యచ. * విభుశజ్ఞేన - ఫలప్రదానావ పయకగుణపాష్కల్యంవ్యజ్యతే. యద్వావిభుశజ్ఞేన శరత్వమ్, “తే” ఇస్యోనేన సౌలభ్యశ్చగ్రహ్యతే. (అద్రబం) ప్రజామీశ్వరః. అనధ్యతనత్వమత్రావివక్షితమ్. భూతత్వేన నిర్దేశస్తు కర్తవ్యశేషనైరవేక్ష్యవ్యజ్ఞానవరః. త్యాజ్యానాం త్యాగస్య పూర్వచుస్సప్తత్వాదిహతత్వ)వశ్యానే తాత్పర్యమ్. ఉపాయత్వ ముపేయత్వశ్చ “మా తాపితా” ఇత్యాదిశ్రుతిసిద్ధసర్వవిధబాధనస్యనారాయణైవేత్యభిప్రాయేణసద్య క్తంసర్వంత్వమేవేత్యాహ(౨)(త్వమేవేతి). “త్వత్పద” ఇత్యత్రత్వచ్ఛబ్దాభివేరశ్చ

మూ — మాతాచ పితాత్వమేవ త్వమేవ బంధుశ్చగురుస్త్యమేవ|

మాతాచ పితృనస్య హితపరనాన పితౌవైప్రోష్టియే గర్భవాసమే
తౌడశ్శరక్షి త్తుప్సోరుమనళితేమాతావాననళి. ఇత్తాల్. ఇనర్ సినై క్కి. ఆ
తెన్నెన్నిల్, మేల్ సృష్టిక్కులు ప్పాక ములభియాతపడితాయరుక్కు మ్
వణ్ణమే తిరువయిల్ శ్రీలెన్నై త్తు రక్షి త్తుప్సోన్తవనెన్గితార్. (పితాత్వమేవ)
మాతాపుక్కుమున్నే పితృక ప్రసిద్ధివాన్ పితాపతే. ఇత్తాల్
“పూర్వజ” ఎన్నితై నినై క్కి. ఆతు; (౧) “పితృప్రత్యక్షై”.

(త్వమేవబంధుశ్చ) బంధుక్కుళమ్ ఇవన్ వభి కెడ న ర్తియాతపడి
నియమిత్తు నల్ వభియేనడత్తుమవర్కళితే. అప్పడియే నాన్ వభి కెడ
న ర్తియాతపడి అన్తరాత్మతయా ఇరున్ద నియమిత్తునల్ వభియాక్కు మ్
బంధువుమేలీయే, (గురు స్త్యమేవ) (౨) “గుశబ్దస్త్యవకారస్య తే - గురు
రిత్యభిధీయతే” ఇరుళ తరుమాళాలవైప్రోక్కి తెలివిశున్నెక్కు. డుత్తై
యా లే ఎనక్కు అజ్ఞాతజ్ఞాపనమ్ పణ్ణుమాచార్యనుమ్ నీయే. (౩) “అతి
యాతనవతివ త్తనత్తా” ఎన్నక్కడవతితే. ఆచార్యరిల్ వైత్తుక్కుణ్ణు ప్రథ
మాచార్యనావాన్ ఈశ్వరనితే. “లక్ష్మీనాథసమారమ్భామ్”

ఆ నేనవికదీకృతమ్. సర్వేషాంబ్రహ్మణాం సర్వేషాం బ్రహ్మణాం సర్వవిధోపకారకత్వంతస్యై
సముచ్చితమిత్యభిప్రాయేణ ప్రత్యేకంత్యమేవేతి సావధారణావృత్తిః. మాతాపితౄ
దయోహితత్వైర్మయాత్తాస్త త్పూకకృతాశ్చ తదభిరుతకింజ్ఞిత్రరణేనోపకుర్యుః.
అయన్తు ఆనన్య ప్రయోజ్యోనిరపేక్షశ్చ స్వేచ్ఛయైవ సర్వప్రకారేణోపకరోతి.
(మాతా) ప్రళయదశాయామదరేస్థాపయిత్వా ప్రసవనాత్. ప్రియప్రవర్తకత్వా
దిభిశ్చ (పితా). (౪) “అహంబీజప్రదః పితా” ఇతిహ్యహ, హితప్రవర్తకశ్చ (బంధుః)
సమృద్ధాస్తరేణాపి అహితనివర్తనార్హః. (గురుః) “గుశబ్దః” ఇత్యద్యుక్తాన్త కార

† (పా) బంధు (౧) పెరితిరువ-శి. (౨) నిరుక్తమ్.
(౩) తి. నాయ-౨-౩-౨. (౪) గీ-౧౪-౪.

మూ— త్వమేవవిద్యా ద్రవిణంత్వమేవ త్వమేవసర్వంమమదేవదేవ ॥

సన్నక్రడవతితే. (౧) “ఇతైవి తైన్నై” ఎన్నిటపడియే ముతలడియే
రువి జనకనాకై యాలే ప్రథమాచార్యనెన్న క్కుత్తైయిత్తై.

(త్వమేవవిద్యా) ఉపదేశితజ్ఞానముమ్ నీయే. అతావతు

(౨) “జానక్కులై క్కుళు క్కెల్లామావియుమాక్కైయుమ్” ఎన్నిటపడియే
జ్ఞానత్తినుడైయ సత్తాదికల్ అవసధీనమాకై యాలుమ్, జ్ఞానప్రతిపాద్య
నాకై యాలుమ్, జ్ఞానముమ్నీయేయెన్నిటతు. (ద్రవిణంత్వమేవ) ద్రవిణ
మాకిటతు - ద్రవ్యమ్. అతావతు - భోగత్తుక్కు ఉపకరణమాయిగు
త్తై. ఇత్తాల్ భోగోపకరణమాన కరభక్త్యాదికళుమ్ నీయేయెన్నిటార్.
అన్తి క్కే, (౩) “ధనంమదీయమ్” ఎన్నిటపడియే సాప్త్య సాపకజ్జళిర్ణుమ్
నీయేయెన్నిటారాకవుమామ్. (త్వమేవసర్వమ్) తొల్లిచ్చొల్లాతనై యొ
ల్లామ్నీయే. (మమదేవదేవ) సర్వత్తైయుమ్ విట్టు ఉన్నై యే పబ్బీన
వెనక్కు ఎల్లాముమ్ * అయర్వలు మమరకళళిపతియాన నీయే
యెన్నిటార్. ఇతుతాన్ ఉమక్కురువర్ క్కుమేయొవెన్నిల్; ఎన్నళ
వేయున్దు, సకలలోకజ్జళుమ్ వర్తిక్కిట సకలచేతనర్ క్కుమ్ సకలవిధ
బుచ్చువుమ్ సర్వాధికనాన నీయేయెన్నిటార్.

నిరోధిత్యాత్. తత్రచాసా గురుశరీరకః; ఆదిగురుశ్చ. (విద్యా) ఉపాయ
భూతవిద్యాప్రపరకత్వాత్, తత్ఫలప్రదత్వాచ్చ. అకిచ్చునానామపాసనరూప
విద్యాస్తా నేనీతేదావా, (ద్రవిణమ్) (౪) “అమృతంసాధనంసాధ్యంయఃపశ్యన్తిదుఃస్వీ
ణః” ఇత్యుక్తాత్సాధనత్వాత్సాధ్యత్వాచ్చ. “త్వమేవసర్వమ్” ఇతి - ఉక్తానున్ద
సర్వకాతన్వక్యోపరమ్. (మమ) తత్త్వవిదోఽకిచ్చినస్యత్వత్వాన్యసాధ్య సాధ్యస్య
త్వయస్య ప్రభరస్య. (దేవదేవేతి) సర్వప్రకారోత్కర్షపరమ్.

(౧) తి. వాయ్-గి-౮-౯.

(౨) తి. వాయ్-౧-౯-౮.

(౩) స్తో-ర.

(౪) పాళ్ళు-

నా— పితాసిలోకస్యచరాచరస్వత్వమస్య పూజ్యశ్చగురుర్గరీయాన్ ।
నత్వత్సమాన్త్యభ్యధికికుతోన్యోలోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ ।

పరంమమ, సర్వస్వలోకస్యచేత్యాహ(పితాసీతి). రక్షకజ్వేసమాభ్యధి
రాహిత్యము క్తమ్; సాలభ్యేవా. అప్రతిమప్రభావేతి-పరత్వస్యాక్తిః

(పితాసిలోకస్యచరాచరస్వ) సర్వలోకజ్ఞులుముగ్ధులైన జగ్గమ
వరాత్మకమాన సకలత్తుక్కుమ్ ఉత్పాదకనానవనే. (త్వమస్యపూజ్య
శ్చ) ఆకై యాలే సర్వత్తుక్కుమ్ పూజ్యన్ సీయలైయో? (గురుర్గరీ
యాన్) శ్రేష్ఠనాన వాచార్యసుమ్ సీయే. కీర్తించున్న పూజ్యతై పితృ
త్వవిలేనిట్లుమ్; ఇత్రాల్, (౧) “గరీయాన్ బ్రహ్మదఃపితా” ఎఱ్ఱు
గ్రాజ్యతై యిలెలైశొల్లుకిటతు. (నత్వత్సమాన్త్యభ్యధికి కుతోన్యః)
సర్వలాభాయ వాచై యాలేత్వద్వ్యతిరిక్తసమస్తపదార్థజ్ఞులుమ్ ఉనక్కు
దృశరిలైయెఱ్ఱాల్, అధికరిలై యెచ్చుమిగమ్ శొల్లువేలుమో? (౨)
ఒత్తార్ మిక్కారై యిలై యాయవిజే. (లోకత్రయేప్య ప్రతిమప్రభావ)
కై యాలే త్రివిధచేతనరిలుక్కుట్టిల్ ఒప్పిల్లాతప్రభావతైయుడై యననే !

ఏవంస్వవిషయేఽనుసంహితస్య సర్వవిధబంధత్వస్య సర్వవిషయత్వేన నిరుపాధిక్
వం సూచయతి(పితాసీతి). (లోకస్య) హిరణ్యగర్భాదిబ్రహ్మజాతస్య. (పూజ్యశ్చ)
తృత్వగురుత్వాదిభిస్సర్వ కర్మరాధ్యత్వక్రతేశ్చ సమరాధ్యః. (౧) “గరీయాన్ బ్ర
హ్మదఃపితా” ఇత్యుక్తమాహ(గరీయానితి). “గరీయాన్-పూజ్యతమః” ఇతిరుభా
ష్యక్తమ్. (లోకత్రయే) బద్ధముక్తనిత్యరూప చేతనవర్గత్రయే. యద్వాలోకత్రయ
జ్ఞేన సర్వలోకపరినాంలక్షణా. ప్రభావతోప్రతిమత్వస్య క్షణోక్తత్వాత్, “సర్వ
సమాన్తి” ఇత్యాదికమిహ కారుణ్యాదిషుయోజితమ్.

(౧) (౨) తి-వాయ్. ౨-౩-౨. (౩)

మూ—

తస్మాత్

ప్రపత్తింవివృణోతి (తస్మాదితి)

అనన్తరమ్, కీర్తీశరణమ్ పుక్కువతుక్కుతూమణమ్ పణ్ణకితార్. తూమణమ్ పణ్ణకితతు ఆరుడైయహృదయత్తాలే యెన్నిల్; స్వహృదయత్తాలే. అతెన్నెన్నిల్; అనాదికాలమ్ అపరాధత్తై పుణ్ణి క్కుడు పూరి త్తనన్ ఇన్ఱాక ఆభిముఖ్యమ్ పణ్ణినానేయాకిలుమ్ (౧) “రిపూణామపి వత్సలకి” (౨) “యదివారావణస్వయమ్” ఎన్నిఅవన్నడిసార్ త్తాల ఇవనై క్కైక్కొళ్ళుక్కు కు-బరుకుత్తై యిల్లై. ఆకిలుమ్ పతివ్రతై యాయరుస్సాల్ నెడునాల్ వ్యభిచరిత్తు, పిన్సుభర్తావానవన్ “పట్టియాళ నెన్నివితువే ఆల మ్మనమాకవన్తు “ఎన్నై రక్షిక్క వేణుమ్” ఎన్ఱు మున్నేన్నిన్ఱాల్ వరుక్కై తానే అపరాధమ్. అతుక్కుమేలే “ఎన్నై రక్షిక్క వేణుమ్” ఎన్ఱైయా నతు అపరాధత్తుక్కు మేలెల్లెయాయ్, స్త్రీత్వహానియుమూయరుక్కు ఓతే. అప్పడియే ఇవనుమ్ అనన్తార్ తేషభూతనుమూయరున్ఱువై త్తు కనక్క అపరాధత్తై పుణ్ణి పోన్ఱు ఇన్ఱువన్తు శరణమ్ పుకురుక్కై యావతు — అపరాధత్తుక్కు మేలెల్లెయాయ్, తేషత్వహానియుమూయరుక్కు క్కడవతితే.

అనాల్ శరణమ్ పుకురుక్కై యుమ్ అపరాధత్తుక్కు మేలెల్లెయాకిల్ శరణమ్ పుకుకితతెన్, తూమణమ్ పణ్ణకితతెన్నెన్నిల్, (౩) “తమేచ శరణంగతః” ఎన్ఱై కాకత్తోపాతి పుటమ్బు పుకలిల్లామైయాలే శరణమ్ పుకపుమ్ వేణుమ్. పూర్వసృతతైస్సారా, “పణ్ణినవితువుమ్ అపరాధమ్” ఎన్ఱు భయహేతువాకై యాలే తూమణమ్ పణ్ణపుమ్ వేణుమ్.

(తస్మాత్) “త్వమేవ” ఇత్యాదిప్రపడియే నీయే సకలవిధబహువు

(తస్మాత్) తతై వసర్వవిధబద్ధత్వాత్, ప్రభావతః కారుణ్యాదిగుర్తికృత్యాది

(౧) రా-య-౧౯-౫౦. (౨) రా-య-౧౨-౩౫. (౩) రా-య-౩౨-౩౩.

మూ-ప్రణమ్య ప్రణిధాయకాయం ప్రసాదయేత్వా మహామీశమీశ్యమ్ |

(ఈశమీశ్యమ్) (౧) “నతస్యే శేకశ్చన, తస్యనామమహద్యశః” ఇతివత్
 మాకై యాలే. శెయ్తకుర్మమ్ పొటుక్కుమోత్తు నకలవిభబన్ధువు
 మాక వేణుమోల్లే కాణమ్. అతుతన్నిలుమ్ భర్తావెన్తాప్పాలే
 ఒరుముత్తైయేయాయ్ ఒరువల్లిప్పట్టిరుక్కుమాకిల్ కుర్మమ్ మే
 యాయ్ తల్లైక్కట్టుకైయన్తిక్కే, నకలవిభబన్ధువు మాయిరుక్కై
 యాలే ఇవనుక్కుచ్చెయ్యలూకాతత్తి. అవనుక్కుప్పొట్టుకలూకాతతు
 మ్మిలైయెన్తై. (ప్రణమ్య) మానసమాన దణ్డన్. (ప్రణిధాయకాయమ్)
 కాయికమానదణ్డన్. ఇరణ్డైయుమ్ శొల్లుకైయాలే వాచికమ్ అర్థాత్తి
 ద్ధమ్. ఆకత్రివిధకరణజ్ఞాలుమ్ శరణమ్ పుక్కపడిశొల్లిర్మి. ఏతుక్కాకవే
 న్నిల్; (ప్రసాదయే) ప్రసాదిప్పిక్కైక్కాక, ఆరైయెన్నిల్ (ఈశమీ
 శ్యంత్యామ్) శేషియుమాయ్ స్తుత్యనుమాయిరున్దుళ్ళి వున్నై. ఆరై
 న్నిల్, (అహమ్) అనన్యార్ శేషభూతనుమాయిరున్దువైత్తు అపరా

కత్వాత్ త్వద్విషయాపరాధస్య పిత్రాదిసర్వవిషయాపరాధరాజత్వాత్ సర్వవిష
 యాపరాధానాం త్వదాజ్ఞాతిలబ్ధసరూపత్వేన త్వదపరాధత్వాచ్చేతిభావః. * ప్రణ
 మ్యేత్యాదికమ్ - ప్రపద్యఇత్యస్య వివరణమ్. ప్రకృప్తప్రవీణభావశ్చ అత్రప్రకర
 ణాత్ ప్రపత్తిరూపః. సచపూర్వకృతేషవ ఫలవిశేష ప్రార్థనార్థమిహాసూద్యతే. కా
 యప్రణిధానమ్ - అత్రస్వరక్షణార్థస్యవ్యాపారాచరనిపుత్రి వ్యజ్ఞసమాత్రమ్. (ప్రణ
 మ్యప్రసాదయే) ప్రపదసరూపం ప్రసాదసమతిష్ఠామి. భక్తివత్ ప్రపత్తిరపి ప్రసా
 దసవిశేషః. మదిప్తవిఘ్నాంతానిప్తప్రాప్తి హేతుభూతమప్యైతాపరాధజనితాప్రీతిరూప
 కాలుప్య రహితంకరోమిత్యర్థః. (త్వామ్) స్వతస్సర్వభూతానాం సుహృదం మద
 పరాధాత్మలుషితబుద్ధిమ్. (అహమ్) అశిష్టాన్యోఽనస్యగతిః, త్వత్ప్రాప్తిదత్తవరస్య

మూ; - పితేవపుత్రస్యనభేవసఖ్యుంప్రియంప్రియాయార్హసి దేవసాడుమ్.

పితాదయస్తస్యష్టాద్ధితుమస్తే. అతసర్వవిధసమ్బద్ధాత్ త్వయాక్షస్త
వ్యమిత్యర్థః. ప్రార్థనాపర్యంతమహావిశ్వాసః - ప్రపత్తిః. మహావిశ్వాస
పూర్వకాప్రార్థనావా.

ధత్తైష్ట్యేష్ట్యాన్తు ఇన్దువన్దు శరణమ్ పుక్కనాన్. ఈశనెన్ద్రాయా లే,
ఉద్దేయవన్దువడి. ఈడ్యనెన్దుతుస్తత్వనెన్దువడి. నిన్దే త్తపడిశేయ్యవ్వ
క్కాల్ నివారకరిల్లామైక్కాక ఉద్దేయవన్దువడి. స్తుతిక్కవేణ్దుమ్వివ
యత్తిలే ద్వేషేత్తువ్వేన్దేన్దు తమ్ముడేయఇల్లువుతోన్దు ఈడ్యనెన్దుకార్.

పాఠుక్కుమేతు శొల్లుకిటతుమేల్ (పితేవపుత్రస్య)పుత్రన్
వన్దునకుద్ధత్తైష్టితాపాఠుక్కుమాపోలవుమ్. (నభేవసఖ్యుం) తోమ్
శేయితకుద్ధత్తైష్ట్యున్ పాఠుక్కుమాపోలవుమ్. (ప్రియంప్రియాయార్హసి)
ప్రియాయినుడేయకుద్ధత్తైష్టియనానవన్ పాఠుక్కుమాపోలవుమ్. సన్ది
రార్హః. (సాధుమ్)పాఠుక్కునర్వవిధబద్ధపుమాయరుక్మేయా లే.
(దేవలర్హసి) దేవరుమ్ అప్పడిక్కులర్హర్.

ఆక, ముతల్ చూడేయా లే ప్రావ్యరుచిక్కుమ్ ప్రాపకవ్యవసా
యత్తుక్కుమాక ప్పిరాట్టితిరునడికళిలేశరణమ్ పుక్కు, ఇరణ్ణామ్ చూర్ణ
యిలే పిరాట్టివసాదత్తాలేవెన్దు, అనన్తరమ్ అశ్రయిక్కుక్కుఱు
కత్వదితరసాధ్యసాధనశ్చ. (ఈశమ్) సావరాధనిగ్రహదిసమర్థమ్. (ఈడ్యమ్) కుమా
దిభిస్తుత్యమ్. (౧) “నతస్యేకేశ్వరతస్యనామమహాద్యశః” ఇతిశ్రుతుక్కుమనేన
వదద్యయేనదర్శితమ్. తుద్రోపిజస్తు సమ్యక్తవిశేషాదవరాధనసహితే, కింపునస్తస్యమి
త్యభిప్రాయేణ పితాదిదృష్టానః. (ప్రియంప్రియాయ) మత్ప్రీతివిషయస్తవ్యత్వప్రీ
తివిషయాయమహ్యమ్. (౨) “ప్రియోహిజ్ఞానినోత్పర్థమకంసచమకుప్రియః” ఇతిహి
స్వయమేవాథ. (అర్హసిదేవసాధుమ్) ఇతివక్ష్యమాణసద్గ్రహః. సంసారమోచనమపి తే
వీలవేతిదేవశబ్దాభిప్రాయః. ఏతావదన్తం పూర్వభిద్ధవివరణమితి శేచిత్.

పాపన ఉభయవిభూతినాథత్వమ్ శొల్లి, అనంతరమ్ ఆశ్రయిక్తైః కుక్కుత్తు
త్రయాన శీలాదిగుణైః మున్నిట్టు ప్పిరాట్టిపురుషకారమాకర్తామ్ శర
ణమ్ పుక్కు, అనంతరమ్ పూర్వోకభుజైః ప్రక్రియైయా లే శరణమ్ పుక్కు,
అనంతరమ్ ఇతిహాసపురాణప్రక్రియైయా లే శరణమ్ పుక్కు, అనంతరమ్
కీర్తివిట్టవై యజై యశశ్వరనేయాకప్పర్ణి, “ఇతుతాన్ ఎన్నళ పేయన్తాః
సకలచేతనర్ కుక్కుమొక్కుమ్” ఎన్టు కీర్తిపణ్ణిన ప్రపత్తిక్కుత్తామణామ్
పణ్ణినిన్టార్. పూర్వోకభుజై యదుచిపరిగృహీతమాన వర్ణమేయాకిలుమ్
అవర్ కళో పాశురత్తై మున్నిడవే ఈశ్వరన్ తిరువుళ్ళమ్ ప్రసన్నమామెన్టు
పార్ త్తులవర్ కళో పాశురత్తా లే శరణమ్ పుక్కున్టార్. అథవా(౧) “సకృదేవ
ప్రపన్నాయ” ఎన్టు సకృత్ప్రపత్తిక్కుత్తార్కర్మమ్ శెయ్ కైక్కు ఈశ్వరన్ శమై
న్దిరుక్కు ప్రావ్యత్వరాతిశయత్తాలుమ్ ఇలొట్టియచ్చెల్లామైయాలుమ్,
యార్ పాశురత్తుక్కు ఈశ్వరనిరంజుమెన్ట టియా తేబహుముఖమాక ప్రత్తి
పణ్ణినార్; ఆక ఇత్తనై యాలుమ్ పూర్వఖణ్డార్థత్తై అనుసన్ధితారాయ్ నిన్టార్.

ఇనిఉత్తరఖణ్డార్థత్తై యదుళిచ్చెయ్ కితార్. అతిల్, అనిష్టనివృత్తి
యుక్తానాలల్లతు ఇన్టప్రాప్తికిడై యామైయా లే మున్టుటనమళ్ళబార్థత్తై
యదుళిచ్చెయ్ కితార్. అతుతనక్కు దేహత్మాభిమానమ్ తుడక్కమాక
కై జ్జర్మత్తిల్ మమతాబుద్ధిఈతాక నడువుళ్ళవిరోధియై యడై యప్పో
క్కిత్తరవేణుమెన్టి తే అర్థమాక నిర్వహిత్తుప్పోరువతు. అతుతాన్ సకల
కర్మక్షయత్తా లే యాయ్ త్తు ఉడ్డావతు. ఆకై యా లే మున్టుటకర్మత్తై
యదుళిచ్చెయ్ కితార్.

ఆధ్వార్, (౨) “పాయ్ నిన్టణానమ్” ఎన్టు అవిద్యైయై ముత
లాకవరుళిచ్చెయ్ తార్. ఇవర్, “కర్మమ్, కర్మత్తుక్కడి అజ్ఞానమ్; అజ్ఞాన
త్తుక్కడి దేహసమృద్ధమ్.” ఎన్టు కర్మత్తై మున్టుటనదుళిచ్చెయ్ కితార్. ఆధ్వార్

మూ:-

మనోవాక్కాయైః

అథ ఉత్తరఖండం వివృణ్వన్ ఇష్టప్రాప్తేరనిష్టనివృత్తిపూర్వకత్వమాపార్థక్రమాత్ ప్రథమం ననుశ్చ బార్థమాహ (మన ఇత్యాదినా).

రుక్కుస్వానుభవ మాయరుక్మయా లే దేహాత్మాభిమానద్వారానిష్టు అహజ్కారమ్ నలికి అప్రకారతా లే అవిద్యైమున్నాక వరుళిచ్చెయ్ తార్. ఇవర్ కుక్కుస్వానుభవ మాయరుక్మచ్చెయ్ తే దర్శనత్తుక్కుకర్మప్రాధాన్యమ్ శాల్లిహ్నిరువతారు నిర్బన్ధముణ్ణాకై యాలే, అతినుడై యస్థితిక్కు ఉఱుప్పాకవుమ్, మాయావాది, “అవిద్యానివృత్తి - మోక్షమ్” ఎష్టు అవిద్యైయైప్రధానమాక చ్చొల్లుకై యాలే అతినుడై యప్రతిక్షేపార్థమాకవున్, ఇవర్ కర్మమ్ముతలాక వరుళిచ్చెయ్ కితార్. అవర్ కారణ పరమ్పరైయై అరుళిచ్చెయ్ తార్. ఇవర్ కార్యపరమ్పరైయై అరుళిచ్చెయ్ కితార్.

(మనోవాక్కాయైః) కర్మత్తుక్కుప్పరికరమేతేష్టుపార్ త్తాలే మనోవాక్కాయల్లై. ఇనై తాన్ ఈశ్వరనై లభిక్కైక్కుమ్, అవనై యిష్టు అనర్థపుడుకైక్కుమ్ ఉడలాయరుక్కుమ్. (౧) “మన ఏవముసుహృణాం కారణం బన్ధ మోక్షయోః” ఎన్ఱితేయరుప్పత్తు 1.

అథ ఉత్తరఖండస్థస్యాపి సవిశేషణ నారాయణశబ్దస్య పూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతత్వాత్ అపరిచ్ఛయోశ్చ చతుర్థీ సమసాః పాతక్రమాదర్థక్రమాస్య బలీయస్త్యాత్, ప్రథమం మనోవాక్కాయైః ఇత్యాదిభిస్త్రిభిర్వాక్యైర్విష్టప్రాప్తేః పూర్వభావినీంకుకుకారనివృత్తివాచినమశ్చ బ్రవివక్షితాం సర్వానిష్టనివృత్తిం ప్రార్థయతే. తత్ర సర్వస్య చానిష్టస్య ఇష్టవిఘాతస్య చ కర్మములత్వాత్తన్నివృత్తిః పూర్వమభ్యర్థ్యతే. మానసాదిభేదేన త్రివిధం పాపరాశి సద్విపాకశ్చ కున్వాదిభిర్విభక్త ఇతి జ్ఞాపనాయ కరణత్రయోపాదానమ్.

మూ. - అనాదికాలప్రవృత్తానంతాకృత్యకరణకృత్యాఽ కరణభగవదవచార

అనాదికాలప్రవృత్తత్వమానన్త్యహేతుః, ప్రథమానన్త శబ్దః సామాన్యాపరాధవిశేషణమ్. సామాన్యాపరాధముక్తావిశేషాపరాధ మాహ (భగవదతి) భగవదవచారః - శిశుసాలాదికృతః.

(అనాదికాలప్రవృత్త) అనాదికాలమ్పట్టిపోస్త. (అనన్త) ఇతైతాన్ అశవిఅద్విరుక్తే. ఇతైతానిరుక్కుమ్బడియెన్నెన్నిల్; (అకృత్యకరణ) ఇతువెన్న, (కృత్యాకరణ) ఇతువెన్న. (భగవదవచార) ఇతువెన్న:

అకృత్యకరణాదేరహేతుకత్వమునోన్యాశ్రయాదికల్పవరిహర్తుమాహ (అనాదికాలప్రవృత్తేతి). హితప్రవృత్తియోగైకకరణైరేతావస్తంకాలమహితే ప్రవృత్తోస్మితి నిర్వేదకృతప్రవృత్తితః. “యద్రుహ్యకల్ప” ఇత్యాది ప్రక్రియయా అనాదికాలప్రవృత్తమ్, అతపివాసస్తమ్; ప్రథమీనస్తశబ్దః అకృత్యకరణకృత్యాకరణరూపసామాన్యాపరాధయోరన్వేతవ్యః. ద్వితియస్తుభగవదవచారాహ. అకృత్యకరణాదికల్పమ్ - ఉత్తరోత్తరం క్రూరతరమ్. యద్యపి కేహంచిత్రత్వానా మకరణమకృత్యకరణాత్మకమ్. తథాపి శరణాగతరక్షణాదికృత్యాకరణం మహత్తరపాతకకోటాస్పర్శిత ఇతి, జ్ఞాపయితుమ్, అకృత్యకరణాదుత్తరం కృత్యాకరణోక్తిః. అకృత్యకరణాస్తర్గతస్యాపి భగవదవచారాదేః బ్రాహ్మణపరివ్రాజకన్యాయేన ప్రకృష్టత్వజ్ఞాపనాయ పృథగభిధానమ్. యద్యపి అకృత్యకరణాదేరపి అజ్ఞాతిలజ్జనయావతయా భగవదవచారత్వమ్, తచ్చాత్ర “అపచారాన్” ఇతివిశేష్య నిర్దేశనవ్యజ్ఞతే; తథాపి శిశుసాలాదీనామివ అవ్యవధాసేన భగవత్పరీవాదాదికమిహ భగవదవచార శబ్దోక్తమ్. అకృత్యకరణశబ్దేనత - స్వవర్ణాశ్రమాదినిషిద్ధానుష్ఠానమాత్రమ్; కృత్యాకరణశబ్దేన స్వవర్ణాదినియతధర్మస్య ప్రాప్తకాలే తక్తేనాఽననుష్ఠానమ్. భగవదవచారాశ్చ ద్వాత్రింశదవచారాది ప్రకరణేషుద్రష్టవ్యాః. భగవదీయోపాపస్తుహస్వీయత్వ

మూ. భాగవతాపచారానహ్యపచారరూప నానావిధానంతాపచారాన్

భాగవతాపచారస్తు - భాగవతవిషయే అర్థాదినిమిత్తాస్తరేణ కృతః; భాగవతాపచారః భాగవదపచారః. భాగవదపచారః భాగవతాపచారః ఇతి. భాగవతభక్తివిషయాపచారః అసహ్యపచారః; ఆచార్యవిషయాపరాధోవా. భాగవతే అభాగవతత్వనిమిత్తాపరాధోవా. అర్చాపవతారవిగ్రహస్య అవై లక్షణ్యప్రతిపత్తిర్వా. ఏకైకకోట్యవాస్తరభిదాపరోనానావిధశబ్దః.

(భాగవతాపచార) ఇతువెన్న; (అసహ్యపచార) ఇతువెన్న; (నానావిధ) ఇప్పడిబహువిధమాయ్. (అనంతాపచారాన్) ఇవర్ శ్రిత్ బరోవిధమే అనన్తమాయ్, ఇప్పడియుశ్చవైతాన్ అసఖ్యాతమాయదుక్తై. ఇతితే అపచారత్విన్ముజ్జైయ అనన్తైయిరున్తపడి. (౧) “యద్భూత్కల్పనియుతానుభవేవ్యనాశ్యంతత్త్విల్పిషం సృజతిజస్తరిహక్షణార్థే” ఎన్తు నూతాయిరమ్ బ్రహ్మకల్పమ్ కూడినాలుమ్ అనుభవిత్తుముడిక్కన్ ణ్ణాతపాపత్తైయితే ఇచ్చేరసన్ బరుక్షణార్థత్తిలేపణ్ణునతు.

బుద్ధి ఆర్చాపతారపర్యనేవ్వపతారేషుః, ప్రాకృతత్వబుద్ధిరిత్యాదయోపి భగవదపచారాః. త్వదపచారేతి వక్తవ్యేవ్యత్రభగవదపచారశబ్దస్తత్ప్రమాణోపాత్తప్రకారసూచనార్థః. అయథాశాస్త్రముక్తాద్యుపాధిభిర్భాగవతవిరుద్ధాచరణమిహభాగవతాపచారః. ఇమావిపర్యానేన కేచిద్వర్ణయంతి. ఏతయోరేవాపచారపర్గయోః “సక్షమమి” ఇత్యాదిభిర్వికేషితాః కేచిత్, పూర్వోక్తన్యాయాదసహ్యపచారా ఇతి విభజ్యనే; తేచ(౧) “విద్యాచోరోగురుద్రోహి” (౩) “ఏకాక్షరప్రదాతారమ్”, (౪) “యశ్చుద్రంభకపద్భక్తమ్” (౫) “మయిద్వేషామబిఘ్నోఘత్సంస్తుతాపుద్యతేతవ” ఇత్యాదిషుద్రవ్యన్యైః.

(౧) ౩-౬-౬౦.

(౨) (౩) (౪) (౫) ౩-౪-౧-౨౦-౩౦.

మూ. - ఆరబ్ధకార్యాననారబ్ధకార్యాన్ కృతాన్ క్రియమాణాకరిష్య
మాణాం శ్చసర్వానశేషతఃక్షమన్యః.

సర్వశబ్దః - అపరాధవ్యక్తికార్తృనిష్ఠపరః. కిర్తణంవైచిక
కర్మానర్హతాపాదనశక్తిః, ప్రత్యవాయకరత్వశక్తిః, వాసనాజనకత్వ
శక్తిశ్చఅస్తి. తత్ర అన్యతమశక్తిమాత్రం యమావిషయోమాభూదితి,
అశేషతఃకర్తృత్వమ్.

(ఆరబ్ధకార్యాన్) ఫలప్రదానత్తిల్బరుష్టువై. (అనారబ్ధకార్యా
న్) క్రుబలకర్మతిరోధానతాతే అవసరప్రతీక్షమానవై. (కృతాన్ క్రియ
మాణాకరిష్యమాణాంశ్చ) కాలత్రయత్తిలుశ్చవైయోయుమ్. (సర్వాన్)

ఏవం నిర్మిబన్ధన భగవద్భాగవతద్వేషావజ్ఞా పరిహాసాదయశ్చ యథాభాగ
మసహ్యపచారా ఇత్యనుశ్చయే. ఏతేషాంపి ప్రత్యేకమవాస్తవోపాధిర్హ
నావిధాః; తత్తద్విధాన్యపి అవాస్తవ్యక్తిభేదేననాః. (ఆరబ్ధకార్యాన్) జాత్యా
యుర్భోగరూపవిపాకసంజ్ఞఫలప్రదానేప్రవృత్తాన్. యద్యపి (౧) “అనారబ్ధకార్య
ఏవతు పూర్వేతదవధేః” ఇత్యుపాసనేసూత్రితమ్; తథాపి, (౨) “సాగ్ధభక్తిరుసాహ
స్త్రిప్రారబ్ధస్యాపిభూయసీ” ఇతిప్రపత్తోవిశేష పచనాదత్ర ఆరబ్ధకార్యోపాదానమ్.
అర్థితార్థ ప్రదస్యశరణ్యస్య వ్రీహత్కాణామర్థితారతమ్యుససారేణ యథాప్రాధిక
ఫలప్రదానాత్, తదిష్టదేహద్యనుపురైసప్రత్యక్షాదివిరోధః. (అనారబ్ధకార్యాన్)
ప్రారబ్ధకార్యకర్మనిరుద్ధావసరతీయా అనుపకాశ్చసంహన్. ధ్వవిధానపి “కృతాన్”
ఇత్యవచ్చిసత్తి. (క్రియమాణాన్) ఆనుకూల్య సజ్జల్యాదిమత్తేష్వి దేశకాలాదివైకు
ణ్యాత్, పూర్వనియుక్తమూర్ఖగుర్నివార భృత్యాదిముఖేసవా ఉపక్రాంతానాపి
సమాప్తాన్. (కరిష్యమాణాన్) తద్వదనుబంధ్యాదిముఖేస అగత్యాప్రమాదాద్వాసము
తిష్యతః, బుద్ధిపూర్వోద్దరాఘానాం పశ్యాదేవ ప్రాయశ్చిత్తవిధానాత్. తేషామ
వ్యత్ర సజ్జహేతు యథార్హప్రాయశ్చిత్తప్రేరణం కుమానలంగ్రాహ్యమ్. (సర్వాన్

(౧) బ్రహ్మసూ. ౪-౧-౧౩. (౨) అమిర్చగ్నోపసం.

ఇవైతాన్ శిలవద్ధై చ్చల్లిద్ధి త్తవై. ఎన్నాల శొల్లి ముడిక్కవాణ్ణాత
 ఎల్లాపావజ్జై యుమ్. (అశేషతరిక్షమన్వ) సవాననమాకప్పాటు త్తరుళవే
 గుమ్. అకృత్యకరణమావతు - శాస్త్రవిరుద్ధమానవద్ధై అనుష్ఠితై.
 కృత్యాకరణమావతు - శాస్త్రవిహితమానవద్ధై అనుష్ఠియాతో ధీకై. A
 (౧) "విదుషాతిశ్రమదద్ధభూయస్త్వమ్" (౨) "శక్తస్యాతీవదోషవత్"
 ఎన్దు శక్తనాయరుక్క అనుష్ఠియాతో ధీన్దాలో దోషమ్ కనత్తి
 దుక్కుమితే.

భగవదపచారమావతు - అముతుపడి, శాత్తుప్పడిక్కు అర్హ
 మానత్తై విచ్చేదమ్ పణ్ణుకై. అతావతు-అవద్ధై త్తాన్ వాగ్గీజీవిత్రుమ్
 పిఱర్కు ఉపకరిత్తల్, అత్తాలే జీవిప్పార్ పక్కలిలే యాచితమాయా
 తల్, అయాచితమాయాతల్ జీవిత్రుమ్, అవతారజ్జిల్ సజాతీయ
 బుద్ధిపణ్ణుకై యుమ్ అర్పావతారత్తిల్ ఉపాదానస్మృతియుమ్, ఈశ్వ
 రన్ పక్కల్ దేవతాన్తరజ్జిలోడు సజాతీయతాబుద్ధియుమ్, అవనతానవన్దు
 క్కలిల్ మమతాబుద్ధియుమ్; ఇతువుమ్ అకృత్యకరణజ్జిలొన్దాయరుక్క,
 పీరియ పెడుక్క వేణ్ణిద్దు-ఇతినుడై యక్రొర్యాతిశయమరున్దపడి.

శేషతః) ఇతివ్యక్తికారస్యైవ తత్త్వమ్. సన్నిహి పాపానాం బహ్వ్యక్తతయః.
 తత్త్వతిరోధాయకత్వమ్, ప్రత్యవాయజనకత్వమ్, కర్మాన్తరానర్హతాపాదకత్వమ్,
 సజాతీయపాపారమ్భరుచినకత్వప్రేతి. ఏతాన్వనిమావాసశేతుచ్ఛతే. సాచప్రత్య
 తరేవ్యక్త మనువదివ్యతే. పాపకర్తృశ్చ - నిగ్రహసంక్షిః పరమపురుషబుద్ధివిశేష
 ఏవేతి "మమస్య" ఇత్యనేవవ్యజ్యతే: నిగ్రహనిపుత్తిరూపాహి ప్రసాదవిశేషః. ఇహ
 మనూ. అత్ర భగవతావచారేషు తద్విదితేషు తత్ప్రసాదసముఖేన భగవతః ప్రసా
 దసమ్, (౩) "మయాత్వంపరుషాణ్యుక్తస్తచ్చత్వంక్షుమ్మర్హసి" ఇతిన్యాయాత్. తద
 విదితేషు తు అవ్యవధానేన రహస్యప్రాయశ్చిత్తన్యాయాత్.

మూ:-

అనాదికాలప్రవృత్త

అథ మోక్షవిరోధపుణ్యపాపరూపంక్షామయతి(అనాదీతి).

భాగవతాపచారమావతు - అగ్రకామాభిమాన నిమిత్తమాశ్రీవైష్ణవర్ కళోడువివాదమపిష్ణుకై యుమ్, జన్మవృత్తాదికభాలే కుత్తయనినైక్రైయుమ్, వికలకరణర్మకల్ డేపోక్తిపిష్ణుకై యుమ్. అసహ్యపచారమావతు - నిర్మబద్ధనమాకభగవద్భాగవతసమృద్ధియొక్కణ్డాలోపొలుక్కమాట్టాతే ముట్టిక్కొళ్ళుతల్, నాన్మకొళ్ళుతల్ శెయ్కై. శ్రీవైష్ణవనెన్నుమతు వేహేతువాకప్రద్యేషమపిష్ణుకై. పుత్రవాత్సల్యవశెల్లానిట్కత్తిరునామమ్ శొన్నతువేహేతువాక అగ్నిదాహమముతలాన హింసైయైష్ణునానితే సితావానవన్.

శిశుపాలాదికల్ పణ్ణినవై భగవదపచారమ్. రావణాదికల్ వీరాట్టిపోల్వార్ విషయత్తిల్ పణ్ణినవై భాగవతాపచారమ్. హిరణ్యాదికల్ శ్రీప్రహ్లాదాదికల్ విషయత్తిల్ పణ్ణినవై - అసహ్యపచారమ్.

(అనాదికాలప్రవృత్త) కీర్త్ (౧) పొల్లానొమ్మక్కుమ్" ఎన్నిటవడియే అకృత్యకరణాద్యపరాధజ్జల్లై ప్పొంక్కువేణుమెన్టార్. ఇజ్జుఅతుక్కడియానవిపరీతవృత్తతలున్డానఅపరాధజైప్పొంక్కువేణుమెన్టిటార్. వృత్తహానికీర్తే శొల్లిల్ మన్టో? తిరియిళ్ళైశొల్లికై పునరుక్తమన్టోవెన్నిల్, అజ్జు "అకృత్యకరణకృత్యాకరణమ్" ఎన్టు - శాస్త్రవిరుద్ధమాన వదల్తై అనుష్టిక్రైయుమ్, విహితానుష్ఠానమ్ పణ్ణాతోట్రిక్రైయుమాకిటవృత్తహానిశొల్లిల్ ము. వేదాన్తవిషయజ్ఞానాభావత్తాలవరుమ్శెప్పొత్తహానికళ్ళున్లు, అవదల్తై యాయ్ త్తుఇజ్జుచ్చొల్లికిటతు; ఆక్రై యాలేపునరుక్తిదోషమిల్లై.

ఏవం నిషిద్ధక్షమాప్రాధితా, అథసహేతుక కామ్యక్షమాప్రాధ్యతే (అనాదికాలేతి). క్షుద్రపురుషార్థకామనాయా విపరీతజ్ఞానసాపేక్షితయా అపచారాజా

(౧) తిరువి-౧.

విపరీతజ్ఞానమాత్మవిషయం కృత్స్నజగద్విషయశ్చ

ఆత్మనోజగత్కృత్స్నాత్మన్త్యధీః, దేవతాన్తరశేషత్వధీభగవచ్ఛేషవస్తుని, స్వశేషత్వధీశ్చ (విపరీతజ్ఞానమ్). పుణ్యశ్చస్వతస్మాత్కథీమూలత్వాద్భావి మూలమ్; భగవద్భాగవతదేవతాన్తర భజనమాపంస్వార్థంస్వపుత్రా

(అనాదికాలప్రస్తుత) అనాదికాలమ్పణ్యేవస్తి. (విపరీతజ్ఞానమ్) ఇతుస్వరూపస్పర్శియస్తు. ఆనాల్ ఒరునాశళవితే వస్తేతిన్ హోవెన్నిల్; అజ్జన్ శొల్లవాణ్ణాతు, అనాదియెన్నమత్తనై. స్వరూపస్పర్శియెన్నలా ముడియితే ఇతిననాదిత్వమిరుప్పతు. భగవత్ప్రసాదతాలే ఒరునాశ్ కట్టియక్కాణ్ణెయాలే వస్తేతియెన్తటిన్తవిత్తనై.

విపరీతజ్ఞానమానతు - ఓరథ్థతిల్ ఆథాన్తరబుద్ధిపణ్ణికై. అతానతు - రజ్జువితే సర్పబుద్ధియమ్ శుక్తియితే రజతబుద్ధియమ్. ఇతుకువిషయమేతెన్నిల్. (ఆత్మవిషయంకృత్స్నజగద్విషయశ్చ) ఆత్మవిషయమాకవుమ్ కృత్స్నజగద్విషయమాకవుమ్. ఆత్మవిషయమాన విపరీతజ్ఞానమానతు - దేహాత్మాభిమానమ్. కృత్స్నజగద్విషయమానవిపరీతజ్ఞానమానతు - దేవతిర్యజ్మనుష్యస్తావరశరీరజ్గళితే తత్తదుబ్ధిపణ్ణికై.

మివ శాస్త్రాజ్ఞానలూర్వక కామ్యనామసి మాత్రయాత్రానిహేతుత్వం వృజ్ఞాయామి మహావిశేషతో విపరీతజ్ఞానస్య సహాక్షిః. యథావస్థితవిషయవిరుద్ధాకారావగా విజ్ఞానమిహవిపరీతజ్ఞానమ్. తచ్చాత్ర, (౧) “యోస్యథానస్తమాత్మానమ్” ఇత్యాదిభిరుక్తః స్వాత్మనోజగత్కృత్స్నస్వనిష్ఠత్వ స్వతంత్రత్వస్వశేషత్వ భగవదస్య నిష్ఠత్వాదిభ్రమ ఇత్యభిప్రాయేణాహ (ఆత్మవిషయంకృత్స్నజగద్విషయశ్చేతి). పుత్రశబ్దస్య శాస్త్రీయే ప్రసిద్ధిప్రకర్షముపజీవ్య విపరీతపుత్రమితిపథకంకామ్య కర్మోచ్ఛ్రేష్ఠే అస్యథాత్రోన్వితేన పునరుక్తిప్రసక్తాత్. కామ్యస్యచ విపరీతపుత్రత్వంసాత్మికత్యాగ సమదర్శిత్యాది విశిష్టహితతరుణ్యవిపరీతత్వాత్.

విపరీతపుత్తశ్చ ౭ శేషవిషయమద్యావీవర్తమానం వర్తిష్య
మాణశ్చ సర్వం క్షమస్య.

దర్శిత్పుత్తశ్చ ౭ తత్ - అశేషవిషయమ్ విపరీతపుత్తమిత్త్యుచ్యతే. ఆచార్యనేవాదినా శాస్త్రజన్యజ్ఞనేనమ్మన్నేపి వాసనావశాదనువర్తమాన మిత్త్యభిప్రాయేణోక్తమ్ (అద్యావీవర్తమానమితి).

(విపరీతపుత్తశ్చ) అతావతు-విరుద్ధమాకవనుష్ఠిక్తైః కృత్సంజగద్విషయమానవిపరీతపుత్తమావతు - ఒరువన్ తనక్కు ఓరపకారమ్ పణ్ణినాల్ స్వకర్మఫలమెస్తుమ్, తత్తత్తర్కానుగుణ మాకఈశ్వరన్ ప్రవర్తకనెస్తుమ్నినైయాతే, నిమిత్తమాత్రనానచేతననై స్వతత్తనాకబుద్ధిపణ్ణి అపన్ శేయతానెస్తు అవనుక్కు అపకరిక్తైః. ఆత్మవిషయమానవిపరీతపుత్తమావతు-పరతత్తనానతనై స్వతత్తనెస్తునినైశ్చుత్తాన్ ప్రవర్తిక్తైః. అశేషవిషయమ్-విశ్వర్యాదిపురుషార్థజ్ఞైః అపేక్షిక్తైః యుమ్, ఇప్పడిసర్వవిషయమాకవుమ్. †(అద్యావీ) మున్ను శేయతవద్ధై యుమ్.

(అద్యావీవర్తమానమ్) ఇహోతు శేయకి అవద్ధై యుమ్. (వర్తిష్య మాణశ్చ) ఘేల్ శేయ్యపుకుకి అవద్ధై యుమ్. (సర్వంక్షమస్య) అజ్ఞనాకైయాతే ఎన్నాలతిస్తతలైక్-టవణ్ణాతు. సర్వజ్ఞరానదేవరీర్ అజీందరుళినెల్లావద్ధై యుమ్ పొలుత్తరుళవేణుమ్.

విపరీతపుత్తేపి స్వవిషయతయా ప్రత్రాదిపరవిషయతయాచ వైవిధ్యం దర్శయతి (అశేషవిషయమితి). (అద్యావీవర్తమానం వర్తిష్యమాణశ్చ) సద్గురూవదేశాదిభిః ఘరోక్షసమ్యక్గానేపి బాధితానుప్రత్యాదిసయాద్వాసనాదిభిరనువర్తమాన మిత్త్యర్థః. అత్ర చకారణపూర్వకృత విపరీతపుత్తసముచ్చయః. అద్యావీత్యనేచఅనాదివిపరీతపుత్తస్తతస్సుచ్యతే. అత్రాపి సర్వకర్మకార్యవత్ కార్తన్నివరణి, అశేషత ఇతిచానుసంజేయమ్.

ఇహాయథాధికారయథాచోదితమనుష్ఠితానామపి సంసారమేతుధర్మాణామభిచారాణామివ అనర్థకర్యవసాయితయా ముముక్షువేక్షయా పాప

† నిబ్బలితంశ్వాదితమ్.

వ్యాఖ్యానత్రయసహితం

మదీయానాది

అథవక్యతిః, (మదీయేతి). బీజాఙ్గురన్యాయాదనాదితా.

(మదీయానాది) కీర్తకర్మత్వైయుమ్ శొల్లి, అతుక్కుడియాన అ
జ్ఞానత్వైయుమ్ శొల్లినిష్టార్, ఇన్వజ్ఞానత్తుక్కుడియాన దేహసమ్మన్తైక్కుడ
త్రియదుళేణమెన్గిటార్ ఇజ్ఞుకీర్త “క్షమస్వ” ఎన్టార్, ఇజ్ఞు “తారయ”
తొన్త్రేస్సర్గాది హేతుభూత స్వతస్త్వస్కల్పత్వేసి నిగ్రహవిశేషత్వే బుద్ధ్యా కామ్య
క్షమాప్రార్థనాయుక్తమ్; యద్యపేవం పూర్వకృతేషు కామ్యేషుగతిః, తే ధావినర్తమాన
వర్తివ్యమాణ కామ్యక్షమాధిసాం స్వయంత దారణ్యవివసనమ్యవతీత కథంతత్తమా
ప్రార్థనమ్ ఇథమ్. అజ్ఞాతయాదృచ్ఛిక మకృతన్యాయాత్ మువృజ్జనబుద్ధ్యావా
సమ్యవత్సు నేదంచ ద్యమ్. స్వబుద్ధిపూర్వమపి వర్తమానేషు కామ్యేషు మధ్య
నిర్విజ్ఞానామపి ప్రకాస్తసమావసమస్తరా లభ్యవృక్షేః కారీ శేషసమావసన్యాయేన
సాన్త. తత్త్రివర్ణమాంశసాన్తిజ్ఞానిధత్వాన్న కామ్యత్వదోషః. పూర్వాంశస్యతు
క్షుద్రఫలకామనామూలస్య తత్ఫలజనకత్వాభావేతి తాదృశవాసనాజనకత్వసమ్య
వాత్, కిర్మయోగస్యేవ(౧) “నేహౌభిక్రమనాశోస్తీ” ఇతిన్యాయేన శేషాభిత్కర్మ
ణామ సమప్తానాం కృతాంశస్య విశమ్యకారిసాధనాస్తరపర్యవసిత ఫలజనకత్వాత్
తత్తానిః ప్రార్థనీయా. అత్రపూర్వాపరాంశయోరధికారిభేదేసి అసమాక్షేరక
కర్తృత్వద్వర్తమానవ్యవధేశోపియ్యక్తః. ఉత్తరకాలేసి శేనచిద్ధేతునానిర్వేద విచ్ఛే
దాన్నిత్యత్సభ్రమాత్, స్వప్నదోషాద్వా కామ్యంసమ్భవ్యతే. తస్మాత్సత్సన్తసాన్తి
క్షమావేక్షణం శిష్యుంసోపచితప్రాయశ్చిత్తప్రేరణార్థం సౌభర్యాదిన్యాయేనక్రమేణ
వైరాగ్యజననార్థంవా. ఉక్తంహిప్రపన్నమధికృత్యైవ, (౨) “అథోపాయప్రసక్తోపిభు
త్వాభోగాననామయాన్. అన్తేవిరక్తమాసాద్య విశలేవైష్ణవంవదన్” ఇతి.

ఏవం. కర్మనిపుత్తిః ప్రాధితా; అథకర్మహేతు ప్రకృతిసమ్యుద్ధనిపుత్తిః
కర్మనిపుత్త్యైవ భవన్త్యపి సర్వేశ్వరబుద్ధివిశేషాధీనేతి జ్ఞాపయితుమభ్యర్థ్యతే
(మదీయేతి). ఈశ్వరస్య వైషమ్యనైర్ముఖ్యవిహారార్థం మదీయేత్వైక్యమ్. అసోఽ

ఎన్నితార్. ఇజ్జినేవేణువానెన్నెన్నిల్; కర్మముమ్ అజ్ఞానముమ్ నిగ్రహరూప
మాయ్ కొణ్ణు అవన్ తిరువుళ్ళత్తి లేకిడప్పన్ తొన్డాకై యాలే అవన్ తుమి
క్కనశిక్కుమ్, ఇవ్వచిత్తుత్తాన్ నిత్యమాకై యాలే నశిక్క పెన్బత్తొన్దిలై;
ఇని ఇతిల్ నిస్తుమ్ కట్టులుకై యే యాయ్ ద్దు ఉళ్ళతు; అకై యాలే
“తారయ” ఎన్నితార్. ఈశ్వరవిభూతియై అట్టిక్క పేణుమెన్దెన్దె ఇవరుక్కు
క్కరుత్తు. ఇతిల్ నిస్తుమ్ తమైయెడుక్క వితేయుళ్ళతు. పిరిక్క వెన్నుతల్,
వినువిక్క వెన్నుతల్ శెయ్యలావతు స్వరూపమ్ తోదొర్ క్కిడక్కిలితే.
స్వరూపమ్ సేరాకనశిత్తు దేహమాయ్ క్కిడక్కై యాలే ఎడుక్క పేణు
మెన్నితార్.

పాలుమ్ నీరుమ్ తన్ని లేకలన్దాల్ “పాల్ ఇతు; నీర్ ఇతు” ఎన్దు
పిరిత్తుక్కాణి వొన్డాతపడియుమ్, అతు ఒరుపదార్ధత్తిన్ కై ప్పట్టవాతే
సారమానపాలై గ్రహిత్తు ఋజీషమాన నీరై క్కట్టిక్కు మాపోలే, ఒరు
సర్వశక్తి పిరిత్తల్, ఇల్లయాకిల్ నశిత్తల్ పోలే కాణముళ్ళతు.
(౧) “మమమాయాదురత్తయా” ఎన్దుమ్, (౧) “మామేవ యే ప్రప
ద్యస్తే మాయామేతాం తరన్తితే” ఎన్దుమ్ నాన్ పణ్ణినమ్మాయై ఒరువరా
ల్ కడక్క వొన్డాతెన్దుమ్, ఎన్నై యేపదొన్ది క్కడక్క వేణుమెన్దుమ
దుళిచ్చేయ్ కై యాలే నీయేకడత్తియరుళ వేణుమెన్నితార్.

(అనాదికర్మప్రవాహప్రవృత్తామ్) అనాదికాలమ్ పణ్ణిప్పొన్ద కర్మపరమ్మ
రై యాలే ఉణ్డానతాయ్, ఇతుతాన్ విజరుణ్డాక్కిన తొన్దన్దిక్కి భగవ

స్వాశ్రయనివారణాయ బీజాబ్జురన్యాయ ముఖిప్రేత్యాహ (అనాదికర్మప్రవాహ
ప్రవృత్తామితి) ప్రకృతిస్వరూపస్య పురుషపదనాదిత్వాత్ తత్పరీవృత్తిమాత్రేకర్మ

భగవత్స్వరూప తిరోధానకరీం

(౧) “గుణమాయాసమావృతః” ఇత్యన్యార్థమాహ (భగవత్స్వరూపేతి).

త్రసాదత్తాలేవస్తతఃస్థితీకై. (మదీయ) ఎన్నో లేసమృదిక్కప్పట్టతెనె. ఇతుశెయ్యమ్ తార్యమెన్నెన్నిల్; (భగవత్స్వరూపతిరోధానకరీమ్) పకు తదేవరీరుడైయ స్వరూపత్తుక్కు తిరోధానత్తై పుణ్ణక్కడవతాయ్, అతానతుమత్తైక్కెయ్యెవడి. భగవత్స్వరూపత్తై ఇతుమత్తైక్కెయ్యవతెన్నెన్నిల్. శ్రియః పతియాయ్, పురుషోత్తమనాయ్, సమస్తకల్యాణగుణాత్మకనాయ్, అయర్వఱుమమరకకళతిపతియాయ్, ఉభయవిభూతినాథనాయితే ఈశ్వరనిరుప్పతు. ఇప్పడియరుక్క కుదప్పిముఖతా లే నిర్విశేషచిన్మాత్రమ్ ఒరువస్తుఉణ్ణు; అల్లాతతెల్లామ్ అపరమార్థమెన్నుమ్ మాయావాది. చిదచిదీశ్వరతత్వజ్ఞో మూస్తుఉణ్ణు; అతిల్ చిదచిత్తుక్కల్ తచ్చేషమాయ్ ఈశ్వరన్ శేషియాయరుక్కితానల్లన్. ఎల్లామ్కూడ ఏకద్రవ్యపరిణామమెన్నుమ్ భేదాభేదవాది. కర్మమ్పణ్ణుత్తెక్కుత్తానుణ్ణాకిల్ కర్మఫలమ్ భుజిప్పిక్కెక్కుకర్మ ముణ్ణాకిల్ ఇని ఈశ్వరా పేత్తైతాన్ ఎన్? అత్తోన్తిలెకాణెన్నుమ్ సాంబ్యవై శేషికర్ కల్, ఆకళితాయ్త్తుమత్తైక్కెయ్యవతు. ఇతుక్కడి దేహమాయితే యరుప్పతు.

హేతుకత్వముక్తమ్. తత్రచ, (౧) “గుణమాయాసమావృతః” ఇత్యాదిప్రసిద్ధంప్రతికూలప్రపుత్రిత్రయం భగవత్స్వరూపేత్యాదిభిరాహ (భగవత్స్వరూపేతి). తిరోధానం నామత్రజ్ఞానాం భగవత్స్వరూప విషయజ్ఞాన ప్రసరనిరోధః. తథాచ, అత్యంత తిరోధానాద సత్త్వబుద్ధిసామాన్యతోవిదితేషి భగవతిస్సర్వాశ్రయత్వాది గర్భతర

(౧) జితన్తా.

మూ;- విపరీతజ్ఞానజననీం స్వవిషయాయాశ్చభోగ్యబుద్ధేనననీం
దేహేంద్రియ త్వేనభోగ్యత్వేనసూక్ష్మరూపేణచావస్థితాం

(విపరీతజ్ఞానమ్) దేహేలహంధీః. భోగ్యభోగో

పకరణరూపత్వరూప (దేహేత్యాదిన్),

(విపరీతజ్ఞానజననీమ్) అతుక్కు-మేలే విపరీతజ్ఞానత్తుక్కు-ఉత్పాదకై యాయ్; విపరీతజ్ఞానమూకై యావతు-అనాత్మన్యత్సబ్ధి. అతానతు-దేహ త్రిలాత్మబుద్ధిపణ్ణికై. ఇత్తాలోస్వరూపత్వై మత్తైత్తపక్షిశొల్లిర్ము. అకత్తన్నైయుమ్ మత్తైత్తులవనైయుమ్ మత్తైత్తతిత్తే. ఇనిదేహమేయితేఉశ్శతు, ఇత్తాలో తన్నరశునాడాయ్త్తైన్ద్రపక్షి. (స్వవిషయా యాశ్చభోగ్యబుద్ధేనననీమ్) తన్నరశునాడాయ్త్తై; ఇని, కశ్శర్పశ్శి కళో సామాజ్యమ్పణ్ణ మిత్తనై యితే. స్వకార్యభూతమాన శబ్దాదికళితే భోగ్యబుద్ధియైప్పణ్ణ విప్పతుమాయ్, (దేహేంద్రియత్వేన భోగ్యత్వేన సూక్ష్మరూపేణచావస్థితామ్) భోగాయతన మానదేహరూపత్రాలుమ్,

ధానాదవరత్వాదిబుద్ధిం తదశ్యేషస్వనిష్ఠత్వాదిబుద్ధిశ్చకరోతీత్యాహ (విపరీతజ్ఞాన జననీమితి). ఇదశ్చబీషస్వరూపతిరోధాన తస్మాల్లదేహత్వభ్రమదేరుపలక్షణమ్.

ఏవంతత్వత్రయతిరోధానఫలభూతంవిపరీతజ్ఞానాద్రరూపా(స్వవిషయాయాః) ఇతిప్రకాశమానేషుపస్తుమితిరోధానంనాను తత్తద్భేదకధర్మగ్రహణనివారణమ్; ఇదమేవహి సర్వత్రబ్రాహ్మేర్నిదానమ్. ఉక్తస్యావకారత్రయస్య హేతుభూతమవస్థాచతుష్టయం దేహేత్యాదిభిరుచ్యతే. (దేహేంద్రియత్వేన) భోగాయతనతయా భోగోపకరణతయాచ. (భోగ్యత్వేన) శబ్దాదిగుణవిష్టభూతపశ్చిరూపత్వేన.(సూక్ష్మరూపేణ) దేహాదిపరిణామరహితాంశేన. నేయంప్రకృతిరిదానీంచతుర్భుకప్యం తైరపకరోతి. ప్రళయదశాయాస్తు సూక్ష్మరూపేణైవ తిరోధానమాత్రం కరోతీతివ్యవస్థా, (౧) “దేహా

మూ:-

దేవీగుణమయీం మాయాం

(దైవీమ్) త్వల్లీలార్థమ్.

భోగోపకరణమానశ్చ నియరూపత్వాలమ్, భోగ్యమానశబ్దాదిరూపత్వాలమ్, ఇత్యనైక్కుమ్ కిద్దిజ్ఞానసూక్ష్మ ప్రకృతిరూపత్వాలమ్ అనన్తైయుమాయ్ నాలువకై ప్పట్టపరిణామత్తైయుడై త్తాయ్.

(దైవీమ్) దేవరీరుక్కు-క్రీడాపరికర భూతైయాయ్. (గుణమయీమ్) గుణత్రయప్రచురైయాయ్, అతావతు - † సూక్ష్మరూపనత్వానుగుణగుణత్రయాత్మకమాయుక్తైయుమ్ ఇతిల్ చేతనర్పరిగహిత శరీరజ్ఞో తమగ్నిప్రచురమాయుమ్ రజఃప్రచురమాయుమ్ వీ(సత్త్వప్రచురమాయు)మిరుక్కుమ్. (మాయామ్) విచిత్రకార్యకరత్వత్వాలేమాయా శబ్దవాచైయాయ్ విచిత్రపరిణామిని యాకైయాలే ఆశ్చర్యత్తైయుడై

యోగాద్వాసోపి" ఇతిసూత్రభాష్యేద్రష్టవ్యా. ఈదృశ్యాఃప్రకృతేర్దురత్యయత్వం స్వతస్త్రీలాప్రవృత్తయేతి (౧) "దైవీహ్యేషాగుణమయీ" ఇత్యాదినాత్వయైవగీత మితిసూచయతి (దైవీమితి). తిరోధానాది హేతుభూతైరవస్థాచతుష్టయానువృత్తైర్భగ్నహేతుభిస్సత్వాదిగుణైః ప్రచురతామాహ (గుణమయీమితి). సత్వాదిగుణసముదాయఏవప్రకృతిరితిసాక్ష్యవత్తుస్తు(౨)"గుణాఃప్రకృతిసమ్భవాః"(౩)"ప్రకృతేర్దుఃసమ్భూతాః" ఇత్యాదివ్యధికరణప్రయోగబలాన్నిరస్తః. క్వచిత్సుత్యరణస్తమశ్చబ్దానాండ్రవ్యవర్తస్తఃప్రయోగః(౪)"తద్గుణసారత్వాత్తుతద్వ్యవర్తకః" ఇతిన్యాయేన నేతవ్యః. ఏవమనవైర్విభాగైర్వాప్యపారైః పరిణామైర్నుజ్జేష్య ప్రఖ్యాతమాశ్చర్యకత్వం సమాఖ్యావిశేషేణాహ (మాయామితి) "మాయాంమాంతారయ" ఇతిద్వితీయతయా అన్వయః.

† స్వరూపస్థాన్

† కుణ్డలితమధికమ్.

(౧) గీ-౭-౧౪. (౨) గీ-౧౪-౫. (౩) గీ-౩-౨౯.

(౪) బ్రహ్మసూ-౨-౩-౨౯.

మూ:-

దాసభూతం. “శరణాగతోస్మి, తవాస్మి

“దాసభూతం - మామ్” ఇతిసమబ్ధస్థి, “శరణాగ
తోస్మి, తవాస్మి” ఇతిపూర్వోత్తరఖడ్గార్థం.

త్తాయ్. ఆశ్చర్యమ్ ఎత్తాలేయెన్నిల్, పశ్చిభూతద్రవ్యజ్ఞుమ్ ఏకద్ర
వ్యపరిణా మమాయురుక్క అన్యోన్యమ్ భిన్నరూపమాయుమ్ భోగ్య
భోగోపకరణభోగస్థానస్థానాయుమ్చిత్రపటమ్పాలేఆశ్చర్యమాయురుక్కె.

(మాంతారయ) ఇష్టడిష్టట్ట (కృత్రియిలే అకష్టట్టవెనై ఎక్క
డప్పిత్తరుళ వేణుమ్. కడప్పిక్కవేణుమెత్తవాతే నామ్కడప్పిక్కెక్కు-
నమక్కుసిర్ శెయ్తతెన్? ఎన్జొణ్ణుతాన్ కడప్పిక్కచ్చుల్లుకిట తెత్తు పెరి
య పెరుమాళ్ కేట్టరుళ, (దాసభూతం) ఎన్చక్కలేతేనుముణ్ణాయ్
చ్చుల్లుకితేనో? అనాదికాలమ్ దుష్కర్మజ్ఞులై యేపణ్ణిచ్చినేనాకిలుమ్
దేహాత్మాభిమా నియాన్ దప్పిస్తేనేయాకిలుమ్ శబ్దాదివిషయప్రపణ
నాయ్ దప్పిస్తేనేయాకిలుమ్, స్వరూపత్తై నిరూపిత్తవాతే, ఉనక్కనన్యార్
శేషమాయన్తో విరుక్కిటతు; అత్తాలేళ్ళొల్లుకితేన్. అతువార్తెయన్
కాణుమెన్న; అతువార్తెయన్కిక్కే యొట్టికిటతన్? అప్పకియేయన్తో
పెన్న; అతుఉమక్కేయన్తు కాణుమ్; సకలచేతనరుదైయ స్వరూపత్తై
ప్పార్ తాలుమ్ నమక్కనన్యార్ మాయన్తోవిరుప్పతు.

అజ్ఞనేయానాల్ సర్వర్ కుమ్ కార్యమ్ శెయ్యవేణుణ్ణాణుమెన్న;
అతుక్కుమేలే ఒరువ్యాన్మత్తియుణ్ణెఱార్. అతేతెన్న; (శరణాగతోస్మి
దాసభూత ఇత్యాదిభిఃములమస్త్రపదత్రయార్థస్యూచ్యతే, (౧) దాసభూతాస్సవి
తస్సరేవ”(౨)“అత్మదాస్యంహరేస్సావి మ్యమ్” ఇత్యాదిప్రసిద్ధసప్తభావతోదాస్యం
చ్చిఃకత్తయభావేనవ్యవర్తతే. ద్వయేపినారకబ్ధవాచ్యానాం జీవానాంతాత్మర్క
స్మృత్యాదాసత్వంగ్రహ్యామ్. దూరింపలానుతేఒపిముత్యత్వమృక్తస్తావద్దస్త్యజః.
దాస్యప్రతిహానశ్చ మేసక్రమృతిశాతఇతిభావః. శరణాగతోస్మి “తవాస్మిదాసః”

(౧) పాశ్చరాతే. అశ్వరసం (౨) కష్టతత్వసం

మూ:-

దాసః "ఇతివక్తారం మాం తారయ.

(వక్తారమ్) (౧) "భవశరణమితీ రయన్తి" ఇతిహ్యుచ్యతే.

తవాస్మిదాసఇతివక్తారమ్) "శరణాగతోస్మి" ఎఱ్ఱమ్, "తవాస్మి" ఎఱ్ఱమ్
"దాసః" ఎఱ్ఱమ్ శొన్నన్. దేవరేడిపాయమెఱ్ఱమ్, దేవరేడిపేయమెఱ్ఱమ్.
దేవర్ క్కు అనన్యార్థ శేషమెఱ్ఱమ్, (వక్తారంమామ్) ఇప్పడిడిక్కిపదనా
యిరున్దుళ్ళపెనై ౨. (తారయ) ఇప్పుక్కిమాత్రతైయేపదే నాశాకక్కొణ్ణు
కడప్పిత్తరుళవేణుమ్.

ఇతిపూర్వోత్తరభిక్షాగ్ధనిష్ఠత్వం సముచ్చిత్యోక్తమ్, "స్వరూపభరలాభేపతచైవసమ
మేతియత్ | ప్రపన్నస్యానుసంధానంసారం తదిహదర్శితమ్".

ఆస్మితి - ప్రార్థనాభిప్రాయమ్. (దాసోస్మి) దాసవృత్తి పరస్యామిత్యర్థః.
అన్యథాతు - దాసభూతమిత్యుక్తస్యైవప్రసర్వచసమాశ్రయత్. "శరణాగతోస్మి
తవాస్మిదాసః" ఇతినిర్దేశప్రార్థనాత్మ నిక్షేపపరామితికేచిత్. ఆర్తోవాద్యుద్దాహ
ద్యవవక్తాహం తపదయనీయ ఇత్యభిప్రాయేణాహ (ఇతివక్తారమితి). యద్యప్యత
ఫలప్రార్థనార్థం ప్రపత్తికర్తృత్వానువాదవిషయక్తః - తథాపితద్వచసకర్తృత్వా
నువాదః - (౧) "భవశరణమితీరయన్తి" ఇత్యాద్యభిప్రేతపచస పాశస్త్యాదిప్రజ్ఞ
నార్థః. (మామ్) (౨) "స్వయంమృత్సిద్ధిభూతస్య" ఇత్యాదిపాశిద్ధస్వరూపానమర్థమ్. తి
గుణద్రోష్యసన్త్యజతయా నాశాభావాత్ తారయేత్యుక్తమ్. ఏతేన (౩) "దురత్యయా"
ఇత్యుక్తం స్వయత్వేన దుస్తరత్వం "మామేవయేవ" పద్యనే" ఇత్యాదినాభిప్రేతం
పరాధీనతరణాగమ్యతే. వివంసమశ్చక్షేనిపర్తనీయతయా అభిప్రేతస్య పాపస్యభీష
స్యప్రకృతీసమృద్ధస్యచమిభః శార్యత్వం శారణత్వం యథాయోగంద్రోష్ట్యమ్.

అథనిర్వదమాన్ద్యాటవద్విశమ్భుక్షమాణామతీత్య విశదజ్ఞాన భక్తిరసిక్తైక్కు
రోప్రయోగిత యాచతుర్థ్యభిప్రేత ఫలకోటి ఘటితత్వాత్, స్వయం ప్రియోజనం

మూ:-

“తేహంజ్ఞానీనిత్యయుక్త ఏకభక్తి

అథచతుర్థ్యర్థమిష్టప్రాప్తిం” (ప్రార్థయతే (తేహమిత్యాదినా).

(తేహంజ్ఞానీ) కీర్తనమశ్వభారవ శొల్లిద్రోయ నిష్ఠతు. నమశ్శబ్దత్తుకర్థమ్ - విరోధినిష్ఠత్వితీ; అవ్యభిచారి పోరాణే ఇవర్క్కు పురమపురుషార్థ లక్షణమోక్షమాన కైజ్జర్యసిద్ధియుమ్ వేణుమే. ఇక్తైజ్జర్యోపయోగియుమాయ్, ఇక్తైజ్జర్యత్తోపాతి. ప్రియవిషయముమాయ్ ప్రాప్యభూమియిలు మనునర్తిక్కుమనై యాన. పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్తియై అపేక్షిక్కునినైత్తు అవైతానుజ్ఞావతు. అనద్రోయిక్కు పూర్వభావియాయుచున్దుశ్శ అనన్యప్రయోజనతయా భక్తిరూపాపన్నజ్ఞానముడై యార్క్కై యాలే అతినుడై య సిద్ధ్యర్థ మాక గీతోపనిషదాచార్యనమిచ్చెయ్ తశ్చోకత్రయత్తైయుమ్ మున్సిట్టు అన్తజ్ఞానత్తైయుమున్దాక్కి యరుశ వేణుమెగ్గితార్.

(తేహమ్) (౧) “అర్తోజ్ఞాసురధార్థీ జ్ఞానీచభరతర్షభ” ఎన్దు శొల్లికీట ఐశ్వర్యకైవల్య భగవచ్చరణార్థికిల్ వైత్తుక్కున్దు. (జ్ఞానీ) జ్ఞానియానవన్. అవనెన్నెన్నిల్, (విశిష్యతే) విశేషమున్దు. అవను క్కేద్రోయమెన్నెన్నిల్. (నిత్యయుక్తః - ఏకభక్తిః) ఇశు ఏద్రోయమ్.

తదుభయంతేహమిత్యాదినాపార్థియే. (౨) “తత్త్వదభక్తిజ్ఞానాభ్యాంఫలమస్యతక్ర దాచన । నయాచేత్పురుషోవిష్ణుం యాచనాన్నశ్యతిభువమ్” ఇతితావన్మాత్రప్రార్థనాహ్యనుజ్ఞాతా. అత్రీవరభక్తివచనం తదనంతరభావి పరజ్ఞానపరమభక్తోరప్రయోజనము. తచ్చప్రతిపదనభాగే వ్యక్తమివ్యతే. (జ్ఞానీ) (౩) “ప్రీక్రమింఽద్ధిమే పరామ్” ఇత్యాదిప్రతిపాదిత భగవచ్ఛేషతైకరసాత్మస్వరూపవిత భగవత్తమేవపర మప్రీక్రమం మన్వాన్య. (నిత్యయుక్తః) ఐశ్వర్యాద్యర్థినాం స్వాభిలషితప్రాప్తే

మూ;- ర్వశిష్యతే । ప్రయోహిజ్ఞానినోత్తర్థ మహంసచమమప్రియః॥

నిత్యయు క్తనాకై యావతు-ప్రయోజనస్తుకాకఎన్నై ప్పూర్ణి ప్రయో
జనమ్ కై ప్పట్టవాతే అకస్తు పోకై యన్తి క్కే ఎన్నై యే ప్రయోజన
మాక ప్పూర్ణిననన్. (ఏకభక్తిః) ప్రయోజనత్తిలే స్నేహత్తైప్పణ్ణి
ప్రయోజనశ్రద్ధమికుతియా లే ఎన్ పక్కలిలుమ్ స్నేహత్తైప్పణ్ణుకై
యన్తి క్కే ఎన్నై యే ప్రయోజనమాకప్పూర్ణినననాకై యా లే స్నేహ
త్తుక్కుమ్ నా నేవిషయమాకై.

(ప్రయోహిజ్ఞానినోత్తర్థమహమ్) [జ్ఞానినోహమత్యర్థం
ప్రియోహి] జ్ఞానిక్కునాన్ అత్యర్థ ప్రియనాయరుప్పన్: ఎన్నక్కల్
అవనుక్కుణ్ణాన ప్రియత్తుక్కుప్పా శురమిడప్పొకాతు. అభిధేయవచనో
ఽర్థశబ్దః. [సచమప్రియః] అవనుమ్ ఎనక్కుప్రియనాయరుక్కుమ్;
అవనుక్కునాన్ అత్యర్థప్రియనెస్తుమ్, అవనుమ్ ఎనక్కుప్రియనెస్తుమ్, అవ
నక్కల్ తనక్కుణ్ణానప్రియత్తైక్కుత్తై య చ్చొల్ల క్కేణ్ణుకిఅతు ఎన్? అవను
డైయప్రియత్తిల్ తన్నుడై యప్రియమ్ కుత్తెన్న్ విరుప్ప తెన్నిల్; అజ
నస్తు. అనన్ తన్న శవిలేప్రియన్, నాన్ ఎన్న శవిలేప్రియన్, అణువుక్కుళ్ళ
తన్తే విభువుక్కుళ్ళతు. కుళప్పడికలజ్జినాప్పొల్లన్తేకలజ్జువతు; ఇప్పడి

స్థాయాం భగవతాయోగోనిపరతే, జ్ఞానిసస్తుసతఃసతీభావః, (ఏకభక్తిః) సతఃపి
యోజనాత్తర విభక్తభక్తిరిత్యర్థః. ఏతదుభయంజ్ఞాని వివిధత ఇత్యవ్యసేతుః.

(అత్యర్థమ్) అత్యభిధేయమ్, సర్వజ్ఞేనసర్వకై నామయాపి దుర్వనమిభావః, సచ
మమప్రియ ఇత్యత్యాది అత్యర్థమిత్యేవ దశవ్యాతే. యద్వా స్వకీర్త్యవేక్షయా,
స్వభక్తప్రీతేః పోక్షోక్తా నిమిషః.

మూ:-

ఉదారాస్సర్వవైతే జ్ఞానీత్వాత్వైవ
మేమతమ్ || ఆస్థితస్సహియుక్తాత్మా

యిరుక్కుతన్ వాత్సల్యత్తాలే, అవసరడైయ ప్రియత్తుక్కు-ఎన్నుడైయ
ప్రియమ్ ఎక్లేకిడక్కు మెన్నుమ్ నిన్దె వాలే శొల్లుకితాన్. అజ్ఞనస్థియిలే
సర్వశక్తియాలుమ్ పరిహరిక్కు వొణ్ణతభయత్తైవిల్లెప్పతాన ప్రియ
మూకై యాలే అతుతానే అత్యర్థ మెన్నుమామ్; భయనామ పహరి
యాలుమ్ పరిహరిక్కు వొణ్ణత భయత్తైవిల్లెప్పిప్పత్తురు ప్రియమితే.
భయనివృత్తి హేతుక్కుల్ తానే భయప్రవృత్తి హేతుక్కుళాయ్తు.

“ఉదారాస్సర్వ వైతే జ్ఞానీత్వాత్వైవ మేమతమ్ । ఆస్థితస్సహి
యుక్తాత్మామా మేవాను త్తమాంగతిమ్” (ఉదారాస్సర్వవైవ, యాతొ
న్దైయాపర్ శిలరపేక్షిక్కు మిడత్తు దేనతాన్తరజల్లెప్పల్లె యాలిల్,
మనుష్యాన్తరజల్లెప్పల్లె యా తలన్దిక్కే ఎన్నై యేపల్లె అపేక్షిక్కి
తార్కళ్, అవర్కళ్ ఇత్తనై పరుముదారర్. అవర్కళిల్ వైత్తు
కొణ్ణు (జ్ఞానీతు) జ్ఞానిక్కు-విశేషముణ్ణు, విశేషమెన్నెన్నిల్, (ఆత్మైవ)
జ్ఞానియానసన్ ఎనక్కుత్మా ఎనక్కు-ధారక నెన్దపడి. “ఏవ” ఎన్నిఅలవ
ధారణత్తాలే బరుకాలత్తిలే ఇనసుక్కు-ధారకనాయ్ కాలాన్తరత్తిలే
వేటొన్దు ధారకమాయరుక్కు-మోవెన్నిల్, సర్వకాలముమ్ ఇవన్
ఎనక్కు-ధారకన్.

భగవద్జ్ఞానమ్ విజ్ఞానోరుపన్ (౧) “ఉణ్ణమ్ శోటుపరుకునీర్
తిన్నుమ్ వెల్లెల్లియుమెల్లమ్కణ్ణన్” ఎన్దు ధారకపోషకభోగ్యజ్ఞశ
డైయ ఈశ్వరనెన్ద్రునొనిన్దె త్తిరుప్పత్తు. అతువిపరీత మాయరున్దతయెన్ను;
(మేమతమ్) అవన్ నిన్దె త్తపడి నిన్దె త్తిరుక్కితాన్. ఎనక్కునిన్దెపు

(ఆత్మైవ) సర్వాస్త రాత్మనోమ మా ప్యస్త రాత్మైవ . సన్నిదంప్రమాణ
విరుద్ధమిత్యత్రాహ (మేమతమితి) ప్రకృష్టప్రీతివిషయత్వేన అతివాదాన్నవిరోధి.

మూ, - మామేవాను త్తమాంగతిమ్ || బహునాం జన్మనామస్తే
జ్ఞానవాణ్మామాం ప్రపద్యతే | వాసుదేవ స్సర్వమితి

ఇప్పడియే. (ఆస్థితస్సహి యుక్తాత్మా మామేవాను త్తమాంగతిమ్)
[అను త్తమాంగతిం మామేవయుక్తాత్మా ఆస్థితస్సహి] ఇప్పడిఆస్థానమ్
పణ్ణలను త్తమగతియానవెనై ౨. అను త్తమమాన గతియాకిఱతు -
తనక్కు మేలు త్తమత్తైయుడై త్తన్తిక్కే యిరుప్పతోన్దు, పరమప్రాప్య
నానవెనై ౨యే (యుక్తాత్మా) కూడుకిఱవన్. (ఆస్థితస్సహి) ఇప్పడి
ఆస్థానమ్ పణ్ణనిఱ్ఱుమ్; ధ్యానమ్ పణ్ణనిఱ్ఱుమ్.

(బహునాం జన్మనామస్తే జ్ఞానవాణ్మామాం ప్రపద్యతే | వాసుదేవ
స్సర్వమితి సమహాత్మా సుదుర్లభః) యావనోరుపన్ అనేకజన్మజ్ఞో కూడ
ఎన్నెయే ఆరాధిత్తు జన్మాన్తరత్తిలే (జ్ఞానవాన్) మదేకవిషయ
జ్ఞానవానాయ్, (మామ్) ఎనై ౨. (వాసుదేవస్సర్వమ్) (౧) “శేతేయకణ్ణి
యరుమ్ పెరుమ్ శేల్వముమ్ నన్మక్కళుమ్ మేలాత్తాయ్ తన్నేయమవరేయి
నియావార్” ఎన్దుమ్, (౨) “మాతాపితౄభ్రాతానివానశ్శరణం
సుహృద్గతిర్నారాయణః” ఎన్దుమ్ సర్వవిధబద్ధువుమాక (ప్రపద్యతే)
యావనోరుపన్ పర్మియికిఱాన్. (ఇతి) ఇప్పడయిరుక్కిఱవన్.

తథా త్వాదరపేతు మాహ (ఆస్థితఇతి). (యుక్తాత్మా) మద్వి
రహస్య అతిసుస్సహాయా మయి నిత్యయోగప్రస్తుత మనాః - (అనుత్తమాం
గతిమ్) పరమప్రాప్యమ్, (జన్మనామ్). పుణ్యజన్మనామ్ (జ్ఞానవాన్) పూర్వోక్తజ్ఞానవాన్.
“వాసుదేవస్సర్వమితి ప్రపద్యతే” ఇత్యన్వయః (సర్వమ్) ప్రాప్యప్రాప్తకాది. (౩)
“రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా” ఇత్యాదినిదర్శితజ్ఞానవిశేషవత్త్వాత్ మహత్త్వత్వోక్తిః, “దు

(౧) తి-వా-౧-౧-౮. (౨) సు-బ-౮-౮.౬ (౩) రా-సు-౧-౬-౪.

సమహాత్మానుదుర్లభః” ఇతిశ్లోకత్రయోదిత జ్ఞానినం మాంకురుష్వ

మహాః పరభక్తిపాతే ప్రపదనమ్ పరజ్ఞానపరమభక్తిదేహసమ్మేషేణ
యాముపాసకస్యఉపాయకోటిసిద్ధిః. ప్రపన్నస్యతుతేఉభయకోటి
భువితే. అతః పరజ్ఞానం ప్రార్థితమ్ (తేహమిత్యాదినా).

(సః) అవన్, (మహాత్మా) అఱప్పెరియనన్టో? అవనైయొన్నా
రిల్లె. అవనుక్కునాముమొప్పల్లొమ్. ఆవతెన్? ఇతుప్రశంనైయొ
వెన్నిల్; అన్దు. ఉన్డె. ఇతుక్కుపేతుపెన్నెన్నిల్, నమక్కుసంసార
దురితమాకిలకల్గమ్ తట్టాతిరుక్కెయాలే సమనత్తె ఉణ్ నిరుక్క
లామ్. అజ్జననికే సంసారతిలే బద్ధనాయ్ క్కలజ్జియిరుక్కిఱవన్
సమ్మనత్తె ఉణ్ నిరుక్కెయాలే అవనుక్కునాముమ్ ఒప్పల్లొమ్.
(దుర్లభః) అవనైసంసారతిల్ కిడై యాతు. (సుదుర్లభః) పరమపదత్తిలువ
కిడై యాతు. ఇప్పడిలకల్గత్తిలుమ్ తెల్లిరుక్కుమననై ఉభయవిభూతి
యిలున్కిడై యాతుకాణెన్ట బడి నాముమ్కణై వ్వుట్టేపోమిల్లనై యల్లతు,
అవనై నమక్కుజ్ఞాడక్కిడై యాతుకాణెన్టాన్. అతావతెన్నెన్నిల్;
(౧) “తెలివిశుమ్ము” ఎన్నిఱవడియే తెలివిక్కెయే స్వభావమాయితే
యిరుప్పతు అదేశమ్. ఇతు(౨) “ఇరుళేతరుమాళాలమ్” ఎన్నిఱవడియే
అదేశిక్ ఇదేవరిలుమ్ కలక్కుకైయే స్వభావమాయితేయిరుప్పతు.

(ఇతిశ్లోకత్రయోదితజ్ఞానినం మాంకురుష్వ) ఇప్పడిశ్లోకత్రయత్తి
మహాః” ఇతిభాష్యం. (సుదుర్లభః) మత్తకిప్రయోజనాన్తరాధిన ఆరాదయో
జిసుర్లభాః. అయన్దు కర్మవశ్యమధేభక్తలాభార్థినామయా దేశకార్థిభావైన్
మన్సుర్లభః, లభ్యేదదమలభ్యలాభఇతిభాషః, ఉక్తంహిణీ) పొమ్మరే(౩) “దుర్లభా
భగవద్గోగభావినోభువిమానవాః తద్దర్శనాత్త దాలాపాత్పులభం శాశ్వతంపదమ్”,
ఇతి. (మామ్). (౪) “అజ్ఞోజన్మరసిశోయమ్” ఇత్యుక్తేష మూర్ధాభిషిక్తమ్. (శ్లోక
త్రయోదితజ్ఞానినంకురుష్వ) క్రియాఫలం త్వర్గామిత్యాత్మసేవదేసన్యజ్ఞతే. అవ్య
(౧) తి-వా. హ-౯. ౭-౫(౨) తి-వా. హ-౧౦-౬-౧(౩) పొమ్మరే(౪) భార-శా-౧౨-౩౬.

మూ:- (౧) ‘‘పురుషస్సపరః సార్థభక్త్యా లభ్యస్తవనన్యయా’’ (౨)
 ‘‘భక్త్యా తవనన్యయా శక్యః’’ (౩) ‘‘మద్భక్తిం లభతే
 పరామ్’’ ఇతి స్థానత్రయోదితపరభక్తియక్తం మాంకురుష్య.

అభవరమభక్తిపార్థనమ్ (పురుషస్స పరభక్త్యా దినా). న్యనహీ
 తత్వాత్ (స్థానత్రయ) ఇత్యుక్తమ్, నతు శ్లోకత్రయేతి.

లుమ్ శొల్లుకిఱ జ్ఞానత్వేయైదే యేనామ్బుడిసన్ధియరుళ వేణుమ్. ముతల్
 శ్లోకత్తాలే అనన్ ఎనక్కువ్వియనెన్టాన్. ఇరణ్ణామ్ శ్లోకత్తాలే అనన్
 ఎనక్కుధారకనెన్టాన్. మూన్టామ్ శ్లోకత్తాలే అవైయిరణ్ణుక్కుమ్ విష
 యముళ్ళు అవనైక్కిడక్కిలన్టో?. అవనైక్కిడై యాతుకాణెన్టాన్.
 (పురుషస్సపరః) ఆకక్కీత్ పరభక్త్యాదికళుక్కు పూర్వభావియాన
 భక్తిరూపాపన్నజ్ఞానత్వై అపేక్షితార్. ఇని అనన్తరమ్ కైజ్జుర్యత్తుక్కు
 పూర్వభావికళాన పంభక్త్యాదికలై అపేక్షిక్కిటార్. అతిపరజ్ఞాన
 పరమభక్తికళో పరభక్తికార్యమాయ్ ఇతు ఉణ్ణానాల్ అతుతనక్కు
 త్తానేయుణ్ణామ్. ఆకై యాలేఅత్తైయేప్రధానమాయ్, ఎట్టామోత్తిలుమ్
 పతినోరామోత్తిలుమ్, పతినెట్టామోత్తిలుమాకమూన్టుప్రదేశత్తిల్
 పరభక్తియినుడైయ వేషత్తైగీతోపనిషదాచార్యనరుళిచ్చెయ్తపడి (౧)
 ‘‘పురుషస్సపరఃసార్థభక్త్యా లభ్యస్తవనన్యయా’’ (౨) ‘‘భక్త్యా తవనన్యయా
 శక్యః’’ (౩) ‘‘మద్భక్తిం లభతే పరామ్’’ ఎన్టుమ్ ఉపాదానమ్ వణ్ణి (ఇతి స్థాన
 త్రయోదిత) ఇప్పడిమూన్టుప్రదేశత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱ (పరభక్తియక్తం
 మాంకురుష్య) పరభక్తియక్తనాక వేన్నెప్పణ్ణియరుళ వేణు, మెన్గిటార్.

వహితత్వాదిహ శ్లోకత్తియేత్తుక్తమ్, పరభక్తిశ్లోకానాంభిన్న ప్రకరణస్థతయాస్థాన
 త్తియేత్తుక్తమ్. (మామ్) (౪) ‘‘యాప్రీతిరవివేకానామ్’’ ఇత్యుక్తేమహాబావిషయ
 సత్తవ్వగగణ్యమ్.

మూ; - పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్త్యైకస్వభావం మాంకురుష్వ.

అథబద్ధనివృత్తేరనంతర భావిసీఃపరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్తిఃప్రార్థయతే (పరభక్తితి). అతఏవహి (ఏకస్వభావమ్) ఇత్యుక్తిమ్. పూర్వపదర్థః

(పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్త్యైక స్వభావంమాంకురుష్వ)
ఇప్పురభక్తియుమ్ పరభక్తికార్యనూన పరజ్ఞానముమ్ పరజ్ఞానకార్య
మాన పరమభక్తియుమ్ ఎనక్కుస్వభావమాకి వేణుమెన్దు పేక్షిక్కితార్.
యావదాత్మభావి ఒరుపడిప్పడ ఉడ్డాకి వేణుమెన్దు అపేక్షిక్కితార్.
అతువెన్? అద్దేశవిశేషత్తిలనుభవమ్ పరమభక్తికృతమాయరుక్కు
మాకిల్ అతువేలమైయాతో?; పరభక్తిపరజ్ఞానజ్ఞుమ్ యావదాత్మ
భావియాకి వేణుమెన్దుపేక్షిక్కిత వితుక్కుహేతువెన్నెన్నిల్, అద్దేశ
విశేషత్తిల్ అనుభూతాంశమే నాల్తోఱుమనుభవిత్తు వోరుకితా
కిల్ అతువేలమైయుమ్. తమ్విడాయాలే అతువుమ్ నిత్యమాకవుమ్
త్తిల్. ఎఱుపోలేయెన్నిల్, నాల్తోఱుమ్శోల్లోయే జీవియానిఱు
చ్చెయ్తే అతిల్రసాంతరమన్దిక్కి యరుక్కుచ్చెయ్తేయుమ్ తన్విడా
యాలే అతునిత్యానుభవమాకితావోలే.

అజ్ఞానన్దు భగవద్విషయమ్; త్రిసాద్విభూతియుమ్ యావదాత్మ
భావియాయనుభవియానిన్దులుమ్ అనుభూతాంశమ్ అల్పమాయ్ అను
భావ్యాంశమ్ విజ్ఞేయిరుక్కుప్పడియాన అవరిచ్చేద్యతై అవిషయ

అథకరీరపాతసమయభావో బుద్ధ్యాకారానభ్యర్థయతే (పర
భక్తితి) అథవాముక్తిదళా భావినాం పరభక్త్యాదీనామిదమపేక్షణమ్. ఏకస్వభావ
త్యుక్తిర్ది. అత్యత్య పరభక్త్యాధివ్యవచ్ఛేదాద్ధా. ఉక్తానామేవతత్త్వేత్య పరభక్త్యా

౨ - వతు వ్యాఖ్యానమ్.

త్వక్కు ఉక్తాకైయా లే అనుభవాంతమ్ అపూర్వమాయుకుక్కుమ్.
అతిల్ ఈశ్వరన్ అనుభవార్థమాక ఇననుక్కుమ్ అపూర్వదర్శనత్తై
ప్రజ్ఞావిక్కుమ్. అప్రొత్తుకణ్డపోతే మేల్ విమృశైయుమ్ అనన్తరమ్
ఇతిలే జ్ఞానమ్ సచ్చిరక్తైయుమ్ పిన్బుపెటావిడిల్ ముడియుమ్మడి
యాన దత్తైపిటైయుమాన ఇప్పాకమ్ అపూర్వదర్శనత్తిలే ఉక్తా
మవైయాకైయా లే ఇప్పరభక్తిపరజ్ఞానపరమభక్తిభుడైయ స్వభావమ్
యావదాత్మభావి ఒరుపడిప్పడ ఎనక్కు ఉక్తాక వేణుమెన్ట పేక్కిక్కితార్.

పరభక్తితనై కైజ్జగోపకరణతయావల్లతు ఉపాయబుద్ధ్యా
అపేక్కిక్కితార్లర్. “త్వత్పదారవిన్దయుగళిం శరణమహంప్రపద్యే”
ఎన్ట సాధనాన్తరనిరపేక్షమాక ఉపాయత్తై ప్సర్
త్రినసరాకైయాలుమ్, “స్వభావం మాంకుర్వ” ఎన్ట
భక్తితనైయన్తిక్కై స్వభావత్తైఅపేక్కిక్కితార్తైయాలుమ్. పరభక్తి
పరజ్ఞానపరమభక్తిస్మృతైజ్జగన్మహాపత్తై ఇరణ్డామ్ చూర్తైయిలే
తరక్కనరుళిచ్చెయ్తు ఇన్దైయుమ్ శొల్లుకై పునరున్తమన్తోవెన్నిల్,
పరోపదేశమాక నరుళిచ్చెయ్కితార్లమ్మైయా లే పునరున్తదోషమిల్లై.
దోషమిల్లామైయేయన్ట; గుణమాకబుద్ధిపణ్ణ తటిల్. అజన్మన్తిక్కై అన్త
వినియోగభేదముమున్ట; కీర్త్తిపిరాట్టితిరువడికళిలేశరణమ్పుక్కు తైగజ్జ
ర్యరుచియై అపేక్కిక్కితార్తైయా లే ఇప్పడిప్పట్టై కైజ్జగన్మత్తిలే రుచి
యైత్తనరుళివేణుమెన్టక్కాక కైజ్జగన్మహాపత్తైఅరుళిచ్చెయ్ తార్.
ఇజ్జరుచిపూర్వకమాక పైరియపెరుమాళ్ తిరువడికళిలేశరణమ్ పుక్కు
అక్తైగజ్జగన్మన్తైయేఅపేక్కిక్కితార్తై చూలేపునరున్తదోషమిల్లై.

మూ:- పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్తి కృతపరిపూర్ణానవరతనిత్యవిశద
తమానన్య ప్రయోజనానవధికాతిశయప్రియభగవదనుభ
వోహమ్, తథావిధ భగవదనుభవజనితానవధికాతిశయ
ప్రీతికారితాశేషావస్థాచితాశేష శేషశైకరతిరూప

అభభగవజ్జనితప్రీతి తత్కారితకైజ్జర్యణిప్రార్థయతే(పరేతి)

పూర్వపదర్థి. శేషతై కరతిరూపశబ్దః - బహుప్రీతిః.

(పరభక్తిపరజ్ఞానపరమభక్తికృత) ఇష్టపరభక్త్యాదికథాలే వణ్ణ
వృడువతాన, (పరిపూర్ణ) పరిపూర్ణమానతు - స్వరూపరూపగుణవి
భూతికళితైతనైయుమ్ ఒరుపోకియాకలనుభవిక్తై. (అనవరత) అవిచ్ఛి
న్నమాయురుక్తై. విషయాన్తరజ్ఞో కలశాత్కాశీకై. (నిత్య) యావ
దాత్మభావియాయురుక్తై. (విశదతమ) పరమభక్తికృతమాయురుక్తై.
విశదమావతు - పరభక్తిదశైయిలనుభవమ్. విశదతిరమావతు - పర
జ్ఞానదశైయిలనుభవమ్; విశదతమమావతు - పరమభక్తిదశైయిలనుభ
వమ్. (అనన్యప్రయోజన, ఇన్వనుభవతాలే విజకున్ప్రీతీయమ్వేణ్ణా,
ప్రీతికారితమాన కైజ్జర్యముమ్ వేణ్ణాపెన్నుమ్మడై తానేరస్యమాయురు
క్తై. (అనవధికాతిశయప్రియభగవదనుభవోహమ్) అనవధికమాన
అతిశయితైయుడైత్తాన ప్రీతియాలే అనుభవిష్టతాన భగవదనుభవతై
నానుడైయనాయ్,

(తథావిధభగవదనుభవ జనితానవధికాతిశయప్రీతి) అప్పడిప్పట్ట
అనుభవతాలే విజప్రతాయ్ అనవధికమాన అతిశయితైయుడై
త్తానప్రీతి. (కారితాశేషావస్థాచోత) ఇప్పడిప్పట్ట ప్రీతికారితమాయ్
ఎల్లావనైకళిలుమ్ అనుకూలమాయురుక్తై. (అశేషశేషశైకరతిరూప)

దీనాం సాదరానుభావేనకైజ్జర్య పర్యస్తతాయాచతే (పరేతి) ఆత్మస్వదితివ
క్రవ్యేభగవచ్చబ్ధి - అనుభవ్య పాష్కల్యస్ఫుటీకరణార్థి. కిష్కరవిశేషశేషతైక.

మూ:-

నిత్యకిచ్చ రోభ వాని.

సకల శేషవృత్తియొన్నియుముట్టిన అభినివేశ తైషడివాకవుడై యేనాయ్ కొం
ణ్ణు(నిత్య) పునరావృత్తిరహితమానదేశ త్తిలే. (కిచ్చరోభ వాని) కైచ్చ
ర్యతై పెద్దీదునుభవిప్పేనాక వేణుమ్. అజ్ఞనన్తి క్కే నిత్యశబ్దమ్ కైచ్చర్య
విశేషణమాయ్, నిత్యకైచ్చర్యతై పెద్దీదు అనుభవిక్కప్పేటవేణు
మెన్నవుమామ్.

ఇప్పడిద్యయమ్ వ్యాఖ్యాతమ్. ద్యయమ్ వ్యాఖ్యాతమాయ్
థ్రాకిల్, ఇనిమిల్ శెయ్ కిటతెన్నెన్నిల్; ఇప్పడి ఉపాయోపేయాధ్యవ
సితనాన ఇవ్యధికారిపక్కల్ (౧) “శోమ్బరైయక త్తిపోలుమ్” ఎన్నిట
పడియే పెరియ పెరుమాళ్ తమక్కుణ్ణాన ప్రీత్యతిశయత్తాలే క్కీర్
చ్చొన్ననదీపై పరక్క అనుభాషిత్తుకొణ్ణు ఉమక్కు మత్ప్రసాద
త్తాలే సర్వయమ్ కుట్రనటప్రణ్ణాక వేణుమెన్న్దురుళిచ్చెయ్ తు ఇవరుడైయ
హృదయత్తై నన్దుప్పమాక్కుకితార్. “ఇప్పడి పెరియ పెరుమాళరుళి
చ్చెయ్ తాశెన్దునాడల్ విశ్వసి త్తిరుక్కుమ్మడియెన్?” ఎన్దు ఎమ్పార్
కేట్టరుళ, “ఎనక్కు పెరియ పెరుమాళ్ తమ్ముడై యశీలాదిగుణజ్జలై
హస్తాచులకనూక క్కాట్టిత్తనార్, అజ్ఞు త్తిరుపుళ్ళమాకాతతు ఎన్
వాయూల్ పుటప్పడాశే? అవర్ శొల్లువిక్కచ్చొన్న వారైయాకై యాలే
అనరుళిచ్చెయ్ తవారై” ఎన్దు విశ్వసి త్తిరుక్కుత్తిట్టిలయెచ్చ ఉడైయవ
రురుళిచ్చెయ్ తార్.

రతిరూప శబ్దేశ్వరైకరతిరేవరూపం - నిరూపకంయస్యేతి భావ్యమ్. భవానీతి -
పార్థనా; త్వత్కీర్తనరథావాత్సూర్య మనత్కల్పోహమితిచనూచ్యతే. ఏవంద్య
యాథోవ్యాఖ్యాతక, “సర్వజ్ఞేశ్వరతోదేవే యాచ్ఛాదిజ్ఞాపనాదిభిః । తత్తదిష్ట
ప్రదిత్సత్త్వా ప్రీతిరేన ప్రసాద్యతే ॥ తదేవచోదనో వజ్రమపుర్యం తత్ప్రవేదనమ్ ।
ఆరాధ్యోద్ధృత్యసాదేవీ ఫలదానాయ తస్యభిః-,

మూః- ఏవమ్భూత మత్తైగ్భగ్గర్వప్రాప్త్యసాయ
తయా ౭వక్ష్ప్త సమస్త వస్తువిహీనోపి

అథగవద్వచః (ఏవమిత్యాది). సత్యమాణచరమశ్లోక ప్రథమపదా-
ర్థమాహ (ఏవమ్భూతేతి). (అవక్ష్ప్తమ్) విహితమ్. సమస్తవస్తు-
శబ్దేన - కర్మజ్ఞానభక్తియోగాః. తదనుగుణాః - అమానిత్వాది-
గుణాశ్చవిక్షి తాః. (విహితేతి) త్యాగో౭ నూదిత ఇతిభావః.

(ఏవమ్భూతమత్తైగ్భగ్గర్వప్రాప్తి) ఇప్పటిప్పట్టున్నదై యకైజ్ఞ-
ర్వప్రాప్తిక్కు. (ఉపాయతయా౭వక్ష్ప్త) ఉపాయమాక పేదా వృత్తిలే-
శొల్లప్పట్ట ఉపాసనాత్మకమాన కర్మజ్ఞానభక్తికల్ శో ఉమక్కిలెయేయాకి-
లుమ్. (సమస్తవస్తువిహీనోపి) ఇవ్వసాసనాజ్ఞమాన జీవపరయాథా-
త్మజ్ఞానమెన్న; ఇతుక్కుడియాన వర్ణాశ్రమానుష్ఠానమెన్న; ఇతుక్కు-

అధైవమభ్యర్థితస్య భగవతస్తదభ్యనుజ్ఞాదివిషయైః ప్రపత్తిజనిత ప్రసాద-
పరివాహాః ప్రతిపచయైః ప్రకృతౌ పముకవత్సమాచరమశ్లోకార్థోపి ప్రతిబోధ్యతే.
తథాహి - అత్ర “ప్రతిహతోపి” ఇత్యుక్తేన ఆశక్తిపూర్వాయ అనాగతానస్తకాల-
సమీక్షయావ్య దృష్టవంతారోపాయతాం ప్రకాశయతా ఆసన్యశరణిత్వక్త విస్తరయా-
పేణప్రథమపాదతాత్పర్యోక్తిః. యేనకేనాపీత్యాదినా త్వమిత్యుక్తేనద్వితీయపాదో-
క్తాధికారికృత్య లాఘవాదివ్యజ్ఞానమ్. కేవలమిత్యాదినాతు, “అహంత్యా” ఇతివా-
క్యాభిప్రేతా౭నిష్ఠనివృత్తి పూర్వకేష్టప్రాప్తి ప్రకాశనమ్. “ఏవమ్భూతోసి” ఇత్యా-
దిభిః ప్రపన్నవిషయశోకావసాదనవాక్యాభిప్రేత ప్రపన్నమితివిషయవిభాగః.

“ఏవమ్భూతమత్తైగ్భగ్గర్వ” ఇత్యుక్తే ఏవమ్భూతేతికైజ్ఞగర్వవి కేవలమ్.
“ఉపాయతయా” ఇత్యుక్తేగద్యానైరోక్తక్రిమేణ సాక్షాత్పరమృతయావేతిభావ్యమ్.
(అవక్ష్ప్తమ్) మన్ని త్యేచ్ఛానియమితమిత్యర్థః. మదాదేశాత్మకైశ్చాస్తైర్విహితమితివా.
సమస్తవస్తుశబ్దేన ప్రస్తుతప్రపత్తి వ్యతిరిక్తాస్తత్వజ్ఞానపుర్వకాః కర్మయోగాదయ

మూ;- అనన్త తద్విరోధిపాపాక్రాంతోపి, అనన్త
మదపచారయ్యుక్తోపి, అనన్తమదీయాపచా
రయ్యుక్తోపి, అనన్తానన్తహ్యపచారయ్యుక్తోపి,

పరిశబ్దార్థః మభిప్రాయన్నాహ (అనన్తేతి) విరోధి
భూయన్తమాకాలాన్తరేపితన్తైరాశ్యం హితదర్శి.

జ్ఞాత్తుక్కు మడిమాన అమానిత్వాద్యాత్మగుణజ్ఞేన, ఇప్పడిచ్చులుకిఱ
సర్వముమ్ ఉచుక్కిలైయేమాకిలుమ్, (అనన్తతద్విరోధిపాపాక్రాంతోపి)
ఇవైయిక్లామైయేయన్దియే ఇనల్ యుక్కువిరోధియాన అనన్తపాపజ్ఞతాలే
అక్రాన్తరాయిరున్దిరేయాకిలుమ్. ఇనల్ శిల్ విధియే నొట్టైతేయిరుక్కిఱ
సకలపాపజ్ఞతాలే నెగుక్కున్దిరున్దిరేయాకిలుమ్.

(అనన్తమదపచారయ్యుక్తోపి) ముడివిల్లాతనమ్ విషయమాన
అపచారత్తోడే కూడియిరున్దిరాకిలుమ్. కీర్తనోన్న విరోధిపాపజ్ఞభుమ్
అపచారమాకిఱన. అనైయాకిఱన - శాస్త్రవిరుద్ధమానతైచ్చెయ్కై
యుమ్, విహితమాననల్ శాస్త్రచ్చెయ్యత్తోక్తైయుమ్. అనైతాన్ ఈశ్వ
రాజ్ఞాతిలజ్ఞనమాకైయాలే మదపచారమాకక్కడనఱు. అతిల్ భగవ
దపచారాదికిఱుడైయ క్రౌర్యాతిశయత్తాలే పిరియచ్చొల్కుకైక్కాక
అకృత్యకరణకృత్యాకరణజ్ఞై కీర్తనపాపశబ్దత్తాలేశొన్నార. (అనన్త
మదపచారయ్యుక్తోపి, అనన్తమదీయాపచారయ్యుక్తోపి, అనన్తానన్తహ్యప
చారయ్యుక్తోపి) ఇప్పడి మద్విషత్తిలుమ్ మదీయర్ పక్కలిలుమ్ అనన్త

ఉపాసనపర్యంతానిపుత్తిధర్మాస్తమయక్రాశ్చ అమానిత్వాద్యాత్మగుణజ్ఞేనానన్తహ్యపచారయ్యుక్తోపి
ఏతేనపరిశబ్దార్థోతితనపరికరత్యాగవ్యజ్ఞనమ్.

ఏవం వశ్చాదపి తదర్హతానసమ్భవతీతి వైరాశ్యరూపత్యాగసిద్ధ్యర్థమాహ
(అనన్తతద్విరోధితి). ఉపాసనాది విరోధిత్యాత్మపుత్తిధర్మవ్యత్రపాపశబ్దేన సజ్జ
హితః. అనన్తమద పచారేత్యాదిభిః పూర్వపద్విశేషా వచారాభిభూత త్వస్యపుధ
గుక్తిః. ఏకైకవర్గస్యదుస్తరత్వద్యోతనాయ ప్రత్యేక మాసస్త్యనిర్దేశః. ఉక్తానాం

మూ:-

ఏతత్కార్య కారణభూతానాదివిపరీతా

ఽహజ్కారవిమూఢాత్మ స్వభావోపి,

(ఏతదితి) బీజాంకురన మూత్కార్యకారణభావః. (౧) “అథాత
అహజ్కారాదేశః” ఇత్యుక్తాఽహజ్కారవ్యావృత్త్యర్థః- *విపరీతాహ
జ్కారశబ్దః, (విమూఢాత్మస్వభావః) తిరోహిత శేష భావః.

మాయముశ్చ అసంఖ్యతమాన అపరాధజ్జలై యుడై యారాయరుద్ధి రే
యాకిలుమ్.

(ఏతత్కార్యకారణభూతానాది విపరీతాహజ్కార) ఇప్పడిప్పట్ట
పాపజ్గళుక్కుక్కార్యముమ్ కారణముమాయిరుక్కుమ్ అనాదియానవిప
రీతాహజ్కారమ్. దేహత్పాభిమానత్తుక్కడి పాపజ్గళాకై యాలే కార్య
ముమాయ్, పాపజ్గళుక్కడి దేహత్పాభిమాన మూకై యాలే కారణము
మాయిరుక్కుమ్. విపరీతాహజ్కారమానతు_అహమల్లాతతిలే అహ
మ్బుదివణ్ణుకై. అతానతు_అహమర్థమ్జ్ఞానానస్త్వరూపమాయ్ ఏకరూప
మాయ్ ప్రకృతేఃపరమాయిరుక్క, దుఃఖరూపమాయ్ జడరూప
మాయ్ సతతపరిణామినియాన ప్రకృతియిలే అహమ్బుదివణ్ణుకై.

ఇత్తల్ ఫలి త్తకార్యమేతెన్నిల్, (విమూఢాత్మస్వభావోపి)
ఆత్మపుక్కు స్వభావమాన శేషత్వమ్ మత్తెయుల్లతు. శేషత్వమ్ఆత్మా
పుక్కు అ స్తరజ్గస్త్వరూపమాయిరుక్క, స్వభావమెన్బానెన్నిల్; శేష
పాపానానిదానం భక్తియోగాదిప్రతిబద్ధేద్వారభూతమ్, (౨) “అహజ్కారవిమూ
ఢాత్మ” ఇత్యాదిహ ప్రసీధం పూర్వం విపరీతజ్ఞానశబ్దోపాత్తేవ్యస్యతమమాహ
(ఏతత్కార్యేతి). కార్యస్యావ్యహ జ్కారస్య అనాదిత్వం బీజాంకుర న్యాయా
త్ప్రవాహరూపేణ భాష్యమ్ (౧) “అథాతాహజ్కారాదేశః” ఇత్యాద్యుక్తయథావస్థి
తాహజ్కారాత్ స్వవచ్చే దార్థం విపరీతశబ్దః; అసహమర్థే ఆహన్వాభిమానా త్స్వత
స్త్వైద్యారోపాన్త విపరీతత్వమ్. విమూఢత్వమిహ తిరోహితత్వమ్. నిత్యం

మూ; - ఏతదుభయకార్యకారణభూతానాదివిపరీతవాసనాసమృద్ధోపి,

ఉభయశబ్దపాపాజ్ఞానపరః.

త్వమ్ స్వరూపమ్; అతై ఇవనాల్ శెయ్యలావతిలై. అవన్ కైయిలే కిడ్డక్కయాలే. ఇనిస్వరూపమ్ శేషత్వమానాల్ స్వభావముమ్ “శేషోహమ్” ఎన్నిరుక్కై; అతై త్తవిర్దు స్వతన్త్రోహమెన్నప్పణ్ణుకై. ఇప్పడిప్పట్ట విపరీతాహజ్కారత్తాలే మత్తైక్కప్పట్ట ఆత్మస్వరూపత్తై యుడై యారా యిరున్దిరేయాకిలుమ్. (ఏతదుభయకార్యకారణభూతానాది విపరీతవాసనాసమృద్ధోపి) ఇప్పడిప్పట్టపాపజ్ఞభుక్తుమ్ అహజ్కారత్తుక్కుమ్ కార్యముమాయ్ కారణముమాయిరున్దుళ్ళవిపరీతవాసనై యాలే సమృద్ధరాయిరున్దిరేయాకిలుమ్. పాపత్తిలుమ్ అహజ్కారత్తిలుమ్ పుక్కి పోన్దపుక్కిత్తాలే వాసనై, కార్యముమాయ్, పాపత్తిలుమ్ అహజ్కారత్తిలుమ్ మూట్టవతు - వాసనై యాకై యాలే కారణముమాయిరుక్కుమ్. విపరీతవాసనై యావతు-దుర్వాసనై. ఇప్పడిప్పట్టదుర్వాసనై యాలే కట్టుణ్ణిరున్దిరేయాకిలుమ్.

ప్రకాశమాసస్యాప్యాత్మనస్తిరోహితత్వమ్ - ఆధేయత్వ విధేయత్వ శేషత్వాది ధర్మాణామనవభాసాదితి జ్ఞాపనాయ స్వభావశబ్దః.

పాపస్యాహజ్కారస్యచప్రవాహనిర్వాహకమశేషత ఇతి పూర్వత్రసంక్షిప్తం విశదమనుభవతే (ఏతదుభయేతి). వాసనాయా అపి ప్రవాహరూపేణ అనాదిత్వమ్. యథావస్థితత్వహితపురుషార్థి వ్యాపుత్యర్థా అత్ర విపరీతత్వోక్తిః. పాపస్య వాసనా-పాపాస్త్రారమ్భురుచిజనకనిగ్రహణః, అహజ్కారస్య వాసనా-భూయోభూయస్తాద్యశభ్రమజనకబుద్ధిసంసార్కః. “భగవత్స్వరూపతిరోధానకరీమ్” ఇత్యాద్యుక్త మనువదతి

మూ:-

ఏతదనుగుణ ప్రకృతివిశేష సమృద్ధోపి, ఏత

న్మూలాఽఽధ్యాత్మికాధిభౌతికాధి దైవిక

(ఏతదనుగుణ ప్రకృతివిశేష సమృద్ధోపి) ఏతదనుగుణమావతు -
ఇనబ్దో యెల్లామ్ విలైప్పతాయరుక్కై. విశేషప్రకృతియావతు -
దుష్ప్రకృతి యెన్టపడి. బద్ధోపిఎన్నవమైన్దిరుక్క, “సమృద్ధోపి” ఎన్టతు -
ఒరుసర్వశక్తిపిరిక్కప్పార్తాలుమ్ పిరిక్కవరితామ్మడియాక ప్పిణైయు
ణ్ణుత్తెనై ఎన్నపడి. ఇప్పుడిప్పట్ట దుష్ప్రకృతియిలే సమృద్ధిత్తిరున్దిరే
యాకిలుమ్. (ఏతన్మూలాధ్యాత్మికాధిభౌతికాధిదైవిక) ఇప్రకృతి యడి
యాక వరుకిటతావత్రయజ్గల్.

ఆధ్యాత్మికమావతు - ఆధియాయుమ్ వ్యాధియాయు మిరు
క్కుమ్. ఆధియావతు-(౧) “కామక్రోధ భయద్వేషలోభ మోహవిషా
దజగి । శోకాఽనూయావ మానేర్వాయమాత్సర్యాది మయస్తథా” ఎన్ని
అవ్వివై. వ్యాధియావతు- (౨) “శిరోరోగప్రతిశ్యాయజ్వరశూలభగన్ధ
రైః । గుల్మార్శ్వయధుశ్వాసచ్ఛర్వాదిభిరనేకథా । తథాఽక్షిరోగాతి

(ఏతదనుగుణితి) ఏతచ్ఛస్థేన పూర్వోక్త వాపాహజ్జూర వాసనారువ త్రితయ
పరామర్శః, అత్రాపి కార్యత్వం కారణత్వం వివక్షితమ్. సాత్వికప్రకృతివ్యవచ్ఛేదా
యవిశేషశబ్దః. (సమృద్ధః) దృఢబద్ధశతన్ద్రః. ఏతచ్ఛమితగద్యే దుర్వివేచేతి వదేనవి
వృతమ్.

ప్రకృతి సమృద్ధస్య అభిమత ప్రతిబద్ధ కేత్యేద్వారం ప్రవచ్చయతి (ఏతన్మూ
లేతి) దుఃఖస్యసంసారోద్యేగ జనకత్వ మపిసమృపతః, ముఖ్యమేత సుసారరుచి జనక
త్వేన విఘ్నత్వ మధికమిత్యభిప్రాయేణ పూర్వంసుఖసోద్యోగి. దుఃఖపత్నుఃసుఖమపి
ఆధ్యాత్మికాది భేదేనప్రివిధమ్. ఆధ్యాత్మికమ్ - ఆత్మాశ్రితాఽచిత్తముదాయ ప్రధా
నమౌతుకమ్; తాదృశంసుఖంద్వివిధమ్-శారీరంమానసజ్జ్యోతితత్రశారీరమ్. (౨) “శిరో
యగ్మై ప్రతిశ్యాయః” ఇత్యాదిసోక్తమ్. మానసమ్ (౧) “కామక్రోధభయద్వేష”

మూ;-

సుఖదుఃఖ తద్దేతుతదితరోపేక్షణీయ

*సుఖదుఃఖ తద్దేతు శబ్దేనఅభోగ్యవిషయావివక్షితాః.

సారకుష్టాక్షామయనగ్నితేఽం” ఎన్నిటవివే-అధిభౌతికమావతు-(౧)“పశు
పక్షిమనుష్యాద్యైః పిశాచోరగ రాక్షసైః । సరీసృపాద్యైశ్చస్పృణాం
జాయతేచాధిభౌతికః” ఎన్నిటవివే. అధిదైవికమావతు-“శీతోష్ణవాత
వర్షామ్బువైద్యుతాది సముద్భవః” ఎన్నిటవివే.

(సుఖదుఃఖతద్దేతు) ఇవై సుఖదుఃఖ హేతు వాయిరుక్కుమ్.
ఇవై హేతువానాల్ విషయతై పృథ్వియన్తో సుఖదుఃఖజ్ఞానావతు-
అతుక్కువిషయమేతెన్నిల్; (తదితరోపేక్షణీయ) స్వవిషయముమ్
ఇతరవిషయముమ్ ఉపేక్షణీయవిషయముమ్. స్వవిషయత్తిల్ సుఖదుః
ఖప్రకారమేతెన్నిల్, స్వవిషయత్తిల్ కామమ్ అన్వయత్తిల్ సుఖహే
తువాన్ వ్యతిరేకత్తిల్దుఃఖహేతువాయిరుక్కుమ్. స్వవిషయత్తిల్
క్రోధమానతు-ఎతిరియైనియమిత్తల్ ముడిత్తల్ శేయ్యుమోత్తు సుఖ
హేతువాన్, ఎతిరియైక్కాణాతోడ్రితల్, కిల్లుమేల్విష్ణువోడ్డాతోడ్రి
తల్ శేయ్తాల్ క్రోధమ్ విజ్ఞేతనై యే నలికైయా లేదుఃఖ హేతువా
యిరుక్కుమ్. ఒరురోగాదికలిల్ కనత్తవ్యాధిదుఃఖ హేతువాన్, అబై

ఇత్యాదినా.అధిభౌతికస్తు (౧)“పశుపక్షిమనుష్యాద్యైః” ఇత్యాదినా.అధిదైవికజ్ఞా-
“శీతోష్ణవాతవర్షామ్బువైద్యుతాదిసముద్భవమ్”ఇతి.అత్రదుఃఖశబ్దస్యపూర్వకాన్వయః
ఖవిషయత్వాత్, ఉత్తరత్రదుఃఖవిష్ణు గర్భరహితత్వోజ్ఞే రుత్తరకాలస్వాస్థ్యే పర
త్వాత్, తితిక్షాయాంవాతాత్పూర్వకవిరోధః. త్రివిధమప్యే త్రప్రత్యేకమనాన్తర
హేతుస్వరూప వైషమ్యాదనస్తప్రకార మితిసూచయతుం తద్దేతుశబ్దః; సుఖదుఃఖ
ఖహేతవశ్య స్వరూపతో బుద్ధివిషయతయాపి పరభక్త్యాదివిష్ణుః. తదితరో-ఉపే
క్షణీయ విశేషణమ్. ఉపేక్షణీయ విషయశ్చతృణాది, తదనుభవోపి అబ్రహ్మవ్యతా

మూ:- విషయానుభవజ్ఞాన సజ్జోచరూప మచ్చరణారవిన్దయుగళై
కాన్తికాత్యన్తికపరభక్తిపరజ్ఞానపరమభక్తి విఘ్నప్రతిహతోపి.

జ్ఞానస్యసజ్జోచరి-అత్యపరమాత్మవిషయే. విష
యానుభవరూపం, జ్ఞానసజ్జోచరూపశ్చ-విఘ్నః.

కుటిస్తునోయ్యవ్యాధినుఖహేతువాయిరుక్కుమ్. ఒనువనసోయే క్లౌఱ్ణ
కిడన్దాల్ అశుక్కుమేలే తడ్డలిలేయిట్టుక్కనక్క సలియాచ్చుక్కు నోయెన్దు
విట్టుప్పొన్దాల్ అన్నోయ్ నుఖహేతువాయిరుక్కుమ్. ఇతరవిషయత్తిల్
నుఖదుకిఖజ్జలిల్ వన్దాల్ అనుకూలవిషయత్తిల్ వ్యసనమేదుకిఖ హేతు
వాయ్ ప్రతికూలవిషయత్తిల్ వ్యసనమ్ నుఖహేతువాయిరుక్కుమ్.
మధ్యస్థజ్జలిల్ ఉపేక్షావిషయమాయిరుక్కుమ్.

(తదితరోపేక్షణీయ విషయాను భవజ్ఞాన సజ్జోచరూప) ఇప్ప
డిన్దవిషయమాయుక్ అనుకూలవిషయమాయుమ్ ప్రతికూలవిషయమా
యుమ్ మధ్యస్థవిషయమాయు మిరున్దుళ్ళ అనుభవమ్- జ్ఞానసజ్జోచ
రూపమాయిరుక్కుమ్. ఎశుక్కునజ్జోచ మెన్నిల్, భగవద్విషయ
మానజ్ఞానత్తుక్కు సజ్జోచరూపమాయిరుక్కుమ్. ఇనజ్ఞానన్దానే తెన్నిల్;
పరభక్త్యాదికిఱుక్కుమ్ పూర్వకాలీనమాన అనన్యప్రయోజన తయాభ
క్తిరూపాపన్నజ్ఞానమ్. ఇన్దజ్ఞానత్తుక్కు సజ్జోచరూపమాకై యాలే
ఇతడియాకిప్పిపత్తతాన భక్త్యాదికిఱుక్కు విఘ్నమాయ్ ముడియుమ్.

అకై యాలే (మచ్చరణారవిన్దయుగళై కాన్తి కాత్యన్తికపరభక్తి
పరజ్ఞాన పరమభక్తి విఘ్నప్రతిహతోపి) ఎన్నుడై యనిరతిశయభోగ్య
నుభవరూపత్వేన పూర్వోక్త విపరీతజ్ఞానవిశేషతయా స్వరూపతస్సం స్కారతశ్చ
ప్రాప్త విషయానుభవః రోధి.

(జ్ఞానసజ్జోచరి) తర్కోపదేశ సహకృతైశ్చాన్తైరిపి పరాపర
తత్వవిషయయథావస్థితజ్ఞాన ప్రసరాభావ్య. * మచ్చరణారవిన్దయుగళై- స్వయ

మూ:-

యేన కేనాపి ప్రకారేణ ద్వయవత్త్వం

(యేన కేనాపి ప్రకారేణ) ఆ ర్తతయాదృష్ట తియావేతిభావః.

మాన తరువడికిలిలే నిత్యమాయ్ ఏకరూపమాయరుద్ధుళ్ళ పరభక్త్యాది కిభుక్కుమ్ విఘ్నమాయ్ ముఱియుమ్. (ప్రతిహతోపి) హతమాకైయా వతు - నశ్చిక్తై. అతావతు - నష్టకల్పమాకై. ఆకమచ్చరణారవిద్వ జ్జలిలే ఏకాన్తికమాయ్ ఆత్మన్తికమాయరుద్ధుళ్ళ పరభక్త్యాదికిభుక్కు విఘ్నమాయరుద్ధుళ్ళ తిడితరోపేక్ష ణీయమాన ఇతరవిషయజ్ఞానజ్గళాలే నష్టకల్పరాయరుద్ధుళ్ళే యాకిలుమ్.

(యేన కేనాపి ప్రకారేణ) ఆకవేదాన్తసిద్ధమాన కర్మజ్ఞానభక్తి కళో ఉనుక్కిలైయే యాకిలుమ్, ఇవద్రోముక్కు అజ్ఞమాన అమానిత్వా ద్యాత్మగుణజ్గళో ఉనుక్కిలైయే యాకిలుమ్, ఇవై ఇల్లామైయేయన్తియే ఇవద్రోముక్కు విరోధియాన మదపచారాది సకలపాపజ్గళాలే నెరుక్కు ణ్ణున్దిరేయూకిలుమ్, ఇవద్రోముక్కుడియాన విపరీతాహజ్కారతాలే

ముక్తిర్నదోషాయ, చిత్తస్వరూప భావతార్థశంసిసస్వరీత స్వగుణా విప్రీయా దోషరహితత్వాత్. తేనాపితచ్చరణయో స్సాన్విత్ రక్షణసాధన తయాసప్రీతి విషయత్యేనస్తుత్వతోప పవతేళ్ళ. తథాచాముః “తస్యస్వాత్మ ప్రదానేతు సాధనం స్వవదద్వయమ్” ఇతి. అత్రపరభక్త్యాదిశబ్దైః నేహసాతాత్పూర్వభావినః ఐశ్వార్యా విసళ్ళ అవస్థావిశేషాస్సంగల్భాన్తే. ప్రతిహతో పీత్యనేష్యపిశబ్దైః త్యాగానువాదో ద్యోత్యతే.

భక్త్యాప్రభవైరవేత్త్యవిజ్ఞువిధానమపి ద్వయవత్తేత్యనేన సూచితమ్. నవైతావ తావ్రవత్తేన్ద్రదగ్ధనాభూతాజ్ఞానాంవానిపుత్రిక, “శరణమహంప్రపద్యే” ఇతి పూర్వోక్తానువాదత్యేన ప్రవత్తుకవిష్టవైవద్యయవచన స్యాత్రవిషమీతత్వాత్. యేన కేనా

మత్తై యుణ్ణిరున్దిరే యాకిలుమ్, ఇన్దై ఇరణ్ణుక్కు మడియానవిపరత వాన్.
నై యాలే కట్టుణ్ణిరున్దిరేయాకిలుమ్, ఇన్దై యెల్లాత్తుక్కు మడియాన
దుష్ప్రకృతియితే సమ్మన్ది తిరున్దిరేయాకిలుమ్, మచ్చరణారవిన్దజ్జళితే ఏకా
న్దికమాయ్ ఆత్యన్దికమాయిరున్దుళ్ళ పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తికళు
క్కువిఘ్నమాయిరున్దుళ్ళ ఇతరవిషయజ్ఞానజ్జళితే నష్టకల్పరాయిరున్దిరే
యాకిలుమ్.

(యేనకేనాపిప్రకారేణ) ఏతేసు మొగు ప్రకారతాలే యెన్దతు-
అహృదయమాకవుమామ్; సహృదయమాకవుమామ్; ఆర్తరాకవుమా
మ్, దృష్టరాకవుమామ్; అర్థసహితమాకవుమామ్, అర్థవిధుగమాకవు
మామ్, అతిలొరునిర్భనమిలై. ద్వయమామి త్తినై యే వేణ్ణువతు, మన్త్రా
న్తరజ్జళాకవొణ్ణాతు. అతోభీన్దొల్ మోక్షసాధనజ్జళేయాకిలుమ్ అర్థ
పూర్తియుణ్ణాన వ్యాపకాన్తరజ్జళుమాక వొణ్ణాతు.

అతువు మొభీన్దొల్ తిరుమన్తమాకవుమ్పోరాతు. ద్వయమేయాకవే
ణుమ్. అతుతన్నిలుమ్ పూర్వార్థమేయాకై యుమ్పోరాతు. ఉత్తరార్థ
మాకై యుమ్పోరాతు. ద్వయమేయాకవేణుమ్. అతనాల్ పరువతెన్న
న్దొల్, పూర్వార్థతైయేళొన్నానాకిల్ అతుసకలపురుషార్థసాధారణమాకై
యాలే పురుషార్థమేతో వెన్న వేణ్ణివరుమ్. ఉత్తరార్థమ్ శొన్నానాకిల్
సాధనాన్తరజ్జళుమ్ సజ్జరిక్కైయాలే సాధనమేతోవెన్న వేణ్ణివరుమ్.
అన్దై ఇరణ్ణుకుత్తైయుమ్ తీరుమ్బొళ్ళు ద్వయమేయాకవేణుమ్.

పీత్యస్యతు(౧)“ఆరోవాయదివాద్యుక్తః”(౨)“మిత్రభావేనసమ్మృప్తమ్”(౩)“విభిష
ణోవాసుగ్రీవయదివారావణస్వయమ్” ఇత్యాద్యుక్తాధి కారివిశేషానియమేతాత్మ
ర్యమ్. శరణ్యస్య ప్రపన్నేషు ఆదరాతిశయాదీ దృశవ్యాః మాత్రానుభాషణ
మితికేచిత్. ఏతేనజీవవ్యాపార నిరపేక్ష మోక్షప్రదానాది పక్షాశ్చనిరస్తాః.

(౧) రా-యు-౧౮-౨౮ (౨) రా-యు-౧౮-౩ (౩) రా-యు-౧౮-౩౫

మూ:- కేవలం మదీయదైవదయయానిశ్శేషవిస్తనహేతుకమచ్చరణా
 రవిస్తయగల్గె కానికాత్యన్తిక పరభక్తిపరజ్ఞానపరమభక్తివిఘ్నం

శేవలబిరికి - ఆకాశీతానుతాపవ్యాప్తిత్యగ్ధి. ఏవకారం -

విషయమూఃపుష్కలకారణత్వగురి. తత్రహేతుః-మదీయత్వమ్.

(ద్వయనకాత్వమ్) ఇప్పడిద్వయజ్ఞై వాయాలే ఉచ్చరిత్రసిర్.
 (కేవలంమదీయ దైవదయయానిశ్శేష విస్తనహేతుక) ద్వయవచన
 ప్రేరిత్తయాయురుస్తుశ్చ కృపైయొన్తులుమ్ సహేతుకమాకపుమ్ నిశ్శే
 షమాకపుమ్ నష్టమాక పుడైయారాయురుక్కుడవీర్. ద్వయవచ
 నమ్ ప్రేరిక్కుమిడత్తిల్ స్వకృత్యముమ్ కూడియిరుక్కుమోవెన్నిల్;
 (కేవలంమదీయదైవ) వెఱుమ్ ఇద్వయవచనమేపుక్కుప్రేరిత్తు ప్పుఱ
 ప్పడబట్ట ఎన్నుడై యకృపైయొన్తులుమ్ సహేతుకమాకపుమ్ నిశ్శేష
 మాకపుమ్ విస్తమాకపుడై యారాకక్కుడవీర్.

విస్తయగల్గె తేన్నిల్, (మచ్చరణారవిస్తయగల్గె కానికాత్యన్తి
 కపరభక్తి పరజ్ఞానపర మభక్తివిఘ్నం) ఎన్నుడైయ నిరతిశయ భోగ్య
 మాన తదవిడికిలే ఏకాన్తికమాయ్ ఆత్యన్తికమాయురుస్తుశ్చ పరభక్తి
 పరజ్ఞాన పరమభక్తి క్తిభుక్కు విఘ్నమాయురుస్తుశ్చ ఇతరవిషయజ్ఞానజ్ఞో,

ఇతివచనత్వత్వపుష్కలస్తరమసహేతుమిత్యాహ(శేవలమిత) (మదీయదైవ)
 గాగ్య దియమూఃపుష్కలకార్యనరాపేక్షయేతిభాషాదయా-అత్రప్రవత్తుల్లసితారక్ష
 తేహ్య. ప్రవత్తి జనితప్రసాదప్రతిష్ఠేనత్యపి సహజదయాయాః ప్రాధాన్య మిహ
 సూచితమ్. కర్మకాంక్షుభయం భజనసకత్వత్, తిరోధాతుకత్వాది శక్తిరపి నివృత్తత్య
 భిప్రాయేగానిశ్శేషకర్తవి; తేన ఆశ్శేషత ఇత్యుక్తశ్చానూక్తిః. హేతుభూతపాపాది
 సద్భావేనసరసివిఘ్న ఉత్పద్యతేతితత్పరిహారార్థ ముక్తమ్ (సహేతుకేతి). విఘ్నాః
 తారోహితాః.

మూ:- మత్ప్రసాదలబ్ధ మచ్చరణారవిన్దయుగళై కాన్తి
కాత్మన్తిక పరభక్తి పరజ్ఞానపరమభక్తిః,

ఇన్విడత్తిల్ నిశ్శేష మాకవిసప్తమాకిక్కడవతు. ఎతుతాన్ నిశ్శేష
మాక విసప్తమాకిటతు, ఇతరవిషయజ్ఞానమే యోవెన్నిల్, (సహేతుక)
ఇతరవిషయజ్ఞానముమ్, ఇతుక్కడియాయరుస్తుళ్ళ పక్పత్తినమ్మనముమ్,
ఇతుక్కడియాయరుస్తుళ్ళ విపరీతవాసనై యుమ్, ఇతుక్కడియాయరుస్తు
ళ్ళవిపరీతాహంజ్కార ముమ్, ఇతుక్కడియాయరుస్తుళ్ళ భగవదవచా
రాదినకలవిరోధిపాపజ్గళుమ్, ఎన్నడైయ నిరతిశయభోగ్యమానతిరువడి
కళిలే ఐకాన్తికమాయ్ ఆత్మన్తికమాయరుస్తుళ్ళ పరభక్తిపరజ్ఞాన పరమ
భక్తికతుక్కు విఘ్నమాయరుస్తుళ్ళ ఇతరవిషయజ్ఞానజ్గళుమ్ ఇద్దయ
పదసమైస్తుమే+పుక్కుపుటప్పడవిట్ట ఎన్నడైయక్కపై యొన్నినాలుమే.
(సహేతుక) సహేతుకమాపుమ్ విసప్త మాకపుడై యారాకక్కడవీర్.
(మచ్చరణార విన్దయుగళై కాన్తికాత్మన్తికపరభక్తిపరజ్ఞానపరమభక్తిః)
ఇవర్తుక్కు విరోధియాన సకలపాపజ్గళుమ్ నిశ్శేషమాక నప్తమా
య్ జ్ఞే, ఇనిచ్చెయన్డాను త్తనెయితే.

ఇనై యున్డామిడత్తు ఇవర్తుక్కు విరోధియానపాపజ్గళో పోన
వాతే తనక్కుత్తానేయున్డాకిటనవోవెన్నిల్; (మత్ప్రసాదలబ్ధ) అతుక్కు
మేలే ఇనుపుమ్ ఎన్నడైయ ప్రసాదత్తాలే యుడై యారాయ్. ఎన్న
డైయనిరతిశయ భోగ్యమాన తిరువడికళిలే ఐకాన్తికమాయ్ ఆత్మన్తిక

ఏదనునిష్ఠనిపుత్తిరుక్తా. అభిప్రాయప్రసాపింపదకప్రథమమ్, (౧) “తేహంజ్ఞా
సి” ఇతిప్రసాధిప్రార్థితజ్ఞానపూర్వకపరభక్త్యాదిప్రదానమాహ మత్ప్రసాదలబ్ధేతి ఇహ
బి. పరభక్త్యాదివచనం తత్పూర్వ భావిజ్ఞానవిశేషస్య ఘోషలక్షణమ్. అప్రప్రసాద

† (హ) అడియాక ఇరుక్కై యుమ్మియప్పెరుకిన.

(౧) గీ. ౩. ౧౭.

మూ;- మత్ప్రసాదాదేవసాక్షాత్కృతయథావస్థితమత్స్వ
 నూప నూప గుణవిభూతిలీలో పకరణ విస్తారం,

కావ్యచిత్ర-స్వరూపాద్యనుభవవ్యుదాసాయ విస్తార
 శబ్దం. ఏవంనారాయణశబ్దానుభవ ఉక్తిః.

మాయుర్ముఖ్య పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తికల్ ఎన్నుడై యబ్రహ
 దత్తాలే యుడైయారా కక్కడవీర్. (మత్ప్రసాదాదేవసాక్షాత్కృత
 యథావస్థితమత్స్వరూపరూప గుణవిభూతిలీలో పకరణ విస్తారం)
 (మత్ప్రసాదాదేవసాక్షాత్కృత) ఎన్నుడై య ప్రసాదత్తాలే సాక్షాత్కరి
 క్కప్పట్ట. “ఏవ” ఎన్నిటవధారణత్తాలే ఇవబ్దై సాక్షాత్కరిక్కుమిడ
 త్తిల్ ఇప్పసాదమ్ సహకారిసాపేక్షమన్వేనితు. సహకారికల్ తా
 నుడ్డో ప్రసాదత్తుక్కు; ఉడ్డానాలన్తో వ్యాన రిక్కు వేడ్డుకిట తెన్నిల్,
 ప్రసాదవాన్ సహకారియాకలామ్. అవసమ్ వేడ్డా; ప్రసాదమే శేష్య
 వబ్దై నై.

(యథావస్థిత) యథావాకసాక్షాత్కరిక్కు వ్పట్ట. యథావస్థిత
 తెన్; సాక్షాత్కారమాకిల్ అయథావాన సాక్షాత్కారము ముడ్డో
 పెన్నిల్; ఉడ్డు ఎడ్డనేయెన్నిల్. † వేదాన్త త్తిలేబరుప్రదేశ త్తిలే “వారు
 ణీభార్గవీవిద్యా” ఎన్నిటవిద్యైయిలే ఎల్లుత్తిల్. అజ్ఞనయే యథా
 శబ్దం ప్రవత్తి జనితప్రసాదనిరస్తప్రతిబద్ధ నిరుపాధికసౌహార్దపరి. “ఏవంనుత్ప్రసాదా
 దేవ” ఇతివక్యమాణేషి అవధారణేన సహకారినైరపేక్ష్యంత్యోత్పత్తే. మత్స్వరూపే
 త్కారికమ్ - ఉత్తరఖడ్గిన్దనారాయణశబ్దాం. విభూతిశబ్దోప్రసాద్యవిభూతివిషయం.
 ఉపాయదశాయాం శాస్త్రవిహిత తత్త్వాన్వయగుణాదిపరిచ్ఛిన్న స్వరూపాద్యనుభవా
 ద్వయపుష్కల్యంయథావస్థితవిస్తారశబ్దం. ఆరోపకానిష్ఠత్వవిధంవా యథావస్థిత
 శబ్దం. హేత్వభావాదత్రప్రమాణాపరి.

† (పా) గార్హపతియైతే.

మూ; - అపరోక్షసిద్ధమన్నియామ్యతామ ద్ధాన్యైకస్వభావాత్మస్వరూపః,

తద స్తతఃసర్వరూపావిర్భావమూహ (అపరోక్షేతి). వ్యాప్తి
ధారణాశ్చ - నియమనా స్తతః (౧) “ప్రశాసనేగార్తి” (౨) “అంతఃప్రవిష్టః”
ఇతి శ్రుతేః. అతఃపురుగున్తిః. ఏతేన స్వాధీనప్రవృత్తిత్వాద్యశేష
భ్రమస్యదానః ఫలితః.

వాకసాక్షాత్కరికృష్ట. నియమియాక ఇహిన్దవన్తి తేదుఃఖ మెల్లము
శ్శతు, నానడియాక వరుకితాకై యాలే ఇహన్దవడియే అనాయాసేన
సాక్షాత్కరికై. ఎత్తైత్తాన్ సాక్షాత్కరికిఱతెన్నిల్; (మత్స్వ
రూపరూపగుణవిభూతి లీలౌప కరణభిస్తారం) ఎన్నుడై యతానస్వరూప
మెన్న, రూపమెన్న, గుణమెన్న, ఉభయ విభూతియుమెన్న, ఇవద్గ్రీ
నుడై య సర్వజ్ఞైయుమ్. ఎన్నుడై య ప్రసాద ముచ్చినాలుమ్ ఎన్నుడై
యస్వరూపరూప గుణవిభూతి కళినుడై య సర్వత్తిలుమ్ యథావాస
సాక్షాత్కారత్తై యుముడై యీరాయ్.

(అపరోక్షసిద్ధ) అపరోక్షసిద్ధమూకై యావతు - శ్రవణమననాది
కళాలేసిద్ధమూకై యన్తి కే సాక్షాత్కారసిద్ధమూకై. ఎతుతాన్ సాక్షా
త్కారసిద్ధమూకిఱతెన్నిల్, (మన్నియామ్యతామద్ధాన్యై కస్వభానా
త్మస్వరూపః) ఎన్నుడై య తాననిరుమనతైయుమ్ ఎన్నుడై యతాన
దాన్యజ్ఞైయుమ్ స్వభానమాక పుడై త్తాన ఆత్మస్వరూపమ్. “మద్ధా

ఏవంసర్వవిష్ట పరమభోక్తవ్య సాక్షాత్కారే నారకద్వార్థస్వస్వరూపావి
ర్భావమపి స్వాధీనస్వార్థక ర్తృత్వభోక్తృత్వ భ్రమనివృత్తిపూర్వక తదాభీక్షనీతి
జ్ఞాపనాయ పురుగాహ (అపరోక్షేతి). నియామ్యతోక్త్యా అత్రవాన్యత్వేన ధార్య
త్యేచ ఆకృష్ట. “(౨) అంతఃప్రవిష్టశ్చాస్తా” (౧) “ఏతస్యవాత్సర్య ప్రశాసనే
గార్తీసూర్యావస్థానుశౌ విధృతౌతివృత్తం” ఇతి శ్రుత్యమసారాత్. ఏతేన (౩)
“స్వస్వరాట్” ఇత్యుక్తేపి ముక్తపారతన్త్ర్యాదేరసపాయోపిదర్శితః.

మూ:-

మదేకానుభవః,

ఆత్మాభిమానాను గుణపురుషార్థానుభవమాహ (మదేశతి).
ఏకశబ్దేన - అనుభావ్యాన్తగమ్యదాసః.

పైకి” ఎన్నిటి అవధారణమ్ ప్రథమపదత్తిల్ చతుర్థిక్కుమేలే అవధా
రణమోబ్బలే యిరుక్కిటతు. ఎన్నుడైయ నియమనత్తైయుమ్ ఎన్నుడై
యదాన్యత్తైయుమేస్వభావమాక వుడైత్తాన ఆత్మస్వరూప సాక్షాత్కా
రత్తైయుడైయిరాయ్. స్వరూపసాక్షాత్కారమ్ పిఱన్దాల్ తద్గతమాన
ఈశ్వరైకనియామ్యత్వముమ్, ఈశ్వరైకదాసత్వముమ్ తన్నడై యేవళి
యామితే.

(మదేకానుభవః) స్వరూప సాక్షాత్కారమ్ పిఱన్దాల్ అవనై
విషయాకరిత్తు కొండైల్లతు నిల్లాతే. స్వరూప మాత్రత్తై యన్తే
సాక్షాత్కరిప్పతు ; స్వరూప యాథాత్మ్యత్తైయితే. అతావతు -
భగవదత్వన్త సారతన్త్రాదికళితే. జ్ఞానానన్దజ్ఞై యన్తే సాక్షా
త్కరిప్పతు. “మన్నియామ్యతామ ద్దాసైళిక” ఎన్దితే సాక్షాత్కరి
ప్పిత్తు. ఆకైయాలేకై వల్యమోబ్బలన్దిక్కేఎన్నై ఒరువనైయుమేఅను
భవవిషయమాక వుడైయిరాయ్. ఇన్దఅవధారణత్తాల్ ఆరై వ్యాస ర్దిక్కి
టతెన్నిల్, స్వరసత్తు క్కుడలాక అనుభవిక్కుమ్ అధికారియైవ్యాస ర్దిక్కి
టతు. తానుమేఅనన్ పక్కలిలేపుకుమిత్తనై ; అల్లాతపోతుకై వల్యమోబ్బపాతి
యామత్తనై.

ఆకవిత్తాల్ శొల్లుకిటతెన్నెన్నిల్; స్వరూపదర్శనత్తిల్ వన్దాల్
ఎనక్కుశేషియెన్దు అవనై దర్శిక్కైయన్దియే అవనుక్కు శేషమెన్దు

† తన్నై అనుభవిక్కు మత్తోడు తనక్కెన్దు ఈశ్వరనై అనుభవిక్కు మనుభ
వత్తోడుపాశియై.

మూ:- మద్దాస్యైకప్రియః, పరిపూర్ణానవరతనిత్యవిశదతమానన్య
ప్రయోజనాననధికాతిశయప్రియ మదనుభవస్తస్వమ్,

విరూపభద్రునుభవసామ్యవృద్ధాసాయాహ (మద్దాస్యైకేతి).
ఏకశబ్దేన - స్వరూపాననుభవస్వాతంత్ర్యస్య అపుమర్థత్వమభిప్రేతమ్.

తస్మై దర్శిక్తైశ్చయమ్, దర్శితాల్ అనుభవత్తిల్ అవసే విషయమా
యిరుక్తైశ్చయమ్. "అహమన్నమ్" ఎన్ఱతువే అర్థమ్ అతుపురుషార్థ
మాత్రకాక "అన్నాదః" ఎన్ఱనిత్తనై. (మద్దాస్యైకప్రియ) అవనై
యనుభవితాల్ అవసఖలితే పర్యవసేకుమృడి యాయస్తేయిరుప్పతు,
* బుద్ధివిల్ కాలమెల్లాముడనాయ్ చెయ్ వతెన్నెన్ఱాల్, వబుద్ధివెల్లాతే
అనుభవక్కు వేణుమెన్ఱిటారణ్ణే. వబుద్ధివెల్లాతే అడిమై శెయ్యవేణు మెన్ఱి
తేప్రార్థనై. (౧) "ఎమ్మావీట్టుత్తిటముమ్ శెప్పమేనిన శెమ్మాపాతవట్టు
త్తలై శెర్త్తు" ఎన్ఱి తేస్వరూపమిరుప్పతు. అనుభవజనితప్రీతికారితమితే,
కైబ్బర్కమ్. ఇన్ఱ అవధారణత్తాల్ తనకినితానకైబ్బర్కమ్ అహజ్ఞార
గర్భమెన్ఱై. ఇన్ఱైకత్తీత్తితేఉత్తరఖణ్ణత్తిల్ నమశ్శబ్దమ్. ఎన్నుడైయదా
స్యత్తేయే ప్రియవిషయమాకవుడైయిరాయ్, (పరిపూర్ణానవరతనిత్య
విశదతమాననన్య ప్రయోజనాననధికాతిశయ ప్రియమదనుభవస్తస్వమ్)

నియామ్యత్వంచదచిత్సాధారణమ్. దాసత్వస్తచేతనైకనిష్ఠమ్. తయోః
ప్రాప్తిస్వకం ప్రయోజనమాహ (మదేకానుభవోమద్దాస్యైకప్రియః) ఇతి. ఐశ్వ
ర్యకైవల్యపురుషార్థయోరివ స్వనిష్ఠతయా స్వతంత్రతయాచ స్వాత్మానుభవ
ప్రసక్తోపి తదాసమన్వనతీత్యభిప్రాయేణ మదేకానుభవశబ్దః. స్వాత్మానుభవ
ప్రధానే స్వానుభవే స్వప్రపాధాన్యగత నివృత్త్యర్థం మద్దాస్యైకప్రియత్వత్వమ్.

పూర్వోక్తమేకానుభవం పరమపురుషార్థత్వ ప్రతిబోధాయ పూర్వవత్
పామ్రుల్యాదిభిర్విశిష్టే. (పరిపూర్ణేతి) తత్ప్రియత్వప్రీతిం తత్పరిమాహ్వా "నిత్య

† అనాల్ అన్నమ్మాలే యాకవాణ్ణాతు. చేతననానవాసిద్ధిక్కు "అహమ
న్నాదః" ఎన్ఱతు. చేతననుక్కితే ఉపేయత్తిలక ప్రియతావతు. ఇల్లావిడిల్ పురు
షుభమాతే.

మూ, తథావిధమదనుభవజనితా నవధికాతిశయప్రీతి కారితా శేషా
వస్థాచితా శేష శేషతై కరతిరూపనిత్య కిజ్జరోభవ. ఏవమ్భూతోసి,

తత్కదేత్యతాహ (ఏవమ్భూతోసితి). కదేతిత్వరాతినయథా
స్వాత్. తథాత్వమిదృగవస్థాసి. అయంహితవమహాలాభ ఇత్యర్థః.

పరిపూర్ణమాయ్ ఉచిన్తోఽమిదైవిడాతేనిత్యమాయ్ ప్రత్యక్షసమానా
కారమాయ్ అనన్యప్రయోజనమాయ్ బ్రహ్మదికళితశయతైయుమ్ కాఙ్క
డైకొణ్ణ ఎన్నడైయ అనుభవతైసిరుడైయారాయ్.

(తథావిధమదను భవజనితాన వధికాతి శయప్రీతికారిత) అప్పు
డిప్పట్ట ఎన్నడైయ అనుభవత్తాలే శిఘ్నతాన అనవధికమాన అతిశ
యతైయుడైత్తాన ప్రియత్వాలే పట్టప్పడువతాయ్, (అశేషావస్థాచితా
శేష శేషతై కరతిరూపనిత్య కిజ్జరోభవ) ఎల్లావనస్థాళిలుమ్ అనుకూల
మాయ్ ఎల్లావడిమైకళిలు ముడ్డాన అభినివేశతైయేవడివాక వుడైయీ
రాయ్ కొణ్ణి యావదాత్మభావి అనుభావ్యమాన కైజ్జర్వతై పెర్
దుఅనుభవవిక్కక్కడపిర్.

(ఏవమ్భూతోసి) పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తికళుక్కు విఘ్న
మాన ఇతరవిషయజ్ఞానముమ్, ఇతుక్కడియాన ప్రకృతినమృన్దముమ్,
ఇతుక్కడియాయరున్దుశ్శవిపరీతవాసనై యుమ్, ఇతుక్కడియాయరున్దుశ్శ
విపరీతాహజ్కారముమ్, ఇతుక్కడియాయరున్దుశ్శమదపచారాదినకిల
విరోధిపాపజ్ఞుమ్ సహేతుక మానవుమ్ నిశ్శేషమానవుమ్ వినష్టమా

కిజ్జరోభవాని' ఇత్యనేన ప్రార్థితం ప్రయచ్ఛతి (తథావిధేతి).

ఈదృశస్వ కైజ్జర్వ సామ్రాజ్యయోగ్యతామలభ్యలాభత్వ వ్యక్త్యా సస్తో
మార్గముతరకృత్య విధానార్థ ఇచ్చనువదతి. (ఏవమ్భూతోసితి). ప్రకృత్యాత్మ విశేషా

కపుముడైయారాయ్, అతుక్కుమేలే పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తికల్పై
యుడైయారాయ్, ఎన్నుడైయ స్వరూపరూపగుణ విభూతికళుడైయ
సర్వత్వైయుమ్ యథావాకసాక్షాత్కర్తృకృడవీరాయ్, స్వరూపసాక్షాత్కా
రజ్ఞైయుడైయారాయ్, ఎన్నెయొరువనైయుమే అనుభవవిషయమాక
వుడైయారాయ్, ఎన్నుడైయదాస్యత్వైయే ప్రియవిషయమాకవుడైయారాయ్,
పరిపూర్ణాదివిశేషణ విశిష్టమాన ఎన్నుడైయ అనుభవత్వై
యుడైయారాయ్, అనుభవజనిత ప్రీతికారితమాన నిత్యకై జగర్భత్వై
యుడైయారాకకృడవీరైస్తు పెరియపెరుమాళరుళిచ్చెయ్తవాతే ఇవై
యెల్లాళ్ళుక్కుమ్ హేతువేతెన్దుపార్తూర్. “ద్వయవక్తా” ఎనుద్వయత్వైవా
యాలేడచ్చరిత్త వితువేహేతువాయిరుత్తతు. ఇతిరుద్దపడి యెన్నెన్న;
“ఏవమ్భూతోసి” ఎన్నితూర్ పెరియపెరుమాళో.

“ఏవమ్భూతోసి” ఎన్దుతుఎన్నెన్దులో, ఇతుద్వయవచనమాత్రమే
యాయ్, ఇత్తాలే ఎల్లాముణ్ణాకక్కడవతెన్దు శొల్లవేణ్ణుమ్బడియాయో
ఉమక్కిరుక్కిఱతు. ఎల్లామ్మకుఱైవఱపుణ్ణాయన్మోయిరుక్కిఱతు. ఇచ్చరీ
రత్తోడే ఒరుదేశవిశేష త్రిలుళ్ళారై హ్మోలే అడ్డిమైశెయ్యుమ్ † ప్రకార

ధార్మికీ, పరావర తత్వవివేకాద్భాగవతీ, పరావర పురుషార్థ వివేకాదీ సన్య
ప్రయోజనీ, స్వపరాధి కార వివేకాదసన్య సాధనీ, పూర్వోక్తాత్, “అస్తుతే”
ఇత్యనుగ్రహ విశేషా త్రప్తితానుష్ఠి తభరన్యాసీ, తతశ్చ మయాస్వీకృతభరీ,
నిత్యకీజ్ఞ రోభపేతిదత్తపరశ్చత్వంముక్తప్రాయోఽపీత్యర్థః అఖ్యాతేన(౧) “సప్తమే
సమ్” ఇత్యవస్థావ్యజ్ఞితే. యదాప్య నిత్యకీజ్ఞ రోభపేతిసత్వసక్లశ్చేనోక్తే తేన
వాస్వేన వాప్రత్యాఖ్యాతు మశక్యత్వే నివార కాస్తరాఖ్యావేద తదానీమేవతథావి
ధాత్మ్యసమ పశ్యత్వః క్రమాత్ప్రసిద్ధిమాహ (ఏవమితి). ఏవంభ వికరముపక్రాంతో
పీత్యర్థః.

మూ;- ఆధ్యాత్మికాధిభౌతికాధిదైవికదుఃఖవిఘ్నగన్ధరహిత స్తవమ్.

శరీరపాతావధికల్పకాలం ఏవంవినోదేననేయ ఇత్యాహ (ఆధ్యాత్మికేతి). దుఃఖరూపోవిఘ్నః.

పిల్లయో ఉమకెన్న; తాపత్రయాదికభుక్కుడియాన శరీరసమ్మేషమ్ కిడన్దతు. ఇచ్చరీరత్తిసుడైయ అవసానమతికిటిలేన్. ఇచ్చరీరత్తోడే యరుక్కుమ్నాల్లైక్కుకాలత్తేవమ్పణ్ణమ్ ప్రకారమతికిటిలేన్; వస్తవ్య భూమియేతెన్నుమతికిటిలేన్. ఇప్పడియిరుక్కు ఎల్లామ్ కుత్తైవన్ద్రే నాకవరుళిచ్చెయ్తతు - ఉపచ్చస్తనవాక్యమౌలే యిరానిష్టతీయెన్న; ఇవై యేసిర్ శొల్లిన్దు.

ఇవై కెయ్యమ్ ప్రకారమ్ కేళీరెగ్గిటార్ పెరియపెరుమాళ్. (ఆధ్యాత్మికాధిభౌతికాధిదైవిక దుఃఖవిఘ్నగన్ధరహిత స్తవమ్) తాపత్రయాదికభాల్ వన్దదుఃఖమాకిఱ విఘ్నత్తిసుడైయ గన్ధమిల్లెయామ్మడి వర్తియుమ్. తాపత్రయాదికభాల్ వరుమ్ దుఃఖమ్ భగవదను భవత్తుక్కు విఘ్నమాకక్కడవతితే. శరీరసమ్మేషత్తోడియిరుక్కుచ్చెయ్తే

భయావహాయాందే హిన్దియ విశిష్ట దశాయాంకథం మత్రచ నిరపాయః కాలక్షేప ఇత్యత్రాహ (ఆధ్యాత్మికేతి) - అతతోత్కట సుఖసౌఖ్యే వలక్షణాన్మహానుభావైః; శోకత్రయాద్యుక్తజ్ఞానభక్తిశాలినస్త్పత్రిపాతికూల్యాఽ విశేషాద్వాసుభిశ్చేనసుఖసౌఖ్యేనప్రజ్ఞాహి, గన్ధశబ్దేనచాతద్వివక్షా. తేనసర్వసాధారణవిఘ్నాదిర్వా అభివేతః దుఃఖస్య ద్వయాధాను సన్ధానస్త్పత్రి విఘ్నత్వంసౌఖ్యే; అతస్తద్రాహిత్యేతి. ఇహచపూర్ణవివేకానామభిమాని కందుఃఖం సుఖిభ్యునాస్తి; సాంస్కర్మికానాస్తప్రారబ్ధకర్మ పశాత్పశ్చవతామపి ప్రతిదినం కర్మక్షయమౌత్తా సత్కర్మసమీత్యాద్యయాధాను సన్ధాన విఘ్నత్వం నాతివాస్తి. అతోసప్రత్యక్షవిరోధః.

మూ:-

ద్వయమర్థానుసన్ధానేన సహ

తత్ర సజరహితవ్యే హేతుమాహ (ద్వయమితి).

దుఃఖగర్భమిత్రయామృడి వర్తిక్కహ్నో మోవెన్న; (త్వమ్) నీర్వర్తియు మెన్గితార్. నీర్వర్తియుమెన్వతేతెన్నిల్; “ఏవమూహోసి” ఎన్వమ్, “త్వమ్” ఎన్వమ్ నాన్ శొల్లొప్పట్ట నీర్వర్తియుమెన్గితార్. అతానతు-కాలన్మకుటుకానిన్వతు. కర్మన్మత్తుయియానిన్వతు. కర్మమ్ త్తుయిక్కత్తుయిక్కప్రప్యముమ్ ముకమ్కాట్టానిన్వతెన్వకొణ్ణు, అనన్తరమ్ పెరిచ్చకు కిలు పేర్మోన్ శీరైయై అనుసన్ధిత్తు ఇనర్మోనాల్ వరుమ్ దుఃఖజ్జలై యుమ్ మతియాతేరర్తియుమెన్వపడి. ఎతుపోలవెన్నిల్; అభిషేక ప్పట్టినిపోలే.

అజ్ఞనేపోనాలుమ్ శరీరత్తోడిదుక్కుమ్ నాళో పోతుపోకు- ఏతాక క్కడవతెన్నిల్; (ద్వయమర్థానుసన్ధానేనసహ) ద్వయత్రినుడై యఅర్థానుసన్ధానజైప్పట్టికొణ్ణు, అతువేతుడైయాక విరుమ్. (౧) “నాట్టారోడి యల్వాట్టెన్” ఎన్వ-సంసారత్తిల్వ్యావు త్రనాయ్ శీ జ్జర్వత్తిల్ దూరస్థ నాయ్ “నారణై సన్ణిసమ్” ఎన్వ-భగవతి స్వస్థ భరనాయదుక్కు-మవను క్కు ద్వయత్రినుడై య అర్థానుసన్ధానమేయాయ్ త్తుత్తుడైయాయుప్పతు. తీర్థ “ద్వయవక్తా” ఎన్వశొల్లివైత్తు, ఇజ్జు “ద్వయమర్థాను సన్ధానేన సహ” ఎన్వనెన్నిల్, భగవద్విషయా కారత్తుక్కుప్పొగురమాత్రమ్ అమైయుమ్; కాలక్షేపత్తుక్కు అర్థసహితమాక వేణుమ్.

(త్వమ్) అత్ర త్యజ్ఞాన భక్త్యాదిపార్థనావాన్. ఉచ్చరణంపాదాశ్చేషాన్ తును ధాను సన్ధానే సహజ్జి. ఏవమర్థాను సన్ధానేనేత్యవ్యయః. (విమర్శ) అఖిల హేయత్యాద్యుక్త విశదప్రకారేణ త్యర్థః పితచ్చాత్ర కృతకృత్యత్వ వృత్తిసన్ధానమ్ త్యర్థమ్, అస్యవస్వయమ్ప్రయోజనకైశ్చర్యరూపత్వాత్, (౨) “యమ్యునార్తమ్”

† (పా) శొల్లొక్కడియానివీణుడైయ. ‡ (పా) కైశ్చర్యప్రార్థనైయేయామ్మడి. (౧) తి-నా-కు-౧౦-౬-౨. (౨) పాశ్చ.

మూ; -

సదై సంపత్తా

(ఏనంపత్తా) "ఏనమ్" ఎన్నఱు - ఇప్రకారత్తా లే యెన్నఱుడి. ఇప్రకారత్తా లే యావతెన్నెన్నిల్; క్రిష్ తాన్ బహుప్రకారత్తాలుమ్, పూర్వార్ కళుడై య ప్రకారత్తాలుమ్, ఇతిహాస పురాణ ప్రక్రియైయూలునుత యూన్యప్రకారత్తా లే శరణమ్ పుక్కార్. ఇతిల్ పూర్వార్ కళుడై య ప్రకారము మొద్యయ, ఇతిహాస పురాణ ప్రక్రియైయూ మొద్యయ, ఇగ్గద్య ప్రకారత్తా లే యెన్నఱుడి. ఇన్నమ్ ఇరుపఱుపడిశరణమ్ పుక్కాలుమ్ మఱిత్తు మఱిత్తు శరణమ్ పుకానిఱుమ్ మత్తనై పోక్కి, ఉపాయా న్తరముత్తయే ఇవర్ కుమ్. ఇప్పడిశరణమ్ పుకుకఱుతులవన్ స్రసాదత్తుక్కా కఱితే. అతిల్ ప్రసాదాతి శయమ్ ఇతి నాలేయున్దాకైయా లే ఏనంప్రకారత్తా లే యెన్నితార్. (నత్తా) నెన్జుకుళ్ళే అనుసన్ధిక్క వేణుమెన్నుమ్ నిర సమున్దోవ్న, అతువేన్దా; అనుభవమ్ వట్టిన్దువాయా లే శొల్లపు మామెన్నితార్.

అజ్జవన్తియే, (ఏనంపత్తాద్వయమద్దాను ససానేన) ఇగ్గద్యైవా యా లే శొల్లిక్కొన్దా ద్వయ త్రినుడై య అర్థతై అనుసన్ధియు మెన్నితార్. ఇరణుమ్ అర్థ మొన్దాయితే యిరుప్పతు, అతుక్కుప్పాశురమ్ ఇతువా మిత్తనై యితే. "సదా" ఎన్నఱు - ఎప్పోతు మెన్దవడి. ఎప్పోతు మెన్ద తెన్నెన్నిల్, ఉపాయా న్తరజుమ్ ఉపేయా న్తరజుమ్ సచ్చరిక్కి అ సంసారమాకై యా లే అవై నెన్జిల్ పుకురామైక్కాశ ఎప్పోతు మెన్ని అతు.

అజ్జవన్తిక్కే ప్రొత్తి స్వర్కముమ్ భగవత్స్వర్కముమ్ కలశిప్పో రుక్తియా లే ఇప్రకృతి స్వర్కముమ్ ప్రకృత్యని కూలమాన వివయా న్తరజులే మూట్టక్కడవతా యిరుక్కుమ్. భగవత్స్వర్కముమ్ స్వరూపాను రూపమాన కై జ్జర్కత్తి లే మూట్టక్కడవతాయిరుక్కుమ్, అడి

యాలే విషయా న్తరజ్ఞకు క్కల్లజ్జీ భగవద్విషయతైస్సున్ గ్రసనరా కైయా లే
అతిలస్యయమితి. ఇని కైజ్జ-ర్యమ్ ఒగు శేశవిశేష త్తిలే యాకై
యా లే దూరస్థమాయుచస్థతు. ఇని యిగుక్కుమ్ నాల్లె క్కు వోవుతు
పోక్కు ఇతు నేయాకై యా లే ఎవోతు మెగ్గిఅతు అతు ఎజ్జనేయానా
లుమ్ ఇవిరుప్పు తనక్కు- అనసానమేతెన్న;- యావచ్చుర పాతమెన్ని
తార్ పెరియ పెరుమాళ్.

ఇవర్ తామ్ ఇన్నడి కేట్టి అతు ఉసాయా వ్రపరి గమా నెప్ప ఉడిపా
నన సమాప్తి యిలేయో? అజ్జననియిలే ఉపాసనమ్ సమాపిత్తాలుమ్
(౧) “ప్రతీక్షిస్తే” ఎన్దు కర్మావసానవేపార్ త్తిరుక్కు నేణ్ణు యాలుమ్,
కర్మావసాన త్తిలేయో వెన్దు సుశయిత్తు కేట్టి తారల్లర్. ఉపాయాన్త
రత్తిలస్యయమిల్లామెయా లే అలొట్టోన్ ఇవ్వభకారితనక్కు శరీరావ
సాన త్తిలేయో వెన్దు కేట్టు వేణ్ణాతపడి (౨) “మరణమానాల్ వైక్కున్దుకోడు
క్కుమ్ శిరాన్” ఎన్దు మరణాచార్యర్ అరుళిచ్చెన్దుతు నైల్లార్. ఇని
ఇవర్ తాన్ కేట్టు నెన్నెన్న్. ప్రాశ్నత్వనై యాలుమ్ కాలమ్ నెడుకి
త్తోబ్బొయై యాలుమ్, పరిగహిత్త ఉపాయైవ్పార్ త్తవాతేకణ్ణభిన
బ్బొరున్దుతు. రుచియోప్పార్ త్తవాతే కణ్ణభినబ్బొరున్దుతు. ఇని ఇవి
రుప్పు ఈశ్వరనిబద్ధమామి త్తనై యితే, అకై యా లే నిర్మనిన్దు అనన్దనై
యోకేట్టుమి త్తనై యితే.

ఇతి శ్రీవిద్యాదేశ భగవదనుభవవీత్యను వృత్తార్థం (సమ్యక్తద్వైత్య గుణితతి ధ్యానం
నిర్భరత్వము సన్ధాపరసానువృత్తార్థం) నిషిద్ధ కామ్యుని న్దనిన్దు త్త్యర్థానదేన్దుతి.
ఇదస్తుప్రభావార్థ శాస్త్రప్రాప్తా విరోధేన చేయమ్. అస్య భాసర్యప్రమాణ విరోధాత్.
(౩) “తస్య తానచేచిరం యావన్న విమోక్షే” (౪) “పార్థిబ మతే”
భుక్తావ్రతీ తత్త్వవిస్మయ మశ్నూయాత్” (౫) “పార్థిబమేవ భాక్త్యగ్నిం కర్మ
బిహ్య విదాయపి” (౬) “అసారభ్య గార్యేవవతు పూర్వేతదనగ్గే” ఇతి దర్శితః

(౧) భార-ఆశ్వ-౧౦౯. (౨) తి-పాయ-౯-౧౦-౪. (౩) ధాన్డో-౬-౧౪-౨.

(౪) పాశ్చ. (౫) బ్రహ్మసూ-౪-౧-౧౫. † కుణ్డలితం కావచిత్కమ.

యావచ్చరీరపాతమై వ శ్రీరక్షేసుఖమాస్య.

(నదై వమితి) ఉదాహరణం ద్వయాధాను సద్ధానాభావేనతి తా
పత్రయస్యానకా శస్సాన్యత్. అత ఏవ నిరస్తాను సద్ధానేన తద్విర
హః కార్య ఇతిభావః. ఉపాయత్వే ద్వయోక్తిరేవాఽలమితికృత్వా
“వక్తారంమాంతారయ” ఇత్యుక్తిమ్. అత్రతు అర్థానుసద్ధానం భోగ
రూపత్వేకోక్తిమ్. “అతై వ” ఇత్యుప లక్షణమ్; భగవదభిమాన
తదేయ సమృద్ధినదై శవిశేషేష్విత్యర్థః. (యావచ్చరీర పాతమితి)
కియానయం కాలఇతిభావః.

(యావచ్చరీర పాతమ్) శరీరమేయన్తో విశమృమ్, ఆరమ్భిత
కర్మమెల్లామ్ పార్తిరుక్మ వేణుమో? అతుతాన్ నాభుక్కునాభో ఊ
యిత్తిన్తో శేల్లుకిఱతు. ఆకైయాలే శైన్వన్తోనిట్కిఱతెన్టు పెరియ పెరు
మాళో అరుళిచ్చెయ్య, ఆనాల్ అన్వళవుమ్ “ప్రతీక్ష నై” ఎన్దిరుక్కి-తేన్,
ఇనుక్కిఱతు సంసారమూర్తిరా నిన్దతు. నాన్ వ రిక్కుమ్ దేశమేతె
న్నిల్, (అతై) వ శ్రీరక్షేసుఖమాస్య) లీలావిభూతియానసంసారమన్తిక్తే
నిత్య విభూతియాన పరమపదమన్తిక్తే తృతీయావిభూతియాయ్ సంసా
రత్తుక్కాభరాణమాన కోయిలీలే సుఖమేన ర్దింతుమ్. లీలావిభూతి సం
సారిక్కు దేశమ్, నిత్య విభూతిముక్తర్క్కుదేశమ్. ఇనిక్కోయిలీలేయితే
ప, కా) ప్రకర్మపదభోగోపి ప్రవన్నస్యయాథా భిలాపం ప్రవత్తుత్పిత్తి శరీరావధిత్వభి
పాయేణాహ (యావచ్చరీర పాతమితి). అ ర్దితారతమ్యాదతత్త్వస్థితితారతమ్యమ్.

(అతై వ) అత్యసన్నమత్సేవానుగుణే, సతుమతై గుర్భుర్యవిరుద్ధదేశేష్వి
త్యర్థః. అత్రఆనేక పురాణాది ప్రసిద్ధ శ్రీరక్షోపాదాసంభాగవతాభిమతస్వయంవ్యక్త
భగవత్ప్రతారాణా ముప్ర్య వలక్షణమ్. (సుఖమాస్య) కృతకృత్యత్వ ప్రతిసద్ధా

ముముక్షువులకు దేశమ్, అతిలుప్తసంసారికళిలున్ నిత్యము క్షరిలున్ వ్యా
 ప్తరామీ విరోధియాన ఇవ్వుడ మోక్షాదే భగవదనుభవమ్ పల్లవైర్మ
 ఉమకుప్పొరనస్తవ్యభూమి ఇతు వేయితే. “అతై నశ్రీరణ్డే” ఎన్
 తు - ఇన్ద్రోయిలిలే యెన్ద్రపడి. (౧) “నడివుడై వానోరతల్లి వన్ -
 వన్ తిరునరణ్డన్” ఎన్ద్రతిత్తే. ఇన్ద్రోయిలిలేయెన్ద్రతు - ఎన్నెన్ద్రాల్, నామ్
 పంమపదజైయుమ్ కాల్పిడై కొణ్ణునన్దు పడుకాడు కిడక్కిట కోయిలిలే
 యెన్ద్ర పడి. (సుఖమాన్వ) సుఖమేవ ర్తియుమ్; సుఖమ్ ఎత్తాలేయెన్నిల్
 ము క్తసాయరాకై యాలే సుఖమేవ ర్తియు మెన్దితార్.

“ఏనమ్భూతోసి” ఎన్దు తొడజ్జి ఇన్ద్రశ్రుమ్ నర శరీర సమనన్త
 రమ్ పెఱుమ్ పేర్లై యుమ్ శరీరత్తోడే యిరుక్కుమ్ నాళోపల్లవమ్ కాల
 త్తేపత్తైయు మరుళిచ్చెయ్ తారాకిల్, ఇనిసేల్ శెయ్ కిట తెన్నెన్నిల్; శరీ
 రవిశ్లేషదలైయిలే అన్తినుస్మృతియొప్పుణ్ణాక వేడ్డియిరున్దతు, అతు
 శెయ్యుమ్బడి యెన్నెన్న, “అతుక్కు నీరెన్? నామన్తోకడవోమ్”
 ఎన్దు శరీర విశ్లేష దలైయిలే ఇన్ద్రాధికారిక్కుచ్చెయ్యు మేర్లై యె
 నేన ప్రతిదినం కిర్మక్షయ ప్రదర్శనేన అవిశమ్మితానాయాన పరమపురుషార్థాభ
 వ్యవసాయేన విమరుగులబ్బవైవయికరసవైముఖ్య హేతుభూత ద్వయాధాను సన్ధాన
 సారస్వేన చ సహజు పరస్వేత్యర్థకి. సచాయ మత్రత్యసేవాసౌకర్యార్థ ఉపదేశకి,
 సుఖభవేతివదమ గ్రహూక్తిర్వా. వివరుధాను సన్ధాన ద్వయవచన సుఖాసి కాభిర్మ
 నోవాక్కాయానామయోగ్య వ్యాపారనిపుత్తిరసిస్యత్.

భవత్వేవమ్ కృతకృత్యస్యోత్తరకృత్యం ఫలమ్ దేహపాతదశాకీర్తనీ, పరమ
 ఫలశ్చ కదేత్యాకాజ్ఞాయాం ప్రారబ్ధ శరీరామవర్తక ప్రతిబంధనిశ్చిత్తాదయాసహాయ
 సద్వివేకశక్తేస్సవ్యతార్యకృతరక్షా సక్కుల్వాను గుణమన్యైరనివార్యముత్తరకృత్య

మూ:-

శరీరపాతనమయేతు కేవలం మదీయయై

వదయమా అతిప్రబుధః

(శరీరేతి) కేవలంత్వ య్యోజ్యోత్క రేపీతి భావః. (దయయై వేతి) పనకారం పుష్కలత్వద్యోతకః. (అతిప్రబుధః) జీవద్దశాయాం ప్రబోధః అన్ధతమసస్థానీయ ఇతిభావః. పరమాత్మని విశ్రమాన స్తరం భావ్యయం ప్రబోధః, తతః ప్రాక్తనం స్మరణమ్ అన్తినుమ్ ఉపాసకానా

రుచిచ్చయేతార్. (శరీరపాతనమయేతు కేవలం మదీయయై వదయయాఽతిప్రబుధః) శరీరపాతములు - ఇన్ద్ర శరీర త్రిన్ ముడిపు, అన్దసమయ త్రిల్, శరీర విశ్లేషదశైయిలే; (తు) ఉమక్కువిశేషములు. విశేషమే తెన్న; (అతిప్రబుధః) స్పృహదశైయిత్కాట్టిల్ ప్రబోధముల్లామ్.

ఇన్ద్రతిప్రబోధస్థాన కీర్తనీ అన్దపాశివి శేషజ్ఞాతేతనక్కుత్తానేయుజ్ఞాకీతి అతోపెన్నిల్, (కేవలం మదీయయై వదయయాఽతిప్రబుధః) ఇహోమిపి అన్దప్రసాదమే, త్తాలేతానే; ఉపాసక నై ప్పిలేక ర్మయోగమ్ జ్ఞానహేతువాయ, కర్మజ్ఞానశరీరణుం భక్తిహేతువాయ భక్త్యుపాయముమీద్రీ పరభక్తియాయ, అతుముమీద్రీ పరజ్ఞానమాయ, అతుముమీద్రీ పరమభక్తియుమ్, ఇష్టడిఅనన్తై అవస్థానరత్తుక్కు హేతువాయరుక్కి తాహోలేయిరుక్కి అతన్తు ఇవనుక్కు కీర్త

నాహ (శరీరపాతనమయేతి) (౧) "వాఙ్మనసీ" ఇతి శ్రుతి సిద్ధాయా మనస్సక్ష్మత్రిపూర్వావస్థాయామిత్యర్థః. ఏతేన, "నిశేచేత్" ఇత్యాద్యుక్త కాలనియమాభావశ్చ సూచితః. (౨) "తత స్తం మియమాణమ్" ఇతివత్. అత్ర తుళ్యః - అధికార్యస్తరాద్విశేషమనుగ్రహకార్యం ద్యోతయతి. యద్యా, కావ్యపాపాణ సన్నిభతయోస్వేన నావరైర్యాతదానీం ప్రబోధస్య రుస్సమ్మదత్సయే.

ఏవంతు శబ్దద్యోతితమేవ విశేషం వ్యసక్తి (కేవలమిత్యాదినా). (కేవలమ్) పూర్వాభ్యాసానపేక్షమ్. "యం యోగినః" ఇత్యాద్యుక్తతాదాత్మిక స్వయత్సనిరపేక్షత్వ. (మదీయయై) మత్స్వభావ భూతయైవ. నాస్యదీయయా. నాపిపూర్వోక్తతేత్రవాసద్వయార్థానుసంధానజ్యాయా; సచతాదాత్మిక ప్రాధనాసాపేక్షయేత్యర్థః. (అతిప్రబుధః) శరీరపాతాత్పూర్వకాల ఇవజ్ఞానపౌష్కల్యవాన్. యద్యానకేవలం

మూ:-

మామేవావలోకయన్.

మ పీ టి త మ్. ప్ర ప న్న న్తు కా ణ్డ పా మా ణ స న్ని భ ౦
భ గవా నేపస్కరతి. స్వస్తిన్ విశ్రమాన స్తరం ప్రబోధశ్చ జనయతి. (౧) “తేన
ప్రబోధేతేష ఆత్మానిష్కామతి” ఇతిహి శూయతే. అత స్తదాబో
ధసిద్ధిః. (మామ్) స్వరూప రూపగుణ విభవాన్వితమ్. (ఏవే
తి) విషయా స్తరకాలున్య విరహాడ క్తః. (అవలోకయన్) పూర్వార్థాన్
ప్రతిపత్తి పాఠి శేషజ్ఞత వై యభోగోపకరణమాయ్ కార్యమ్ శేయ కై
క్కు ఉఱుప్పాకితలోపేన్నిల్, (కేవలమ్) వెఱుమ్ ఇప్పోటు పిఱనప్రసా
ద మే.

కీర్తయమ్ “కేవలం మదీయయై వదయయానిశ్శేష విసవ
న హేతుక” ఎస్తదులిచ్చయతు, ఇక్లేయమ్ “కేవలం మదీయయై వదయ
యావ తిప్రబుద్ధం” ఎన్న వేణ్ణువానెన్నెన్నిల్, విషయా కారదశై యో
డు విషయాకృతదశై యోడు వనుడై య విరోధికళై పోక్కుమ్దశై
యోడు అనుకూలజ్ఞలై యుణ్ణాక్కుమ్ దశై యోడు వాళియఱ ఇనను
క్కు-ప్పరికరమాకపుళ్ళతు వెఱుమైయే. కార్యమ్ శేయ కైక్కు ఉఱు
ప్పు అత్తలైయిల్ ప్రసాదమేయెనె. ఉణర్ త్రియుణ్ణెనెక్కు “ప్రబుద్ధం”
ఎన్న అమైదిరుక్కు, “అతిప్రబుద్ధం” ఎన్ఱిఱతు-పూర్వావస్థైయిలేదో ముడై
నైక్కాక.

(మామేవావలోకయన్) పూర్వావస్థైయిలుణర్ త్రిక్కు ఇరణ్ణు
ళిరస్సువిషయ మాయిరుక్కుమ్. ప్రకృతిస్వర్పముమ్ భగవత్స్వర్పముమ్
సజ్జోచాభావమాత్రమ్; కిన్దుప్రత్యూష ప్రకాశకల్ప పూర్వావస్థాతః ఆతిశయో
పి స్యాదిత్యర్థః.

అపరిచ్ఛిన్నప్రబోధః-విశిష్ట దేశగత్యనస్తరభావీ. అన్తిమదశాయామాదిభర
తాదివత్ - అస్యదర్శనంత వనస్యాదిత్యాహ (మామేవావలోకయన్తితి). నిత్యమను

మూ. - అప్రచ్యుత పూర్వసంస్కార మనోరథః

(అప్రచ్యుతేతి) గురూపదేశాది జన్య సంస్కారః, భగవత్ప్రాప్తిచ్ఛాచ-అప్రచ్యుతేయన్యతతోక్తః.

కలశిష్టార్థకైయా లే ఇరణ్ణపిషయ మాయీరుక్మమ్. అజ్ఞనస్థియి లే ఎన్నడై యప్రసాదత్తాలే పిఱన్ద పుణర్ త్రి యాకై యాలే ఎన్నె యురువనై యుమ్ విషయమాక పుడై యారాయ్.

(అప్రచ్యుతపూర్వసంస్కారమనోరథః) పూర్వసంస్కారత్తుక్కుప్రచ్యుతియిల్లాత మనోరథత్తై యుడై యారాయ్ కొణ్ణ; పూర్వసంస్కారనూకిఱతు- భగవత్స మాశ్రయణమ్ పణ్ణివై త్తు ప్పిన్దుళ్ళకాలమ్ అన్యవరనాయ్ త్తిరిన్దు , శామ్పాతాక 'నామోశాకపుకానిన్త్తోమ్, నమ్మడై య తిఱ త్తిల్ ఈశ్వరహృదయమ్ ఎజ్జనేయిరుక్కిఱతు. సమక్కుప్పేఱు ఎజ్జనేయిరుక్కిఱతు. నామ్ అనన్తరమ్ ఎన్నమ్మతాకపుకు కిఱోమ్. ఇతుక్కు సమ్మాలే శైయ్యలావతేన్?'' ఎన్దు కలజ్జుకైయన్ది కే- భగవత్ప్రసాదత్తాలే పిఱన్ద ఆచార్యవిషయారముమ్ విషయారానుకూలమానడప దేశముమ్తదను కూళమానభగవత్సమాశ్రయణముమ్, సమాశ్రయణత్తాలే పిన్దుభగవద్విషయ త్తిల్ పిఱక్కుమ్వ్యవసాయముమ్, వ్యవసాయ త్తినుడై య అనన్తరమ్ ఈశ్వరన్ పిఱప్పిక్కుమ్ పాకవి శేషజ్జలై యుమ్ సుసన్ధియానిన్దు కొణ్ణ, కీర్తీనిన్దు చ్చిలై యితుమేలు శ్చపాకవి శేషజ్జలై యుమ్ పిఱప్పిత్తుప్పేర్ శ్రయమ్ తరుకై క్కుఱురుకుత్తై చ్చిన్దితంమా మేవశుభాశ్రయ విగ్రహ విశిష్టం విశదమను సప్తధాన ఇత్యర్థం. అవిచ్చిన్న సాక్షాత్కారం కుర్వన్తితివా. తదానీమవలోకనీయం సర్వం భగవదపురస్కృతమైవభాతీతివా ౭వధా రణస్యాభిప్రాయః.

విపంక్షాన దర్శనేప్రోక్తే. అథవక్ష్యమాణాయాః ప్రాప్తేః పురుషార్థత్వాయ తదిచ్ఛానుపుత్తిమాహ (అప్రచ్యుతేతి) భగవానేవమే పరమ ప్రాప్యఇతి శాస్త్రజ్ఞ

మూ; -జీర్ణమివ వస్త్రంనుభేనేమాంప్రకృతింస్థూలనూత్నరూపాంవిసృజ్య
యితై" ఎన్దుమనోరథిక్కిఱ ఇన్దునోరథత్తుక్కు ప్రచ్యుతియిల్లాతేనస్తప్త
మనోరథరాయ్కోణ్ణు.

(జీర్ణమివ వస్త్రం సుభేనేమాం ప్రకృతిమ్) [స్థూల నూత్న
రూపా మిమాం ప్రకృతిం-జీర్ణమివ వస్త్రం సుభేనవిసృజ్య] ఎన్దున్దు
మ్. స్థూలనూత్న రూపైయాయుదస్తశ్శ ఇన్దు ప్రకృతియై జీర్ణమాన
వస్త్రైక్కిఱ్ఱిక్కుమాపోలే సుభేన విట్టు. జీర్ణమాన పుడవైయై ప్పొక
డుమాపోలే యెన్బానెన్నెన్నిలో, పుణుప్పడవై యుమాయ్ పెళుత్తిరుక్కు

న్యమభవసంస్కారస్యకాలవిప్రకర్షకాయవిక్షేపక్షేపాదిభిః ప్రచ్యుతిర్న భవిష్యతి;
తతఏవసంస్కారమూలః ప్రాప్తిమనోరథోపి, తదానీం భవతస్త్యజ్యమానేషుదేహత
దనుజస్థిషు రాగాద్వా కిదుబివ్యతీతి భయాద్వా నప్రచ్యవతఇతిభావః. అతిప్ర
బుద్ధ ఇత్యాదిభిః పరభక్త్యాద్యదితయంచా, పరమాత్మని విశ్రమాద సత్తరభావిప్ర
బోధాదికం వావివక్షితమితికేచిత్.

లబ్ధసూతన శుభవస్త్రావరస; జీర్ణవస్త్ర ఇవ అత్యాసన్నదివ్యదేహలాభస్య
చిరపరిచితేఽపిహోగాయతనే జిహ్వాసాత్పత్తి మనాయాసహనప్రీతిచ్చ నిదర్శయతి
(జీర్ణమివ వస్త్రమితి). (౧) “కృతకృత్యాః ప్రతీక్షతే” (౨) “నోఽజనం స్మరన్నిదం
శరీరమ్” ఇత్యాదిభిరభిప్రేతంలబ్ధపరిత్యాగ క్షేపాభావం, యమకింకరాదిభయాభావం
చిత్తస్పృశల్యప్రయోగన్యాయశజ్జితోత్రమ్రణదుఃఖా భావమ్, అత్యాసన్న
పరమపురుషార్థానుసంధాన హృదానుగ్రహతాదాత్మిక భగవదనుభవవాతివాహికదర్శన;
జనిత హర్ష ప్రకర్షాబ్ధిప్రేత్యాహ(సుభేనేతి). (ఇమామ్) ఆనాద్యనువృత్తాంతిరోధా
నాదిభిరపకారిణీం కారాగృహసరకాదిపదసంహితాం దురత్యయాం మదనైస్య
స్త్రీ జయితు మశక్యాజ్ఞాపిభావః. (ప్రకృతిమ్) సతత వికారశీలం తిగ్రుణ ద్ర
వ్యమ్. ఉత్క్రాంతిపాదేన ఆర్చిరాదిపాదేహోక్తం సర్వమభిప్రేత్యాహ (స్థూలనూ
త్నరూపాంవిసృజ్యేతి). స్థూల ప్రకృతిత్యాగోత్తేవ.

(౧) ఇతిహాసముచ్చయే-౬-౪౦. (౨) ఛాన్దో-౨-౧౨-౩.

మాకిల్ అతిలే స్పృహయన్తాకపుష్ కూడుమే, అజ్జన్ఱియిలే జీర్ణ
మాకై యాలేతుణియుమాయ్ అఱ్ఱుక్కుమాయర్క్కుయాలేజుగుప్పై
యోడే పొకడవేణివరుమ్; అప్పడియే ఇచ్చరీరముమ్ మాంసాన్ఱుగాది
జుగుప్పైయై యుడైత్తాయర్క్కుయాలే జుగైప్పైయోడే విట్టనస్త్ర
తై దృష్టాన్తమాకహ్పల్లిల్లై.

ఉడమ్పాడు వస్త్రత్తుక్కుణ్ణాననమ్బనమే ఉడమ్బుక్కుమ్ ఆత్మా
వోడు ఉళ్ళతెన్ఱైక్కాక. సుఖేన విట్టెనతు; - ప్రకృతియుమ్ ఆత్మాపుష్
కూడప్పిడైయుణ్ణ పురప్పాలే విడువిక్కుప్పుక్కాల్ మహాదుఃఖ ముణ్ణా
కక్కడవతు; అజ్జన్ఱియే, ఎన్నుడైయ ప్రసాదత్తాలే కట్టికిఱత్తా
యాలే తల్లయిలే భారమ్ పొకడుమాపోలే అనాయాసేన విట్ట.

ఇప్పడి శరీరత్తోడే విఱక్కుమ్ పావిశేషజ్జలై అరుళిచ్చెయిత
వాతే, ఇప్పాకవిశేషమ్ ఎల్లార్క్కుముణ్ణాకాతే; ఇన్వళివిల్లాతార్ ఇప్పే
న్దైయిక్కుమత్తైయో? ఇన్వళిపుణ్ణ నాలుమ్ ఇన్నముమ్ మేలే

సూక్ష్మ ప్రకృతిత్వగను (౧) “ప్రభావభావసాతీతోము క్తయే యోగినాం
సృజ” “దేవయానంబరం వహ్నాయోగినాంక్షేత సజ్జయికి” ఇత్యధ్యుక్తదేవభావేన దివ్య
దేశగమనద శాయామేవ భవతి. (౨) “విషసప్రమృసాదోఽస్మాచ్ఛరీరాత్సముత్థాయ
వర్ణోర్విరహసమ్మద్య” (౩) “సవివంధిదావసస్మాచ్ఛరీరభేదాదూర్ధ్వముత్త్ర
మ్య అముష్మిక్ సన్దేలోకే సర్వాన్గామానాస్త్రావ్యుతస్సన్భవతి” ఇత్యధిష
బ్రహ్మప్రాప్తి పర్యంతిధానాత్, తిరోధాయకసూక్ష్మ ప్రకృతి బలైవేవప్రభివ్రతేతి,
సుబాలోపనిషదితు- (౪) “అత్రసర్భనాయకోశంభినతి, కశంభిత్వ స్థితికపాలం
భినతి. శీర్షకపాలంభిత్యాప్యభివీంభినతి” ఇత్యంభ్య “అక్షరంభిత్యాప్యభ్యం
భిత్” ఇత్యన్తేన స్థూలశరీరత్వాగపూర్వక తమఃపర్యసర్వతత్వాప్రివ్రతు శక్తి.

మూ:-

తదానీమేవ మత్స్య సాదలబ్ధ

(తదానీమేవ) ప్రకృతివిమోక్షాన సంమేవ. ఉపరి పూర్వవత్.

శిలపాకవిశేషజ్ఞతే అవశ్యాపేక్షితజ్ఞాకకక్కడవతు. అవై యుక్తామ్బుడియెజ్జ నేయన్నిల్, (తదానీమేవ) శరీరసమనస్తరత్తిల్ తత్కాలత్తిలే పరమ భక్తి పర్యస్తమాక మున్సిల్లాతే పాకవిశేషమెల్లామ్ ఉడ్డాకకక్కడవతు; కీర్తే శిలపుడ్డాకై యుమ్ ఇల్లెయ్యాకై యుమ్ పేర్ ముక్కు అప్రయోజకమ్; ఉడ్డానవంశమ్ ఉడ్డాకిల్ భోగత్తుక్కు ఉలుప్పాకిఅతు. ఇల్లెయ్యాకిల్ శరీర సమనస్తరత్తిల్ క్షుణ్ణకాలత్తిలే ఎల్లాత్తెయు ముడై యనా మెన్గితార్.

ఉపాసకనుక్కు ఉపాసన సమాప్తియశవిలే ఒరు కుత్తైవరిలుమ్
(౧) “యోగభ్రష్టభిజాయతే” ఎన్ఱు కొణ్ణు కీర్తుమేలతాక జన్మాన్త రమ్ ఫలియానిన్ఱతు, నడువే ఒరు కుత్తై వరిలుమ్ అతువే కుత్తైయాయ్ అనర్థప్పడానిన్ఱతు; ఇత్తనైయు పిల్లైయాకిలుమ్ అన్ఱినున్ఱ్ఱియిల్లా తపోతు పుట్టై య నిల్లెయేయాయ్ ఫలియానిన్ఱతు, ఆనపిన్ఱు ఇతు ఇజ్జనే కూడుమోవెన్నిల్, (మత్స్య సాదలబ్ధ) తన్ తల్లెయిలే ఉపాయభా వమ్ కిడక్కుమవనుక్కు అవై యెల్లామ్ అవన్తనక్కే ఉడ్డాక వేడ్డియిరుక్కుమ్, ఎక్ తల్లెయిలే ఉపాయభావమ్ కిడ, త్రియిరుక్కుమవనుక్కు ఎన్నుడై యప్ర సాదత్తాలే ఎల్లాపాకవిశేషజ్ఞతై యుముడై యనాయ్, పేర్ త్తై యుమ్లభి క్కైక్కు ఒరు కుత్తైయిల్లె యెన్గితార్, తన్ తల్లెయిలే సాధనభావమ్

తదేవంక్రమేణసూక్ష్మప్రకృతి మోక్షానస్తరంస్వనైవప్రసాదేన అవిశమ్భితమ నోరధపూర్తిమాహ (తదానీమేవేతి). ఆపేక్షణీయాస్తరాభావాన్నవిశమ్భిత్వాపి ప్రసాద ఇహ తిరో ధాయకాంశ పర్యస్తస్యనిగ్రహరూప కాలవ్యస్య నిశ్శేష నివృ త్త్యాసూరిష్వివస్యభావత ఏవావస్థితం సౌహార్దమ్; తచ్చాత్రనిర్దుఃఖనిత్యనిరతికయా

మూ;- మచ్చరణారవిస్తయుగతై కాన్తికాత్యన్తిక
 పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తి కృతపరిపూర్ణా
 నవరతనిత్యవిశదతమానన్యప్రయోజనానవధికాతిశయ
 ప్రియమదనుభవ్త్వమ్, తథావిధమదనుభవజనితాన
 వధికాతి శయప్రీతికారితా శేషావస్థాచితా శేష
 శేషతై కరతిరూపనిత్య కింకరోభవిష్యసి.

కిడత్తినన్ కార్యమ్ తనక్కు భారమానవోపాతిఎన్ తత్తైయిలే సాధ
 నభావత్తై క్కిడత్తిన వివన్ కార్యమ్ ఎనక్కే భరమ్. ఎజ్జేనుమాక ఉపా
 యభావమ్ పుక్క విడత్తేయితే ఉపాయకార్యముమ్ కిడప్పతు. పురు
 సార్థలాభత్తుక్కొరుతట్టిలె.

దేవరీరుడైయ ప్రసాదత్తాలే లభిక్కిఱవై తాన్ ఎవైయెన్నిల్,
 (మచ్చరణారవిస్తయుగతై కాన్తికాత్యన్తికపరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తి)
 ఎన్నుడైయనిరతిశయభోగ్యమాన తిరునడికళిలేఐకాన్తికమాయాత్యన్తి
 కమాయిరున్దుళ్ళపరభక్తిపరజ్ఞాన పరమభక్తికళి, (కృతపరిపూర్ణానవరత
 నిత్యవిశదతమానన్యప్రయోజనానవధికాతిశయప్రియమదనుభవ) ఇప్పు
 డిపరభక్త్యాదికళాలే. పల్లప్పడువతాయ్ పరిపూర్ణాదివి శేషణవిశిష్టమాయ్
 అనధికమాన అతిశయతైయుడైత్తాన ప్రీతియాలే అనుభవిప్పతాన ఎ
 న్నుడైయఅనుభవముమ్ (జనితానవధికాతిశయప్రీతికారితా శేషావస్థా
 చితాశేష శేషతైక రతిరూప నిత్య కింకరోభవిష్యసి) అన్వసుభవత్తా
 లే పీఠప్పతాయ్; అనవధికమాన అతిశయతైయుడైత్తాన ప్రీతియాలే
 పల్లప్పడువతాయ్ ఎల్లావవక్తైళిలుమ్ అనుకూలమాయ్ ఎల్లావడిమైళి
 లుముణ్డాన అభినివేశతైయే వడివాక పుడైత్తాయ్ అపునరావృత్తి లక్ష
 ణమాన కైక్కిర్యమ్ ఉమక్కుణ్డాకక్కడవతెన్దు పెరియపెరుమా శరు
 లిచ్చెయ్ కిఱార్.

మూ, -

“మాతేభూదత్రసంశయః”

ఇదమాశ్వాసనవాక్య మితిసంశయిత్యమి త్యాహ(మాతేభూదత్ర)

పేద్రోపార్ త్తవాతే కన త్తిరానిష్టతు, ప్రపు త్తియోపార్ ద్తవాతే
అనాయాసమా యిరానిష్టతు. శ్చుద్రఫలజ్జభుక్తు కన త్తప్రపు త్తిః శాతే
పేతాయీరా నిష్టాల్, కన త్త పేద్రోబుక్తుబరుకై ముఱియన్దిన్దాబుమ్
కిదైయాతెన్నుమ్మడి యిరుక్క, ఎల్లాముణ్డాకక్క డవ తెన్ద రుళిచ్చెయ్
తవితు, ఇజ్జుముణ్డాకక్కూడు మో వెన్దతమ్మైప్పార్ త్తుసంశయిక్క, (మా
తేభూదత్రసంశయః) ఎన్నితార్, (అత్ర) ఇన్వర్థత్తిల్, (తే) ఉమర్తు
(మాసంశయః) సంశయమిల్లై; ఉమక్కెన్దతు ఎన్నెన్దాల్, ఉమ్ము
డైయైకైయిలారు ముతలిన్దిక్కే ఎప్పక్కలిలే న్య స్తభరరాస వుమక్కు
ప్పేద్రోబుక్కురు సంశయమిల్లై. (మాతేభూత్సంశయః) ఇతుతాన్ నాన్
శొన్నవారైయాకై యాలేయుమ్ సంశయమిల్లై.

సప్త మనుభవత్వసావితీవైచ్ఛవ. ఆత్రతావద సిత్తుద్రసతేవ్యత్యపాయగౌరవమ్, మోక్షే
టం (౧) “అనేకజన్మసంసిద్ధః” (౨) “క్షేతేన మహతాసిద్ధిః” (౩) “శుభయిత్యాధి
కారాకాన్వాక్ ఇశ్వత్కాలేసభూయసా” ఇత్యాదిభిఃకృత్యసాధ్యతయోక్తే
*విధివివరణకాద్యైర్నాన్యమత్యస్తదూరే గురూపాయసాధ్యే న్యాసమాత్రనిష్ఠస్య
మాధుశస్య నిర్వృత్తలభివచన ముపచ్ఛస్తనమితికేమిష్యిత్ శక్త్యాజాయేత. అతస్తాక్
విప్రస్థుయితుంభావ్యకార మవదిశ్యాహ (మాతేభూదత్రసంశయఇతి).

సను, ఉపాయ లాఘవ ప్రాశ్న్యగౌరవాది నిమిత్త శక్త్యావిభూతనేన మహా
విశ్వాసపూర్వకం శరణముపగతస్య సంశయప్రసక్త్యాభావాదత్ర తత్ప్రతిక్షేపోనిర్ధ
కః. మైవమ్; తాదాత్మికమహా విశ్వాసేన ఉపాయేనిష్పన్నేపి తస్యఫలావినాభావేపి
కేమిష్యిత్ప్రార్థన కర్మవిపాకనై చిత్ర్యా త్వంశయోపిసచ్ఛవతి; సనతేన ఉపాయ

మూ:- (౧) “అన్వితం నోక్తపూర్వంమేనచవక్ష్యే కదాచన”

అస్మత్సన్మన్మక్తిత్వమాహ (అన్వతమితి).

ఉమ్మడి య వార్షికు ఏర్పడినట్లు, (అనంతనాథుల
 ర్థం మనచవత్సేదాచన) (మే) సమకు, (ఉత్తరార్థం) మును
 శాస్త్ర వార్షికు (అనంతనాథుల) అనంతమిలై, అనంతమిలైయెన్ను-అనంత
 తమ్ శాస్త్ర మిలైయెన్ను, అనంత; అనంత త్రిల వాస నైయుమిలై;
 ముతలిలే యిలైయెన్ను, (నచవత్సేదాచన) అనంత మేలు
 శాస్త్ర మిలై అనంతభాషణ మిలై.

దైకల్యంఫలప్రకటనోవా మతికాలుష్యవిప్లవత్తిస్తు అత్యవసరభక్త్యాదివత్ స్వయ
మ్మునుమార్చి. అతః ప్రసన్నేన భగవతా సంశయనివర్తన ముపపద్యతే ఇతి. యదా
యావత్స్థలభం విమర్శదశాయామ త్తోభవీయో విశ్వాసః- మహావిశ్వాసః,
సచతాత్కలిక ఉపాయాగమ్. పశ్చాత్తు మదభిప్రాయం మద్యాక్రీష్ణ పరామృ
తతాం మదను గ్రహ దేవ సఃశయోన భవశ్రేయేతి జ్ఞాపనార్థమ్, ఇహ “మాతే
భూదిత్యాది- నిస్సంశయా” ఇత్యుక్త ముచ్యతే ఇతి.

(తే) నిశ్చితశాస్త్రార్థస్య, సర్వసుఖాది సర్వకల్యాణమయస్యైవ భరస్యచ. (అత్ర)
మత్ప్రయోజన ప్రధానాయాం మన్నిత్యక్తిరత్యప్రాప్తాయద్యోతదుపచ్ఛస్యే;
తదా మేష్వచనవిరోధస్సాన్విదిత్యభి ప్రాయేణాహ (అన్యతంనోక్తపూర్వం) ఇతి.
ఇయమస్మ తానుక్తి రాగ్రితవివయా; ఆసురే హి ప్రతారణదర్శనాత్. అనుక్త పూర్వ
మన్యతంతశ్చాత్సాన్వితస్త్రాదిదుచ్ఛేదేత్యత్రాహ (నచవక్ష్యేకదాచన) ఇతి. ఇతః
పూర్వమివేతిధావకః.

ఇదనుపిత్వద్వాక్యతయో పూర్వపదాశ్చసీయ మిత్యేత్ర(౧)“సత్యవాదీచ

మూ:- (౧) “రామోద్విర్వాభావతే” (౨) “సకృదేవప్రపన్నా
యతవాన్మృతీచయంచతే। అభయంసర్వభూతేభ్యోదదా
మ్యేతద్వృత్తింమమ” (౩) “సర్వభక్తార్థాపరిత్యజ్యమామేకం
శరణాగచ్ఛమి। అహంత్యాసర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామి

ఉన్నదృఢత్వమాహ (రామోద్విరితి). సకేవలంతవ; అన్యేమామపిమ
యోక్తిమిత్యాహ (సకృదితి). అనతారద్వయేఽపినచనద్యయమ్.

ఇతు * కోవలనాయ్ వెణ్ణెయుణ్ణ వాయనాన ఉమ్మడైయ వార్తై
యన్తో వెన్న; రామోద్విర్వాభావతే, ఇతునమ్గోష్ఠియల్ వార్తైయ
వ్తే. అన్యశంస్యప్రధానరాన ఋషికిగోష్ఠియోడునమ్గోష్ఠియోడువాళి
యబిఇప్పడియేయన్తో ప్రసిద్ధమ్, “రామనాకిల్ ఇరణ్ణువార్తైశొల్లాన్” ఎన్ను

మిడమ్ ఎఱ్ఱమ్ ప్రసిద్ధమన్తో వెన్న; ఆనాల్ ఇరణ్ణువార్తై యిలైయాకి
ఆతు. † అన్ద వార్తైతానేతన్నిల్; (౪) “వేదోపబృంహణాద్ధాయతా
వ గ్రాహయత ప్రభుః” ఎన్నిఅపడియే వేదోపబృంహణాయ్ చతు

రాఘవః” ఇత్యాదిప్రసిద్ధంలొకోక్తిఞ్చాయయా స్వయమేవాహ (రామోద్వి
ర్వాభావతే) ఇతి. సోప్తిక విరద్ధంనాభిభావత ఇత్యేకః. మమసకృదుక్తైశ్చ అర్థి
నామవేక్షితార్థస్సిద్ధోద్భవతివాతాత్పర్యమ్.

ఏవంసామన్యతశ్చివత్యైయితిస్యప్రకృతవర్ణవసానాయరావణానుబవదిగ్రహే
పార్థోపదేశ వర్ణవసానేద విశేషతి ఉక్తంశ్లోకద్వయమాహ (సకృదేవే, సర్వభ
క్తార్థానిచ). వేదవైదికవాక్యమాత్రాతిశాయినోరసయోశ్చరణ్యవాక్యయోరర్థంతద

† చక్రవర్తిత్వముకనాయుభివృద్ధి తేజ్ఞయన్; “సకృదేవ” ఎఱ్ఱనామ్
కదఱ్ఱరైయిల్ శొన్నతై శీవాత్మకి భగవాన్ శ్రీరామాయణత్తిల్ ఎఱ్ఱుత్తైవైవడి
కణ్ణిరయేన్; ఆనాల్ ఇతరుక్తమాత్రమేయోవెన్; ఇతువుమనిక్కే ఇత్తోడు
సగోత్రియన్తో, కణ్ణనాయవతరిత్తుత్తిరుత్తోత్తట్టిల్ “సర్వభక్తార్థాన్” ఎఱ్ఱనామ్
శొన్నతై/వేదవ్యాసభగవాన్ మహాభారతత్తిల్ ఒకవైవడివారిరెన్; ఆకిల్ అవ
తారి భద్రముణ్ణైయెన్; ఉణ్ణనాలుమ్ రామావతారిత్తిల్ మెయ్యుమ్ కృష్ణావతారిత్తి
ల్ పొయ్యుమ్ ఒక్కమితే ఆశ్రితర్ముక్తుత్తైవైవడియై, ఇరణ్ణుమొరు వార్తై
యాయాల్.

(.) రా. అ. ౧౦. ౩౦. (౨) రా. య. ౧౦. ౩౪. (౩) శ. ౧౦. ౬౬. (.) రా. బా.

మూ;-

మూశుచః" ఇతిమయైవవ్యాక్తిమ్.
అత స్వంతవత్వతోమన్జూనదర్శనప్రాప్తిః

అతిభక్తిసాధ్యప్రపత్త్యైవలభ్యమితినిర్భరేణత్వయాభవితవ్యమిత్యాహ(అత స్వమితి).

ర్వేదగ్లఱోడేనూడ"ఇతిహాసమ్" "పురాణంపశ్చమమ్" ఎన్నిటవడియేపశ్చమవేద మెన్నలూమ్మడియూమాయ్ ఇతిహాస శ్రేష్ఠమునూన శ్రీరామాయణత్తిలుమ్,మహాభారత త్తిలుమ్కడఅర్చయిలుమ్తేర్ ట్టిలుమ్నామ్ శొన్నతాక ఎఱుత్తివైత్త "సక దేవ" "సర్వసర్వాన్" ఇత్యాదివాక్యేభిః. (ఇతిమయైవవ్యాక్తిమ్) ఇతుతాన్ శుతిమూఖత్వాలేయాచిల్, వైదికముఖత్వాలేయాచలత్వకే శరణ్యనాన వెన్నాలే శొల్లపట్టతు.

(అతి) ఆకైయాలే, (త్వమ్) ఇష్టపిష్టపన్నుడైయ * మెయ్ ప్పెరువార్తైయై. క్కేట్టనమ్మేవిశ్వసిత్తిరుక్కి, ఆమెయ్యడియారానసిర్. (మత్) ఎన్ విషయమాక, (తవ) ఉమక్కు, (తత్వతః) మెయ్యోకవుణ్ణాన.(జ్ఞానదర్శనప్రాప్తిః)(౧)"జ్ఞాతంద్రష్టుశ్చ తత్వేన ప్రవేధికారయోరభిధాన్యమితి. ఇదంమిత్ర ప్రదానోత్సుకేసమ యోక్తమ్. సతుసుదాదేశభూత దురధిగమాగ్ధవేదముభేసపాసమ్భవద్భూమదిదోష పురుషాస్తర ముభేసవేత్తాహ (మయైవవ్యాక్తిమితి.) హి-ప్రసిద్ధాహతోవా.

ఉక్తమేవస్థి రీకరణార్తంసన్తో పాశ్చిశయార్థశ్చనిగయతి (అత ఇతి) (అతి) సత్యవాదినాసత్యప్రతీక మయోక్తస్యాకర్ష్యానిశ్చయసీయతమత్వాత్, (త్వమ్) ప్రామాణికః. (తవ)(౨)"యేప్రపన్నామహాత్మాసన్తేమేసయససమ్మదం" ఇతిమత్ర శంసనీయస్యమత్స్వీకృత భరస్యచ.(తత్వతః) సంశయవిషయరాహిత్యేన. (మన్జూనదర్శనప్రాప్తిః)యథాయోగమత్రపరత్రవతపేక్షతాస్యితీవేషి. (౩)"నిస్సంగయే మసర్వేషు నిత్యం వసతి వైహరిః । ససంశయాః హేతుబలా న్నాధ్యావసతి

(౧) ౧- (౨) పాశ్చర్యాలే- (౩) భా-శా-౩౬౦.౭౧.

మూ:-

నిస్సంశయస్సుఖమాస్వ;

ఆచార్యతో లబ్ధంజ్ఞానం యథాతత్వవిషయమితి నిసంశయః. తథా
భావిత్యోద్ధర్మవప్రాప్తోరపి నిస్సంశయఇత్యర్థః.

ఇతి శ్రీహరీతకులతిలకస్య శ్రీరజరాజదివ్యా జ్ఞాలబ్ధ

శ్రీవేద వ్యాసభట్టారకాఽపరనామ ధేయస్య

శ్రీమత్సుందర్యనాచార్యస్య కృతిః

శరణాగతిగద్యవ్యాఖ్యానం

సమూర్ణమ్.

మృత్యు" నిన్దిజ్ఞానదర్శన ప్రాప్తికలి. (నిస్సంశయస్సుఖమాస్వ)
నిస్సంశయరామకొక్కులు సుఖమేన ర్తియుమ్.

ప ర మ కా ద ణి క రా న

పెరియవాచ్చాన్నిబ్బల్లి

అ రు లిచ్చె య్ త

శరణాగతిగద్య వ్యాఖ్యానమ్

సమూర్ణమ్.

పెరియవాచ్చాన్నిబ్బల్లి తిరువడి శ్రీశరణమ్.

మానవః" ఇత్యాదిప్రమాణసూచనాయాహ (నిస్సంశయఇతి) సద్భక్తివజ్రానస్య అను
వృత్తే సంశయ ఇహానివార్యతే; అ నేనైవనిర్భరత్వాదికమప్యాకృత్యతే. (మానవః)
అథ్యాత్మికీత్యాదినా పూర్వం మయోక్తమేవతకోచిత మితిభావః.

అన్యకా లేస్మృతిర్యాతు తవకై జ్యుర్యకారిణా ।

తామేనాం భగవన్న ద్య క్రియమాణాం కురుష్వమే॥

ఇతి శ్రీభగవదామానుజ విరచితే గద్యత్రయే

శరణాగతిగద్యంసమ్పూర్ణమ్.

[illegible]

ఏతేన అనాదికాల మాజ్ఞాతలక్షణముల భగవదప్రసాదేన సంపదలో మేళగ
వత్తుచుండును అచార్యశ్రీకారణ ద్వయోచ్ఛరణానుచ్ఛరణ పూర్వక
స్వరత్యుభరణ్యసేవేధే ప్రసాదవేష్ట్యస్తూదభృథికసాధనావాత్, స్వీకృతభరణ శ్రయః
ఋతిర్యాదయః కాలత్రయవర్తిన స్సర్వాప్రసాదహేతుకా యథావర్తంత్యంత్య
స్వయమేవసార్థమేవ మాంస్వజ్ఞానదర్శనప్రాప్తా ప్రదిప్రదా సేవరక్షేదితిశక్యస్తానిర్భరో
నిర్మయస్వస్థుజ్ఞానవేతినిగమితంభవతి.

ఇతిశరణాగతిగద్యం యతీశరణేశస్త్వపనరూపమ్ ।

వ్యవృణాత దేవకదృష్టా భవిష్యత్సనిశ్చిత్యవేద్యైశ్చ ॥ ౨౪ ॥

వితమసనిగమాస్తేబిభ్రతాదేశికత్వం

శ్రీభిరనుమతేన శ్రీమబ్బద్ధాగ్నిమయైవ ।

యతిపతిప్రభుగద్యవ్యాక్తికియాంయాంయథావ

తల్ల-ధిత మక ధిత శ్చ యో మృతాం న స్పయూ-ధే ॥ ౧౪ ॥

ఇతి కవితార్మికసింహస్యసర్వతప్త

స్వచ్ఛస్య శ్రీమద్వేంకటాచార్యకృతిః

రహస్యరక్షాయాం పృథుగద్యాధికారః పథమః

२५ मूल ६९३
इति संज्ञायां
इदं पद्यं मूलम्

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

పరమకారుణికరానపరియవాచ్ఛాన్బిల్బైఅరుళిచ్చెయ్త

శ్రీరంగద్యవ్యాఖ్యానమ్.

అనతారికై.

(స్వాధీనేతి) ఇగద్యత్తాల్ శయితతాకిటతు ప్రాప్యమానకై జ్ఞ-
ర్యత్తై ప్రథమత్తిలేప్పార్థిత్తు, తత్తిద్ద్యర్థమాక ఆకిచ్చన్యత్తైమున్నిట్టు,
స్వదోషఖ్యాపనపూర్వకమాక త్తిరునడిత్తై యే ఉపాయమాకన్వీకరిత్తు,
అన్తరమ్ అర్థనామాత్రతాలే ఇన్విలక్షణమాయగున్దళ్య దాస్యత్తై
త్తన్దరుళవేణుమెత్తు విశ్వానపూర్వకమాక ప్రాప్యన్దన్దై యే పిన్దై
యుమ్ప్రార్థిత్తు, ఇన్విశ్వాస్పదన్దైయుమ్ కాన్ద్యాదికిల్యాణగుణ పరి-
పూర్ణరాన దేవరే ఎనక్కు-త్తన్దరుళవేణుమెత్తు పేక్షిత్తు, దేవరీక్ శ్లో-
అసన్మార్గ శేషమాన ఇవ్వన్దవై స్వరూపానుకూలమాన వృత్తికర్య న-
మాక దేవరీక్ పణ్ణియరుళవేణుమెత్తు పరియపెరునూల్ తిరునడికిళితే
అపేక్షిత్తు తల్లైక్కట్టుకిటార్.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

శ్రీవేదాంతాచార్యకృతశ్రీరంగద్యవ్యాఖ్యానమ్,

శ్రీమల్లత్తుణ మునినాథివ్యహితై కాగ్రచేతసాకథితమ్ ।

మితగద్యమితసారంవ్యక్తంవ్యాఖ్యాతివేక్కుపేకకవిః॥

అతద్వయాధానుసంధానరసికేన భగవతాభావ్యకారేణ బ్రహ్మద్యవ్యాఖ్యాన-
మకిద్వయం బహుధాశ్రోతవ్యమితిమన్య మానేభ్యశ్చిప్యేభ్యః పునరప్యాకిచ్చన్యార్థి-
నప్రవచ్చన పూర్వకస్వానుష్ఠాన ప్రకాశన ప్రక్రియమివసంక్షేపేణవ్యాక్రియతే; రథాహి;-
అత్రాదికుంవాక్యమత్తర ఖణ్డస్య వివరణమ్; ద్వితీయంపూర్వఖణ్డస్య, తేనైవాధికార-
శేషి, కార్పణ్యరూపమగ్నా ప్రదర్శితమ్. తృతీయం మహావిశ్వా సాద్యక్షాత్తరజ్ఞా-

ఇష్ట గ్రహ త్యధికార త్రిలేయిద్దముముత్సుకలో యానదా
యుషమ్ కాలక్షేపమ్ పణ్యమ్బడి యెజ్జనేయెన్నిల్; (౧) “వణ్ణిపట్టి
పట్టుమ్ పూశిత్తుమ్ పొక్కినేన్ పోతు” ఎన్నిటపడియే ఉక్తస్థులిన నిల
జ్జలిలే అనుకూలవృత్తియోడే కాలక్షేపమ్ పణ్యతల్, (౨) “మల్లో
వరైచ్చాత్తియిరుప్పార్ తవమ్” ఎన్ఱమ్, (౩) “తదీయారాధానంప
రమ్” ఎన్ఱమ్ శొల్లుకిటపడియే ఉక్తస్థులిన నిలజ్జలిలే ప్రవణారాన శ్రీవై
ష్ణవర్ కళ తిట త్రిల్ అనుకూలవృత్తియోడే కాలక్షేపమ్ పణ్యతల్,
అతిలేఅశక్తరాయురుప్పార్ (౪) “పామ్బజైయాన్ - శీర్ కిలన్దళోల్
నిన్దైన్ద పోక్కాళేల్ శూర్ వీనైయినాన్ద తుయరై ఎన్నినైన్ద పోక్కు
వరిప్పోతు” ఎన్నిటపడియే భగవద్గుణానుభవత్తోడే కాలక్షేపమ్ పణ్య
తల్, అన్వళపుమ్ ప్రాచ్యమ్ పోరాతవర్ కళ “ద్వయమర్థానుసన్ధానే
పహ” ఎన్నిటపడియే ద్వయ త్రినుడైయ అర్థానుసన్ధానత్తై పణ్యనిన్ఱ
కొణ్ణు కాలక్షేపమ్ పణ్యతలాయాన్ త్రిరుప్పతు.

అతిల్, ఇవర్ ద్వయ త్రినుడైయ అర్థానుసన్ధానత్తోడే కాలక్షే
పమ్ పణ్యనిన్దైయ, అతిల్ పెరియగద్వత్తిల్ విస్తృతమాక అనునన్దిత్త
వర్గత్తై శ్రోతాకిభుక్కు సుగ్రహమాపుమ్ పెరుమాభుక్కు త్రిరుచ్చెవి
శాత్తుకైక్కు ఏకాన్తమాకపుమాయ్, అనద్వయ త్రినుడైయ అర్థత్తైయ
పాశురప్పరప్పట త్రిరుమున్నే విల్వప్పమ్ శెయ్యలామ్బడి నల్ల పేణ వరుళి
చ్చెయ్ కేజార్.

పకమ్, అనన్తరమ్ శ్లోకద్వయానుపపత్తేన పూర్వోక్త ఏనార్థః ప్రమాణః ప్రతిస్థా
ప్యతే. తతః పరేణాశ్చేన పూర్ణ ప్రపత్త్యుపశలే ఇచ్చేతత్పురణానుగుణ ప్రప
త్తివాక్యోచ్చరణైభవంభ్యాప్యతే. తద్విద్యర్థంపశ్యాచ్చతు శభిసమ్మధిభిర్నారా
యణజ్ఞోక్తాశ్చరణ్యాకారవిశేషాః ప్రకాశ్యంతే. “సమాస్తతే” ఇత్యనేతుప్రకృతో
పాయే ప్రధానభూతో భరన్యాసాంశః ఫలప్రార్థనం వానిగద్యత ఇతివిభాగః.

(౧) ర.తిరువ-౬౩. (౨) ర.తిరువ-౧౦. (౩) పాడ్యే. (౪) పెరియతిరువ-౧౬.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీభగవద్రామానుజార్యకృత శ్రీరజ్జగద్యమ్
 మూ:- చిదచిత్పరతత్వానాం తత్త్వయాథార్థ్యవేదినే||
 రామానుజాయనునయే నమోమమగరియసే||

మూ:- స్వాధీనత్రివిధచేతనాచేతన స్వరూపస్థితిప్రవృత్తిభేదం

ఇతిల్ ముతల్ చూరైయిలే పురుషార్థమాకనిర్ణితమాన కైజ్జు.
 ర్యతై అపేక్షిక్కిఱార్. కైజ్జుర్యప్రతిపమ్మనియావాన్ నారాయణా
 నితే. అన్నారాయణశబ్దత్తుక్కర్థమ్ ఉభయవిభూతియోగముమ్, హేయ
 ప్రతిభుటత్వముమ్, నమస్తకల్యాణగుణాత్మకతైయుమితే. అతిల్ ఉభ
 యవిభూతియోగతై ప్రథమత్తిలే అరుళిచ్చెయ్కిఱార్.

(స్వాధీనత్రివిధచేతనాచేతనస్వరూపస్థితిప్రవృత్తిభేదమ్) స్వాధీన
 మాన, త్రివిధచేతనవర్గజ్జలెన్న, త్రివిధాచేతనవర్గజ్జలెన్న; ఇవద్రోనుడై
 యస్వరూపభేదమెన్న; స్థితిభేదమెన్న; ప్రవృత్తిభేదమెన్న, ఇవద్రోయై
 డైయవనై. చేతనత్రైవిధ్యమావతు-బద్ధముత్తనిత్యభేదేన. అచేతనత్రై
 విధ్యమావతు-శుద్ధసత్త్వమాన అచిత్తుమ్, గుణత్రయాత్మికైయానప్రకృ
 తియుమ్, స్పష్ట్యాదికళుక్కు నిర్వాహకమానకాలముమ్, ఆకత్రివిధ
 మాయిరుక్కుమ్.

ఇహచప్రథమం సవిభూతికస్య భగవతః పరమప్రాప్యత్వాదిసిద్ధ్యర్థంచతుర్థ్యస్త
 పదప్రదర్శితం సర్వేశ్వరత్వాదికమాహ (స్వాధీనేతి). స్వకదేన. ముక్తప్రాప్యస్యకైక్కు
 ర్వోద్దేశ్యస్య సర్వేశ్వరస్యత్రుత్వాదిప్రసిద్ధానిరతిశయానస్తత్వాదికంసూచ్యతే. స్వాధీ
 నశబ్దేన - భగవత్స్వరూపాధీనత్వం తదిచ్ఛాధీనత్వఞ్చవివక్షితమ్; సర్వస్యసాక్షాత్ప
 రమృరయాహతథా శ్రయతమాతత్స్వరూపాధీనత్వమ్, తత్రనిత్యానాంపదార్థా
 నాం తదిచ్ఛాధీన స్వరూపత్వమ్; తదభావేతేషామకానః ప్రసజేతి ప్రసక్తముభేద

ఇతి బద్ధాత్మాకళీ - జ్ఞానసంజ్ఞాచార్వస్వరూపరాయ్, పుణ్య
 పాపఫలమానసుఖదుఃఖానుభవత్తిలే స్థితియైయుడై యురాయ్, తద్దేతు
 వానపుణ్యపాపకర్మప్రవృత్తికరాయురుప్పర్కళీ. ముక్తాత్మాకళీ - జ్ఞాన
 సంజ్ఞాచరూపమానదేహనమ్మన్దాదికళీ నిష్ఠమ్భగవత్ప్రసాదతాలేనివృ
 త్తరాకై యాలే ఆవిర్యూతస్వరూపరాయ్, కైజ్జుర్యనుఖత్తిలే స్థితియై
 యుడై యురాయ్, తదనురూపమాక, (౧) “హాశ్చ తేనర్వాకామా
 న్సహ” ఎన్నిపడియేభగవద్గుణానుభవప్రవృత్తికరాయుమ్, (౨) “యేన
 యేనథాతా గచ్ఛతితేనతేన సహగచ్ఛతి” ఎన్నిపడియే కాయకమా
 నకైజ్జుర్యప్రవృత్తికరాయుమ్, అత్రాలే కళిత్తు, (౩) “హాపు హాపు
 హాపు” ఎన్నిపడియే వాచికప్రవృత్తికరాయురుప్పర్కళీ. నిత్యసిద్ధర్
 లస్సృష్టసంసారగతస్వరూపరాయ్, ముక్తిరై ప్సేలే పాశ్చాత్యరస్తికే
 అనాద్యనన్తకైజ్జుర్యనుఖత్తిలే స్థితియైయుడై యురాయ్ సదాదర్శనప్రవృ
 త్తికరాయ్, నిత్యాజ్ఞలిపుటరాయ్, నిత్య స్తుతిప్రవృత్తికరాయు మిరు
 ప్పర్కళీ. ఆకై యాలేయాయీదు నిత్యరెస్టు ఇవర్కళుక్కుప్పేరా
 యీదు.

స్థాప్యమ్. తదభిప్రాయేణ హ్యముః. (౪) “ఇచ్ఛాతపవివరణస్య పరావరణస్యచ
 నిత్యంతర్యామిన్. ఇతస్యపరమపురుషస్య నిత్యేష్టత్వాదేవతథావస్థానమస్తికాస్మాద
 వగమ్యతే” ఇతి. అనిత్యానామ తదిచ్ఛాధిస స్వరూపత్వంతదాయోత్పత్తికతయా
 విప్రసిద్ధమ్. గురుద్రవ్యాకాం వతసప్రతిబద్ధనేనధార్మత్వమపి తచ్చాధీనత్వవిశేషవివ.
 చేతనశబ్ద ఇహాదీనవిషయః. బద్ధముత్తనిత్యరూపేణదేవానాంత్రివిధ్యమ్, అచేతనశబ్ద

అభాషిత శారీరకాస్త్యే. “పరమపురుష భోగోపకరణస్య లిలాోపకరణస్యచ
 నిత్యంతర్యామిన్. ఇతస్యపరమపురుషస్య నిత్యేష్టత్వాదేవతథావస్థానమస్తికాస్మాద
 వగమ్యతే” ఇతి. అనిత్యానామ తదిచ్ఛాధిస స్వరూపత్వంతదాయోత్పత్తికతయా
 విప్రసిద్ధమ్. గురుద్రవ్యాకాం వతసప్రతిబద్ధనేనధార్మత్వమపి తచ్చాధీనత్వవిశేషవివ.
 చేతనశబ్ద ఇహాదీనవిషయః. బద్ధముత్తనిత్యరూపేణదేవానాంత్రివిధ్యమ్, అచేతనశబ్ద

ఇని ప్రకృతితత్వముమ్ - గుణత్రయాత్మకమాయ్ సతతపరిణామస్వ
రూపమాయ్, చేతననుడై య కర్మానుకూలమాన పరిణామ త్తిలే స్థితి
యైయుడై త్తాయ్, చేతనర్కు, సస్వస్వరూప పరస్వరూపతిరోధానప్ర
వృత్తి కమాయ రుక్కుమ్. పక్షాపిపని వణ్ణయమాన అచిత్తు - శుద్ధ
సత్వమాయ్, సదైశరూపమానమాయ్, నిత్యముక్తాదికభుడై యకై జ్ఞ
ర్గత్తుక్కు ఉపకరణరూపేణవుమ్ ఈశ్వరనుడై య రక్షణకార్యత్తుక్కు.
అనుకూలమాక పూహ విభవరూపేణవుమ్ స్థితియైయుడై త్తాయ్
సర్వత్ర ప్రకాశప్రవృత్తికమాయరుక్కుమ్. కాలముమ్ ప్రకృతియిత్తా
ట్టిల్ వ్యావృత్తమాయ్, ఏకరూప స్వరూపమాయ్ నిమేషకాష్టాద్య
వస్థాయుక్తమాయ్ కొట్టు ప్రాకృతపదార్థజ్జలెన్న; తత్సంస్పృష్టచేతన
రెన్న, ఇవద్రోశినుడై య నిర్వాహ త్తిలే స్థితియైయుడై త్తాయ్ మనకలత్తి
నుడై య ఉత్పత్తివినాశాది ప్రవృత్తికమాయు మిరుక్కుమ్. ఇవద్రోశి
స్వాధీనమాకవుడై యనాకైయావతు - అన్తరాత్మతయా నిష్ఠనియమిక్కై.

ఆకసకలచేత నాచేతనజ్గభుడై య నత్తాస్థితిప్రవృత్తికల్ ఈశ్వరాధీ
నమాకై యాలే ఇవద్రోశినుడై య శరీరత్వముమ్ అవనుడై య ఆత్మత్వ

శ్చాత్ర అచిద్భవ్యవరః. త్రిగుణకాలభుద్ధసత్వరూపేణచేతనత్త్రివిధ్యమ్. ద్రవ్యాణాం
తదధీనత్వోక్త్యావృత్తతద్ధర్మాణాంతాదధీన్యం కైముత్సర్గిద్ధమితదనుక్తిః. అచేతనద్ర
వ్యస్యాపి భర్తృభూతజ్ఞానస్య చేతనగ్రహణేవిశేషణతయో పాత్రత్వా దత్రపుథగ
నుపాదానమ్. చేతనమాత్రేవాత్త్రివిధ్యాన్వయః. చేతనాచేతనానాం స్వరూపంస్వా
సాధారణ స్వభావైర్నిరూప్యంభర్తృ తస్యభేదః - తత్తద్వ్యక్తితోవ్యతశ్చ పరస్పర
వ్యాప్తుత్తిరూపోభర్తృః. స్థితికాలాన్తరేపి విద్యమానతా. సాచద్రవ్యాణాం స్వరూపే
షుపర్యకాలాన వృత్తిస్వరూపా. తేషాంతత్తదవస్థావిశిష్టచేతనాణు కాలవచిచ్ఛిన్నా
కాలతారతమ్య వతిచేతి తద్భేదః. ప్రవృత్తిః - వ్యాపారః. నిపుత్తిరపి. ఆకరణ్య
సజ్జల్పరూపా ప్రవృత్తి విశేషః. ఏతద్భేదః - తత్తత్కార్యాదిభిర్దష్ట్యవః.

† పురుషార్థ స్వరూప ఉపాయస్వరూప విరోధిస్వరూప సమన్వితస్వరూప

మూ:-

శ్లేశకరాద్యశేషదోషానంస్పృష్టమ్,

ముమ్ శొల్లిల్ ద్రాయ్ ద్దు. శరీర త్తినుడై య నత్తాస్థితి ప్రవృత్తికల్
ఆత్మాధీనమూ యితేయిరుప్పతు. ఆక, ఇత్తాల్ ఈశ్వరనుడై య విభూ
తియోగమ్ శొల్లిల్ ద్దు.

(శ్లేశకరాద్యశేషదోషానంస్పృష్టమ్) చేతనాచేతనజ్ఞో శరీర
మూమ్ ఈశ్వరన్ శరీరియాయ్ రుక్మిణాకిల్, శరీరసమ్మన్దప్రయుక్త
మాన దోషమ్ శరీరిక్కు వారాతో వెన్నిల్; తద్గతదోషైరసంస్పృష్ట
నైన్దిటతు. శ్లేశమానతు అవిద్యాస్మితాభినివేశ రాగ ద్వేషాః పఞ్చశ్రేణాః.
ఇన్ద్రేయేన్న, ఇన్ద్రక్షేపాదికభుక్కు క్కారణముమూమ్ ఇవద్ద్రునుడై య
కార్యముమాన పుణ్యపాపపూపకర్మముమ్, ఆదిశబ్దోక్తమాన విపాకాశ

అత్ర స్వేచ్ఛాధీన సర్వతోవ్యాప్త్యాస్వార్థ సర్వోపాదాత్మత్వ సూచనాత్సర్వ
శేషత్వమసిద్ధ్యతి. తదాచూః. (౧) “ఉపాదత్తేనత్తాస్థితినియమనాద్యైర్బిదచితౌ
స్వముద్దిశ్య శ్రీమానితి వదతి వాగౌపనిషది” ఇతి, ఏవంభగవతస్సర్వాధారత్వాది
వృత్తినాత్ తదస్యేషాంచేతనాచేతన ద్రవ్యాణాం తత్త్వత్రయేణ త్వ విభేదత్వ
శేషత్వనియమేన తదపునఃస్థితిశేషణ తయాతచ్ఛరీరత్వం క్రుతిసిద్ధం ముఖ్యమేవ
సాపేక్షం భవతి.

అత్రచ, కారణవాక్యార్థః, గర్విధర్మభేదః, చిదచిచ్ఛేద్యః, జీవేత్వరభేదః, జీవానామ
స్వోన్యభేదః, తేషాంజ్ఞాత్వత్వమ్, తతఏవకర్తృత్వభోక్తృత్వే జ్ఞాత్ృత్వాదేస్సర్వథా
పరాధీనత్వమ్, పరస్యచ విభూతి ద్వయవత్త్వమ్, సార్వత్రికత్రైకాలికసర్వనియత్తృ
త్వమ్, త్రివిధపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్, కాలపరమవ్యోమోః త్రిగుణ వికారాతిరిక్త
త్వమ్, ప్రాజ్ఞానధిష్ఠిత బ్రహ్మతీ కారణత్వ నిరాసాదికృష్ణశరీర కస్థాపితమర్థసిద్ధమ్;

అథభగవత ఉక్తాకారానర్గతసర్వకారణత్వసర్వనియత్తృత్వాదిభిశ్చజ్ఞుతాన్
భోమస్పరిహరతి. (శ్లేశకర్మేతి) అవిద్యాస్మితారాగ ద్వేషాభినివేశాః పఞ్చశ్రేణాః.

మూ:-

స్వాభావికానవధికాతిశయ

యజ్ఞశేన, ఇవద్ధౌ తే స్పర్శిక్ష్పడాతవన్. విపాకమాకిటతు-
దేనాదిజాతియోగమెన్న; ఆయుస్సెన్న ఇత్యాదికల్. ఆశయమాకిటతు-
త త్తజ్ఞాత్యనుకూలమానబుద్ధిభేదజ్ఞల్. అశేషశబ్దత్తా లే-అచిద్గతమానపరి-
ణామజ్ఞైయుమ్ చేతనగతమానదుఃఖాఽజ్ఞానాదికల్ యుమ్నినై క్కిటతు.
అసంస్పర్శత్తా లే ప్రాగభవజ్ఞైనినై క్కిటతు.

(స్వాభావికేత్యాది)నర్వసాధారణమాయుమ్, ఆశ్రితవిషయమా-
యుమ్, ఆశ్రితవిరోధి విషయమాయుమ్ మూఱ్ఱవకై ప్పట్ట గుణజ్ఞల్-
చ్చొల్లుకిటతు. స్వాభావికమాకిటతు - జలత్తుక్కు శైత్యమ్పా లేయుమ్
అగ్నిక్కుబోష్ట్యమ్పా లేయుమ్యావద్దన్యభావియాయురుక్కై. (అన-
వధికాతిశయ) (౧) “ఏకైకగుణా వధిత్యయానదాస్థితాః” ఎన్నివడియే
తని త్తనియేనిస్సీమమాయ్ ఆశ్చర్యావహాను మాయురుక్కై.

పుణ్యపాపరూపకర్మ; ఆదిశబ్దేన - క్షేతకర్మ విపాకాశయైరపరామృష్టః పురుష-
విశేష ఈశ్వర ఇత్యాది ప్రసిద్ధ విపాకాదిసద్గతాః. జాత్యాయుభావ గాదయోవి-
పాకాః. పూర్వానుభవభావితాః ఆఫలోదయంశయానాసంస్కారాః -
ఆశయాః. కతివయదోషరహితవ్యాపుత్త్యర్థమశేషశబ్దః. అసంస్పృష్టశబ్దేన-స్వభావ-
తోనర్వతియా కదాచిదపి దోషస్సర్వోనాస్తితి వివక్షితమ్, ఏవంబదద్వయేన (౨)
“పరిపరాణం సకలాన యత్రక్షేపాదయస్సని పరానరేకే” ఇత్యస్మిన్దశక్తః.

అథ (౨) “తేజోబలైశ్వర్య” ఇత్యాదిభిరుక్తాక్ నిరూపితస్వరూపవిశేషక-
భర్తానాహ (స్వాభావికేతి). స్వాభావికత్వమిహ- నిత్యత్వ మసన్యాధీనత్వశ్చ.
తేనముక్తానాం నిత్యానాశ్చ జ్ఞానాదిభ్య ఏతదాత్మానాదేర్వ్యవచ్చేదః. తద్బలాది-
భ్యోవ్యవచ్చేదస్తు-అనవధికాతిశయత్వాదపి; స్వాపేక్షయా ఉత్కృష్టా పధిరహితః
అతిశయోయేమాస్తే అనవధికాతిశయాః.

మూ:-

జ్ఞాన బలై శ్వర్య వీర్య శక్తి తేజః

(జ్ఞాన) ఈ శ్వర్జ్జ్ఞానమాకి అతు- (౧) “యో వే త్రియుగపత్నర్వం ప్రత్యక్షేణ సదాన్వతం” ఎన్ని అపహియే సర్వకాలముమ్ సర్వనస్తుక్కులై యుమ్ యుగపదేనసాక్షాత్కరిక్కుమ్ సామర్థ్యమ్; అతావతు - విషమస్పష్టియిలే కిర్మిభవిత్తిరుద్దశ్చ అసఖ్యాతమాన ఆత్మాకృభుడైయ స్వరూపభేదతైయుమ్ నామభేదతైయుమ్ సాక్షాత్కరిక్కుమ్ శక్తిః

(బల) స్పష్టరూపనకలపదార్థజలై యుమ్ స్వసజ్కల్పసహస్రైక దేశత్తాలేధరిక్కుమ్ భారణసామర్థ్యమ్. (విశ్వర్య) ధృతరాన సర్వాత్మాకృలై యుమ్ కర్మానుకూలమాక నియమిక్కుమ్ నియమనసామర్థ్యమ్. (వీర్య) స్పష్టాదిసకలవ్యాపారజలై యుమ్ వణ్ణానిష్టాల్ అనాయాసహమన అవికారిత్వమ్. (౨) “యథాసన్నిధిమాతేణగన్ధోక్షోభాయజాయతే! మనసా నోపకర్తృత్వాత్తథాసావరమేశ్వరి” (శక్తి) ప్రవృత్త్యన్ముఖరానచేతనరీక్కు శక్తియైక్కుడుత్తు ప్రవర్తిప్పిక్కుమ్ ప్రవర్తికత్వ సామర్థ్యమ్. అఘటిత ఘటనాసామర్థ్యమాకవుమామ్; జగదుపాదాన శక్తియెన్నవుమామ్. (తేజః) పరాభిభవనసామర్థ్యమ్. (౩) “కురూత్ ప్రచ్ఛాదయన్ శ్రియా” (౪) “తమేవభాన్తమనుభాతిసర్వమ్”. ఇంద్రజ్ఞానాదిషడ్గుణజ్ఞో సర్వవిషయమ్.

జ్ఞానమిహ- సర్వవిషయ సిత్యసాక్షాత్కారరూపమ్. బలమ్; అనామ్రూతిశ్రమ ప్రసక్తం సర్వధారకత్వమ్; విశ్వర్యమ్ - సర్వనియన్తృత్వమ్. వీర్యమ్-సర్వోపాదానత్వాదావపి ఆవికృతస్వభావత్వమ్. శక్తిః- విశ్వోపాదానతార్హత్వమ్. స్వేతరసమస్తదుర్బట ఘటసశక్తిర్వా. తేజః - అస్వాధీన సహకారనిరపేక్షత్వమ్. పరాభిభవనసామర్థ్యంవా; అత్రప్రౌఢావ్యక్త్యాది క్రమేణ జ్ఞానబలాదిదృష్టస్త్రికనిర్దేశః. షడ్గుణస్య ప్రథమముపాదానమ్ - ఆశ్లేషాంగుణానాం తదస్తర్భావేణ తత్ప్రధాన్యాత్, పరత్వజ్ఞాపకత్వాత్, ఆశ్రితానాశ్రిత గోచరవ్యాపారభేదసాధారణ్యాచ్చ.

(౧)

(౨) వి.పు-౧.౨-౩౦ (౩) భా-

(౪) ముణ్డ-౨-౨-౧౦

మూ, - సౌశీల్య వాత్సల్య మార్గవా ర్జవ సౌహార్ద

ఇప్పటి సర్వోత్కృష్టమనుకు ఆశ్రితవిషయమూక అనన్తరిమ్
పన్నిరణ్ణుగుణమ్ శొల్లుకితార్. (సౌశీల్య) శీలమావతు - మహాశో
మదైస్స హనీరధ్ధేణ సంక్షేపస్వభావత్వమ్. సౌశీల్యమావతు-అన్దమహా
త్వమ్ తిరువుళ్ళత్తిలు మిన్త్రి క్కేయిదుక్కై. (౧) “ఆత్మానం మానుషం
మశ్యే” (వాత్సల్య) ఆశ్రితగతమానదోషముమ్ గుణమాయ్ త్తోదో
దుమ్ ప్రేమమ్. అతావతు - ఆశ్రితరుడైయదోషజై త్తన్ పేతాక
పోక్కిచ్చగుణజ్జళాలే ధరిప్పిక్కై. * శెయ్తకుదోదుమ్ నదోదుమాక వే
కొణ్ణు * పాలేపోల్ శీరిల్ ధరిప్పిక్కై. అతావతు - అద్యజాతమాన
వత్సత్తిన్నక్కల్ ధేనువిరుక్కుమ్బడి; (౨) “గోపాలత్వం బ్రాగుప్సితమ్”
(మార్దవ, ఇతురూపగుణమాయరుక్క, ఆత్మగుణ ప్రకరణమూకై యాలే
మానసమార్దవత్తై నిన్దెక్కిఱతు. అతావతు - ఆశ్రిత విక్షేపత్తై ప్పొఱు
క్కమాట్టాతమెన్దై. (౩) “సంస్మరామ్యస్య వాక్యాని” (౪) “అనిద్రస్సతతం
రామః” (ఆర్జవ) ఆశ్రితసంక్షేపార్థమాక త్తన్నుడైయ మనోవాక్కు
యజ్జళేకరూపమాయరుక్కై. అతావతు-అవర్కళుడైయ శెన్దైక్కేడే
శెన్దైవ్వియాయ్విమ్బుమ్బడితాన్ శెవ్వియనాకై. (సౌహార్ద) “సు-శోభనం
శంసతీతి - సుహృత్” నిష్ఠ ఆశ్రితరుడైయ సన్నిధియోడు అనన్నిధి
యోడువానియఱ అవర్కళుడైయ సర్వమజ్జభజ్జై యుమ్ అన్వేషియా

అథమద్గుణ్యవితతిరూపాః సౌలభ్యజ్ఞాపకాః సంశ్రిత సక్రమణాదావిశేషత
ఉపయుక్తా గుణాఉచ్యంతే; అత్ సౌశీల్యమ్- అతిమహతోప్యతమదైస్సహ నీరక్త
సంక్షేపరసికతా. వాత్సల్యమ్- ఆశ్రితేషు దోషతిరస్కారిణీప్రీతిః. మార్దవమ్- అకఠిన
స్వభావతయాసుప్రవేశత్వమ్; దణ్డనీయేవ్యపి సామప్రభానత్వంవా. అర్జవమ్- కాయ
వాగ్బుద్ధివ్యాపారాణాం పరస్పరమవిసంవాదిత్వమ్; సౌహార్దమ్ - స్వతస్సర్వహితైషి

(౧) రా-య-౧౨౦-౧౧. (౨) వి-పు-౫-౧౩-౩ (౩) రా- (౪) రా-సు-౩౬-౪౪.

మూ:- సామ్యకారుణ్యమాధుర్యగామ్భిర్యాదార్య

నిత్యై. (సామ్య)జాతిగుణవృత్తాదికళాబుద్ధాన తాత్త్వేనోద్భవైస్సారాతే
ఆభిముఖ్యమే హేతువాక ఆశ్రయణీయత్వేనమనాయరుక్తై. (౧) “గుహే
నసహితం” (౧) “శబర్యాపూజితం” (కారుణ్య) స్వార్థనిరపేక్షమాకప్పర
దుఃఖాఽనహిష్టుత్వమ్. (౨) “భృశంభవతిదుఃఖితం” (౩) “స్త్రీప్రణప్తేతి
కారుణ్యమ్” (మాధుర్య) స్వరూపరూపగుణవిభూతికళాతే సర్వతోముఖ
మానసారస్యమ్. హస్తం ప్రవృత్తనానాలుమ్ రసావహనాయరుక్తై.
(౪) “అనూర్యమివనూర్యేణ నివాత మివవాయునా । కృష్ణేనసముపేతేన
జహన్వేభారతంపురమ్” (౫) “ఏహ్యేహిపుష్కామ్బుజపత్రనేత్ర” (౬)
“సర్వగన్ధస్సర్వగంఠం” (గామ్భిర్య) ఆశ్రితరక్తుచ్చయ్యన్తిరుక్తు
మనై బరువరాత్ పరిచ్ఛేదిక్కు వాణ్ణాతిరుక్తై. అతాకిఱతు - తన్ను
డైయకొడైయన్ శీర్చయైయమ్ కొళ్ళుకిఱవన్ శిఱుమైయైయమ్ పారా
తేయిరుక్తైయమ్, ఎల్లామ్ కెయ్ తాలుమ్ ఒన్టుమ్ శెయ్యతానాయి
రుక్తై. (౭) “యత్యదాబలదా” (౮) “ఉన్నడియార్ క్కెన్ కెయ్ వనెన్టే
యిరుత్తిన్” (బౌదార్య) ఆశ్రితరుడైయలపేక్షితజ్జలైత్తానిరన్తుకొడుక్తై.
(౯) “ససర్వాసర్థినోద్భవైస్సమేత్యప్రతినన్ద్యచ” (౧౦) “ఉదారాస్సర్వ

త్వమ్, సామ్యమ్- సర్వైరప్యాశ్రయణీయత్వే సమత్వమ్. స్వతోపక్ష పాతిత్వంవా.
కారుణ్యమ్-స్వప్రయోజనాన్తరానుద్దేశేన పరదుఃఖ నిరాచీర్వా.

మాధుర్యమ్-ఉపాయదశాయాదుపిరజ్ఞాత్యేన రసావహత్వమ్. ద్విషతాంజి
ఘాంసితానాదుపిదృష్టిచిత్రాఽవహరిత్వంవా. గామ్భిర్యమ్- భక్తానుగ్రహదేరగాధ
త్వమ్. ఆశ్రితవోష దర్శనాదేస్వతోపి గోపనేన దుర్గహత్వంవా. బౌదార్యమ్-
పాత్రలాఘవదేయగౌరవ ప్రత్యుపకారాద్యనాదరేణ వితరణశీలత్వమ్. చాతు

(౧) రా. బా. ౧. (౨) రా. అ. ౨-౪౧. (౩) రా. సు. (౪) భా-
(౫) భా. భీ. ౫౯-౯౮. (౬) ఛా. ౩-౧౪-౪. (౭) (౮) పెరియతిరువ. ౫౩
(౯) రా. అ. ౧౬-౨౭. (౧౦) గీ. ౭-౧౮.

మూ:- చాతుర్య స్థైర్య ధైర్య శౌర్య పరాక్రమ

ఏవై తే” (చాతుర్య) ఆశ్రితరుడై యదోషజ్ఞశ్చే పురుష కారిభూజైయాన
విరాట్టియతియాతపడిమత్తైక్కి. ఆశ్రితర్ తన్నుడై యరక్షణత్తిలే అతి.
శక్తైక్కిపణ్ణినాల్ అవ్యతిశక్తైక్కియైప్పొక్కి రక్షిక్కియెన్నపునూమ్.
(౧) “సమ్మార్ణందశయోజనమ్ । బిభేదచపునస్సలాన్” (స్థైర్య)

ప్రత్యూహశతజ్ఞభుక్తానాము ఆశ్రితరక్షణప్రతిజ్ఞైయిల్ కకుత్తయతొ
భిక్తై. మ హారాజ ప్రభృతిశ్ అనేక విరోధిక్కిచ్చెయ్ జేయుమ్.
(౩) “సత్యజేయంకథచ్చన” ఎష్టానితే. ఆవిష్పన్నిర్ణుగుణజ్ఞభుమ్ఆశ్రిత
విషయమ్.

అనస్తరమ్ మూఱ్ఱగుణమ్ ఆశ్రితప్రతిపక్షవిషయమ్; (ధైర్య)
ఎతిరియై మతియాతోభిక్తై. లజ్జైయిలే రావణసుమ్ బలము
మెల్లామ్ కుటియభియాతిరుక్కిచ్చెయ్ తే అవన్ తప్పియైక్కడల్కరై
యిలేలజ్జా. రాజ్యత్తుక్కురాజావాకఅభిషేకజైప్పణ్ణవిక్కి. (౩) “అబ్ధిం
నతేరిథ”. మూలబలమ్ సన్నిహితమానవస్త్వ పెరుమాళ్ళుడైయతిరువుళ్ళ
మ్పూర్వక్షణత్తిత్కాట్టిల్ ఒరువికృతియన్దియిలే యిరుద్దపడియొచ్చొల్లి
యైరొకపునూమ్. (శౌర్య) పరబలత్తిలే శైష్ట్యపుకుమ్పొతు స్వబల
మ్పొలే శైష్ట్యపుకుయమ్ (౪) “భిన్నం భిన్నం శరైర్దగమ్” ఎన్నిజపడియే
ప్రహరైవాకైయమ్. (పరాక్రమ) శారిక్తవరుమ్పొతుకైయమ్ విల్లు
ర్నమ్. శుభాశ్రయ ప్రకాశనాద్యయతోపాయైర్విముఖవశీకరణ విప్రకృజనన
సంక్రితదోషాచ్చాదన విరుద్ధానుకూలీకరణాదిషు కుళలత్వమ్. స్థైర్యమ్- శరణాగత
సజ్జహి దోషప్రదర్శకైస్సుహృద్భిరప్యకమ్పనీయత్వమ్. ధైర్యమ్- అభిమతివియోగ
ప్రసంజ్ఞసి అభగ్నప్రతిజ్ఞత్వమ్. శృత్యయేనవా స్థైర్యధైర్యయోర్వాస్విభావమ్.
ప్రబలప్రతిపక్షోప నిపాతేసి సావజ్ఞ దృఢచిత్తత్వం వాధైర్యమ్.

శౌర్యస్తు-భీమేవ్యపి పరస్మైస్యేషు అసహాయస్యాపి స్వస్మైస్యేషివనిర్భయప్రపే
శసామర్థ్యమ్. తత్రప్రవిష్టస్య పరనిరాకరణ పర్యవ్రోవాపారః- పరాక్రమః.
(౧) రా-బా-౧. (౨) రా-య-౧౮-౩. (౩) అతిమా- స్త. (౪) రా-య-౯౪-౧౨

మూ:-

సత్యకామసత్యసజ్జల్పకృతిత్వ

మాయా సౌఖ్యమిక్ష్మ సౌఖ్యరత్తిలే ఎతిరికళే తువక్కుణ్ణు శత్రుపెన్ద్రతి
యమాప్తాతపడి సౌఖ్యరత్తిలే (౧) “ప్రహరారంశరిరేమ”

(సత్యకామ) అనన్తరమ్ ఆశ్రిత విషయమాయుమ్ ఉపేయవిష
యమాయుమ్ ఉపాయవిషయమాయుమిరుక్కుమ్ నాలుగుజ్జభుమ్
శొల్లకితము. నిత్యమానకామ్యజ్జలే యుడైయవనెన్ద్రపడి. అతావతు -
ఆశ్రితర్కను భావ్యమాన గుణజ్జలే యుమ్ విభూతి యై యుమ్
శొల్లకితము. కామ్యన్త ఇతికామాః. ఆశ్రితరక్షణ విషయమానమనో
రథమ్ కామమెన్దితము. అతు - అప్రతిహతమాయురుక్కుయెన్ద్రమామ్.

(సత్యసజ్జల్ప) అపూర్వమానభోగ్యజ్జలే సజ్జల్పిత్తుఅనుభ
విక్కుమిడత్తిల్ అమోఘమా యిరుక్కు; (౨) “కాణవా
రాయ్” ఎద్దుదుక్కుమవర్ కళుక్కుక్కణ్ణలేకణ్ణుభవిప్పిక్కుక్కుదేవ
మనుష్యాద్యవతార సజ్జల్పమ్ అప్రతిహతమాయురుక్కుమెన్ద్రమామ్,

(కృతిత్వ) ఆశ్రితరపేక్షితమ్ పెన్ద్రాత్ లాభమ్ తన్నతాయి
దుక్కు. (౩) “అభిషిచ్యచలజ్జాయామ్” ఇవర్ కళుడైయక ర్తవ్యజ్జలే
త్తానేటిట్టుక్కుణ్ణు శైయ్కై యెన్నువుమామ్. ఆదికర్మ నిక్షిన్నన్దః.

సత్యకామసత్యసజ్జల్ప శబ్దా- ఇహభావప్రధానా. కర్మధారయపుత్తవా. సత్యకా
మత్వమ్. నిత్యభోగ్యవత్త్వమ్; సత్యసజ్జల్పత్వం-స్వావతార వర్తనా- పూర్వభోగ్య
సృష్ట్యాదా అమోఘ సజ్జల్పత్వమ్. కృతిత్వమ్-పరోపకారత్వమ్. ఆశ్రితరక్షణేన
కృతకృత్యత్వంవా. (౪) “సమేపార్థాసైక ర్తవ్యమ్” ఇత్యుక్తం విహితక ర్తవ్యనిరపేక్ష
త్వంవా; ధర్మసంస్థా వకానుష్ఠానవత్త్వంవా. పరోపాన్వహితప్రపుత్రే పూర్వమేవ
కర్తృముపక్రాన్త పరహితత్వంవా. స్వేనకృతం సర్వప్రతిస్వనైవ్యవశేషిత్వంవా.

(౧) రా. (౨) తి-వాయ్-౧-౫-౨ (౩) రా-బా-౧ (౪) గీ. ౩-౨౨

మూ;- కృతజ్ఞతాద్యసజ్జేయకల్యాణగుణగణోఘమహార్ణవం

(కృతజ్ఞతా) ఒరుకాల్ శరణమెస్త ఉక్తిమాత్రతా లేసిన్పు శెయ్యుమ్ కుర్దుమ్ పారాతే అత్తైయే నినైత్తిరుక్కై. ఆశ్రితవిషయత్తిల్ తాన్ శెయ్త వర్దై యుట్టిన్దులవర్కళ్ శెయ్త వర్దైయే నినైత్తిరుక్కై యెన్నపుమామ్. ఆశ్రితర్క్కెల్లామ్ శెయ్త తాలుమ్ అత్తైమ అన్దులవర్కళ్ శెయ్త తైయిట్టియత్తాన్ శెయ్యాత వర్దైయే నినైత్తిరుక్కై యెన్నపుమామ్. (౧) “శిరసాయాచత స్తస్యవచనం సకృతంమయా”

(అసజ్జేయకల్యాణ గుణగణోఘ మహార్ణవమ్) ఎన్నుడైయ మ నస్సుక్కుగోచరమాయురు వ్చన శిలకల్యాణగుణజ్ఞల్ శొల్లప్పట్ట విత్తనై. అనుక్తమానగుణజ్ఞల్ ఒరు మహార్ణవత్తిల్ జలపరమాణువుక్కు సజ్జేయ యుడ్డాకిలాయ్ త్తు భగవద్గుణజ్ఞకుమ్ సజ్జేయ యుడ్డావతు. (౨) “వర్షాయై ర్యస్యగుణానశక్యాః” (౩) “చతుర్ముఖాయుర్వదికోటివక్త్రః”

కృతజ్ఞతా - సకృదజ్ఞలికర్తురపి ఆనుబద్ధిపర్యస్త సంరక్షణాయతత్కృతానుదర్శనమ్; అవసరే సంశ్రితా పేక్షితకరణాయ స్వకృత ప్రత్యాఖ్యానాను దర్శిత్యంవా. (౧) “శిరసాయాచత స్తస్యవచనం సకృతంమయా” ఇతిహాసా.

ఆదిశబ్దేన- తత్రతత్ర ప్రసిద్ధా ఆస్పశంస్యాదయోగృహ్యతే. (౧) “యథా రత్నానిజలధేరసజ్జేయ్యాని పుత్రక ” ఇత్యాది స్మరణాయ అసజ్జేయబోధ్యైః. అత్రదోషాసంస్పృష్టత్వం కల్యాణగుణయుక్తత్వశ్చ వదతా నిర్గుణ శ్రుతేః పశుచ్ఛా గోత్సర్గాపవాద సయాఖ్యాం దోషరూప విశేష నిషేధపరత్వం సూచ్యతే.

ఉక్తం సర్వసాత్మవృత్తం స్వసామ్య ప్రదాన పర్యస్తం సౌలభ్యశ్చ- (౪) “నారాయణ పరంబ్రహ్మ” (౫) “పరంబ్రహ్మపరంధామ” ఇత్యాది శ్రుతిస్మృతి

(౧) రా-య-౧౨౪-౨౦ (౨) భా-కర్ణ-౧౩-౬౫ (౩) వారాహే-౨౩-౯౪,

(౪) తై-సా-౧౧, (౫) గీ-౧౦-౧౨.

మూ:- పరబ్రహ్మభూతంపురుషోత్తమం శ్రీరజ్జశాయినమ్

(పరబ్రహ్మభూతంపురుషోత్తమమ్) పరబ్రహ్మశబ్దతాలుమ్పురు
షోత్తమ శబ్దతాలుమ్ వేదాంతజలిలే ప్రసిద్ధమానవన్. పరబ్రహ్మ
మానతు - బృహత్త్వబృంహణత్వ గుణయోగతాతే బ్రహ్మశబ్దవాచ్య
త్వమ్, బృహత్త్వమానతు - తాన్ పెరియనాకై. బృంహణత్వ
మానతు - (౧) “తష్టేయేయొక్కవరుల్ శేమ్వర్” ఎన్ఱమ్
(౨) “మమసాధర్మ్యమాగతాః” ఎన్ఱమ్ శొల్లుకిటపడియే అశ్రి
తరై తన్నైప్పోలేయాక్కుకై. (౩) “తన్నాకవేకొన్ఱు శన్ఱమ్ శేయ్యా
మైయుమ్కొళ్ళుమ్”; పురుషోత్తమత్వమానతు-(౪) “యస్మాత్తరమతీ
తోవా మక్షరాదపిచోత్తమః | అతోస్మివేదేలోకేచ ప్రథితఃపురుషో
త్తమః” ఎన్ఱమ్ సర్వాధిః నెన్ఱమ్, “పురు-బహు, సునోతి-దదాతీతి-పురు
షః” ఎన్ఱమ్, సర్వాపేక్షితఫలప్రదనాకై యాలే పర మూదారనెన్ఱమ్
శొల్లుకిటతు.

(శ్రీరజ్జశాయినమ్) ఇప్పడే శ్రుతిస్మృతికళిల్ శేట్టుపోస్తే యన్ఱికే
కణ్ణాలేకణ్ణనుభవిక్కు లామ్బడి కోయిలిలే కణ్ణళర్ న్దరుళుకిట నీన్ఱేన్ఱై

సిద్ధప్రకారేణస్థిరీకృతం(పరబ్రహ్మేతి). యద్యపి(౫) “బ్రహ్మపరిబృథంసర్వతః” ఇతి
నిరుక్తకారవచనాత్ బ్రహ్మశబ్ద ఏవ పరత్వంపదకానామచభవతి. తథాప్యో వచా
రికప్రయోగవ్యవచ్ఛేదాయ పరశబ్దః- అత్ర “బృహతి” “బృంహయాతి” ఇతినిరు
క్తిభ్యాం వ్యాపిత్యకారణత్వాది సిద్ధాంతజ్ఞితాన్తోషాః పరిహర్తుం ఛేదశ్రుత్యా
ద్యర్థగర్భయా భగవద్గీతానిరుక్తయా సమాఖ్యయావిశిష్టి (పురుషోత్తమమితి).
అనేన బ్రహ్మశబ్దార్థతయా కుదృష్టివికల్పితప్రకారాస్తరాణి తామసతవ్రాద్యుక్త
వ్యక్తిస్తరాణిచవ్యవచ్ఛిద్యంతే. అస్యచఞ్చమ్యాదివిభక్తిత్రయేపి సమాసస్సమ్భవతి.

ఏవం సర్వాధికత్వేన అస్మదాదిభిర్దురధిగమస్సాధితశఙ్కాంపరిహర్తుం ద్వా
భ్యాం విశేషణాభ్యాం సౌలభ్యకాష్టాంవనక్తి (శ్రీరజ్జశాయినమస్మత్స్వామిసమితి).
స్వరూపాద్విగ్రహస్యనుభూతుసన్దేయతయా సౌలభ్యమధికమ్; తస్మాదవ్యర్థాచ్చవతారస్య

(౧) తి. మొ. ౧౧-౩-౫. (౨) గీ. ౧౪-౨ (౩) తి. నాయ. ౩-౯-౪. (౪) గీ. ౧౫.

అస్మత్స్వమిసం ప్రబుద్ధనిత్యనియామ్య
నిత్యదాసైత్యకరసాత్మ స్వభావోహమ్,

హ్మల్లుకిఱతు (అస్మత్స్వమిసమ్) (౧) “కిడన్దతోర్కిడక్కి” ఎన్నిఱ
పడియే కోయిలిలేవన్దు కన్దాళర్ న్దరుళుకిఱ వల్లకాలుమ్ శీలత్తాలుమ్
తమ్మోడు ఎనక్కున్డానముత్తైయైయూణార్ త్తినవరై; (౨) “గుణైర్దాస్య
ముపాగతః” ఎన్నిఱపడియే. ఇతుక్కుక్కిల్ కైజ్జుర్యప్రతిసమ్బున్ధియో
హ్మల్లిదీద్రాయ్, ఇతుక్కుమేల్ కైజ్జుర్యత్తుక్కాశ్రయమాన స్వరూ
పత్తైహ్మల్లుకిఱతు, (ప్రబుద్ధనిత్యనియామ్య నిత్యదాసైత్యకరసాత్మస్వభా
వోహమ్) ప్రబుద్ధమాన, నిత్యనియామ్యమాయ్ నిత్యదాసైత్యకరస
మాయురున్దుళ్ళ ఆత్మస్వభావత్తైయుడై యనాన, నాన్; ఇత్తాల్ సావత

భక్తాభిమత సర్వదేశకాలసన్నిధాయితయావరప్రౌఢాదిభ్యోధికతమమ్; తదాకాష్ఠా
ప్రాప్తం వరత్వమపి తత్రభక్తోపలభ్యం శాస్త్రాదవసేయమ్; యథోక్తమ్; “సర్వాతి
శాయషడ్గుణ్యం సంస్థితంకుస్త్రబిమ్బయోః” ఇతి.

అత్రమనుష్యాణామపి కైజ్జుర్యోద్దేశ్యతయా అవస్థితస్య నిర్భయనేవాది
యోగ్యత్వ మస్మత్స్వమిశబ్దాభిప్రేతమ్. యథామః- (౩) “అర్చ్యస్సర్వసహిష్ణు
రర్చకపరాధీనాభిలాత్పస్థితః” ఇతి. యద్వా - స్వాచార్యసన్తానసేవితత్వేన ప్రీత్య
తిశయహేతుత్వమభిప్రేత్య అస్మత్స్వమిశబ్దః. ప్రాచీనరామానుజ ఇవ అమామపి
అస్యశీలాదిగుణైర్దాస్యముపాగతఇతిచభావః. ఏవంకైజ్జుర్య ప్రతిసమ్బున్ధితయా అను
భావ్యంనిర్ధారితమ్.

అథ ఆత్మాభిమానానుగుణ పురుషార్థవ్యవస్థా సిద్ధ్యర్థమనుభవతుః కిజ్జురస.
స్వాత్మసస్వరూపావిర్భావదశామాహ (ప్రబుద్ధేతి) (ప్రబుద్ధమ్) ప్రకల్పేణావగతమ్;
స్వాధీనస్వార్థకర్తృత్వ భోక్తృత్వ భ్రమవిరహేణ సమ్యగ్బుద్ధమిత్యర్థః. నియా
మ్యత్వదాసత్వే (౪) “సస్వరాడ్భవతి” ఇత్యామ్నా తాత్పర్యముక్తిదశాయామవ్య

(౧) తిరుమొలై-౨౩. (౨) రా-౬-౪-౧౫. (౩) ర-స్త-౨-౭౪. (౪) ఛా-౭-౨౫-౨.

తదేకానుభవస్తదేకప్రియః పరిపూర్ణం భగవన్తం

స్త్రీయుమ్ విషయాన్తరప్రావణ్యముమ్ ఆత్మవినాశకమేనై. (తదేకానుభవస్తదేకప్రియః) భగవద్విషయమొస్తుమేజ్ఞానత్తుక్కుమ్ విషయమాయ్ భక్తిక్కుమ్ విషయమాకై. ఇత్యల్ భగవదనుభవమేతువాయిరున్ద్యభ పరభక్త్యాదికల్లై నిన్దైక్కిఆతు.

(పరిపూర్ణంభగవన్తంవిశదతమానుభవేన నిరన్తరమనుభూయ),

నువృత్తే ఇతిజ్ఞాననాయ ద్వయోరపినిత్యత్వోక్తిః. నిరపేక్షస్వాతంత్ర్య నిరుపాధిక శేషిత్వ ప్రసక్తపరిహారాయవికరసకబ్ధిః; ఆత్రఆత్మకబ్ధిః స్వవిషయః. స్వభావకబ్ధోయావదాత్మభావ్యాకారమాహ. ఈదృశాత్మస్వరూపమపి (౧) “వ్యతిరేకస్తద్భావభావిత్యాత్” ఇతిసయేన పరమప్రాప్యవిశేషణతయా ఫలకోటినివిష్టమనుసన్ధేయమితి వ్యక్తయితుమధికోహంకబ్ధిః.

నిత్యనియామ్యత్వ ప్రబోధకాష్టామాహ (తదేకానుభవఇతి) తస్మిన్నేకస్మిన్నేవ ప్రధానతయా మనుభవోయథోన్యసతత్త్వః. అవిరూఢత స్వరూపస్వరూపభగవదపునస్సిద్ధవిశేషణతయా తత్ప్రధానతయైవ స్వానుభవమ్, (౨) “అవిభాగేనదృష్ట్యాత్” ఇత్యసూత్రయత్. నిత్యదాన్వైకీకరసత్వావిర్భావస్వస్థలమాహ (తదేకప్రియఇతి) సపివప్రధానతయా నిత్యంప్రియోయస్వస్థః - తదేకప్రియః. సహితద్దాన్వైకీకరసత్వాన్య (౩) “రసోవైసః” ఇత్యాద్యుక్తస్వాభావిక నిరవధికాతిశయరసస్వరూపాత్తస్మాదన్యత్తదాసీం ప్రధానతయా స్వాదన్యంభవతి. తదేవమనుభావ్యానుభవితారాభుక్తా.

అథాత్రత్యానుభవాద్వాన్యపుత్తమనుభవప్రకారమాహ (పరిపూర్ణమితి) ఆసన్తగుణవిభూతివిశిష్టేస్వరూపే ఆసనుభూతాం శరహితమిత్యర్థః. (భగవన్తమ్) పరా

విశదతమానుభవేన నిరస్తర మనుభూయ,
తదనుభవజనితానవధికాతిశయప్రీతికారితా

భగవానై పరిపూర్ణమాక విశదతమానుభవత్రాలే ఇదై విదాతే అనుభవ
విత్తు. పరిపూర్ణానుభవమాకితము - స్వరూపరూపగుణవిభూతిక శైల్లామ్
అనుభవత్తుక్కు విషయమాత్రే. విశదానుభవమాకితము - ప్రత్యక్షాను
భవమిన్నలామ్బుడి తత్సమమాయుక్తే. అతుతాన్ పరభక్తియలను
భవమ్. విశదతరానుభవమ్ - పరజ్ఞానదశైయిలనుభవమ్. విశదత
మానుభవమ్ - పరమభక్తియుక్తనాయనుభవిక్కు-మనుభవమ్. నిర
స్తరానుభవమాకితము - నడుపువిషయాన్తరస్పర్శమన్విక్కే యుక్తే.

(తదనుభవజనితేత్యాది) అన్త అనుభవత్రాలే విజన్తప్రీతియా లే
వల్లస్పడుమతాయ్ సర్వావస్థైయిలునుచితమానసకల శేషవృత్తియైన్తై

శరాదినిరుక్తప్రకారేణ ఉభయర్థిన్. తస్మిన్ సామాన్యతస్సర్వాకారవిషయవరోక్ష
జ్ఞానాత్పరిమితాకారవిషయప్రత్యక్షజ్ఞానాచ్చ వ్యావృత్త్యర్థమాహ(విశదతమానుభవే
నేతి, తతాప్రవృత్తిపరిచ్ఛిన్నవిషయ సాన్తరప్రత్యక్షాద్వ్యవచ్ఛిన్నతి (నిరస్తరమితి)
(అనుభవేన అనుభూయ) అనుభవేనవిషయీకృత్యర్థః. తదనుభవేత్యేన పూర్వో
క్తభగవదనుభవానువాదః.

యదాపి, తచ్ఛబ్దేన భగవదనుభవజనరామ్యశ్యతే. తస్మానుభవోపి స్వయ
మృతాశస్యతస్యైవస్వరూపమ్. ఉద్యోగయగునుభూయతేమయేతి, అనుకూలతమ
భగవదనుభవ స్వరూపోల్లేఖాంశేన జనితాప్రీతిరిహూయతే. తస్మానవధికాతిశయ
త్వేన బిశ్వరూపద్యనుభవజనిత ప్రీతేర్వ్యవచ్ఛేదః. ఉత్సరేచ్ఛాధి నేతిక్లృప్త్యర్థస్య
ప్రీతికారితత్వోక్తిః, నియోగనైరపేక్ష్యంప్రీతేః ప్రేరకత్వాతిశయశ్చవ్యసక్తి. కారిత
శబ్దః - ఇహశేషతాయాంవా, తదేకరతావా; శేషవృత్తిం ప్రప్రయోజ్యకర్తరి
తిక్లృప్తేనాఅస్వేతవ్యః.

౭ శేషావస్థాచితా శేష శేష తైకరతిరూప నిత్యకిజ్జురోభవాని;

యుమే పద్ధీనవా శైయైవడివాకవుడై త్తాయ్, యావదాత్మభావియా
యిరుద్దుళ్ళ కైజ్జుర్యత్తుక్కాశ్రయభూతనాకవేణమ్. అనవధికాతి
శయత్వమావతు - యావదాత్మభావియాన కైజ్జుర్యత్తుక్కు అడియా
యిరుక్కైయుమ్ పరభక్త్యాదికలిత్యాట్టి అతిశయిత్తిరుక్కైయుమ్.
(అశేష) అశేషావస్థయావతు - అంతఃపురమెన్న, తిరువోలక్క-మెన్న,
పూజ్జోలై, నీర్ వావి ఇవై ముతలానవైయెన్నుతల్, పర
పూహావిభవార్చావతారబలాకితి ఇవై ముతలానఅవక్తైకశేన్ను
తల్. (అశేష శేష తైకరతిరూపనిత్యకిజ్జురోభవాని) అశేష శేష తైక
రతియాకితతు-(౧) “నివాసశయ్యాసన” ఎష్టుమ్, (౨) “శెష్టాల్ కుడై
యామ్” ఎష్టుమ్, (౩) “యదాయదాహి” ఎష్టుమ్ శొల్లుకిఱనడిమైకళి.

అశేషావస్థాశబ్దేన సేవ్యస్యభగవతః పరత్వప్రాయోజిత్యాదయః, సేవకస్యచముక్తస్య
సదేహత్వవిదేహత్వాదిరూపావస్థాస్సర్వావివక్షితాః. శేషతా-అత్ర శేషవృత్తిః. అభి
ముతసస్య శేషవృత్తిషు అప్రతీకూత మభిప్రేత్య అశేషశబ్దః - స్యామిప్రీత్యర్థత్వాదిశే
షేణపరస్పరైకరస్యాత్, పరకృతాపి శేషవృత్తిః స్వకృతేవ భవతీతిభావః. ఈశ్వరస్యచ
ముక్త్యానాం స్వచ్ఛందానేక దేహపరిగ్రహేణవా అనన్తగరుడాదివృత్తి సజాతీయకై
జ్జుర్యసిద్ధిః. అత్పాత్మీయంవా సర్వమశేషశబ్దేనోచ్యతే. తదాతస్య శేషతా - శేష
భావపట. ఏవంవిధాయామశేష శేషతాయామేవరతిః-ప్రీతిరిచ్ఛావా, రూపంనిరూపక
ధర్మోవాదస్యసః. అశేష శేష తైకరతిరూపః, (నిత్యకిజ్జురోభవాని). ఉత్తరావధిరూపిత
కైజ్జుర్యసామ్రాజ్యవాప్తవేయమితిభావః. ఏవంన్యాసోపాసనసాధారణాధికారసిద్ధయే
ప్రథమం ఫలపరకైత్తరభిప్రాయవృత్తిః.

స్వాత్మనిత్యనియామ్య నిత్యదాన్తైకరసాత్మస్వభావానుసంధాన
పూర్వక భగవదనవధికాతిశయస్వామ్యాద్యఖిలగుణగణానుభవజనితాన
వధికాతిశయ ప్రీతికారితాశేషావస్థాచితాశేష శేషతైకరతిరూప నిత్య

(స్వాత్మనిత్య నియామ్య తి) (పాప్యతై ప్రార్థితైర్
కీర్త. ఇతిల్ అనన్యగతిత్వమెన్న; అకించన్యమెన్న, స్వదోషఖ్యా
పనమెన్న, ఇవద్దైమున్నిట్టుకొట్లు ఇంద్రకై బ్రహ్మత్తిసుడైయ
సిద్ధర్థమాక త్తిరుపడికలిలే శరణమ్ పుకుకితార్. స్వస్వరూపానుసంధాన
ప్రీతియాలుమ్ భగవద్గుణానుభవప్రీతియాలుమ్ కైబ్రహ్మస్వరూపకథన
ప్రీతియాలుమ్, “స్వాత్మనిత్యనియామ్య” ఎన్ఱుతుడక్కి “నిత్యకై బ్రహ్మ”
ఎన్నుమళివుమ్ శెల్ల ఉక్తతై అనుభాషిక్కితార్. పారతన్త్ర్యరసత్తాలే
స్వరూపానుసంధానముమ్ భగవద్వైలక్షణ్యత్తాలే తద్గుణానుభవముమ్
ఉభయానుకూలమాయ్ ప్రీతికారితమాకైయాలే కై బ్రహ్మముమ్ అభి
మతమాయరుక్కుమితే.

“అనవధికాతిశయస్వామ్య” ఎన్ఱు - శౌపాధికస్వామిత్యజ్జలేవ్యా
వర్తిక్కిటతు. మాతాపితావ్రభృతికళుడైయ స్వామిత్యమ్ ఓరోరక్ష

అథ ఉపాయపరంపూర్వఖిణ్ణంవివృణ్వోతత్రోత్తమపురుషవివక్షేత మాకించన్య
రూపం వ్రవత్తేర్విశేషాధికారం తార్వణ్యరూపమన్యజ్జన్యన్తీ. (స్వాత్మనిత్యనియా
మ్యతి) స్వాత్మకబ్ధిః - అనుసంధాతృస్వరూపపర్య. అత్ర శేషశేషితత్వైక్కుర్య
చిన్తనరసేన తదనుపుత్తివాఞ్చయాచ పూర్వోక్తనైవ పరపురుషార్థస్య విస్తరేణా
నువాదః - నియామ్యకబ్ధిః; అత్రభావప్రధానః. అనవధికాతిశయ స్వామ్యమ్ -
అనవచ్ఛిన్న సర్వవిషయస్వామిత్యమ్. ఆదికదేన తథావిధినియన్త్రుత్వాది సజ్జిహాః.
విశ్వరూపిణీహస్తరాత్కదాచిత్క భగవత్కైక్కుర్యాచ్చ వాపుత్త్యర్థం నిత్య
కైబ్రహ్మశబ్దౌ.

కైజ్జర్కప్రాప్త్యపాయభక్తి తదుపాయసమ్యక్జ్ఞానతదుపాయ సమీచీనక్రియా తదనుగుణసాత్వికతాన్తిక్యాది సమస్తాత్మగుణవిహీనసి,

ణజ్జభుక్కుఱుప్పాయ్ ఒరునాళిలే ముడియవుమ్ కడవతాయరుప్పతు. అజ్జనన్తి క్కే, ఇన్దస్వామిత్వమ్ సర్వరక్షణజ్జభుక్కు ముఱుప్పాయ్ సత్తా ప్రయుక్తమాయితే యిరుప్పతు. స్వామిత్వప్రయుక్తమాన గుణజ్జలెచ్చొల్లిల్లియ కీర్తిల్ చూర్తెయిలే. అవల్లియ క్కడియాన స్వామిత్వత్తే యడియాకచ్చొల్లికిఱిఱి. కైజ్జర్కప్రాప్త్యపాయభూతభక్తియాకి ఱతు - పరభక్తి,

(తదుపాయసమ్యక్జ్ఞాన) సమ్యక్జ్ఞాన మాకి ఱతు - జీన పరమాత్మయాథాత్మ్య విషయమాయ్, అనవరతభావనాహపమా మ్బడి వక్వమానజ్ఞానమ్. (తదుపాయసమీచీనక్రియా) సమీచీనక్రియే యావతు - ఆత్మయాథాత్మ్యజ్ఞానత్తే యుడైత్తానతాయ్ త్రివిధపరిత్యాగయుక్తమానకర్మయోగమ్. (తదనుగుణసాత్వికతాన్తిక్యాదినమస్తాత్మగుణవిహీనసి) కీర్తించొన్నకర్మయోగజ్జభుక్కు అనుగుణమాయ్ సత్వోత్తరప్రధానమాయ్, (౧) “ శ మోద మస్తవశ్శౌచంక్షాన్తిరాజ

(ఉపాయభూతేతి) చ్చిప్రత్యయరహితప్రయోగేణ మోక్షప్రదత్వం భగవద్భక్తే స్వీకృతప్రాప్త మితివ్యజ్ఞతే. భక్తిశబ్దః - ఇహాపేదాన్తోదిత సవరికరభక్తియోగవరః. జ్ఞానక్రియాశబ్దాభ్యామ్ జ్ఞానకర్మయోగోవివక్షితౌ. తయోస్స ఘ్నక్రవం యథావస్థితసకలాజ్ఞోపసంహారపత్వమ్. జ్ఞానయోగదుస్తరేణాపి కర్మయోగేదైవ ఆత్మావలూకనపూర్వకభక్తియోగాధికారారోహణస్య భగవద్గీతా భావ్య ప్రపజ్ఞితస్య ఆధికారివిశేషనియతతయా తదనాదరేణ ఆత్రస్వారిసికత్రిమనిర్యేకః.

(సాత్వికతా) (౨) “నిత్యసత్వస్థః” ఇత్యుక్తసత్వనిష్ఠతా. తస్యోపలమస్తి క్యాదిగుణజాతమ్. అపస్తాభేదేనతస్యా హేతుశ్చ (౩) “అమనిత్వదుదమ్బిత్వమ్”

దురత్తిరానస్త తద్విపర్యయ జ్ఞానక్రియానుగుణా

౭నాది పాపవాసనామహర్లవాన్తర్నిమగ్నః,

వమేనచ । జ్ఞానమాస్తిక్యమ్ ” ఎన్నిటపడియే ఆస్తిక్యపర్యస్తమాన గుణజ్ఞభాలుమ్ అమానిత్వాదికభీమాన సమస్తాత్మగుణజ్ఞభాల్ విహీననాయరుకైక్.

(దురత్తరేత్యాది) ఇతుకుక్కిత్ (౧) “అకిచ్చనః” ఎన్నిటపడియే తమ్ముడైయ ఆకిచ్చన్యతైచ్చొన్నార్. ఇతుకుక్కిలే (౨) “అహమస్త్వపరాధానామాలయః” ఎన్నిటపడియే స్వదోషఖ్యాపనమ్ బణ్ణుకితార్. కడక్కపరితాయ్ అవధియిన్మిక్కిక్కిత్చొన్న కర్మజ్ఞానజ్ఞభుక్కు విపరీతమాన జ్ఞానవృత్తాదికభుక్కునుగుణమాయ్ అనాదియాయరున్దుళ్ళ పాపవాసనైయాకిఱపెరుజ్గడలిలే య్ముట్టకై; పాపవాసనైయాకిఱతు - పాపత్తాలేవన్దవాసనైయాతల్, పాపత్తుక్కు హేతువానవాసనైయాతల్.

(౩) “దయాసర్వేషామతేషు” ఇత్యాద్యుక్తాత్మగుణాన్తరస్థిహేయసమస్తశబ్దః ప్రపత్యపేక్షితజ్ఞాన విశ్వాసాదేస్త్విహసప్రతిషేధః. ఏవముపాయాన్తర తదుపాయావరమ్పరాహనిరుత్తా.

అభిపూర్వంపశ్యాచ్చఉపాయప్రతిబద్ధకాపాయపరమ్పరాస్వయమాహ (దురుత్తరేతి) దురుత్తరత్వమ్ - భగవత్సక్తులమన్తరేణ ససకాదిభిరపిలజ్ఞయితుమశక్యత్వమ్. తచ్చదేస-పూర్వోక్తసమ్యక్జ్ఞానాదిపరామర్శః. విపర్యయశబ్దః-అత్రవిపరీతవర్గః, సచజ్ఞానాదిమత్రిమన్వీయతే. త్రయాణాం హేతుః - పాపవాసనా. బీజాబ్దురన్యాయసూచనాయ అనాదిశబ్దః. పాపానాంవాసనా - సజాతీయపాపాన్తరారమ్భరుచిహేతుభూత స్వభావవిశేషః. వదూర్ధ్వ సమ్యులత్వాది విపక్షయా మహర్ణవత్వనిరూపణమ్.

తిలతైలవద్దారువన్నివత్, దుర్వివేచిత్రగుణక్షణ.

క్షరణ స్వభావాఽచేతన ప్రకృతివ్యాప్తిరూప

(తిలతైలవదిత్యాది) పాపవాసనై యి లే అ క ప ప డు కై క్కడియాన ప్రకృతియాల్ వస్త స్వరూపతీరోధానతైచ్చిల్లుకిఱతు. (తిలతైలవద్దారువన్నివద్దుర్వివేచ) ప్రకృత్యాత్మవివేకమ్ పణ్ణమిడత్తుచ్చిలరాల్ పిరియవనుసన్నిక్కవరి తెన్నుమిడత్తుక్కు ఇరణ్ణుదృష్టాస్తమ్ శొల్లుకిఱార్. విరకిఱియుమవనాయ్ శక్తనుమాయిరుక్కుమవన్ పిరిక్కుమతిఱే, ఎళ్ళితెణ్ణెయుమ్, అరణియిలే అగ్నియుమ్. ఇప్పడిజ్ఞానవాసనై యాలుమ్ భగవత్ప్రసాదత్తాలుమ్ ప్రకృతియైయుమ్ ఆత్మావైయుమ్ పిరియ అనుసన్నిక్కుమతోఱ్ఱియ అల్లాతార్క్కు ప్పిరియవనుసన్నిక్క అరితామ్బడియిఱే ప్రకృతియిలే ఆత్మా తిరోహితమాయ్ క్కిడక్కిఱపడి. (౧) “దారుణ్యగ్నిర్యథాతైలంతిలేతద్వత్పమానపి | ప్రధానేవస్థితోవ్యాపీ చేతనాత్మాత్మవేదనః” ఎన్నక్కడవతిఱే.

(త్రిగుణక్షణక్షరణస్వభావ) సత్వరజస్తమస్సుకల్మయమ్ సతత పరిణామిత్యజ్జల్మయమ్ స్వభావమాకపుడైత్తాయ్. (అచేతనప్రకృతి

విపం విభస్యపాపస్య ఆత్మతిరోధాయకత్వ ప్రకారమాహ (తిలతైలవదితి) దృష్టాస్తద్వయేన (౧) “దారుణ్యగ్నిర్యథాతైలంతిలే తద్వత్పమానపి | ప్రధానేవస్థితోవ్యాపీ” ఇతిపరమసంస్కార్యతే. అల్పప్రత్యైపుభక్త్యాతుమ్, అయోగిభిః పృథగ్దృష్టమ్, అనీశ్వరైః పృథక్కర్తు మశక్యతయా దుర్వివేచతోఽస్తికిః.

చతుర్థాధ్యాయోక్తగుణత్రయబద్ధకత్వ ప్రకారజ్ఞాపనాయ త్రిగుణశబ్దః. అసుకూలపరిణతేః క్షణమవ్యవస్థావయిత మశక్యత్వ మభిప్రేత్యాహ (క్షణక్షరణస్వభావేతి) (౨) “అచేతనావరాధాచ నిత్యాసతతవిక్రియా | త్రిగుణాకర్మణాంఘ్రేత్రం ప్రకృతేరూపముచ్యతే || వ్యాప్తిరూపేణ సమృద్ధస్తస్యాశ్చపురుషస్యచ | సహ్యానాదిరసస్తత్ప పరమార్థసన్నితః” ఇతిపరమసంహితోక్త మచేతన ప్రకృతివ్యాప్తిశబ్దై

మూ:- దురత్యయ భగవన్నాయా తిరోహితస్వప్రకాశః, అనా
ద్యవిద్యాసంశ్చితానంతాశక్యవిసంసకర్మపాశప్రగధితః,

వ్యాప్తిరూప) జడరూపమాన ప్రకృతియిలే అనర్జనీయమాయురుస్తుశ్చ
సమృద్ధియై యత్తయే. (దురత్యయభగవన్నాయా తిరోహితస్వప్ర
కాశః, (౧) “దురత్యయా” ఎన్నిపడియే కడక్కవరితాయ్, “మమ
మాయా” ఎన్నిపడియే సర్వేశ్వరనాలే బద్ధిక్కప్పడుమతాయ్, (౧)
“మాయాస్తుప్రకృతివిద్యాత్” ఎన్నిపడియే మాయాశబ్దవాచ్యైయాయా
యరుస్తుశ్చ ప్రకృతియాలేమత్తెక్కప్పట్ట ఆత్మప్రకాశతైయైయనాయ్,
(అనాద్యవిద్యాసంశ్చితానంతాశక్యవిసంసకర్మపాశప్రగ
ధితః) అనాదియాసవజ్ఞానత్తాలే తిరట్టప్పట్టతాయ్, అనర్జనీయమాయ్
ఎన్నోడు పిఱిరోడువానియట బరువరాలుమ్ అవిఘ్నక్క శక్యమన్తిక్కే.

ద్వితీయమ్. ప్రకృతేవ్యాప్తిరూపప్రవేశః. ప్రకృతేర్వాప్తిస్సర్వతస్సమృద్ధిః. అత్ర
తస్మాద్భవ తత్సమృద్ధిస్సాపి విచిత్రస్సమృద్ధిరయోగిత్యావిశేషాత్ మాయాలోచ్యైః.
“దురత్యయభగవన్నాయా” ఇత్యనేన (౧) “ మమమాయాదురత్యయా ” ఇతి.
పదత్రయసూచనమ్.

అద్యప్యాత్మస్వరూపం నిత్యస్వప్రకాశమ్. తథాపిత్వ భగవచ్ఛేషత్వాది
విష్టాకారగోచర ధర్మభూతజ్ఞాననిరోధఘ్నిప్రత్య తిరోహితస్వప్రకాశ ఇత్యుక్తమ్.
స్వస్వరూపతిరోధానవచనేన “భగవత్స్వరూపతిరోధానకరీమ్” ఇత్యాద్యుక్తమన్యైః
పలన్యతే; ప్రకృతేస్తిరోధానకత్వం కర్మపాధికమ్. కర్మచ - భోగైః, తత్త
త్పరిపదోక్తప్రాయశ్చితైర్వానిశ్చేషయిత మశక్యమిత్యధిప్రాయేణాహ (అనాద్య
విద్యేన). అత్రఅవిద్యాకర్తృన - అజ్ఞానమ్, దేహత్మప్రమాదికన్యగృహ్యతే. తస్మాత్
కర్మహేతత్వం రాగద్వేషద్వారా; (౨) “యద్భృహ్మకల్ప” ఇత్యాదిప్రక్రియయా
అనాద్యవిద్యాసంశ్చితత్వేన ఆనన్యాయత్, ప్రత్యేకంప్రాబల్యాచ్చ భగవద్వ్యతిరిక్తై

మూ,- అనాగతాన న్నకాల సమీక్షయాప్య దృష్ట
సన్తారోపాయం, నిఖిలజన్తుజాతశరణ్య

యిరుస్తుశ్చ పుణ్యపాపమాపమాన కర్మనూటిజకయిన్ ద్రూలే (౧)
“పుటసుఱక్కట్టిక్కొట్టు” ఎన్నిఅపడియే కట్టుట్టువనాయ్. ఇవ్వళవారే -
అపరాధానామాలయత్వమ్ శొల్లిన్ ద్రూయ్తు. “వాసనామహర్ణవా
స్తర్నిమగ్నం” ఎన్టుమ్ “భగవన్మాయాతిరోహితస్వప్రకాశః” ఎన్టు
మ్, “కర్మపాశప్రగధితం” ఎన్టుమ్ శొల్లుకె యాలే వాసనాకార్యమ్
స్వరూపతిరోధానస్వరూపమాన వజ్జానమాయ్, తత్కార్యమ్ కర్మ
మాయిరుక్కి అపడియైచ్చొల్లుకెఱతు.

(అనాగతాన న్నకాలసమీక్షయాప్యదృష్టసన్తారోపాయం) అకై
యాతే ఇతుక్కుమున్నుపారాతే మేలుమ్ముడివిన్దిక్కేయిరుస్తుశ్చకాల
పరమ్మరై కళడైయప్పార్తాల్లుమ్ కాణప్పడతేయిరుస్తుశ్చసంసారోత్తర
ణోపాయత్తై యుడైయనాయిరుస్తుశ్చనాన్.

(నిఖిలజన్తుజాతశరణ్య) ఇప్పడి అనుకూలజ్ఞలిలాష్ట మిన్దిక్కే
ప్రతికూలజ్ఞలిలాతత్తిన్దిక్కే జననమూత్రయోగికళానసకలజన్తుక్కుళుక్కుమ్
రశక్య నిప్రసనత్వమ్ (౨) “జశవఃపాణితాఃపూర్వం పరమేణస్వలీలయా తేనైవమోచ
నీయాస్తే నాన్యైర్మోచయాతుంక్షమా” ఇత్యాద్యుక్తసూచనాయకర్మణఃపాశత్వరూ
పణమ్. (ప్రగ్రధితం) దృఢనిబద్ధః (౩) “నాభుక్తంతీయతేకర్మ” ఇతిహిస్మర్యతే.

ఉక్తప్రతిబద్ధభూయస్తయా (౪) “త్వత్పదకమలాదన్యత్” ఇత్యాద్యుక్తప్రకా
రేణకాలాన్తరేభ్యోపాయాన్తరసమ్భావనాం ప్రాజ్ఞ్యయేన ప్రతిషేధయతి (అనాగ
తేతి)వక్ష్యమాణశ్రీమత్త్వనారాయణత్వాభ్యాంఫలితం (౫) “సర్వస్యశరణంసుహృత్”
(౪) “జేనానాందాసనానాభ్య” (౬) “సర్వలోకశరణ్యాయ” (౭) “బభీషణోవాసుగ్రీవ
ఘడినారావణస్వయమ్” ఇత్యాదిప్రసిద్ధం సర్వజ్ఞిహూపయ్యుక్తంస్వభావమానా
(నిఖిలజన్తుజాతశరణ్యేతి).

(౧) టి.వా.య్-౫-౧-౬. (౨)

(౩) బ్రహ్మకై-౧-౨౬-౬-౭౦,

(౪) ౧-జిత- (౫) సు-భా-

(౬) రా-య్య-౧౭-౧౫. (౭) రా-య్య-౧౮-౩౫

మూ:- శ్రీమన్నారాయణతపచరణారవిందయుగళం శరణమహంప్రపద్యే;

శరణసరణార్థనానవనే !; ఇత్థాల్ ఎనక్కుమ్ శరణవరణార్థ నెట్టుకరుత్తు. “అఖిలజగత్స్వామిన్” ఎట్టాప్పోలే “అస్మత్స్వామిన్” ఎట్టుమ్. (శ్రీమన్) పూర్వపుత్తమ్ సారాతే విషయాశిరిక్కుమ్మడి అరు కేయిరుత్తు శీక్ ప్పారు ముణ్ణు. (నారాయణ) ఇజ్జి పుక్కుళ్ విముఖ రానకాల త్తిలుమ్ సత్తెయైనోక్కి క్కొణ్ణు పొందననైయో?; ఆక, అరు కేయిరుద్దపి రాట్టియై ప్పార్ త్తురక్షి త్తరుళ వేణుమ్. దేవరీరై ప్పార్ త్తాలుమ్ రక్షిక్కు వేణు మ్మెట్టు పడి. (తపచరణారవింద యుగళం శరణమహంప్రపద్యే) పరమకారుణిక రాన దేవరీరుడై యతాయ్ సర్వసులభ మాయ్ నిరతిశయభోగ్యమాయ్ ఒత్తుక్కిం ప్పు ఉపమానమామ త్తోట్రియ వేణుఉపమానమిట్టి క్కేయిరుద్దతిరువడికల్లై యే ఉపాయమాక అధ్యవసిక్కి తేన్.

హిరణ్యగర్భాదీనామపిసంజ్ఞాహయనిఖిలశబ్దః. తేపిహికర్మాధీన జన్మభాగితయా జన్మః. (౧) “పశుర్మనుష్యః పక్షిచ్ఛాయేచవై జ్ఞానసంశ్రయాః । తేనైవతే ప్రయాస్యన్తి తద్విష్టాః పరిమంపదమ్” “ఏతన్నిష్కస్యమర్త్యస్యముక్తిర్నస్థితాసదా । తత్సమృన్ధిన ఏవాసిముక్తిమేవ్యన్తితైః ప్రపదమ్” ఇత్యాద్యర్థమశ్చిప్తేత్యజాతశబ్దః. సచ ఆత్రగుణ ప్రధానతయా అన్వితస్యవ్రాతపరః.

పూర్వఖిల్లపదక్రమానుసారేణ శ్రీమదిత్యాదీనిపదాని శ్రీమచ్ఛ్లోకేన-(౨) “అత్తాత్రి సహహృషీకేశః” ఇత్యాద్యుక్తంసూచ్యతే. సర్వశరణ్యత్వాపయిక సమృద్ధగుణవిశేషాది ప్రదర్శనాయనారాయణశబ్దః. కృపాత్తమృకత్వాతిశయాచాచిత్యాచ్చ చరణ గ్రహణమ్. ఉపాయదశాయామపి భోగ్యత్వసూచనాయ అరవిష్టత్వరూపణమ్. శరణ శబ్దః - ఇహేనాపాయపరః.

ఉత్తమపురుషవిపక్షితాధికారివిశేషవ్యజ్ఞనాయకహంశబ్దః. అధికారవిరహాదు పాయాస్తరేషునిరాశః. ప్రత్యవాయభయాదిదానీమపాయేభ్యః పరతః, శరణ్యగుణ వివేకాదతిశక్త్యానిర్ముక్తః, సంసారేదోషదర్శనాత్ పరిత్యక్తప్రయోజనాస్తరతయ

(౧) భరద్వాజస్మృతి. (౨) లక్ష్య-౨౦-౧౪.

మూ;... ఏవమవస్థితస్యాప్యర్థిత్యమాత్రేణ

(ఏవమవస్థితేత్యాది) ఉపాయవరణానంతరమ్ అర్థిత్యమాత్రే
తాతే తమక్కుదాస్యరసత్వై తద్దరుణేణమెన్నిట మహావిశ్వాసత్వై ను
న్నిట్టుకొట్టు ప్రాప్యత్వైప్రార్థిక్కితార్; (ఏవమవస్థితస్యావే) ఉక్తప్రకా
రత్తిలే నిష్టవెనక్కుమ్. అతావతు - * అపరాధానామాలయ
నాయ్, అకిచ్చననాయ్కోట్టుదేవర్ తరువడికల్లై యే ఉపాయమాకప్పబ్బో
నినవెనక్కుమెన్దపపి. (అర్థిత్యమాత్రేణ) వివోధివర్గత్తిలుపేత్తైయాతల్,
ప్రాప్యత్తిల్ త్వరై యాతలిన్దిక్కేయిరుక్క, ప్రాప్యత్తిల్ నిరపేక్షునా
యిరాతే అపేక్షి త్యమాత్రత్తారే.

పాఠ్యః. పరమేశ్వరుమర్థసప్తత్ ప్రార్థనాన్వితభరన్యాసోద్వితశ్చేతిభావః. (శరణం
ప్రసవ్యే) ఉపాయతయాఅశ్రియామి. “అకిచ్చనోఽనన్యగతిరహం శ్రీమతినారాయణ
యణ్ సాన్వత్సరంభరంనిక్షిపామి” ఇత్యుక్తంభవతి.

అత్ర సవిశేషణనారాయణశబ్దేన విరోధిభూయస్తస్య ప్రాప్యగౌరవోపాయ
లాఘవాదిమూలకణ్కా నిరాసహితవ్యః శరణ్యాకారావిపక్షితాః. అథతత్ఫలితం
సోపసగ్ధభాతూక్తమ్, (౧) “రక్షీవ్యతీతి విశ్వాసాదభీష్టోపాయకల్పనమ్గోప్యత్వపరణం
నామ స్వాభిప్రాయనివేదనమ్” ఇతివిభజ్యనిర్దిష్టమగ్నద్వయమ్. “ప్రార్థనామాత్ర
సమష్టజన్తోద్యుచివాఙ్మితమ్ । ఇతి నిశ్చిత్యభగవత్ప్రార్థనాశరణాగతిః” ఇత్యుక్త
ప్రకారవిశేషబలపీత ప్రకారిభిర్విష్టాభిప్రాయేణాహ (ఏవమితి).

“ఏవమవస్థితస్య” ఇత్యనేన అధికారజైగుణ్యం విరోధిభూయస్తస్యప్రార్థన
వార్యోక్తమేవ శరణ్యగుణప్రకర్షవ్యజ్ఞనాయ అనూదితమ్. (అర్థిత్యమాత్రేణేతి)
ఉపాయలాఘవోక్తిః; అహృదయప్రార్థనావాక్యమాత్రీమపి (౨) “నేహభిక్రమనాశః”
ఇతిన్యాయాదస్తతఃకార్యకరమితిభావః. అథవా అత్రసకృత్కర్తవ్యభరన్యాసలక్ష
ణతయా సద్యస్వాభీష్టసిద్ధిః.

మూ:- పరమకారుణికోభగవాన్ స్వానుభవప్రీత్యైవ

సీతైకాన్తికాత్మైక నిత్యైకబృందైకరితిహవ

(పరమకారుణికోభగవాన్) ఎన్నుడై యనంసరిఃమాన దుఃఖిజైకకణ్ణు (౧) “ భృశంభవతిదుఃఖతః ” ఎనిటపడియే మిక్ పుమ్ పొలుక్కనూట్టాతి స్వభావతైయుడై యసాయ్, ఆత్మజ్ఞేవన త్తుక్కు. పేతువానజ్ఞానశక్త్యాదికళాల్ పరిపూర్ణనాయరుస్తుళ్ళు శేర రీక్. ఇవిశేషణజ్ఞిరణ్ణుమ్ అర్థనామాత్రతాలే పురుషార్థప్రదనాకైక్కు పేతుశొల్లుకిటతు.

మేల్ అపేక్షితస్తనైచ్చొల్లుకిటతు. (స్వానుభవప్రీత్యైవ సీతైకాన్తికాత్మైకైబృందైకరితిహవ) తన్నుడైయ అనుభవ ప్రీతియాలే యుల్లావతాయ్, ఒరుపడిప్పట్టు ముడివిన్దికేయిరుస్తుళ్ళు కిబ్బరస్వభావతైప్పల్ శ్రియిరుక్కిట ఆతై యైవడివాకవుడై తాయిరుస్తుళ్ళు.

“ స్వానుభవప్రీత్యై ” ఇత్యుదినా ప్రాప్యగౌరవప్రకాశమ్. ఉత్తేరైరు భిస్సళ్ళువన్దిరిజ్జాదుపాకర్తుం “ పరమకారుణికోభగవాన్ ” ఇతిసులభత్వ పరిత్య సూచకపదద్వయోక్తిః. ఉద్యుక్త్యుక్తా సర్వవిరోధినర్తనార్హతా. సమర్థస్యనిర్ణయత్వే దయాభోజ్యతాసమర్థత్వే శరణ్యత్వంసాధితి తత్పద్ధర్మముభ యోక్తిః. స్వానుభవవేత్త్యత్రస్వశబ్దః - పరమాత్మవిషయః. (వికాన్తికత్వమ్) అనన్యవిషయత్వమ్. (ఆత్మైకత్వమ్) ఇహాఫలాపరేపాధిక నిపుత్తిరితత్వమ్. అతవిష పశ్యద్యాపత్యాలమనువర్తమానత్వంవా. దాస్యకిబ్బరతాశబ్దా - ఇహ పుత్తిపర. రతికట్టెన - విశ్వాసస్యముహత్వరూపప్రకారోభిప్రేతః. ప్రార్థనా శబ్దస్య ఇహానుభవప్రీతి ప్రయోగసమర్థవాత్. తదాస్యపుత్త్యర్థం “తదేకోపా యానామహమ్” ఇత్యుక్తయావనారూపత్వంవ్యజ్ఞాయతుం ద్వికర్మకఃప్రయోగః.

మూ... నిత్యదాన్యందాన్యతీతి విశ్వాసపూర్వకం భగవన్తం నిత్య
కింకరతాంప్రార్థయే. తవానుభూతినమ్మాత ప్రీతికారిత
దాసతామ్ । దేహి మేకృపయానాథనజానేగతిమన్యథా ॥

(నిత్యదాన్యందాన్యతీతి విశ్వాసపూర్వకమ్) యావదాత్మభావియాన
దాన్యజై తన్నరుశ వేణుమెన్గితిమహావిశ్వాసజై మున్నాకింకరణ్ణు (భగవ
న్తం నిత్యకింకరతాంప్రార్థయే) † పూజ్యనాన సర్వేశ్వరనై క్కుటిత్తు
నిత్యకై జ్జర్యజైప్రార్థిక్కితేన. దాన్యమెస్తుమ్ కై జ్జర్యమెస్తుమ్ పర్యా
యమ్.

(తవానుభూతిత్యాది) తమ్ముడైయ పాశురత్తాలే ప్రాప్యజై ప్రార్థి
త్తాక్కిత్త; ఇతిల్ ఇతిహాసికర్ ప్రార్థిత్తిపాశురత్తాలే ప్రార్థిక్కిత్తార్,
ఎన్దప్పాశురత్తుక్కు ఈశ్వరనిరంజనమెన్ద్రుతియతపడియాన తమ్ముడైయ
ప్రాప్యత్వరైయాలే. (తవానుభూతినమ్మాత ప్రీతికారితదాసతామ్ ।
దేహి మేకృపయానాథనజానేగతిమన్యథా । సర్వావస్థాచితాశేష శేష
శరణ్యస్య ప్రార్థితప్రదానసామర్థ్యంకైజ్జర్య ప్రతిపత్తునినస్య ఉభయలింగత్వజ్ఞా
జ్ఞాపయతుం భగవన్దమిత్తుక్తమ్. అస్మిన్వాక్యేపా)తికూల్యవర్ణనస్యచ అనుకూల్య
శక్తిల్యస్యచ ఆర్థసిద్ధత్వమవగన్తవ్యమ్.

ఉత్తప్రకారసాధ్యసాధనరూపమర్థద్వయం వ్యాఖ్యేయ
క్రమేణ సుఖప్రతిపత్త్యర్థమైతిహాసికజ్ఞోకద్వయేన స్వవాక్యాయమానేన
సజ్జిప్యాహ (తవేతి) యద్యపిప్రథమజ్ఞోకేపి పూర్వాభాసలముపాదీయతే. తథాప్య
సౌదేహీత్వక్రప్రార్థనాప్రాధాన్యదుపాయపరం. ఆత్రదాసతాశబ్దేన దాసత్వత్తి
ర్విపక్షేతా. దాసభావమాత్రస్యచ నిత్యసిద్ధత్వేన సాధ్యత్వాయోగాత్. (మే) అనస్య
ప్రయోజనస్య అనన్యోపాయస్యచ. “కృపయానాథ” ఇతిపదాభ్యాంగుణవిశేష
సమృద్ధిశేషవిష్టస్య ఉపాయభావ ఇతివ్యజ్యతే. నాథశబ్దోహి - “నాథ్యతే” ఇతి

† కల్యాణగుణద్గతుకైల్లామాల్ మువాయాన జ్ఞానశక్త్యాదిగుణద్గతాల్లు
తన్నైయాశ్రయిత్తునిమ్ పెరుమ్బుడియాన సర్వేశ్వరనై.

మూ:- సర్వానభాచితా శేష శేషతై కరతిస్తవ భావే
యంపుణ్డరీ కాక్షత్వమేవై వంకురుష్యమామ్ ॥

తై కరతిస్తవ । భ వేయంపుణ్డరీ కాక్షత్వమేవై వంకురుష్యమామ్) ఉన్న
డై య అనుభూతియా లేయుడ్డాన పీతియా లే పణ్ణప్పట్టదాస్యతై త్తనరు
ళ వేణుమ్ రుచిక్కు మేట్టడవిన్దియి లేయిరుక్కిఱ ఎనక్కు ఇ త్తలై యిల్
దుర్గతియైక్కుణ్ణ ఇరజ్జీనవిరక్కుత్తాలుమ్ అనర్జనియమాన సమన్ధతా
లుమ్ ఇప్పకార మొట్టియి వేలు ఎనక్కు ఓరుపాయమటికిటిలేన్ .

(సర్వానభాచితా శేష శేషతై కరతిస్తవ) ఇద్వాస్యత్తుక డియాన పీతియా
మెనక్కుడ్డామ్బడి దేవరీ రే కటాక్షి త్తరుళ వేణుమెన్దితార్ . దేవరీ తిరువడి
కళిలే సర్వానభాచితమాయిరున్దుళ్ళ సర్వ శేషత్వతైయొన్డైయుమే పర్వ
యిరున్దుళ్ళ ప్రేమతైయుడై యనాక వేణుమ్ . (పుణ్డరీ కాక్ష) ఇప్పేమతై
(౧) “జిత నైపుణ్డరీ కాక్ష” ఎన్నిటవడియేరుచిజనకమానవి శేషకటాక్షత్తాలే

శ్చిత్తత్తాస్యరక్షార్థంప్రార్థనీయోస్వామినిరూఢః. (నజానేగతిమన్యధా) ఉక్తప్రకారా
త్ప్రపత్తిమాత్రపరీకారాత్ త్వన్మోన్యధాభూతంకుదర్శనముపాయం సర్వశాస్త్రపరా
మర్శసి నవశ్యామి. దేవతాస్తరాణాంసాక్షాన్మోక్షప్రదత్వాభివాత్ . మోక్షోపాయ
తయా చోదితస్య త్వదుపాసనస్య మయాదుస్సభత్వాచ్చేతిభావః. యద్వా -
అన్యథేత్వ సేవత్వయ్యదాతరీతివివక్షితమ్.

ఏవంప్రార్థితేకైర్జగద్రూపే పురుషార్థే నీతి శబ్దోక్తం హేత్వం
జంబింపన్ స్వానిష్టపదా సేవప్రయత్నాన్తరచైరవేక్ష్యిష్యావేక్షతే (సర్వతి)

సర్వానభాచిత శేషతాశబ్దాపూర్వోన్మాదాః ; తత్తదశాయాంస్వామ్యశ్చితుప్రకార
పరః - ఉచితబ్ధః. (౧) “జాయమానంహిపురుషమ్.” (౩) “కృపామయమప్పాజ్జనై
సకృన్మయినిపాతయ” ఇత్యాద్యుత్తేనసర్వోన్మేషచాతునాకటాక్షవిశేషణమామేవం
కురుష్యేత్తథిప్రాయోకోక్తమ్. (పుణ్డరీ కాక్షేతి). ఆత్రపుణ్డరీకవదమ్ - రిక్తామ్భజ
పరమ్. యద్వా “పుణ్డరీకంపరధామ” ఇత్యాదినిరుక్తేనా సేవనామ్నూపరమపదవా
సినః పరపరణం ప్రార్థ్యత. ఇతిసూచ్యతే. త్వదితరాశక్యేస్త్విన్నరేత్వయివ నిర

(౧) ౧-జిత నై (౨) భార-శాన్తి-37౫. (౩) విష్ణుధర్మ.

మూ:- ఏనమ్భూతతత్వయాథాత్మ్యావబోధతదిచ్ఛారహితస్యాపి

వృద్ధియరుళ వేణుమ్. (త్వమేవై వంకురుష్వమామ్. ఎన్నిక్కలొరునహకా
ర్యనరణ్ణైయపేక్షియాతే సర్వాపేక్షితజ్గుకుమ్ దేవరీరై యేపార్ త్తి
రుక్కుమెన్నై దేవరీరే ఇప్పుడి వృద్ధియరుళ వేణుమ్. (ఏనమ్భూతేతి)
ఉమ్ముడై యవక్కలపేక్షితత్తై తరుక్కిక్కు ప్రాప్యత్తినుడై యయథాజ్ఞాన
ముమ్ తద్రూచియుమిన్ఱి క్కేయిరుక్కి, ఉమ్ముడై య అపేక్షితత్తై తరు
క్కైక్కు ముతలేతెన్న, ఇచ్చాశురత్తైచ్చాన్నమాత్రత్తిలే ఇతిత్తోన్న
వాక్యత్తినుడై య తాత్పర్యత్తిలే ఎన్నుడై యమనస్సునిష్ఠమామ్బుడి
దేవరీరే పార్ తరుళ వేణుమెన్ఱితార్. (ఏనమ్భూతతత్వయాథాత్మ్యావ
బోధ, జీవన్మయాపమెన్న, పరన్మయాపమెన్న. ప్రాప్తిఫలమానకై బు
ర్రమెన్న ఇవబ్రీన్ఱినుడై య యథాజ్ఞానమిన్ఱి క్కేయిరుద్దతేయాకిలుమ్.

కేక్షోపాయేకిమిద్యభరన్యాసరూపవ్యాజాతిరిక్తమప్రయత్నై నేత్యభి ప్రాయేణాహ
(త్వమేవైతి). (త్వమ్) సర్వజ్ఞస్సర్వశక్తిః పరమకారుణికః. (మామ్) అకించనత్వా
ఽనన్యగతిత్వాద్విత్తవానిసంఘాతోద్ధాత్వోపహదేహికురు క్షేతి పరస్తేనదాత్మ నే
పదాభ్యాంస్వస్యభగవతచ్చయథార్థాంత్రీయాఫలాన్వయస్సూచ్యతే. నన్విహశరణ్యకరణా
గతితత్ఫలవిశేష నిర్ధారణపూర్వకా ఫలకామనాహి. అధికారివిశేషణమ్. నత్రనస్త
ద్వత ఇవ తథావిధతద్వచనమాత్రమిత్యత్ర (౧) “అనిచ్ఛన్నప్రేషమ్” ఇతిత్తోక్త
ప్రకారేణ సప్రశ్నయంప్రతిపత్తి (ఏనమ్భూతేతి). తదిచ్ఛేతి - ఇచ్ఛావిషయత్వేన
సరామృత్యుమానార్థత్వాత్, తత్త్వశబ్దః - ఇహపురుషార్థపరః. పురుషార్థవిశేషనిష్క
లాయ జీవాత్మపరమాత్మ తత్త్వపరోనా. అవబోధేచ్ఛావా తదిచ్ఛేద్యుచ్యతే. తదా
పురుషార్థచ్ఛావిరహాదికైముత్యాత్మిన్యతిఃక్రియఃవతే ప్రపప్రసాదాదద్యసాధికారోస్త్రి
విరధికారత్వేపిలబ్ధవ్యాజేనత్వయా శ్చేషపూరణంకార్యమితిబోధయతుమపిశబ్దః. ఏవ

మూ:- ఏతదుచ్చారణమాత్రాపలమ్బనేన ఉచ్యమానార్థ పర.

మార్గ నిష్ఠం మేమనస్తవమేవాద్యైవకారయ ॥

(తదిచ్చారణీతస్యాపి) అతితేజదైచ్చయిన్ద్రికేయిరున్ద్రతేయాకిలుమ్; (ఏతదుచ్చారణమాత్రాపలమ్బనేన) ఉక్తమానపాశురత్తినుడైయ ఉచ్చారణమాత్రతైయేవబ్రహ్మశాకిక్కొణ్ణు, (ఉచ్యమానార్థపరమార్థనిష్ఠం మేమనః) ఇతితేజొల్లవ్వుడానిన్దుళ్ళ అర్థత్తినుడైయ యాథార్థ్యత్తిలే నిష్ఠమామ్బడి ఒరుకై మ్ముతల్లిన్దిక్కేయిరుక్కెనెన్నుడైయ † చపలన్వభావమాన మనస్సై. (త్వమేవాద్యైవకారయ) సహకారినిరపేక్షరానుదేవరీరేవిళమ్బియాతపడి ఇప్పోతేపణ్ణియరుళ వేణుమ్.

మధికార వైకల్యమగ్నవైకల్యమగ్నవైకల్యమ్ అన్యారుహ్యైక్యమ్ (ఉచ్చారణమాత్రేతి) వైషమ్యదోష ప్రసక్తపరిహారహేతు ప్రపసిద్ధఇత్యభిప్రాయేణ అపలమ్బనశబ్దః. ఉచ్యమానార్థః ఉపాయోపేయరూపః. ఏతచ్ఛబ్దోఽప్యత్ర తద్విషయః. అన్యతరవిషయత్యేవేతతరస్యార్థాన్విధిః. పరమార్థనిష్ఠత్వమ్ - అజ్ఞానసంశయవివర్యయరహితవ్యవసాయానుప్రతిమత్వమ్. (మే) (౧) “మేసకృదుచ్చారోభవతి” (౨) “సకృదుచ్చారితంయేన” (౩) “భవశరణమితిరయన్తి” ఇత్యాద్యుక్తవచనమాత్రధనస్యత్వచాయత్ర సర్వసిద్ధిః. (మనః) (౪) “వచ్చలంహిమనఃకృష్ణ” (౫) “మనోదుర్నిగ్రహభిలమ్” (౬) “బద్ధాయవిమయాసక్తి” ఇత్యాద్యుక్తదోషమపిహృషీకే శేనత్వయా అనుగృహీతానాం సమ్యక్జ్ఞానసాధనమ్; శరణ్యస్యాపేక్షజీయా ప్రరాఖావమాత్మనస్త్యరాతిశయశ్చవ్యనక్తి.

† నిష్ఠవానిల్లా ప్రమాధియాన.

నూ:- అపారకరుణామ్బుధే? అనాలాచితవిశేషాశేషలోకశరణ్య?

(అపారేత్యాది) ఇప్పుడి అపేక్షితమ్ శేయైకైక్కు హేతువాన అత్తలైయిల్ స్వభానజ్జలైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (అపారకరుణామ్బుధే) కరై + యిఱున్దళ్ళ కృపానముద్రమానవరే!, కరుణైయాకిఱున్దపరు దుఃఖానహమ్మత్వమ్. అతుఅపరిచ్చేద్యమాశైయాలే సముద్రమాక ప్పేటుకితార్; అతుక్కు అపారత్వమాకిఱున్ద (౧) “వ్యసనేషుమను ష్యాణాంభృశంభనతిదుఃఖితః” ఎన్నిఱుపడియే ఆశ్రితరళిన్నియేమనుష్య సామాన్యత్తిలున్వన్దేఱున్ద. ఇత్తాల్ ఎన్నళపుమ్ వరవెళ్ళమ్కోత్త తన్నితార్

(అనాలాచితవిశేషాశేషలోకశరణ్య) జన్మత్తాల్ వన్దతాహ్వేదమ్

(త్యమేచాద్యపేతి) కారయేత్వనేన ప్రపత్తావసి స్వస్య ప్రయోజ్య కర్తృత్వమ్. అధ్యాత్మశాస్త్రరాచార్యముఖేన ఆస్త్రాధిపతియావ భగవతఃప్రయోజకకర్తృత్వే. అవికలప్రవర్తియోగస్యాపి భాగ్యకారస్య వికలప్రయోగేనానున్యేషాదుపి శరణ్యానుకమ్పయాత్ప్రముఖానాన్ద్యుగ్ధినిభిక్షానార్థమ్.

అదే విధానాల్ సాయ భువ్రదా నేమయభార్తముపయుక్తా భగవతఃప్రభా రాస్వరత్ ప్రభుమంసరోన్వపయోగిగుణవిశేషప్రకర్షమాహ (అపారేతి) స్వస్తిస్నని నాన్ద్యిమభిప్రేత్య అసారత్వోక్తిః.

తత్ఫలితం న్యేనాప్యాశ్రయణీయత్వ మభిప్రేత్యాహ (అనాలాచితేతి) జాతి గుణాదినికర్తానాదరేణ సర్వైశ్శరణత్యయా వరణీయత్వర్థః. అనేనప్రపత్తేస్సర్వాధి

మూ:- ప్రణతార్తిహర? ఆశ్రితవాత్సల్యైకమహోదధే?

బలైన్న; గుణత్తాలుమ్ జ్ఞానత్తాలుమ్ వద్దత్తాన్ వేల్ దుబ్బలైన్న, ఇబ్బే
దబ్బళొన్దైయుమ్ పారాతేయిరుద్దతేకుడియాక ఎల్లార్ కుమ్ శరణ
పరణార్వానానననే! ఇత్తాల్ కేళ్ చొన్న కృపాకార్యమాన
సర్వలోక శరణ్యత్వమ్ శొల్లిదొలు. (ప్రణతార్తి
హర) ఉత్తమానకృపైయైయుమ్ శరణ్యతైయైయుమను
సద్భిత్తు తిరువడికళితే తలై శాయ్ తారుడైయ ఇబ్బుళుకలై తీర్ కుమవనే.
(ఆశ్రితవాత్సల్యమహోదధే) అస్తిష్టః స్థితుడైయమలతైస్వయమ్ప్రయో
జనమాకప్పొక్కుమ్ ధేనువైప్పోలే ఆశ్రితరుడైయదోషతైదేవరే తన్
పేజాకప్పొక్కుకైయాకిఱ ఇస్సభావన్ అనుసన్ధాతాకళుక్కు పురి
చ్చేదిక్కవొణ్ణతాయురుక్కుమ్ పెరుమైయైయుడైయవనే! “మహో
దధే” ఎన్దు - ఉత్తమానకరుణామ్బుధియిత్కాట్టిల్ మిరుతిశొల్లుకిఱతు.

కారత్వం దర్శితమ్. కారుణికోపియదివిషమస్వాస్యత్, సమాపియదినిర్భయస్వాస్యత్
శతదాసర్వశరణ్యస్వాస్యదితి తదర్థముభయోక్తిః.

శరణాగతిసమస్తరలక్షణీయాగుణావాహ (ప్రణతార్తిహర, ఆశ్రితవాత్సల్యైక
మహోదధే) ఇతి. ప్రణతాః ఇహ ప్రకృష్టపవీభావయుక్తాః ప్రపన్నాః. తేషాం
తత్తదభిమతాలాభ నిమిత్తానూరింహంతితి. ప్రణతార్తిహరః. ఆశేనతు - ప్రపత్తే
సకలఫలప్రదత్వంచనూద్యతే. ప్రణతశబ్దస్య ప్రహృమాత్రపరత్వేతదార్తిహరణాదల్ప
ప్రయత్న ప్రసాద్యత్వం ప్రకాశ్యతే. వాత్సల్యేన గుణావరతిరస్కారమభిప్రేత్య
ఏకశబ్దః.

మూ; - అనవరతవిదితనిఖిల భూతజాతయా
థాత్మ్యే? సత్యకామ? సత్య సజ్జల్ప?

(అనవరతేత్యాది) సర్వకాలముమ్ అత్యుత్పత్తిరున్దుల్భసకలభూతజాత
జగినుడై య ఉత్తయై యుడై యవనే! ఇత్తాల్ స్వతస్సర్వజ్ఞరాన దేవ
రీర్కు ఎన్నుడై యతడై యె నానఱివిక్క వేడ్డావితేయెనై. (సత్యకామ)
నిత్యమాన కామజ్జలై యుడై యనానవనే! ఇత్తాల్, ఆశ్రితరుడై య
అపేక్షితజ్జలై కొడుక్కై కొడియాన అవాప్తసమస్తకామత్వమ్ శొల్లు
కీటతు.

(సత్యసజ్జల్ప) అమోఘసజ్జల్ప. అపూర్వజ్జలై సజ్జల్పిత్తుకొ
డుక్కుమిడత్తిల్ అవైతప్పాతిరుక్కై.

యేసర్వజ్ఞో వ్యవిజ్ఞా తేవస్వతస్త్రివ్యస్వతస్త్రి ఇవచస్యాత్. కారుణ్యదిసద్భావే
వ్యజ్ఞస్య అపూర్వస్య అశక్తస్యచ నిరపేక్షరక్షకత్వం సస్యాత్; ఆత స్తస్మిన్మన్త్రం
గుణత్రయమ్ - అనవరతేత్యాదిభిరుచ్యతే.

అనవరతనిఖిలకర్తాభ్యాంజ్ఞానస్య కాలతో విషయతత్పనిస్సజ్జోచత్వోక్తిః. మను
అనిష్టనివర్తనేష్టప్రాబణోపయోగిచ్ఛధికారాదిషు కిచ్చిదసికదాచిదసికవాఽజ్ఞాతం
నాస్తీతిభావః. సచతవ, మాదృశాకిచ్చన పరిత్యాగహేతుభూతం పూర్వోపకార
ప్రత్యేకకారాది ప్రయోజనాన్తరసాపేక్షత్వం గుణవైకల్యంవా కదాచిదప్యస్తి.
అతోమద్రక్షణేన స్వగుణాన్సంరక్షేత్యభిప్రాయేణాహ (సత్యకామేతి) నిత్యభో
గాగ్రనైకకల్యాణగుణాది విశిష్టైత్యర్థః. సజ్జల్పమాత్రసాధిత జగత్సృష్ట్యానేస్తవ
మద్రక్షణేపి సహిసజ్జల్పాతిరిక్తం సమ్పదసీయమిత్యభిప్రాయేణాహ (సత్యసజ్జల్ప
త్వేతి) అమోఘసజ్జల్పేత్యర్థః. త్వయైవభ్యాసితంప్రపన్నవిషయం త్వద్వృత్తంస
త్కేచ్చిదసి ప్రతిహస్తుంశక్యమితిచభావః.

మూ:- ఆపత్సఖ ? కాకుత్స్థస్ ? శ్రీమన్నారాయణ ?

(ఆపత్సఖ) ఆపత్సఖు-త్తుణ్ణైయానవనే ! తన్నాల్ నన్ద ఆపత్సఖుమ్ విజిరాల్ నన్ద ఆపత్సఖుమ్ తుణ్ణైయాకై యొభయ రక్షకరాన దేవరీరై కై విట్టవళవిలుమ్ దేవరీరై యే తుణ్ణై యాక ప్పట్టయిరుక్కై. (కాకుత్స్థ) నమ్మాల్ నన్ద అనన్ద త్తుకుమ్ నామేతుణ్ణై యెచ్చుమిడమ్ ఎణ్ణేణ్ణైరెన్న ; కికుత్స్థనంశ ప్రసూతరాన దేవరీరాచరి త్తవన్దచ్చున్. (౧) “వఘార్జనుపి కాకుత్స్థకికృపయాపర్యపాలయత్” ఎన్నక్కడనతితే.

(శ్రీమన్) దేవరీరు పేక్షిత్తాలుమ్ దేవరాల్ విడనొణ్ణాతపడి అరుకేయిరున్దుళేరవిడువారుముణ్ణెనే. ఇత్తాల్, అరుకేయిరుక్కి-ఆ పిరాట్టియెచ్చిర్ త్తు రక్షి త్తరుళ వేణుమెనే. (నారాయణ) అనల్ తానే శిల

ఉక్తగుణవగ్ధాతుకప్రాపదీగజ్జేస్తాది సంరక్షణప్రకారంతద్వన్వన్వస్యాప్యాపత్సఖమనాయ ఉద్ధాటయతి (ఆపత్సఖేతి) ఆపదిసఖాభవతిత్యాపత్సఖః. సఖేవ శ్రీతి విశ్వాసగోచరః, సంరక్షకశ్చేతిభావః. తదేతత్ నిషాదవాసరరాక్షస సర్వజాతి సులభేసకృత్ప్రపన్న సంరక్షణప్రతిని సర్వలోకశరణ్యే విషయశాసమాత్ర సంరక్షితజన్మ మస్థావరజన్మజాతే అవతారవిశేషే సుప్రకృమిత్యభిప్రాయేణాహ (కాకుత్స్థేతి) అనేస, (౧) “వఘార్జనుపి కాకుత్స్థః కృపయాపర్యపాలయత్” ఇత్యాదివచనమపి స్మార్యతే.

అస్యసాపరాధేవ్యప్యాశ్రితేషు నిగ్రహామ్యుళతానివారికయాసహాసర్వచారిణ్యా నిత్యయోగమాహ (శ్రీమన్నితి) పరహితేవ్యపిస్వార్థప్రపుత్రైశుగుణమున్దాదివిశేషంవ్యసక్తి (నారాయణేతి). ఇదశ్చపదద్వయం వ్యాఖ్యేయగతివిజ్ఞప్తిసిద్ధో

మూ:-

పురుషోత్తమ శ్రీరజ్జనాథ?

కురుమోశ్చిలుమ్ (౧) “ఎన్నడియారతు శెయ్యూర్” ఎన్నుమ్ దేవరోడు
జ్ఞాన సన్నునైప్పార్ త్తురక్షి త్తురుళ వేణుమ్ (పురుషోత్తమ) అధిప్పార్
(౨) “ఉదారాః” ఎన్నుమ్ దేవరొడుడైయ బొదార్వైప్పార్ త్తు రక్షి
త్తురుళ వేణుమ్.

(శ్రీరజ్జనాథ) శీర్ చ్చొన్న స్వభాన జ్ఞెల్లామ్ శాస్త్రజ్ఞులీకేట్టు
ప్పొకామే ప్రత్యక్షిక్కలామ్బుడియన్తో దేవరొకోయిలిలేవన్దు కణ్ వళిర్
స్వరూపికిఱతు.

పాయోపేయ ప్రకాశకమ్; నారాయణశబ్దవాచ్యజగత్సమ్మన్దాదిశక్తితదోపనివృ
త్తిర్థంపబ్బదశాభ్యాయోక్తంకాష్టాప్రాప్తం పరత్వరూపం జలక్షణ్యంసమాఖ్యాతి
(పురుషోత్తమేతి) పురుషసోతితి పురుశబద్ధప్రత్యక్షాబిము పదేషాత్తమత్వంవా
చివక్షితమ్. స్వాత్మితీభ్యః స్వాత్మానమపిసవిభూతికండదాతీతి.

సర్వాపేక్షితసాధక సేవానుగుణాంసౌలభ్య కాష్టాంసూచయతి (శ్రీరజ్జనాథేతి)
ఉత్తార్చారావతారం ప్రస్తుత్య భగవతాశాసనేన; — (౩) “తామర్చయేత్తాం ప్రణా
మేత్తాయజేత్తాం విచిన్తయేత్ విశత్యపాస్తదోపస్తుతామేవ బ్రహ్మరూపిణీమ్” ఇతి.

శ్రీహమ్మరేతు అర్చావతారస్యోపాయ విరోధివర్గనివర్తకత్వమపి దర్శితమ్;
(౪) “సర్వర్షనాదకస్మాచ్చప్రంసాం సమ్యుధచేతసామ్మహాసనామబుద్ధిశ్చకుతర్క
శ్చకునిశ్చయఃకుపేతుశ్చకుభావశ్చనాస్తికత్వంలయంప్రజేత్” ఇతి. స్థానవిశేషావ్యక్త
సేవకానాం సత్వోన్మేషపేతుత్వాభిప్రాయోహాపాత్తరి. స్వయంప్రకృతైర్దైవైష్టవ
రూప భగవత్ప్రేతవావాసినామపిఫలవిశేషః ప్రదర్శితః, శ్రీసాత్వతే (౫) “దృష్టే
ద్ధియవశాచ్చిత్తంపుణాంయత్కలుషైర్వృతమ్ తదస్తకారేసంకుడ్ఢియాదినారా
యణాలయే” ఇతి.

మూ:-

మమనాథనమోస్తుతే.

ఇతి శ్రీ భగవద్రామానుజ విరచితే గద్యత్రయే.

శ్రీరజగద్యం సమూర్ధమ్.

(మమనాథ) కోయిలిలేవస్తుకణ్ణవళర్ న్దరుళుకిఱతు ఎఁక్కు
ముత్తయై ఉణర్ త్తుళక్కితేయెన్లితార్. (నమోస్తుతే) ముత్తయై
యూణర్ వ్దార్ క్కు అపేక్షితమాయ్ స్వరూపానురూపమాన పురుషా
ర్థతైయ పేక్షిత్తుల్లైక్కట్టుకిఱార్. (౧) “ఉట్టాయినియుణ్ణోభీయాయ్”
ఎన్నక్కడవతితే. దేవరీర్ కేళ శేషమానవివాత్మనస్తు దేవరీర్ కేళ
భోగ్యమాయ్ త్తలైక్కట్టవేణుమ్.

పెరియవాచ్చాన్బిల్లై తిరువడికలే శరణమ్.

పెరియవాచ్చాన్బిల్లై యరుళిచ్చెయ్త,

శ్రీరజగద్యవ్యాఖ్యానమ్

ముద్రియింతు.

తత్త్వే, స్వాచార్యపరమ్పరాచిర సేవాజనిత ప్రసాదాతిశయాత్స్వదోషా
నాదరణస్వనైపం విభాషణప్రదత్వేన ప్రాధితపురణానుగుణతామభిప్రేత్యాహ
(మమనాథ) స్వాపేక్షితసిద్ధ్యర్థాయాచనీయః స్వామీ-నాథః. ఏవమభిముఖీకృతేర్ణ
నాభేదకృతోపాయస్య భరన్యాసరూపం ప్రదానాంకందమయన్త్యాదిపుత్రావైమా
శరణాగతివిషయతయా ప్రసిద్ధేన భగవచ్ఛాస్త్రోక్తస్థూలసూక్ష్మాదియోజనావతా
నమశ్చిద్దేన నిగమయన్ ప్రయుజ్యమానస్సోపామపాయః త్వచ్ఛేషతయైవస్వీక్రియతా
మిత్యభిప్రాయేణాహ (నమోస్తుత ఇతి).

యద్యాః అత్ర పరత్ర చాపేక్షితం నిర్ముఖత్వసంస్కృతం శైశ్వర్యం సమశ్చ బా
 శిప్రేక్షమ్ అస్తి తిచాశాసనమ్. (తే) ఇత్యత్ర ప్రకీర్త్యం శేనప్రాప్యత్వ ప్రాపకత్వ
 శపిత్వా గిళాలితయా నిరుపాధికనముః ప్రయోగయోగ్యత్వ మభిప్రేతమ్.
 చతుర్థీచాత్రతానర్థపరా ఇదమేవవాక్యమావర్త్యమానంపురుషాద్యోక్తస్యప్రతిపదః
 విస్తారస్యసద్భ్రూహిపితతి. సూత్రాదిష్టివప్రయోజన ప్రకర్షనతి అవృత్తేరభి
 యుక్తసమ్మతత్వాత్.

తత్రాయమధ్యః మత్ప్రసన్నస్యతే యథామనోరథం మత్కైశ్వర్యం భవ
 త్వితి తదేవంరహస్యత్రయోక్త శరణ్యశరణాగతి తత్ఫలవిశేషాస్సద్భ్రూతాః

యదత్రసద్భ్రూహిపితమనుక్రమపిత్విస బృహద్బ్రహ్మధానికారే తద్యుత్త
 ప్రత్యవప్రకృతమ్॥

కవితార్కికసింహ సర్వతత్త్వస్వతత్త్వ

శిమద్యేదానాచార్యకృతం.

శ్రీరంగద్యుత్తవాల్మీకినం.

సంఘాతమ్.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీవై కుణ్డగద్యప్రారమ్భః

మూ:- యామునార్యసుధామౌఢిమవగాహ్యాయథామతి ।
అదాయభక్తియోగాఖ్యం రత్నం సందర్శయామ్యహమ్.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీవై కుణ్డగద్యవ్యాఖ్యానప్రారమ్భః.

భాష్యకారరత్న తమ తిరువుళ్ళక్కరు త్తిలఱులియిట్టనర్థమ్ వనై నిఱ్ఱ
ఱ్ఱోలే తమ్మళవిలే పర్యవసిక్కెయన్తిక్కే కల్పకపృక్షచ్చాయైపాలే
పరోపకారార్థమాక ఉపాయోపేయజ్జలై అనుష్ఠిప్పానెన్ఱు పరోపదే
శమ్ పణ్ణకిఱార్ శ్రీవై కుణ్డగద్యత్తిల్ ; పెరియగద్యత్తిల్, సామాన్య

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

అథ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యవ్యాఖ్యానమ్.

అసయాగద్యన్వితయోక్తగమనికయైవ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యమసిగతార్థప్రాయమ్; త
యోస్సాన్వయస్థానోక్తిముఖేనావ్యాయజంకృతమ్ ఏ. తస్మిన్వ్యవదేశము పే నేతివిశేషః

తత్రయదాదావద్యతే - “యామునార్యసుధామౌఢిమవగాహ్యాయథామతి ।
అదాయభక్తియోగాఖ్యం రత్నం సందర్శయామ్యహమ్” ఇతి.

ఇహసాభక్తియోగబ్జశబ్దః స్వయమ్ప్రియోజన భగవదనుసంధానపరః. అస్య
థాతత్ప్రాయేవ తత్త్వాదామ్బుజద్వయప్రపత్తేరన్యంసమేకల్పకోటి సహస్రేణాపి
సాధనమస్తితిమన్వాన ఇతివక్ష్యమాణవిరోధాత్. అత ఏవ ప్రత్యహమాల్లోక

భగవద్విషయమాక అపరైనోక్తి స్వప్రార్థనైయాక వరుళిచ్చెయ్ తార్. శ్రీరంగద్యత్తిల్ సౌలభ్యత్తుక్కెల్లెనిలమాన పెరియపెరుమాళ్ విషయమాక అపరైనోక్తి స్వప్రార్థనైయాక వరుళిచ్చెయ్ తార్. ఇతిల్ పరత్వత్తుక్కెల్లెనిలమాన శ్రీవైకుంఠానాథన్ విషయమాక ప్పిటరై నోక్తి క్కర్తవ్యపదేశమ్ పట్టుకితార్.

శ్రీభావ్యత్తిల్, లోకత్తిలే దురాచారముపాయమెన్నార్, దేవతాన్తరోపాసనమ్ ఉపాయమెన్నార్, దేవతైయైయైయైయై కేవలకర్మమ్ ఉపాయమెన్నార్, కేవలజ్ఞానముపాయమెన్నార్, కర్మజ్ఞానసముచ్చయమ్ ఉపాయమెన్నారాయ్కోట్టు వేదవాక్యజల్లి వికల్పిక్కిటబాహ్య కుదప్పికల్లెనిరసిక్కిక్కాక సిద్ధల్ శొల్లుకిటవాక్యజ్ఞుక్కు ప్పొరుల్ సిద్ధల్ శొల్లుకిటపడియన్తు; యుక్తికళిరన్దపడియాలుమ్ ప్రమాణజ్ఞుళిరన్దపడియాలుమ్ కర్మజ్ఞాన సహకృతైయాన భక్తియే ఉపాయమెన్తు శొల్లుకిటవితువేపారుళెన్తు సాధిక్కవేట్టుకైయాలే ప్రపత్తియుమ్ ఉల్లే నూచితమాయ్ క్కిడక్కచ్చెయ్ తేయుమ్, భక్తియిలేనోక్కాక ఉపపాదిత్తరుళినార్.

ఇవ్వళవాలే దుశ్శక్తైయాన భక్తియే ఉపాయమెన్తుభమిత్తు మన్దమతికల్ భయప్పడామైక్కుమ్, అన్దభక్తిరన్నుడైయసిద్ధిక్కుమ్పురుషార్థసిద్ధిక్కుమ్ చరమమాన ఉపాయమ్ ప్రపత్తియెన్నుమిడతై ఉపపాదిత్తరుళినార్ పెరియగద్యత్తిలే. భక్తిసాధ్యత్తుక్కుమ్ ప్రపత్తియే వేణుమెన్తుప్రపత్తివై భవమ్ శొన్నవివ్వళవాలే. “ప్రపత్తియుమ్ అభిమ్, స్వతస్రోపాయమ్ భక్తియేయో?” ఎన్తు శక్తైపిటవామైక్కాకను కకమాయ్ స్వయాపానుకూపమాయ్ నిరపేక్షమాయ్ స్వతస్రమాన

ఉపాయమ్ ప్రపత్తియైన్నుమిడతై వెలియిట్టార్ శ్రీరజ్జగద్యత్తిల్.
 ఇతిల్ ఇప్పడి ఉపాయనిష్కర్షమ్ పిఱిందపిన్బ ఇవ్వుపాయప్రాప్యమాన
 దేశవైభవతైయుమ్, అద్దేశాధిపతియాయ్ అనుభావ్యమాన అవ్వస్తు
 వైభవతైయుమ్, అవ్వస్తువైభవానుభవజనితమాన కైజ్జగ్యతైయుమ్
 శ్రోతాక్కళుక్కు రుచిపిఱుక్కుమ్బడియాక వరుళిచ్చెయ్తు ఇన్వర్థ
 తిల్ రుచియుడైయభాగ్యవాన్లల్ ఇప్పేఱుపెల్లె వాల్వైతెన్దు ఉపా
 యాంశతై సజ్జుచితమాకవనువదిత్తు ఉపేయాంశతై వ్పరక్కవరుళి
 చ్చెయ్తు తలైక్కట్టుకిఱార్.

ఇప్పిబన్ధమ్ కలుచూడైయాయ్, అతిల్ ముతల్ చూడైయాయ్
 శ్రీరజ్జమాన వస్తువినుడైయ స్వరూపరూపగుణ విభూతివై లక్షణ్యతైయు
 మనుసన్ధిత్తు ఇతుక్కెతిర్ త్తట్టాన తన్నుడైయవై లక్షణ్యతైయు మను
 సన్ధిత్తు ఇప్పడియిరున్దుళుపెనక్కు అవ్వస్తువై ప్పేఱుకైక్కు ఉపాయమ్
 ప్రపత్తియేయ్యేయి వేటిలైయెన్దుఱుతియిట్టు, అవనుడైయ సాశీల్యాది
 కళే పల్లెఱాశాక అవన్ తిరువడికళిలే శరణమ్నుకువానెన్దిఱార్. ఇర
 జ్జామ్చూడైయిల్ ఫలత్తుక్కు నకృదేవ అమైన్దిరుక్కుచ్చెయ్తేయుమ్
 పేటొన్దిల్ మనస్సుకవలై పోకామైక్కుమ్ తనక్కుకాలక్షేపార్థమా
 కైక్కుమాక నిత్యానుసన్ధానమ్ పణ్ణువానెన్దిఱు.

మూన్టామ్ చూడైయిల్ ఇవ్వుపాయనిష్కానవనుక్కు ఫల
 ప్రాప్తిక్కుఱుప్పాన అర్చిరాదివధియేపోయ్ ప్రకృతిమణ్డలతై క్కడ
 క్కుమ్బడియైయుమ్, కడన్దల్ శెన్దుప్రవేగిక్కిఱ నిత్యవిభూతివైభవతై

మూ:- స్వాధీనత్రివిధచేతనాఽచేతనస్వరూపస్థితిప్రవృత్తిభేదం

యుమ్, దేశస్పద్యైయుమ్, అజ్ఞుశ్శవలజ్ఞాగర్భైయుమ్ అప్పసి అల
జ్ఞుతమానదేశత్తిల్ † ఒల్కుడైయనాయ్చిమారుమ్ తానుమా
యెద్దున్దురుళియిరుక్కిఱ విరుప్పైయుమ్, అవరోకళాలే పరిచర్యమాణ
నాయరుక్కిఱ శ్రీవైకుణ్ఠనాథనైయుమ్, అన్నాయ్చియారుక్కు అను
భాన్యమాన అనయవసాన్దర్యత్తైయుమ్, దివ్యాభరణవర్గత్తైయుమ్ ఇన
ద్రోదై కాత్మాట్టుమ్బడియాన దివ్యాయుధవర్గత్తైయుమ్ ఇన్సముదా
యత్తైక్కణ్డను భవిత్తుత్తై జ్ఞర్యమ్-పణ్ణుకిఱనూరిపరిషత్తైయుమ్, అనర్
కళాలేసేవ్యమాన నాయెద్దున్దురుళియిరుక్కిఱవిరుప్పైయుమ్ అనుసస్థిత్తు
ఇప్పేద్రోదై నామ్ ఎప్పోతు పిఱువత్తెన్దునస్థిత్తు మనోరథానుగుణమాక
న్దైత్తు కిట్టినిత్తుత్తై జ్ఞర్యమ్ కొణ్డరుళ వేణుమెచ్చు ప్రార్థిత్తు ఆత్మసమ
ర్పణమ్ పణ్ణువానెన్దిఱతు.

నాలామ్చూడైఁయిల్ ఇవనపేక్షానుకూలమాక అవనాలేస్వీకృత
నాయ్ కొణ్ణు అనుకూలవృత్తియై పుణ్ణియిరుప్పానెన్దిఱతు; అజ్ఞామ్
చూడైఁయిల్ నెడుజ్జాలమిదున్దువిదువుతీర అనన్యపరనాయ్ ఇమైయాత
కణ్డనాయ్ కొణ్ణునదాదర్శనమ్ పణ్ణికొణ్ణిరుక్కుమిరుప్పై చ్చొల్లు
కిఱతు. ఆతామ్చూడైఁయిల్ అవన్ ఇవనై వినవిక్కుళిరక్కటాక్షిత్తు
త్తిరువడికత్తైత్తైయిలేవైక్క, అడిశూడుమరశాయ్ స్వారాజ్యధుర
న్దరనాయరుక్కు మిరుప్పై చ్చొల్లుకిఱతు.

అతిల్ ముతల్చూడైఁయాలే “స్వాధీన” ఎన్దుతుడక్కి “నారా
యణ” ఎన్దుఱియొకచేతనాఽచేతన విలక్షణస్వరూపత్తైయుమ్ స్వరూ
పానుగుణమానగుణజ్ఞైయుమ్ శొల్లుకిఱతు. “స్వాధీన” ఎన్దిఱపదత్తాల్
జ్జీవనాయేత్యాదికపిఱి సముక్తతత్సాధనవరయ్. అపిఱు “జ్ఞానీతువరమై కాన్తీ
రదాయత్తాత్మజీవనః” ఇత్యాదిప్రసంగే అత్రత్యావస్థావిశేష మరుచేశావయికపానీ
యన్యాయేన అలభ్యలాభాశ్వాసనాభిప్రాయమ్.

పరాధీనవ్యాపారమాన చేతనాచేతనజ్ఞో పోలన్తియిలే స్వాధీనస్వ
వ్యాపారనాయుదుక్కుమెన్గిటతు; ఇత్తల్ (౧) “జగద్వశేనర్తతేదం
కృష్ణస్య సచరాచరమ్” ఎన్గిటపడియే తన్నెయ్యున్దనైయడైయ
త్తానిట్టవద్రుక్కా యిరుక్కుమెన్గిటతు. అవైయెవైయెన్నిల్, (త్రివిధ
చేతనాచేతన) బద్ధము క్తనిత్యరూపమాన ఆత్మవర్గమెన్న, ప్రాకృతా
ప్రాకృతకాలరూపమాన అచితైన్న, ఇవై.

ఇవైతానేయో పరతన్త్రమాయురుప్పనెన్నిల్, (స్వరూపస్థితి
ప్రవృత్తిభేదమ్) ఇవల్ ద్రినుడైయధర్మియాన స్వరూపమెన్న, ధర్మమాన
స్వభావమెన్న, ఇవల్ ద్రినుడైయ వ్యాపారమెన్న, ఇవై. స్థితిః-వ్యవస్థితిః;
స్వభావమ్, (౨) “నిత్యోనిత్యానామ్” (౩) “నిత్యాసతతవిక్రియా”
ఎన్టుమ్ చేతనాచేతనస్వరూపజ్ఞో నిత్యమూకైయా లే “స్వరూపస్థితి” ఎన్టు
సత్తానువృత్తిశొల్లవేడ్డా. చేతననుక్కు స్వరూపభేదమావతు - మాయా
వాదికల్ పోలే ఏకాత్మావాయురుక్కైయన్తియిలే (౪) “ఏకోబ
హూనామ్” ఎన్టుమ్, (౫) “నానాత్మానోవ్యవస్థితాః” ఎన్టుమ్, సుఖదుః
ఖాదిభేదత్తా లే ఆత్మాకల్ నేకరాయురుక్కై. స్వభావభేదమావతు -
జ్ఞాతృత్వకర్తృత్వభోక్తృత్వనిత్యత్వస్వయమ్ప్రకాశత్వశేషత్వాదికల్.

ప్రవృత్తిభేదమావతు - జ్ఞానచికిత్సాప్రయత్నాదికల్. అచేతన
త్తుక్కు స్వరూపభేదమావతు - ప్రకృతిమహదహజ్జూర తన్మాత్రా
కాశాదిభేదత్తాలుమ్ కలాకాష్టాముహూర్తాదిభేదత్తాలుమ్ భిన్నమాన
కార్యకారణావస్థసన్తుక్కల్. స్వభావభేదమావతు - జడత్వపరిణామిత్వ
నిత్యత్వపరార్థత్వసత్వాదిగుణాశ్రయత్వాదికల్. ప్రవృత్తిభేదమావతు -
కార్యరన్భకత్వ ఉపాదానత్వ తిరోధాయకత్వ అప్రకాశత్వాదికల్.

మూ:- క్లేశకర్మాద్యశేషదోషానంస్పృష్టంస్వాభావికాననధికా

గృహణోపకరణభృత్యాదికలినుజ్జయ స్వరూప సమ్పాదనాది వ్యాపారాదికల్, రాజాదికళుక్కుమ్ స్వాధీనమాయత్తోవిరుప్పతు.

అహోమాత్రమోపెన్నిల్, (క్లేశకర్మాద్యశేషదోషానంస్పృష్టమ్) అపర్కళుక్కు క్లేశకర్మాదిదోషముల్లాయరుక్కుమ్. ఇవనుక్కు- “క్లేశకర్మ విపాకాశయైరపరామృష్టపిపురుషవిశేష ఈశ్వరః” ఎన్నిటపడియే ఈదృశసమస్తదోషభ్రమిన్వియిలే యిరుక్కుమ్, క్లేశమావతు-రాగ ద్వేషాభినివేశాః క్లేశాః. కర్మమావతు-పుణ్యాపాపరూపకర్మమ్. విపాకమావతు-జాత్యాదిషు విభాగావిపాకాః. అశయమావతు - అశయోనామవాసనా. ఇవబ్దుక్కు వశ్యనన్విక్లేయిరుక్లే- ఇతుహేయజ్జళుక్లేల్లాముపలక్షణమాయ్, (౧) “సమస్తహేయరహితమ్” ఎన్టుమ్, (౨) “వినా హేయైర్గుణాదిభిః” ఎన్టుమ్ శొల్లుకిటపడియే సమస్తహేయప్రత్యసీకనెన్నుమిడమ్ శొల్లుకిటతు.

ఇప్పడి హేయప్రత్యసీకనాయరుక్కు మళవేయోపెన్నిల్, (స్వాభావికేత్యాది) సమస్తకల్యాణగుణజ్జళుక్కు మొరుసాగరమెన్నిటతు. (స్వాభావిక) (౩) “స్వాభావికీజ్ఞానబలక్రియాచ” ఎన్టుమ్, (౪) “త ఇమేన త్యాగికామాః” ఎన్టుమ్ శొల్లుకిటపడియే ఒరుసాధనానుష్ఠానత్తాలేయాతల్, ఒరుదేవతాప్రసాదత్తాలేయాతల్, ఒరునాల్ వరైయిల్ వరుతల్ పోతల్ శెయ్ కైయన్తిక్లే గుణజ్జల్ ధర్మిక్కు సత్తాప్రయత్న

మహా:- తిశయజ్ఞానబలైశ్వర్యవీర్యశక్తితేజఃప్రభుత్వ

మైస్తై. ఇప్పడిన్వభావసిద్ధమానగుణజ్ఞో పరిచ్ఛిన్నమాయరుక్కుమో
వెన్నిల్; (అనవధికాతిశయం) (౧) “యతోజాచోనివర్తస్తేత్రప్రాప్యమనసా
సహ” ఎస్టుమ్, (౨) “ఉయర్వటప్రయర్నలముడైయవనీ” ఎస్టుమ్
శొల్లుకిఱపడియే గుణజ్ఞోనుడైయమికుతిక్కు ఎలైయబ్బొద్దిరుక్కుమ్.

ఉళ్ళగుణజ్ఞభుక్కు ఎలైయబ్బొద్దిరున్దాలుమ్ ఇల్లాతగుణజ్ఞభుముణ్డా
యిరుక్కుమో?; ఉళ్ళగుణజ్ఞో తానెవైయెన్నిఱవపేత్తైయిలే కిళమ్బు
కిఱతు (జ్ఞానబలైశ్వర్యఎస్టుతోడజ్ఞి). (జ్ఞాన) (౩) “యోవేత్తియుగ
పత్సర్వం ప్రత్యక్షేణసదాస్వతః” ఎన్నిఱపడియే సర్వకాలముముణ్డాన
సర్వపదార్థసాక్షాత్కారమ్. (బల) (౪) “సదాధారపృథివీంద్యాముతే
మామ్” ఎస్టుమ్, (౫) “విష్టభ్యాహమిదంకృత్సమేకాంశేనస్థితో
జగత్” ఎస్టుమ్ శొల్లుకిఱపడియే ఉభయవిభూతియైయుమ్ అశ్లేశేన
వహిక్కనల్లమిడుక్కుమ్.

(ఐశ్వర్య) (౬) “క్షరాత్మానావీశతేదేవపకః” ఎన్నిఱపడియేఇప్పడి
ధరిత్రజగత్తైత్తన్ + తుడైక్కిఱ్ఱే అముక్కియాళనల్లనాన నియన్తు
త్వమ్. (వీర్య) (౭) “సశ్రమోనచభేదస్తేజగద్ధారణశాసన” ఎస్టుమ్ శొల్లు
కిఱపడియే జగద్ధారణనియమనజ్ఞతాలే శారీరమాన సమాన సర్వ
శ్రేణజ్ఞభుమిన్దియిలేయిరుక్కు. (శక్తి) (౮) “పరాస్యశక్తిర్వివిధైవశ్రూ
యతే” ఎస్టుమ్, (౯) “సహిపాలనసామర్థ్యమృతేనర్వేశ్వరంహరిమ్”
ఎస్టుమ్, (౧౦) “చేష్టాతస్యాప్రమేయస్యవ్యాపి నోవ్యాహతాత్మికా”
ఎస్టుమ్ శొల్లుకిఱపడియే ఏటిట్టుక్కొండ్రుతొరుకార్యమ్ తక్తైపువడతపడి
శెయ్తుతలైక్కట్టవబ్బొద్దానసామర్థ్యమ్. (తేజః) (౧౧) “రకారాదీని

మూ:- సత్త్వేయకల్యాణగుణగణౌఘ మహార్ణవమ్.

సామానిరామత్రస్తస్యరావణ రత్నానిచరథాశ్చైవత్రాసంసజ్జనయన్తి
 మే” ఎన్నిటపడియే వ్యాపారాంతరనిరపేక్షమాకలవన్ పేర్ శొన్నపాతే ఎతిరి
 కిల్ + కులై యుమ్బడిమానమతివృ. ఇత్తాత్, బహుయత్న సాధ్యమా
 సతై అల్పయత్న త్తాతే తలై క్కట్టనల్ల నెత్తపడి. అన్తియిలే (౧) “తస్యనామ
 మహాద్యశః” ఎన్నిటపడియే వీర్యశక్త్యా దీకథాల్ విజ్ఞక్కుమ్ పుకట్టక
 థాకవుమామ్. ఆనాలిప్పడిషాడ్లు మేయోవుళ్ళ తెన్నిల్, (ప్రభృతి)
 (౨) “తవానస్త గుణస్యాచి షడేవప్రథమేగుణాః” ఎన్నిటపడియే ఇవై
 తొడక్కుమాన గుణజ్ఞో పలవుముళ వెన్నిటతు.

ఇప్పడి పలవుముణ్ణానాలుమ్ ఇన్నతనైయెత్తు ఎట్టప్పట్టిరుక్కు
 మో వెన్నిల్; (అసత్త్వేయ) (౩) “సజ్ఞాతుం నైవశక్యస్తే గుణాః”
 ఎత్తుమ్ (౪) “సతేగుణానామయుతై కమంశంపదేన్నవా” ఎత్తుమ్ శొల్లు
 కిటపడియే ఎట్టిఱిన్దిగుక్కుమ్; ఇప్పడి ఎట్టిఱిన్దిరుక్కైక్కుడి దోషగుణ
 జ్ఞో కూడియో వెన్నిల్; (౫) (కల్యాణ) “బహవోన్మపకల్యాణగుణాః”
 ఎత్తుమ్, “సజ్ఞాతుం నై వశక్యస్తే గుణా దోషాశ్చ శాస్త్రీణాః | ఆనన్త్యాత్పః
 మోరాశిరభావాదేవపశ్చిమః” ఎత్తుమ్, (౬) “సమస్త హేయకహితం
 విష్ణ్వఖ్యమ్” ఎత్తుమ్, (౭) సమస్తకల్యాణగుణాత్మకోసా” ఎత్తుమ్ శొల్లు
 కిటపడియే హేయగర్ధరహితమాన గుణజ్ఞుక్కు ముడివిలైయెన్నిటతు.
 (కల్యాణ) ౮ శ్రయమానవవస్తనోడు అనుభోక్తాక్కుళోడువాశియటమజ్జ
 భావహమాయ్ సుఖోవహముమాయిరుక్కుమ్. (౯) “కల్యాణం మజ్జళం

శుభమ్" ఎన్నక్కడవతితే. బోక త్తిలుమ్, ఇజ్జుత్తిరళెన్ ? దుంఖి మోకల్యూణా
మోపెత్తు దుంఖిప్రతియోగియాక నుఖిత్తైచ్చొల్లక్కడవతితే. (గుణ) కేట్ట
పోతే శెవిపుత్తైక్క వేణ్ణుమ్బడియాయరుక్కయన్తి కేక్ "గుణ్యన్త ఇతి
గుణాః" ఎన్తుమ్, (౧) "ఈర్ కిన్త కుణజ్జళై యుడై యాయ్" ఎన్తిపడియే
"అహోఅహో" ఎన్తుఁ కిచ్చివినూత్తోణ్ణుపలకాలుమావ ర్తిక్కుమ్బడి
యాయరుక్కై.

ఇప్పడి ఓరోగుణజ్జళైయో సత్త్వైయుమవధియుమిన్తి కేక్ యరుప్ప
తెన్నిల్. (గుణగణ) (౨) "తెజసాంరాశిమ్" ఎన్తుమ్, (౩) "ఒన్
శుడర్కల్" ఎన్తుమ్ శొల్లుకిటపడియేస్వామిత్వానుబధియాన శౌర్య
మెన్న, వీర్యమెన్న, పరాక్రమమెన్న, చాతుర్యమెన్న, స్థైర్యమెన్న
ధైర్యమెన్న, ఏవమాదికళో, సౌలభ్యానుబధియాన భవ్యతైయెన్న
కృపైయెన్న, అపరాధసహత్వమెన్న, క్షేశాసహిష్ణుత్వమెన్న ఏవమాది
కళో; సాశీల్యనిబద్ధసమాన స్వవైభవాజ్ఞానమెన్న, పరహేయత్వాజ్ఞాన
మెన్న, అకృత్రిమత్వమెన్న ఏవమాదికళో; వాత్సల్యానుబధియాన పక్ష
పాతమెన్న, దోష త్తిల్ గుణబుద్ధియెన్న, ఉపకారనైకపేక్ష్యమెన్న ఏవ
మాదికళో; సన్తోషానుబధియాన ప్రియమోదప్రమోదానందజళెన్న
ఏవమాదియాయ్, ఓరోగుణజ్జళై ప్పల్లీ త్తిటమ్ తిఱమాక పరుమ్
గుణజ్జళుక్కు ఎల్లెయైయెన్తిఱతు.

ఇప్పడిక్కొత్తగుణజ్జళో తాన్ తనిత్తని అలకలకాయోవిరుప్ప
తెన్నిల్, (ఒఱు) ఊర్ వారియుమ్ కాట్టువారియుమ్ మలై వారియుమ్
ఏరికళుడైన్దవారియుమ్ ఓరిడ త్తిలేకూడినాల్ కజ్జుమ్ కరైయుమ్భిన్దు
కరై కాణవొణ్ణాతే తిరై మేల్ తిరై యాక ఒరు వెళ్ళుమాక పరుమాపోలే
సమస్తగుణజ్జళుమ్ ఒరుపడిప్పట్టిక్కుమెన్తిఱతు. ఎల్లామ్కూడినాలుఅల్లరు

† క్రితసూ. (౧) తి-వా. ౧-౧-౬, (౨) వి. పు. ౧-౯-౧౭, (౩) తి-వా. ౭-౭-౬.

మూ:-

పరమపురుషం

పెళ్ళమ్పో లేనిర్ కత్తై పిరిత్తరియవాణ్ణాతపడియాలమ్, కరై యభీయ ప్పెరు కినాలుమ్ ఓరిడత్తిల్ పన్దనిర్ అవిడత్తిల్ నిలై నిల్లాతే కభీయక్కడవ తుమాయ్ మలైయిలడియద్రోవ వాతే వద్రోక్కడవతుమాయిఱైయరు ప్పతు. అప్పడి ఇవాశ్రయత్తిల్ నిలై నిల్లాతపడి అస్థిరగుణజ్ఞుమాయ్ అనిత్యగుణజ్ఞుమాయో విరుప్పతెన్నిల్, అర్ణవమెన్గిటతు; - “సముద్ర ఇవస్థిస్థభిః” ఎన్గిటపడియే ఎల్లావాటుకళుమ్ కూడిక్కడలిలే పర్యవసిక్క వుమ్ అవిడత్తైవిట్టుప్పొకాతొభీయవుమ్ వద్రోవ్రాతొభీయవుమ్ కడవ తాయరుక్కుమాపోలే ఇజ్జు ఎల్లాగుణజ్ఞుమ్ శేరవిరుక్కుక్కడవతు మాయ్ నిత్యముమాయరుక్కుమ్. (అర్ణవమ్) అర్ణవమాకిటతు - జల మాకైయాలే లవణేత్తు సురాసర్పి దధిక్షీరజ్జళాకిట ఇవ్వరుకిల్ పరి చ్చిన్నజ్జళాన పట్టుముద్రజ్జళో పోలన్టియిలే ఇవై ఇత్తవైక్కు మవ్వరు కాయ్ అధికపధికపరిణామ శుద్ధజలమోప్పాలే పెరుత్తిరుక్కుమెన్గిటతు-

ఇప్పడియెన్ఱాలుమ్, లోకాలోకశ్చేతద్విపాదికళాలే పరిచ్ఛిన్నమూ యన్తోవిరుప్పతు. అప్పడియేయోఇజ్జుమెన్న; (మహార్ణవమ్)(౧) “గుణా నామాకరోమహాన్” ఎన్ఱుమ్ (౨) “సమస్తకల్యాణగుణామృతోదధిః” ఎన్గిటపడియే అమృతమయమాయరుప్పతోరు పెరుమ్బుఱక్కడలెన్గి టతు. ఇప్పడిక్కి త్తస్వరూపరూపగుణజ్ఞలై యుడైత్తానవస్తువేతెన్నిల్ (పరమపురుషమిత్యాది) ఏవమ్భూతనాన నారాయణనెన్గిటతు. కీదన్ గూతనెన్నిల్, (పరమపురుషమ్) పురుషశబ్దమ్ జీవనుక్కుమ్ సాధా రణమాకైయాలే పరమపురుషమెన్ఱు వ్యావర్తిక్కిటతు. “పరోమూ అస్మాదితిపరమః” ఎన్ఱు ఇవనుక్కు మేలాయరుప్పారిలైయెన్గిటతు.

మూ:-

భగవ స్తంనారాయణం

ఇప్పుడి సర్వాతిశాయాయానవస్తువుక్కు పేరెన్నెన్నిల్, (భగవ స్తమ్)
 “స్వాధీనత్రివిధ” ఎన్తుడుడగ్గి సృష్టిస్థిత్యాదిక ర్తృత్వమ్ శొల్లుకై యా
 లుమ్, “జ్ఞానబలై శ్వర్య” ఎన్తుపాఠ్యుణ్యయోగమ్ శొల్లుకై యా లుమ్ (౧)
 “సమ్మర్తై తితభాభర్తా భ కారోర్థద్వయాన్వితః । నేతాగమయితాస్ర
 ష్టాగ కారార్థ స్తభామునే” ఇత్యాదిశ్లోకజ్ఞరాలుమ్, (౨) “జ్ఞానశ క్తిబలై
 శ్వర్య వీర్య తేజాంస్య శేషతః । భగవచ్ఛబవాచ్యానివినా హేమైర్దుణా
 దిభిః” ఎన్దితి శ్లోక త్తాలుమ్ ప్రతిపాదితమాన నిర్వచనత్తల్ ఫలితమాన
 తిరునామమ్ శొల్లుకిటతు. ఇత్తల్ పూర్ణపాఠ్యుణ్యనెన్తుమ్, జగత్కారణ
 భూతనెన్తుమ్ శొల్లిదీ న్ద్రాయీదీ యు.

బ్రహ్మదికభుక్కుమ్ తద్గుణలేశత్తల్ ఔపచారికమాక భగవ
 చ్ఛబ్దవాచ్యత్వముణ్డాయితో వెన్నిల్, అతుక్కాక, (నారాయణమ్).
 అనన్యపరమాన నారాయణానువాకసిద్ధనాయ్, (౩) “నారాయణా
 ద్భ్రహ్మజాయతే, నారాయణాద్బ్రహ్మదోజాయతే” ఎన్దితిపడియే బ్రహ్మ
 రుద్రాదికభుక్కుజ్ఞుడ క్కారణనుమాయ్ ప్రాప్యనుమానవనెన్దిటతు.
 (నారాయణమ్) భగవచ్ఛబ్దత్తాలుమ్ పాఠ్యుణ్యమాత్రమేయితే శొల్లి
 దీ యు. “ప్రభుత్వసజ్ఞేయకల్యాణగుణగణౌఘమహార్ణవమ్” ఎన్తు
 సమస్తగుణాశ్రయత్వమ్ శొల్లుకై యాలే అత్తల్ ఫలితమాన తిరునా
 మమ్ శొల్లుకిటతు.

“నారాయణంపరమపురుషమ్” ఎన్తెయాలే శ్రీపురుషనూక్త
 ప్రతిపాద్యత్వమ్ శొల్లుకిటతు. “భగవ స్తమ్” ఎన్తెయాలే (౪) “భగ

మూ:- స్వామిత్యేననుహృత్తేన గురుత్వేనచ పరిగృహ్య

వాన్ పవిత్రంవాసుదేవః" (౧) "పవిత్రంవాసుదేవోభగవాన్, సజ్జగ్దోభగవాన్, ప్రద్యుమ్నోభగవాన్" ఇత్యాదిరహస్యామ్నాయ ప్రతిపాద్యత్వమ్ శొల్లుకింతు. "నారాయణమ్" ఎనెయా లే నారాయణానువాకప్రతిపాద్యత్వమ్ శొల్లుకింతు. ఆక ఇత్యుల్, (-౨) "అదౌమధ్యే తథాస్తేచవిష్ణుస్సర్వత్రగీయతే" (౩) "వేదైశ్చనరైర్వరహమేవవేద్యః" ఎన్దుమ్ శొల్లుకింతుపడియే కృత్స్న వేదప్రతిపాద్యన్ నారాయణనెన్నుమధ్యైచ్చొల్లుకింతు.

ఇత్యుక్తుమున్ను ప్రాశ్నవిషయవైలక్షణ్యమ్ శొల్లిద్దు. ఇనిఇవిషయత్తిల్ వల్లుమ్ కైజ్జర్మ ప్రార్థనైయైచ్చొల్లుకింతు "తత్ప్రయేచ" ఎన్దుఱియాక. (స్వామిత్యేనగురుత్వేననుహృత్తేనచపరిగృహ్య) నారాయణశబ్దత్తాల్ ప్రతిపాదికింతునగ్ధై అనుసన్నికింతుపడి. స్వామిత్వసౌశీల్యసాలభ్య వాత్సల్యాదికలితే నారాయణశబ్దార్థమ్. స్వామిత్యేనవెనెయా లే స్వామిత్వమ్ శొల్లుకింతు. గురుత్వేనవెనెయా లే - (౪) "వీతకవాజైష్విరానాన్ పిరిమకురువాకి" ఎన్దికింతు. సుహృత్తేనవెనెయా లే - సౌశీల్యమ్ శొల్లుకింతు. చకారత్తా లేవాత్సల్యమ్ శొల్లుకింతు. అన్తియేచకారత్తా లే సముచ్చయమాయ్, వాత్సల్యమ్ ఉపలక్షితమాకపుచూమ్. అన్తియి లే స్వామిత్యేనవెన్దు - "పరమపురుషమ్" ఎన్దు పరమపురుషశబ్దత్తా లే సూచితమాన పురుషసూక్తత్తిల్ ప్రతిపాదితమాన స్వామిత్వత్తైచ్చొల్లుకింతు. గురుత్వేనవెన్దు "భగవన్తు" ఎన్దు భగవచ్ఛబ్ద సూచితమాన రహస్యామ్నాయత్తిల్ "సజ్జగ్దోభగవాన్" ఎన్దు సజ్జగ్దోభగవాన్ జ్ఞానప్రదానమ్పణ్ణినగురుత్వత్తైచ్చొల్లుకింతు. సుహృత్తేనవెన్దు - "నారాయణమ్" ఎన్దు నారాయణశబ్దత్తా లే సూచితమాన నారాయణానువాకత్తిల్, (౫) "అన్తర్బహిశ్చతత్సర్వంవ్యాప్యనారా

మూ; -

ఐకాన్తికాత్మన్తిక

యగస్థిస్థితి" ఎన్యుమ్. (౧) 'తస్యాశ్శిఖాయామధ్యేపరమాత్మాన్యస్థితిః" ఎన్యుమ్, ఇవద్వై విడమాట్టాతే ఉశ్చేచుకున్దుకలద్దిరుక్కుమెన్యు ప్రతిసా దితమాన సాహార్దమ్ శొల్లుకిఱితు. స్వామిత్వేనవైయాలే శరణగతి పణ్ణుకైక్కు ప్పద్ధూశాన స్వస్వామిసమ్బంధశొల్లుకిఱితు; గురుత్వేన వైయాలే శిష్యాచార్యసమ్బంధశొల్లుకిఱితు. సుహృత్త్వేనవైయాలే (౨) "శరణంసుహృద్గతిర్నారాయణం" ఎన్యు సఖ్యనిబంధనమాన సమ్బంధమ్ శొల్లుకిఱితు. సాశీల్యమ్ శొల్లుకిఱితెన్యుమ్ శొల్లువరకళ. ఇత్రాల్ సర్వవిధసమ్బంధముమ్ అవనెన్యువడి. "పరిగృహ్య" ఎన్యుబరు త్తిలైమాద్ దుమాకత్తాన్ ప్రతిపత్తిపణ్ణుకైయన్తిక్కే సర్వావిగీతమాక లోకపరి గృహీతమానవర్ణమెన్యై.

(పరిగృహ్య) పరితోగృహీత్వా. శాస్త్రవలోకనత్తాలుమ్ అచార్యోపదేశత్తాలుమ్ భగవదనుష్ఠానత్తాలుమాకిఱి సర్వప్రకారత్తాలుమ్ నెజ్జిలే స్వీకరిత్తు. ఇప్పడి అత్తలైయిల్ స్వామిత్వాను సన్ధానమ్ పణ్ణినవనన్తరమ్ (౩) "తత్పదాన్యంహరేస్సాన్సిమ్యమ్" ఎన్యు స్వామిత్వ ప్రతిసమ్బంధియాన వాస్యానుగుణవృత్తివి శేషత్తై ఆత్మై ప్పదుమ్బడి శొల్లుకిఱితు, † "ఐకాన్తికత్వాదామ్బుజపరిచరైకమనో రథః" ఎన్నిఱిపదత్తాలే. (ఐకాన్తిక) ఏకాన్తసమ్బంధియాయరుక్కై. అతావతు - అన్తరంగమెన్యువడి. అతావతు - తత్పదత్తోడే అన్వయిక్కై వుమామ్. తత్పదామ్బుజద్వయత్తోడే అన్వయిక్కై వుమామ్. పరిచరైయోడే అన్వయిక్కై వుమామ్. తత్పదత్తోడే అన్వయి త్తపోతునిరు

† మూలానుగుణవంత్తినాన్తి.

(౧) తె.నా- (౨) సుబా-౬, (౩) లక్ష్మీత ప్రే

మూ: - తత్త్వాదామ్బుజద్వయపరిచర్యైకమనోరథః

పాధిః బద్ధువానవనైష్టపడి, తత్త్వాదామ్బుజత్తోడేలన్వయి త్తపోతు (౧)
 “త్వత్పదపజ్జజపరిగ్రహధన్యజన్మాభూయానమ్” (౧) “అక్షేనిధా
 యః రహోరుయథానుఖిస్తే సమ్భావయామిదగ్గణా” ఎన్టు బాహ్యవిష
 యగ్గిల్ కాలల్ పోలే అప్రాప్తమాయరుక్మైయన్తి క్షేకేషియుడైయ
 తిరువడిః శే శేషభూతనుక్కు స్వతఃప్రాప్తమైన్తే. పరిచర్యయోడే
 అన్వయి త్తపోతు స్వరూపప్రాప్తమైన్తే.

(తత్త్వాదామ్బుజద్వయ) తచ్ఛబ్దమ్ ప్రకృతపరామర్శి
 యాకైయాలే నారాయణమైన్తు ప్రస్తుతమానవనైష్టరామర్శిక్కి
 టతు. ఇత్తాల్ “నారాయణచరణా” ఎన్గిటతైనినై
 క్కిటతు. (పాదామ్బుజ) “తత్” ఎన్టు ధర్మిప్రస్తుతమాయరుక్మచ్యై
 తేయమ్, పాదామ్బుజమైన్తు - తిరువడికల్ చొల్లుకిటతు - స్తనన్ధయ
 ప్రజైక్కుమాతావినుడైయములైక్కణాలపేక్షితమానాప్సలే శేషభూత
 నుక్కుమ్ స్వరూపప్రాప్తమైన్తే. అజ్ఞములైక్కణ్ణిల్ పాలూటుమాపోలే
 (౩) “విష్ణోః పదేపరమేమధ్వఉత్సరి” (౪), “తవామృతస్యన్దినిపాదపజ్జజే”
 ఎన్టు ఇవనుక్కుమ్ తిరువడికల్ భోగ్యతైయూదో శ్రిరుక్కుమ్. (అమ్బుజ)
 ఇతుతాన్ వైధమాయ్ కపాయపానిమ్బా లేయరుక్మైయన్తి క్షేరాగ
 ప్రాప్తమామ్బుడి భోగ్యముమాయరుక్కుమ్. (అమ్బుజ)* అమరర్ శెన్ని
 ప్పూవాకై యాలే కుళిన్తు మమురుక్కుప్పూవైక్కుమ్బాతు “శిరసా
 ధారయేత్” ఎన్టు విధిక్కవేడ్డావితే. (ద్వయ) ఉపాయమ్ ద్వయమా
 యరుక్మైయాలే ఉపేయముమ్ ద్వయమాయరుక్కిటపడి. “చరణద్వ
 స్త (ప్రజామి) ఎన్నక్కడవతిత్తే. ఇత్తాల్, “చరణా” ఎన్గిటద్విచ
 న్తైనినైక్కిటతు.

(౧) మాలతిపాదపమ్. (౨) శాపనశమ్, (౩) పురుషనూ. (౪) స్తోత్రం

మూ:-

తత్రాప్తయేచ

(పరచర్యా)ప రిచర్యా-చరి త్రమ్; అ ను స్థా న మ్ , కై జ్జ-
ర్యమేన్ద్రపడి. పరిచర్యైయానతు - సర్వవిభక్తైజ్జర్యమేన్ద్రపడి.
ఇవ్వనయవశ క్తియైయైయై పరిచర్యైయైగ్గి గూఢమాలే గారవ
విషయత్తిల్ వణ్ణమనువుత్తిక్కు ప్పెరాయ్, అత్తాలేకైజ్జర్యమేన్ద్ర వివ
క్షిక్కిటతాకవుమామ్. అన్తిక్కే, పరితశ్చర్యైయాన, అతానతు-
(౧) “విశ్వతఃపరిచర్యైతి” ఎన్ద్రమ్, (౨) “కొణ్ణకోయిలై వలమ్ శెయ్తు”
ఎన్ద్రమ్ (౩) “వలమ్ శెయ్తునాళుమ్మరువుతల్ నల్లక్కు” ఎన్ద్రమ్, శొల్లు
కిటపడియే ప్రదక్షిణాద్యుపలక్షణమాన అనుకూలవృత్తియై చొల్లిల్
ధాకవుమామ్.

(ఏకమనోరథి) పుటమ్మశ్శఫలజ్జలైయైగ్గిమ్ విట్టుకైజ్జర్య
మొన్ద్రమే పెటవేణుమెన్నుమ్మడియాన అభినివేశజ్జైయైదైయేనాయ్,
(తత్ప్రాప్తయే) కీర్థప్రస్తుతమాయ్ మనోభవిషయమాన పరిచర్యై
యై పెట్టుకైక్కాక. “చ” ఎన్ద్రమ్ కీర్థవేటొన్ద్రునడైయై ప్రాప్తియై
చొల్లి, ఇతినుడైయైప్రాప్తిక్కుమెన్ద్రనముచ్చయిక్కిటతల్లవే. చకార
త్తుక్కుప్పొరుళెన్నెన్నిల్, అనుక్తనముచ్చయమాన్ (౪) “మహాత్మభి
ర్యామవలోక్యతాంనయ” ఎన్ద్రమ్, (౫) “అడియార్ క్కెన్నెయ్ట
దుత్తవిమలన్” ఎన్ద్రమ్ శొల్లుకిటపడియే తత్ప్రాప్తిఫలమాన తదీయ
శేషత్వప్రాప్తిక్కుమాకవెన్ద్రమ్ అనుక్త నముచ్చయమాకవుమామ్.

అన్తియిలే, “చ” ఎన్ద్రమ్ - (౬) “నిన్ పుకట్టేల్ వైకుమ్ తమ్
శిన్దైయిలుమ్ నున్ద్రైనితోనీయవర్క్కు వైకున్దమెన్ద్రుభుమ్ వాన్”

(౧) (౨) తి-వాయ్-౧౦-౧-౩. (౩) తి-వాయ్-౨-౧౦-౨.
(౪) స్తా-౪. (౫) ఆమలి-౧. (౬) పెరి-తిరుచ.

మూ:-

తత్పదామ్బుజద్వయప్రపత్తేః

ఎన్టుమ్, (1) “త్వదతో మేమనోరథః । యదినాశంసవిస్తేతతానతాస్మిక్మతీ సదా” ఎన్టుమ్ శొల్లుకిఱపడియే ఇప్పరిచర్యామనోరథన్దానే పోన్దిరుక్క, అతఃకు మేలే ఇతు పెఱవేణుమెన్దిరున్దేనాకిలెన్టు ప్రాప్తియోసముచ్చయి క్కిఱతెన్నపుమామ్.

ఇతుక్కుక్కిల్ త్ ఉపేయస్వరూపమ్ శొల్లిల్ ము. మేల్ ఇతుక్కు సదృశమాన ఉపాయనిష్కర్షముమ్ తదనుష్ఠానప్రకారముమ్ శొల్లుకిఱతు “శరణమనువ్రజేత్” ఎన్టుతఱుతియాక; “తత్పదామ్బుజద్వయప్రపత్తేః” ఎన్టుతుడగ్గి “మన్వానం” ఎన్టుతఱుతియాక ఉపాయనిష్కర్షమ్ శొల్లుకిఱతు. తస్య పెన్టుతుడగ్గి, చరణారవిన్దమఱుతియాక ఉపాయపేషమ్ శొల్లుకిఱతు. అనిన్యాత్మాతుడగ్గి, అనువ్రజేత్ ఎన్టుతఱుతియాక ఉపాయస్వీకారమ్ శొల్లుకిఱతు.

(తత్పదామ్బుజద్వయ) ప్రాప్యమానతుతానే ప్రాపకమెన్గిఱతు. ప్రాప్యప్రాపకజ్ఞిరణ్డుమ్ ఒన్టాకిల్ కార్యకారణయోరైక్యమ్ ప్రసక్తిక్కుమ్. ఐక్యప్రసక్తతాలే సాధ్యసాధనజ్ఞిన్దియిలేయ్యుభీయుమ్. ఇన్దియిలే ఒభీన్దవాణే అవల్భీల్ ప్రవర్తకరిన్దియిలే య్యుభీయుమ్. ప్రసృత్తియిల్లామెయాలే ప్రవర్తకశాస్త్రత్తుక్కు వైయర్థ్యముమ్ అప్రామాణ్యముమ్ పిఱక్కుమ్, ఇత్తనై అనర్థజ్ఞభుడ్డాయిరున్దన, ఇతుక్కుప్పరిహారమేతెన్నిల్, తత్పదామ్బుజద్వయ వరిచర్యేప్రాప్యమ్; తత్పదామ్బుజద్వయప్రపత్తి ఉపాయమెన్గిట్టు భేదముణ్డాకైయాలే ఒరువిరోధముమిలై.

పరిచర్యాప్రపత్తికళో ఉపాయోపేయజ్ఞాకిల్ (1) “బ్రహ్మవేద బ్రహ్మేవభవతి” ఎన్టుమ్, (2) “బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరమ్” ఎన్టుమ్ (3) “మామేకంశరణంప్రజ” ఎన్టుమ్, (4) “త్వమేనోపాయభూతోమేభవ”

(1)(2) ముద్ద-ఉ-3-౨-F. (3) తై-ఉ. (4) గీ-౧౯-౬౬ (౫) ఆహి-సం-3౬-3.

ఎన్జమ్ ప్రాప్య ప్రాపకశ్శిరణ్ణమ్ ఒన్జెన్జమ్, ఎమ్బెరుమానే ఉపాయో
 పేయశ్శెన్జమ్ శొల్లుకిట ప్రమాణ న్యవసారశ్శల్ శేయ్యమ్బడి యెన్జె
 న్నిల్; పరిచర్యావిషయముమ్ ప్రపత్తివిషయముమ్ ఒన్జాకై యాలే.
 విషయమ్ ఒన్జానాల్ భేదమ్ నడక్కుమోవెన్నిల్; భేదకమ్ విశేష
 ణమ్, భేద్యమ్ విశేష్యమెనిఱన్యాయత్తాలే పరిచర్యాజనితప్రీతివిశిష్ట
 విషయముమ్ ప్రపత్తిజనిత ప్రసాద విశిష్టవిషయముమ్ విశేషణభేద
 త్తాలే వేతాకై యాలే, వస్తు ఒన్జానాలుమ్ భేదత్తుక్కు క్కుత్తయిల్లై.
 ఆనాల్, “అజోగజో మహిషః” ఎన్ఱిటవిడత్తిల్ విశేషణ భేదాధీన
 మాక విశేష్య స్వరూపత్తుక్కుమ్ భేదమ్ పిఱన్దత్తిల్లయోపెన్నిల్, విరు
 ధవిశేషణమాన అవ్విడత్తిల్ అప్పడియాకిలుమ్, “దేవదత్తశ్శ్శామో
 యవాసమపరిమాణః” ఎన్ఱిటవిడమ్బాలే అవిరుద్ధ విశేషణమానవిడ
 త్తిల్ విశేషణ భేదాయత్త విశిష్టాకారభేదమ్ వరచ్చెయ్తేయుమ్
 స్వరూపభేదమ్ పిఱవాతు; (౧) “సవపసృజ్యస్సచసర్గకర్తా” ఎన్జుబ్రహ్మ
 మొన్జుమే కార్యకారణమా మిడత్తిల్ సూక్ష్మచిదచిద్విశిష్టబ్రహ్మమ్
 కారణమ్. స్థూలచిదచిద్విశిష్ట బ్రహ్మమ్ కార్యమెన్జు అవిరోధేన నిర్వ
 హిక్కితాప్నోలే.

(ప్రపత్తి)(౨) “తదేకోపాయతాయాఘాప్రపత్తి” ఎన్జు దురను
 ష్ఠేయమాన ఉపాయశ్శిలెనక్కన్వయమిల్లై. రక్షకనానవనే ఉపాయ
 మాకవేణుమెన్జు పిఱక్కిట ప్రార్థనాధ్యవసాయమ్ ప్రపత్తి. (అన్యత్)
 ఇప్రపత్తియై యెఱ్ఱియమల్లు. ఉపాయాన్తరశ్శ శిల్లయో వెన్నిల్;
 అన్యత్ తుడగ్గి, మన్వానః అఱుతియాక, అవైయెల్లామ్ నెన్జుడై
 యార్క్కు నల్లతీర్థమ్; నమక్కుధికారమిల్లై యెన్జిరుప్ప నెన్జితార్.

మూ;- అన్యన్నమే కల్పకోటి సహస్రేణాపి సాధనమస్తీతి మన్వానః

(అన్యత్) భక్తితద్భేదమాన సద్విద్యై తుడక్కమానవై, తదజ్ఞమాన
జ్ఞానకర్మజ్ఞభే తుడక్కమాన ప్రపత్తివ్యతిరిక్తమాన ఉపాయమ్;

ఇప్పడి శాస్త్రజ్ఞులే తాత్పర్యమ్ పణ్ణివిధిక్కిఱవివై ఉపాయజ్ఞ
శస్త్రోపేక్షిల్; (నమే) ఇజ్ఞే అస్తియేక్కుట్టి, నమే స్తి - ఇవై యెల్లామ్
శక్తాధికారమ్; అజ్ఞనాయ్ అశక్తనాయ్, కర్మప్రవాహత్తిలే యున్బున్ది
అతడియాక * మాటిమాటిప్పలపిఱప్పమ్ పిఱన్దు * మాతరావన
ములై ప్పయనేపేణి, ఇప్పడివిపరీతప్రవృత్తిపణ్ణి * క్షీపామి, నక్షమామి
క్కిలక్కాయరుక్కిఱవెనక్కు ఉపాయమల్ల.

ఇప్పడిమాటిమాటిప్పలపిఱప్పమ్ పిఱక్కిఱ పిఱవికళిల్ ఇతు
క్కుమున్బులైయేయాకిలుమ్, ఇనిప్పిఱక్కుమ్పిఱవికళిలే యాకిలుమ్
సాధనానుష్ఠానమ్ పణ్ణ త్తప్పెన్నెన్నిల్; (కల్పకోటిసహస్రేణాపి) ఒట్టి
యై ఆయిరనాల్ నీరిలేయిట్టువెత్తాలుమ్ ములైయాతాప్పోలే కాఱ
తత్వముళ్ళతనైయుమ్ తిరిన్దాలుమ్ అధికారముణ్ణాకమాట్టాతు. (సాధ
నమస్తి) ఇత్తైక్కిఱ్ఱేక్కుట్టినాప్పోలే కీర్తయతానన్జ్ఞా ఇజ్ఞేక్కుట్టి “సాధ
నంనాస్తి” ఎన్జ్ఞాకిఱతు. ఎల్లామ్ శెయ్తాలుమ్ శృతప్రాయశ్చిత్తమా
మత్తనైపోక్కి అభిమతఫలత్తై సాధిత్తు తరమాట్టాతు. సాధనంనాస్తి
యెన్జ్ఞాల్ స్వరసమాత్తో వ వతు - సాధనమిలైయెన్బిఱ్ఱే; అజ్ఞనల్ల
(సాధనంసభవతి) ఎనక్కుసాధనమాకమాట్టాతెన్జ్ఞపడి. (ఇతిమన్వానః)
ఇప్పికారత్తిలేయఱుతియిట్టు. (మన్వానః) ఇన్నినైపు ఉరువనడక్క
వేణుమెగ్గిఱతు - వత్తమానత్తాలే.

మూ:- తస్యైవభగవతో నారాయణస్య అఖిల సత్వదయైకసాగరస్య
అనాలోచిత గుణాఽగుణాఖణ్డజనానుకూలాఽమర్యాదశీలవతః

(తస్యైవభగవతో నారాయణస్య) ణీడ్ - “పరమపురుషంభగ
వన్తం నారాయణమ్” ఎన్టు-ప్రస్తుతమానవవస్థన్నుడై య, “భగవన్తం
నారాయణమ్” ఎన్టు (౧) “సాశ్చ తే సర్వాకామాన్సహ బ్రహ్మణా
విపశ్చితా” ఎన్దిటపడియే ప్రాప్యతోపయోగియానగుణజ్జతై యుమ్
గుణాశ్రయమాన ధర్మియైయుమ్ శొల్లి య. ఇన్లు “భగవతో నారా
యణస్య” ఎన్టు ప్రాపకతోపయోగియానగుణజ్జతై యుమ్ గుణియై
యుమ్ శొల్లుకటతు. ఇనిమేల్, భగవన్నారాయణశబ్దజ్జళాల్ సూచిత
మానగుణజ్జతై యుమ్ గుణియైయుమ్ వివరిక్కిటతు.

(అఖిల సత్వదయైకసాగరస్య) సకల సత్వవిషయమాన దయై
క్కు ఒరుకడలాయరుక్కుమ్. (అఖిల సత్వ) ఇన్నాన్ ఇనై యానెన్టు
వరై యాతే సకలజన్తువిషయమెన్టపడి. (దయా) స్వార్థనిరపేక్ష పర
దుఃఖానహిష్టుత్వమ్; - తానోరుప్రయోజనతైక్కిణికియా శేషిఱ్ నోపు
కణ్ణాల్ ఐయోవెనై. (ఏకసాగరస్య) దయైయాకిఱజలత్తుక్కువేతో
రాశ్రయమిన్టిక్కే ఇవనే అశ్రయమాయరుక్కే.

“అఖిల సత్వదయైకసాగరస్య” ఎన్టతు-పరపీడానిరూపణమ్ పణ్ణి
యోవెన్నిల్; (అనాలోచితగుణాగుణాఽఖణ్డజనానుకూలాఽమర్యా
దశీలవతః) ఇప్పడిగుణదోషనిరూపణమ్ పణ్ణవొణ్ణాతపడియాన శీలగు

ణముడై యవనెన్నిటను. తిరువుళ్ళత్రాలారాయప్పడాతపడియాన నవై
 తిమైకళై యుడై యరాయిరుక్మిణి అఖణ్ణజనముణ్ణు, పిరియప్పడాతమను
 వ్యర్కళో; అవర్కళో ఉణ్ణివిక్రైక్కిడామ్బడియాన నిరవధికశీలత్తై
 యుడై యవనుడైయ. దోషమ్ తిరువుళ్ళత్తిల్ పడాతవంశమ్ ఏదొ
 మాకిటను. ఉళ్ళగుణజ్జై అణ్ణీకరి త్తిలనెన్టాల్, ఇతోరేదొమో
 వెన్నిల్; నిగ్రహిక్రైక్కడియాన దోషజ్జై నిరూపియాతమాత్రమ్.
 రక్షిక్రైక్కుప్పదొ గాశానగుణజ్జై యమ్ అపేక్షియానెన్టపడి. తాన్
 రక్షిక్కుమ్బొతు గుణాపేక్షైయైయెన్టుకరుత్తు.

(అనాలోచిత)అలోచితమావతు - ఇవ్వాశ్రయ త్రితేననైయుణ్ణో
 తిమైయుణ్ణోవెన్టువిడుత్రారాయ్కై; అతువిన్ది క్కేయొత్తికై. (గుణగుణ)
 అనై యావన - ననైతీమైకళో. అతానతు - “అజ్ఞనో, ప్రాజ్ఞనో, నాస్తి
 కనో, ఆస్తికనో, ధార్మికనో, అధార్మికనో, విసీతనో, అవిసీతనో” ఎన్టే
 వమాదికళో. (అఖణ్ణజన) దేవమనువ్యర్కళోడు బ్రాహ్మణక్షత్రియా
 ద్యనులోమజాతియోడు, ప్రతిలోమజాతియోడువాళియట సర్వవిషయ
 మాక, (అనుకూల) ఇవై కుమార్గజ్జై త్రివిర్న్దు నల్వభిషాయ్క్కరై
 మరమ్ శేసుక్రైక్కుఱుప్పామ్బడియిరుక్కై. (అమర్యాద) మర్యాదై
 యాకిటను - అవధి; నిరవధికమెన్టపడి. (శీల) పెరియవన్ తాదొన్దవ
 నోడు కలక్కుమిడ త్తిల్ తన్మేన్దైపార్త్తు ఇఱుమాత్తల్. మదొన్దయ
 వన్ తన్దైపార్త్తు క్కుళుతల్ శెయ్యాతపడి పురైయటప్పరిమాఱుకిట
 నీరై. (శీలవతి) మతుప్పాతే (౧) “భూమనిద్దాప్రశంసానునిత్యయోగేతి
 శాయినే! సమృద్ధేస్థివివత్సాయాం భవన్తిమతుబాదయః” ఎన్టు నిత్య
 యోగేమతుప్పాయ్ ఇగ్గుణమ్ ఇవనుక్కు నిత్యసిద్ధమెన్నిటను.

ఇప్పడి అవన్ నన్నీరైయూలే ఎల్లారోడుమకలన్తాలుమ్, అవర్

మూఁ:- స్వాభావికానవధికాతిశయ గుణవత్తయా

దేవతిర్యజ్ఞునుష్యాద్యఖిలజనహృదయానందనస్య

కళే తన్నైక్కణ్డల్ వెరువుమ్బుడియాయరుక్కుమోవెన్నిల్; (దేవతి ర్యజ్ఞునుష్యాద్యఖిలజనహృదయానందనస్య) వివేకిశోడు అవివేకిశ శోడు వాళియట ఎల్లారుడై యన్జుమ్ ఉరుకుమ్బుడియాయరుక్కుమ్. ఇప్పడి శెయ్ కైక్కడియెన్నెన్నిల్. (తు) ఒరువిశేషముణ్ణు. అతుతానేతెన్నిల్; (స్వాభావికానవధికాతిశయగుణవత్తయా) స్వతస్సిద్ధమానవైతై యిల్లాత మికుత్తియైయుడై త్రాయరుక్కిట గుణవత్తైయాలే.

అడియేతొడగ్గి ఒరుపడిప్పడగుణజ్జైచ్చొల్లివరచ్చెయ్తే పుతు మైపోలే “గుణవత్తయా” ఎచ్చుశొల్లుకిటతు ఎన్నమ్బు తెన్నిల్; అవై యెల్లామ్ ఆత్మగుణజ్జైచ్చొల్లుకిటతు. ఇజ్జు, (౧) “గామరామనయనాభి రామతామాశయస్యనదృశీంసముద్వహన్ | సర్వదేవహృదయజ్ఞమోసి” ఎన్నిటపడియే కణ్ణుక్కుప్పిడిక్కుమ్బుడియాన కాన్తిసౌకుమార్యాదికళాన విగ్రహగుణజ్జైచ్చొల్లుకిటతు.

(దేవతిర్యజ్ఞునుష్యాద్యఖిల జనహృదయానందనస్య) (దేవ) (౨) “బభూవేన్ద్రోపమందృప్త్యా రాక్షసీకామమోహితా” (౩) “తరుణారూప సమ్పన్నా” ఎన్ఱు దేవయోనియాన రాక్షసియుమ్ అకప్పట్టాళితే. అన్ఱి “కేక, (౪) “అధిజ్యోగ్నావసమవేక్ష్య రామచ్చరన్త మేకాన్తవిలాసిసీభిః | నూనంబభూపుర్వనదేవతాశ్చ మర్త్యాజ్ఞనాజన్మకతూహలిన్యః” ఎన్ఱు వనదేవతైకళకప్పట్టతాకవుమామ్. (తిర్యక్) (౫) “రామఃకమలపత్రాక్ష

మూ:-

ఆశ్రితవాత్సల్యక జలధేః

సర్వసత్త్వమనోహరః" ఎన్యుతిరువడియుమ్ అకష్టానితే. (౧) "వాతమా
మకనోమక్ క్కడమ్ విలక్కు" ఎన్యుమూన్యుక్కుమ్ ఇతులానే ఉదాహరణ
మూకపుమామ్. (మనుష్య) (౨) "రూపసంహసనంలక్ష్మీంసౌకుమార్యం
సువేషతామ్ | దద్యశుర్విస్మృతాకారామస్యననవాసినః" ఎన్యు ఋషి
కళకప్పట్టార్ కళే. ఆదిశబ్దలైలే స్థావరజ్జళే. అతావతు. (౩) "పాషాణ
గాతమసధూవపురాప్తిహేతుః" ఎన్యుకల్లురుకిప్పెన్జామ్బడియాయుర్కుక్కు.
(అఖలజన) అనుకూలరోడుప్రతికూలరోడువాళియట(హృదయానందసన్య)
కణ్ణుక్కుఅళికియనాయ అనభిమతవిషయమాయ్ నెన్జుక్కుప్పిడియాతిరుక్కు
యన్తిక్కు (౪) "చిత్రాపహారిణమ్" ఎన్యుమ్, (౫) "కణ్ణవర్తమమనమ్ వళిక్కుమ్"
ఎన్యుమ్ శొల్లుకిటపడియే ఎల్లార్ నెన్జొయురుక్కుమ్బడియాయుమ్ నెన్జు
డైయార్ నెన్జొయిన్దు (౬) "ఎన్మెన్జొనానైక్కణ్డోల్" ఎన్యు తన్ నెన్జుక్కు-
త్తూతువిషుమ్బడియాయుమితే వడివళికిరుప్పతు.

ఇప్పుడి సర్వసాధారణమాయురుక్కుమిత్తనైపోక్కి ఆశ్రితవిష
యత్తిలోరమిలైయోవెన్నిల్. (ఆశ్రితవాత్సల్యకజలధేః) అవర్ కళే.
విషయత్తిల్ దోషన్దానే భోగ్యమాకనినైత్తిరుక్కుమెన్గిటతు. (ఆశ్రిత)
(౭) "భవద్విషయవాసినః" ఎన్యుమ్ (౮) "సకృదేవప్రపన్నాయ"
ఎన్యుమ్, (౯) "పత్రంపుష్పంఫలాతోయం యోమేభక్త్యా ప్రయచ్ఛతి"
ఎన్యుమ్ శొల్లుకిటపడియే అవ నెన్జొక్కుళ్ళేకిడత్తల్, ఒరువచ్చిత్రనేకతల్,
ఒరుమలరాతల్, ఒరుక్తియాతల్ నేర్దవర్ కళే, (వాత్సల్య) కన్జినుడ
మిల్లల్ వళుమ్మైత్తాయ్ భోగ్యమాక నక్కుమాపోలే (౧౦) "కున్తనైయకు

(౧) తి-మొ-గి-౮-౨. (౨) రా-ఆ-౧-౧౩ (౩) (౪) రా-ఆ-

(౫) పెరు-తి-మొ-౮-౨ (౬) తిరువి-౩౦. (౭) రా-ఆ-౧-౨౦

(౮) రా-య-౧౮-౩౩ (౯) గి-౯-౨౬. (౧౦) ౧-తిరువ-౪౧.

మూ:- భ క్తజనసంశ్లేషైకభోగస్య నిత్యజ్ఞాన

క్రియై శ్వర్యభోగ సామగ్రీసమృద్ధస్య

శ్రిమ్ శైయ్యసమ్ కుణ్డోభ్యమ్” ఎన్నుమ్బడి స్నేహవిషయమాకై .
అతానతు .. (౧) “దోషోద్యపితస్యస్యాత్” (౧) “నత్యజేయంకథ
ఇచ్చస” ఎన్నిరుక్కై. (ఏకజలధేరి) ఏకాశ్రయమాయరుక్కై.

ఇప్పడి ఇవనాశ్రయిత్రాల్ ఇత్తలైక్క ఫలమ్కొడుత్తువిట్టానా
యిరుక్కుమత్తనై పోక్కి త్తన్ పేతాకవిరుక్కుమత్తలైయో వెన్నిల్,
(భ క్తజనసంశ్లేషైకభోగస్య) తనక్కునల్లరాయిరుప్పరోడు శేరుక్కైయే
పరమప్రయోజనమాయరుక్కై. (భ క్తజన) భ క్తియాకిటతు - “భజ
ఇత్యేషధాతుర్వై సేవాయాంపరికీర్తితః | తస్మాత్సేవాబుధైఃప్రోక్తా
భ క్తిశబ్దేనభూయసీ” ఎన్నిటవడియే స్నేహమాయ్, ఇతుభ క్తప్రపన్నాది
సాధారణమ్. (సంశ్లేషైకభోగస్య) (౨) “క్షణపితేయద్విరహాతిదు
స్సహః” (౩) “ఒరుమానోషియుమ్పిరియాన్” ఎన్నిటవడియే ఇప్పడి అన
న్యప్రయోజనరాయిరుప్పరోడు క్షణమాత్రవిశ్లేషముమ్ పాతాతపడి
కుడవిరుక్కైయే తనక్కుధారకపోషక భోగ్యజ్ఞభాయరుక్కుమ్.

ఇప్పడిఅనంతాత్మకళోడు భజక్కుమిడత్రిత్ పరికరవైకల్య
ముణ్డాయరుక్కుమోవెన్నిల్; (నిత్యజ్ఞానక్రియైశ్వర్యాదిభోగసామగ్రీ
సమృద్ధస్య) నిత్యమాయ్ పోతు శైయ్యాతతాయ్ భోగ్యసమస్తవస్తు
క్కళినుడైయ స్వరూపరూపగుణచేష్టాప్రయోజనకాలాదివిషయజ్ఞాన
మెన్న, క్రియైయెన్న, భోగ్యజ్ఞత్తాన్ నిన్నై న్నపోతుకై పుకురుమ్బడియా
యిగుక్కిట ప్రభుత్వమాతల్, సమ్పత్తాతలానవై శ్వర్యమెన్న, ఏవమా

మూ:- మహావిభూతేః, శ్రీమతశ్చరణావిద్యయుగళమనన్యాత్మసంజ్ఞేవనేన

దియాన భోగసామగ్రియుక్తమ్, పుష్కలకారణమ్; ఇవద్భూత్ పూర్ణ
నావనుజ్ఞయ.

ఇప్పటిభోగముమ్ భోగసామగ్రియుముక్తానాలుమ్ భోగస్థాన
మిత్రయాకిల్ ప్రయోజనమిత్రయాకాతేయెన్న. (మహావిభూతేః) లీలా
విభూతిపోలేకాల్ కూత్తాయ్ పరిచ్ఛిన్నమాయరుక్తయన్త్రి కే. ఇతిల్
ముచ్చుశ్శపెరుమెయెముజ్జైర్తాయ్ భోగక్తుకేకాన్తమాన నిత్యవి
భూతియై యుజ్జయవనుజ్ఞయ.

ఇప్పటిప్పట్టస్థాన త్రిలేయిరుద్ధ అనన్తానన్తభోగమ్ వజ్జుమిడత్తిల్
కూత్తిన్త్రియే బ్రహ్మచారినారాయణనామో విరుప్పతెన్నిల్, (శ్రీమ
తే) భోగప్రాతస్సై క్కరై కాణ్ణెక్కు సహాయభూతైయాశ సాక్షా
న్లక్ష్మీయైత్తనక్కు ప్రధాన మహిషియాకవుజ్జయవనుజ్ఞయ. ఇన
నుక్కు సుసారిసాధారణమానభోగమన్తే. అవాప్తసమన్తకామరయా
ఆనన్తమయనాయుశ్యవనుక్కు నాయ్చిమారోప్తైచ్చేర్ త్రియాతే
పిఱక్కుమ్ భోగమావతెన్ ? అతిల్ సహాయమావతు - ఎన్నమ్బుతు
వెన్నిల్, ఇవనుక్కు భోగమావతు-ఆత్రితోజ్జీవనమ్. అతుక్కు ప్పరువ
కారభూతైయామ్ నిన్త్తు శేరవిడుక్త - సహాయభూతైయాక్త యావతు.

ఇప్పటియిరుక్కిఱవన్తనై యోపద్భూతతెన్నిల్, (చరణారవిన్ద
యుగళమ్) స్వరూపప్రాప్తమాయ్ నిరతిశయభోగ్యముమాయ్ తన్
శేర్ త్రియాకే నిదర్శనమామ్బడియాక ఎల్లారై యుమ్ శేర్ శ్చుక్కొ
శ్యక్కడవతా యిరుక్కిఱ ఇత్తిరువడిత్తామరై కళిరజ్జెయుమ్. పద్భూ
మ్బడియెన్నెన్నిల్, (అనన్యాత్మసంజ్ఞేవనేన) ఆత్మోజ్జీవనమ్ ఇన్ద్రాక్షయ

మూ:- తద్గతసర్వభావేన శరణమనువ్రజేత్ .
తతశ్చ ప్రత్యహ మాత్మోజ్జీవనాయ

వేటొన్ఱిలెయెన్ఱిరుక్కిఱనినైవోడే. (తద్గతసర్వభావేన) వేటొన్ఱిలొమ్మ
యాలే ఇతువేరక్షకమెన్ఱిఱ నినైవోడుమ్.

ఇన్నినైవుకళోడుకూడచ్చెయ్య ప్పకుకిఱకార్య మెన్నెన్నిల్;
(శరణమనువ్రజేత్) పురుషార్థత్తుక్కు సాధనమ్ ఇవనేయన్ఱ్ఱశ్యపసి
ప్పాన్. బుద్ధ్యర్థత్తుక్కు వేణ్ణువతువ్రజేత్ అన్ఱ్ఱో; అనువెన్నెన్నిల్;
“వజ-గతౌ” ఎన్ఱిఱగతియాకిఱతు - జ్ఞానమాత్రవాచియామ్, అధ్యవ
సాయమాకిఱ వతిశయత్తైవివక్షికిఱతాకవుమామ్. “అనున్ఱ్ఱాతింవ
జేత్” ఎన్ఱు “ద్వయమథ్ఘానుసన్ఱాసేన సహ సదైవంఱక్తా” ఎన్ఱిఱపడియే
సర్వకాలానువృత్తియై చొల్లుకిఱతాకవుమామ్. అన్ఱిక్కే “శరణ
మను” ఎన్ఱు ఉపాయోదేశేన అడైవాన్ఱ్ఱాకవుమామ్.

ఇప్పడి ఒరుకాల్ శరణమ్ పుక్కు విడుమి క్కెనైయోవెన్నిల్;
(తతశ్చప్రత్యహమాత్మోజ్జీవ నాయేత్యాది) ఫలత్తుక్కు ఒరుకాలమెన్ఱి
రున్ఱాలుమ్ సత్రాధారణత్తుక్కు నాళేతోఱు మనుసన్ఱిప్పానెన్ఱిఱతు.
(తతశ్చ)(౧)“తద్ద్యయం సకృదుచ్చారోభపతి” ఎన్ఱుమ్,(౨)“సకృదేవ
ప్రపన్నాయ” ఎన్ఱుమ్, ఉపాయాంశత్తుక్కు ఒరుకాలమెయ్యుమాయిరుక్కు,
పిన్ఱైయిమ్ వేణుమెన్ఱిఱతాకిఱతు; అతుక్కవధియెన్నెన్నిల్, (ప్రత్య
హమ్) ఒరుకాలను సన్ఱిక్తోమెన్ఱు విడుత్తయన్ఱిక్కే నాళేతోఱుమ్.

ఇప్పడి నాళేతోఱుమనుసన్ఱిక్కిఱతు సాధనపూర్తి పోరామ్మె
యోవెన్నిల్ (ఆత్మోజ్జీవనాయ) (౧) “యన్ఱ్ఱుహూర్తం క్షణంవాపి
వాసుదేవోనచిన్ఱ్యతే । సాహాన్ఱిన్ఱన్ఱహచిచ్చద్రంసా భాన్ఱిసానచ
విక్రియా” ఎన్ఱిఱపడియే క్షణమాత్రముమ్ భగవదనుసన్ఱానమ్

మూ;- ఏవమనుస్మరేత్ . చతుర్దశ భువనాత్మక
మణ్డం దశగుణితో త్తరఞ్చావరణసప్తకం

పణ్ణతపోతు ఆత్మవినాశ మాకైయా లే నిత్యానుసంధానత్తాలే ఆత్మా
ఉజ్జీవిక్కుమ్మడియాశ.

ఆత్మోజ్జీవనార్థమాశ అనుసంధిక్కుమిడత్తుప్పోలియాశ అనుస
ంధిక్కు అమైయుమోఁనైల్; (ఏవమ్) ప్రథమవర్వత్తిల్ యాతారు ఆద
రమ్; యాతారుక్రమమ్, అప్పకార త్తిలాన్తమ్ కుత్తాయాతపడి. (అను
స్మరేత్) “ప్రత్యహమ్” ఎన్నచ్చెయ్తే “అనుస్మరేత్” ఎష్టతు -
నాతోతోఁటుమెన్తాల్ బునాన్తైక్కొరుకాల్నినైత్తాలుమ్ పోరుమితే;
అజ్జనన్తిక్కే “ద్వయమర్థాను సన్ధానేన సహసదైవంవక్తా” ఎన్నిటప
డియే అనవరతాను సన్ధానమ్ పణ్ణవేణ మన్నిటతు.

ఇవ్యుపాయమ్ కై వద్దవన్ అర్చిరాది మార్గత్తాలే పోయ్ప్రాపి
క్కుమ్ నిత్యవిభూతియైయుమ్, అజ్గుళ్ళప్రకారజ్జలైయుమ్ శొల్లుకిటతు
మేల్ (చతుర్దశభువనాత్మకేత్యాదియాలే). (చతుర్దశభువనాత్మకమ్)
భూమ్యన్తరి తొదియాన ఉపరితనలోకజ్జళేఱుమ్, అతల వితలాదిక్ళా
కిట పాతాళ లోకజ్జళేఱుమాకిట పతినాలు లోకజ్జళుమాయిరుక్కై.
ఇప్పడియిరుక్కిటతు తానేతెన్నిర్, (అడ్డమ్) ఇప్పడిప్పట్ట లోకజ్జళు
క్కెల్లా మాశ్రయమాయ్ పశ్చాత్తోటి విస్తీర్ణమాయిరుక్కిట
వణ్ణమ్.

(దశగుణితోత్త రఞ్చావరణసప్తకమ్) (ఉత్తరోత్తర దశగుణి
తమ్) ఓరావరణత్తుక్కోరావరణమ్ దశగుణితమాయ్, దశగుణిత
మాన అవ్యావరణత్తుక్కు అవ్వరుకిలావరణమ్ అతిల్ దశగుణిత
మాయ్, ఇప్పడిఉక్త క్రమత్తాలే ఉత్తరోత్తర దశగుణితమాన ఆవర

మూ;- సమస్తం కార్యకారణజాతమతీత్య పరమవ్యోమశబ్దాభిధేయే
బ్రహ్మాదీనాం వాఙ్మనసాఽగోచరే శ్రీమతి వైకుంఠే దివ్యలోకే

ణ్యలై యుడైతాయ్; ఆవరణసప్తకమావతు - వారివస్త్యనిలాకాశ
అహఙ్కారమహదవ్య క్షణభాతివివై. (సమస్తమ్) ఓరణ్ణమితే ఇప్పడి
యరుప్పతు. (౧) “అణ్ణానాస్తుసహస్రాణాం సహస్రాణ్యాయతానిచ | ఈ
దృశానాంతథాతత్రకోటికోటిశతానిచ” (౨) “ఎన్ఱేతియన్తపుటప
ణ్ణమ్” ఎన్నిటపడియే ఈదృశమాన సమస్తలోకజ్యలై యుమ్.

(కార్యకారణజాతమ్) బుద్ధి నాలేడత్పద్యమాయుమ్, ఒన్డైయుణ్ణా
క్కక్కడవతాయుమిరున్దశ్వసస్తుసమూహత్తై. (అతీత్య) (౩) “ఆబ్రహ్మ
భవనాల్లాకాకి పునరావర్తివోర్జున” ఎన్నిటపడియే కర్మశేషముళ్ళ
వర్కశే మీణ్ణు తిరుమ్బుమ్బడియాన ప్రాకృతమణ్ణలత్తై అపునఃప్రాప్తి
యాకక్కజ్జిత్తు.

ఇత్తైక్కడన్దపోయ్, పుకుటిట దేశమిరుక్కుమ్బడియెన్నెన్నిల్,
(పరమ) ఇతుక్కవ్వరుక్కిలైయెన్నుమ్బడియాయరుక్కై. (వ్యోమశబ్దా
భిధేయే) (౪) “పరమేవ్యోమస్సృతిష్టితా” ఎన్దు కర్మభూమిపోలేతమియా
యరుక్కై. యన్దిక్కే తెలివిశుమ్బాయరుక్కై. ఇప్పడియిరుక్కిటతు
తాన్ పరిచ్ఛిన్నమాయరుక్కుమోవెన్నిల్, (బ్రహ్మాదీనాంవాఙ్మనసా
గోచరే) అల్పజ్ఞానరాయ్ అశక్తరాననమ్మళవన్దిక్కే అధికరాన బ్రహ్మ
రుద్రాదికళుక్కుమకప్పడ వాక్కుక్కుమ్ నెళ్ళుక్కుమ్ విషయమన్ది
యిలేయిరుక్కుమ్. ఇప్పడియిరుక్కుమ్ దేశత్తిన్ పేరెన్నెన్నిల్; (శ్రీమతి
వైకుంఠేదివ్యలోకే) శ్రీవైకుంఠమెన్దుపేర్. (శ్రీమతి) కర్మభూమిపోలే

మూ:-

సనకవిధిశివాదిభి రవ్యచిత్త్యస్వభావైశ్వరైశ్చ

న్నిత్యసిద్ధైరనన్తై ర్భగవదానుకూలైశ్చ

భోగైర్నిత్యపురుషైర్మహాత్మభిరాపూరితే,

కై జ్జగర్వశ్రీయుక్తానాము విచ్ఛేదమ్పిఱక్తైయన్తి క్కే కై జ్జగర్వ
శ్రీ నిత్యమాయురుక్తైః. (వైకుంఠేశ్వరమఠోధానవిల్లామైయాలే జ్ఞాన
శక్త్యాదికల్ కుఠితమన్తి క్కేయిరుక్కుమ్ దేశమ్. (దివ్యలోకే)మానుష
లోకమాయురుక్తైయన్తి క్కేఅతిలో వ్యావృత్తమాయురుక్తైః.

దేశమ్ శొల్లిల్లు; దేశాధిపతికత్తై చ్చొల్లుకిఱతుమేల్. (సనకవిధి
శివాదిభిరవ్యచిత్త్యస్వభావైశ్వరైశ్చ) (బ్రహ్మభావనానిష్ఠరాన సనకాదిక
భోడుకర్మభావనానిష్ఠరాన బ్రహ్మాదికల్కోడువాశియఱనినైక్కవొణ్ణాతపడి
యానప్రకారవైభవస్థైయన్తైయరాయ్, (నిత్యసిద్ధైః) ముక్తరైప్పేలే
కాదాచిత్క భగవల్లాభరాయురుక్తైయన్తి క్కే సర్వదాలబ్ధభగవ
దనుభవపరరాయురుక్తైః, (అనన్తైః) ఇప్పడియిరుక్కుమవర్కళుక్కు
ఓరవధియై. ఇవర్కళ తల్లళుక్కు ఓరన్తమిలైయెన్నపుమామ్. (భగ
వదానుకూలైశ్చభోగైః) భగవదనుభవమే యాత్తైయాయురుక్తైః.
(దివ్యపురుషైః) భూమియిల్కాల్ పావాతిరుక్కై. (మహాత్మభిః) (౧)
“క్షణేపి తేయద్విరహాతిదుస్సహః” (౨) “ఒరుమానొడియుమ్పిరి
యాన్” ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే సర్వేశ్వరస్థానుమ్ అవర్కళోటక్షణ
మాత్రవిశ్లేషముమ్ పొణ్ణుక్కుమాట్టాతానామ్బడియాన పెన్ఱైయై
యున్తైయరాయురుక్తైః. (ఆపూరితే) ఏకదేశముమ్ పాతోడిడవామే
అవర్కళాలే నిరన్తరమాయురుక్తైః.

మూ:- తేషామపి ఇయత్పరిమాణమియదైశ్వర్యమీదృశ స్వభావ
మితి పరిచ్ఛేత్తుమయోగ్యే దివ్యావరణశతసహస్రావృతే,

దేశన్దాన్ బ్రహ్మాదికళాల్ అశవిడప్సకాలపడి యిరున్దతేయాకి
లుమ్ ఇవర్కళుక్కు త్రాన్ అశవిడలాయరుక్కుమోవెన్నిల్; (తేషా
మపి) తక్కితై ప్పిఱరాఅశవిడవాణ్ణాతిరుక్కిఱవర్కళుక్కుమ్. (తేషా
మపి) అనన్తమాయరుక్కిఱవర్కళితే ఒరువరాల్తాన్ అశవిడలాయ
రుక్కుమోవెన్నిల్; ఒరురుత్తురుక్కుజ్జాడ అశవిడవాణ్ణాతిరుక్కు
మెన్గిఱతు. మేల్వాక్యమేతెన్నిల్; (పరిచ్ఛేత్తుమయోగ్యే) పరిచ్ఛే
దిక్కైక్కు అయోగ్యమెన్గిఱతు. ఇప్పడిప్పరిచ్ఛేక్కైక్కుత్తానయో
గ్యమా యిరుక్కిఱతేతెన్నిల్; (ఇయత్పరిమాణమ్) ఇవ్వళవెన్టుమ్,
(ఇయదైశ్వర్యమ్,) ఇవ్వళవుసమ్మతెన్టుమ్, (ఈదృశస్వభావమ్) ఇప్పడి
ప్పటస్వభావతైయుడై యతెన్టుమ్ (ఇతిపరిచ్ఛేత్తుమయోగ్యే) ఇవ్వడై
కళిల్ ఇన్నపడియెన్టు అశవిడప్సకాతు.

(దివ్యావరణశతసహస్రావృతే) లోకవ్యావృత్తమాన ఆయి
యిగమ్ తిరుమత్తిళై యుడైత్తాయరుక్కుమ్. సమన్తకేశరహితమాన

(తేషామపి ఇయత్పరిమాణమియదైశ్వర్యమీదృశస్వభావమితి పరిచ్ఛేత్తుమయో
గ్యే) ఇతి. దివ్యాయతనవిశేషణేతు మహత్తరత్వమేవ వివక్షతమ్. దివ్యావరణ
సంపుతత్వాది కథనేనైవ తత్పరిమాణసిద్ధేః. అత్రస్వభావశబ్దోపి నిరతిశయ భోగ్య
త్వాదివిషయః; సహ్యపందిషవిషయేషు పరిచ్ఛేదాయోగ్యత్వోక్త్యా సూరీణాం
సార్వజ్ఞ్యహానిః; దివ్యాయతనగుణ ప్రకర్షితాత్పర్యాచ్య.

మూ;- దివ్యకల్పక తరూపశోభితే, దివ్యోద్యాన శతసహ
 స్రకోటి భిరావృతే, అతిప్రమాణే దివ్యాయతనే, కస్మిన్
 శ్చిద్విచిత్రదివ్యరత్నమయే దివ్యాస్థానమణ్డపే,

దేశత్తుక్కు తిరుమతిల్ కళెన్నెన్నిల్ :- (1) “పురంహిరణ్మయమ్” ఎఱ్ఱ
 ఎఱ్ఱున్దురుగియిరుక్కుమ్ తిరుప్పడై వీడాకై యాలే, ఇళుక్కుళ్ళలక్షణజ్ఞ
 రక్షయవేణ్డైకై యాలుమ్, (2) “తత స్తవహాఘోషోత్తమచాపబాణధృక్
 శ్చితోభవంస్తత సయత్రలక్షణః । అతిన్దిభిజ్ఞా తిభిరా త్తకార్ము
 తైగ్మహేన్ద్రకల్పంపరిచాలయంస్తదా” ఎఱ్ఱుమ్, (3) “మల్లాణ్డ తిణ్డోళ్
 మణివణ్డా ఉన్ శేవడిశెవ్వితిరుక్కావ్వు” ఎఱ్ఱుమ్ అస్థానేభయశ్శై
 వణ్డై అత్తలై ఇత్తలై యాయ్ రక్షకనై యుమ్ రక్షిక్కత్తుడజ్జువరకళితే.
 అత్తెయల్ అనేకమ్ తిరుమతిల్ కళుణ్డాయిరుక్కుమ్.

ఇప్పడి రక్షకమేయామ్ భోగ్యతై యద్దీరుక్కుమోవెన్నిల్,
 (దివ్యకల్పక తరూపశోభితే) అర్వాచీన స్వర్గాదికళిల్ కల్పకతరుక్కుల్
 పాలన్ట్రక్కే అప్రాకృతమాన కల్పకఛోలైయాలే నిరతిశయ భోగ్య
 మాయిరుక్కుమ్. (దివ్యోద్యానశతసహస్రకోటిభిరావృతే) నాయ్చి
 మాయుక్కుమ్ శ్రీవైకుంఠనాథనుక్కుమ్ లీలావిహారమ్ వణ్డైకేక్కిడా
 యిరున్దుళ్ళ తిరుత్తోప్పుక్కళనేకజ్ఞళాలే శూఘ్రపృట్టిరుక్కుమ్. (అతిప్ర
 మాణే) ఇత్తలై అకలముముయరముమెన్టై శొల్లవాణ్డైతపడి యిరు
 క్కుమ్. (దివ్యాయతనే) ఇప్పడియిరుక్కుమ్ శ్రీవైకుంఠక్కొయిలిలే,
 (కస్మిన్శ్చిత్) ఒరుప్రదేశత్తిలే. (విచిత్రరత్నమయే) నానావిధమాన
 రత్నజ్ఞళాలే ప్రచురమాయిరుప్పతాన. (దివ్యాస్థానమణ్డపే) తిరువో
 లక్క వణ్డైవత్తిలే.

మూః- దివ్యరత్నస్తమ్య శతసహస్రకోటి భిరుపశోభితే, దివ్యనానా
రత్నకృతస్థలవిచిత్రితే, దివ్యాలంకారాలజ్ఞతే, పరితఃపతీతైః
పతమానైః పాదపద్మైశ్చ నానాగన్ధవర్ణైర్దివ్యపుష్పైశ్చోభితైః
మానైర్దివ్యపుష్పైఃపవనై రుప శోభితే, సజ్జీర్ణపారిజాతాది
కల్పదుమోపశోభితై రసజ్జీర్ణైశ్చ కైశ్చిదస్తస్థ పుష్ప

(దివ్యరత్నస్తమ్యశతసహస్రకోటిభిరుపశోభితే, అనేకమాయరమ్
నూణిక్తత్రాణ్యథాలే అలంకృతమాయ్. (దివ్యనానారత్నకృత స్థల
విచిత్రితే) నానావిధమాన మాణిక్యజ్ఞతే శైతన్యస్థలజ్ఞతే యుజ్జతాయ్
(దివ్యాలంకారాలజ్ఞతే) తిరుమేల్ కట్టి, తిరుత్తిరై, తూక్కన్,
తూణుజ్జై త్రుణుపల్లిక్కట్టిల్ తుడక్కమానపలంకారజ్ఞతే అలంకృ
తమాయ్. (పరితః పతీతైః) నాలుదిక్కుక్కళిలుమ్ ఉతిర్న్దు నిల్పన
వాయ్. (పతమానైః) విఘ్నైర్దుకొడు నిల్పనవాయ్. (పాదపద్మైశ్చ)
మరగ్గళితే నిల్పనవాయ్, (నానాగన్ధవర్ణైః) నానావిధమాయరుక్మిణ
నాల్ మెన్ను; నిటమెన్ను, ఇవన్దై యుజ్జతాయ్. (దివ్యపుష్పైశ్చోభితైః
మానైః) ఇప్పడిప్పట్ట దివ్యపుష్పజ్ఞతే విశిష్టానిల్పనవాయ్. (దివ్య
పుష్పైఃపవనై రుపశోభితే) ఊరజ్జై యవన్దైర్దుకొడునిట్కిట తిరుత్తోప్ప
క్కళితే శోభితమాయ్.

(సజ్జీర్ణపారిజాతాది కల్పదుమోపశోభితైః) పారిజాతమ్
సంతానమ్ హరిచన్దనమ్ తుడక్కమాన వృక్షవిశేషజ్ఞతోడుకూడిన సా
మాన్యకల్పకవృక్షజ్ఞతే శోభితమాయ్ (అసజ్జీర్ణైశ్చ కైశ్చిత్) తన్ని
ల్ తాన్ శేర్ నిరుక్కైయన్ది క్కేయిరుప్పన శిలవల్ గాలే. (అస్తస్థపుష్ప

మూ;- రత్నాది నిర్మిత దివ్యలీలా మణ్డప శతసహస్రకోటితైః
 సర్వదా అనుభూయ మానైరవ్యపూర్వ వదాశ్చర్య మావ
 హద్భిః క్రీడాశైల శతసహస్రై రలఙ్కృతైః కైశ్చిన్నా
 రాయణ దివ్యలీలా సాధారణైః కైశ్చిత్పద్మవనాలయా
 దివ్యలీలా సాధారణైః, సాధారణైశ్చకైశ్చిత్, శుకశారి
 కా మయూర కోకిలాదిభిః కోమలకూజితై
 రాకులైర్దివ్యోద్యాన శతసహస్రకోటిభిః సై రావృతైః

రత్నాదినిర్మితదివ్యలీలామణ్డపశతసహస్రకోటిశోభితైః) ఇత్తోష్పక్కు
 శ్చేశమైస్తపుష్పమణ్డపమ్ మాణిక్యమణ్డపమ్, ఇవశ్శీనుడైయ అనేకజ
 ఖాలే అలఙ్కృతజ్ఞఖాయ్. (సర్వదానుభూయమానైరవ్యపూర్వవదా
 శ్చర్యమావహద్భిః) ఎహృతుమనుభవియానిష్టాలుమ్ పుతుమైపోలే
 విస్మయసియమాయురప్పవైశ్శఖాయ్, (క్రీడాశైలశతసహస్రై రలఙ్కృ
 తైః) అనేకమాయరమ్ క్రీడాశైలజ్ఞఖాలే అలఙ్కృతజ్ఞఖాయ్.

“కైశ్చిన్నారాయణ దివ్యలీలా సాధారణైః” ఎన్ఱుతుడగ్గి, “సాధా
 రణైశ్చకైశ్చిత్” ఎన్ఱిఱ తఱుతియాశ-ఎమ్మెరుమానతాయమ్, నాయ్
 చ్చిమారతాయమ్, ఇరువర్క్కుమ్ పొతువాయముళ్పతిరుత్తోప్పుక్క
 ఖాలే, (శుకశారికామయూరకోకిలాదిభిః) కిళికళ్, అవశ్శీల్ అవా
 న్దరజాతియాన శారికైకళ్, మయిల్కళ్, కుయిల్కళ్, ఇవైతొడ.
 క్కమాన పక్షికఖాలే. అవశ్శీల్ - శుకమాకిటతు - పైగ్గిళికళ్,
 శారికైయాకిటతు - పూవై, ఆదిశబ్దత్తాలే, అన్నమ్ కురుకుతొడక్క
 మానవై. (కోమలకూజితై రాకులైః) ఇనియపేచ్చెయుడైయ పక్షి
 కఖాలే అకులజ్ఞఖాయ్, (దివ్యోద్యాన శతసహస్రకోటిభిరావృతైః)
 ఇప్పడిప్పట్ట అనేకమ్ తోప్పుక్కఖాలే శూభప్పట్టిరుప్పతాయ్.